

UNIwersytet Wrocławski
Biblioteka Wydziału Prawa

5187

WYKŁADY
DIA NOWELA
DO
AUSTRYACKIEGO
KODEKSU CYWILNEGO

PROF. DR. ERNEST TILL

DRUGA I TRZECIA NOWELA

DO

AUSTRYACKIEGO KODEKSU CYWILNEGO

Z OBJAŚNIENIAMI
NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW

1916

H ALTENBERG, G. SEYFARTH, E. WENDE i SPÓŁKA
KSIĘGARNIA WE LWOWIE (HOTEL GEORGE'A)

5187

5187

Wydanie niniejsze ma na celu podać prawnikom naszym — obok przekładu dwóch najnowszych nowel do księgi ustaw cywilnych — sposobność rozpatrzenia się w licznych i doniosłych zmianach, jakich doznała księga ta skutkiem ich ogłoszenia. Po za ten cel nie wychodzi. Wyłączone są więc wywody naukowe i uwagi krytyczne i polemiczne, a objaśnienia opierają się głównie na materiałach urzędowych. Literaturę podano tylko, o ile odnosi się wprost do nowel i prac przygotowawczych. Do głębszych studyów nad zagadnieniami, w nowelach prawodawczo rozwiązanemi, dziś jeszcze za wcześnie. Odczekać nam wypadnie czasu spokojniejszego.

ERNEST TILL.

WSTĘP.

Akcya mająca na celu rewizyę kodeksu cywilnego z r. 1811 datuje się od r. 1904, gdy Józef Unger podniósł hasło reformy tego dzieła prawodawczego w szczegółach¹⁾. Nie przemawiał on za przerobieniem całych rozdziałów, lecz tylko za zmianą pewnych szczegółowych przepisów, które „z dzisiejszemi potrzebami życiowemi i zapatrywaniem prawnemi już nie zostają w zgodzie“ ... a więc radził „poczynić korektury mozaikowe, zmiany postanowień natury czysto pozytywnej“ jak n. p. wiek pełnoletności, zdolność zawarcia małżeństwa, ilość parentel uprawnionych do dziedziczenia, wymiar schedy małżonka, długość czasu przedawnienia i t. p., słowem chodziło mu „... o wyjęcie jedynie niektórych cegiełek z dawnej poważnej budowy i zastąpienie ich innemi, przez co budowa sama stałaby się silniejszą i odporniejszą“...

Ówczesny rząd (ministra Körbera, który zastępował zarazem ministra sprawiedliwości) podjął skwapliwie rzucone przez Ungera hasło i przedewszystkiem powołał do życia komisję, do której weszli pod przewodnictwem inicjatora Józefa Ungera: Antoni Randa, Józef bar. Schey, Emil Steinbach, Stanisław Madeyski i Franciszek Klein. Komisya ta pierwsze

¹⁾ Unger. Zur Revision des allg. bürg. Gesetzbuches w Grünhuta Zeitschr. f. öff. u. Privatr. T. 31 (1904) Nr. 389.

posiedzenie odbyła 11. maja 1904 i omówiwszy niektóre konieczne w kod. cyw. zmiany, wezwała ministerstwo sprawiedliwości o wymienienie tych przepisów kod. cyw., których zmiana byłaby pożądana podług wniosków parlamentarnych i własnych doświadczeń Ministerstwa. Zarazem omówiła sposób postępowania, przyjęła do wiadomości oświadczenia Randy, który podjął się zaprojektować zmiany rozdziału o posiadaniu, o prawie sąsiedzkiem i o wynagrodzeniu szkody, i bar. Scheya, który przyrzekł przedstawić projekt nowej redakcyi rozdziału 17. Cz. II „o umowach w ogólności“. Obydwaj ci członkowie wywiązali się ze swego przyrzeczenia, przyczem obydwaj wychodzili z założenia, że tylko tam należy poczynić poprawki i dodatki, gdzie one w ciągu rozwoju prawa okazywały się praktycznie potrzebne, że zaś błędy teoretyczne bez doniosłości praktycznej mogą pozostać bez uwzględnienia. Rząd również uczynił zadość wezwaniu, przedłożywszy komisji pogląd na te postanowienia, które wymagały zmiany.

Prace tej komisji nie doszły jednak do obrad merytorycznych. W krótkce bowiem prezydent Unger zachorował, Randa i Klein powołani zostali do Rady koronnej, Steinbach zmarł i tak się stało, że komisya w ten sposób zdekompletowana, ujrzała się w niemożności kontynuowania pracy.

Wówczas rząd sam wziął sprawę w rękę; przedłożył w grudniu 1907 r. projekt własny Izbie Panów¹⁾ złożony z 199 §§ z obszernymi objaśnieniami, oświadczając w swem piśmie (str. 58 n.), że gdy projekt zawiera w sobie przeważnie tylko takie wnioski, które w ciałach reprezentacyjnych i w literaturze często bywały podnoszone a przeciw którym nie było opozycyi, nie uważał za potrzebne poprzedniego zapytywania lub wysłuchania interesowanych korporacyj zawodowych, a projekt sam nie ma być pocz-

¹⁾ Regierungsvorlage... betreffend die Änderung und Ergänzung einiger Bestimmungen des allg. bürg. Gesetzbuches (alleg. 29 do stenogr. protok. Izby Panów, sesya XVIII, 1907).

tywany za „rewizję“ kod. cyw., lecz tylko za część jej, za pierwszą jej „ratę“, która może wejść w życie bez szkody dla dalszego przebiegu reformy.

Zdania co do tego projektu były bardzo podzielone¹⁾ tak pod względem formalnego układu jak merytorycznej jego treści. W Izbie Panów przydzielono projekt komisji „prawniczej“, która wybrała do jego rozpatrzenia subkomitet, złożony z pp. Czyhlarza, Grabmayera, Grünhuta²⁾, Madeyskiego i bar. Scheya jako referenta. — Pierwszy owoc pracy tej komisji publikowano w r. 1909³⁾. Projekt opracowany przez subkomitet zawierał 253 §§ (w drugim odczycie 273 §§) i przedstawiał się jako rozszerzone wydanie pierwszego projektu rządowego i poprawione tak pod względem formy jak i treści⁴⁾.

¹⁾ Z głosów w tej sprawie rejestrujemy: Ehrenzweig Arnim Die Revision des bürg. GB. Neue fr Presse z 22 grudnia 1907 N. 15567; Burckhard Max Die Novelle zum b. GB. tamże z 12 kwietnia 1908; Mitteis L. Der Entwurf e. Novelle zum a. b. GB. tamże z 26 stycznia 1908; Walker G. Der Entw. u. die rechtl. Stellung d. Frauen tamże z 2 lutego 1908 N. 15607; Till E. Die oesterr. Zivilgesetznovelle vom J. 1907 (1908); Schiffner Die Erbrechtsreform in der Novelle (1908); Ehrenzweig Gutachten über d. Entw. (1908); Bartsch Die Reform des oest. Privatr. (1908); Krasnopolski Die Änderung u. Ergänzung einiger Bestim. des b. GB; Wellspacher Kritische Bemerkungen zur Zivilg. Nov. (1908); Steinlechner P. Die Regierungsvorlage e. Novelle (1907); Fischer-Colbrie Gattenerbrecht (1905); Adler Em. Des Schutz d. Namens im Entw. (1908); Mayr Robert, Betrachtungen über d. Revisionsentw. (1908); Kafka Br. Die sachenrechtlichen Bestimmungen im Entw. w Zentralbl. f. jur. Praxis (1908); Last Das Verfügungsrecht des Pfandeneigentümers (1908); T. C. Die Novelle, w Jur. Bl. (1909); Klein Peter, Einige Bemerk. w Ztralbl. (1909); Touaillon Die erbrechtl. Bestimm. in d. Novelle w Zeitschrift f. Not. (1908); Ehrenzweig Albert Die ausserehelichen Personenverhältnisse w Ger. Zeit. (1910); Schey J. Zur Frage d. Tabularsitzung in Z. f. Not. N 13 ex 1910; Fischlowitz Stanowisko kobiety i dziecka nieślubnego w proj. now. (Przegląd pr. i adm. 1908).

²⁾ W miejsce tego wszedł później Franc. Klein.

³⁾ Beschlüsse des Subkomitées d. jurid. Kommission des Herrenhauses über die Novelle zum allg. bürg. Gesetzb. (Juli 1909) (zweite Lesung 1910).

⁴⁾ Ob. Wellspacher Der Entwurf der Zivilgesetznovelle im Herrenhause (1909); Hanausek Das gesetzliche Erbrecht

Prace tego subkomitetu przerywane były kilkakrotnie zamknięciem sesyi, jednakże subkomitet utrzymywał ciągłość ich tym sposobem, że poprzednio wykończone już prace po każdej takiej przerwie w całości uchwalał.

W marcu 1912 r. komisya przyjęła w całości (z niektórymi drobniejszemi zmianami) cały projekt subkomitetu razem z uzasadnieniem¹⁾, przyczem zauważyć należy, że z projektu subkomitetu wyłączono §§ traktujące o t. zw. prawie budowlu (Bau-recht), które tymczasem na wniosek Franc. Kleina osobno były poddane traktowaniu parlamentarnemu i publikowane zostały ustawą z 26. kwietnia 1912 dz. u. p. nr. 86.

Cały projekt ten, z jedną zmianą (w § 10), uchwalony został na pełnem posiedzeniu Izby Panów z 19. grudnia 1912 r.²⁾

Gdy projekt, odesłany Izbie Posłów do dalszego traktowania parlamentarnego, nie doczekał się tamże załatwienia a tymczasem nastąpiły wypadki wojenne i sesyę Rady Państwa dnia 25. lipca 1914 r. zamknięto, rząd zdecydował się postanowienia noweli uchwalonej w Izbie Panów ogłosić na podstawie § 14 ust. zas. we formie rozporządzenia cesarskiego,

und Pflichtteilsrecht des Ehegatten; Randa Zum Gesetzenentw. betr. i. t. d. w Z. f. Not. 1910 N. 13 (i w osobnej odbitce 1910); Randa w Gellera Zentralbl. f. d. jur. Praxis T. 31; Mayr Rob. Die Auslobung nach d. revid. Nov., w Notztg N. 13/910; Zavesky O vlastnicke hipotece v novelle k obč. zak. Právník (1910); M. Stieber Vlasnickova hipoteka, tamże (1910); Bericht des Referenten Dr. Friess dem Industrierat erstattet (1910); Mi-hurko Die Revision des Schadenersatzrechtes w Ger. Ztg. (1911).

¹⁾ Bericht der Komm. f. Justizgegenstände über den Entwurf e. Ges... erstattet von Frh v. Schey, allegat 78 sten. spraw. Izby Panów XXI sesya (1912).

²⁾ O tym projekcie: Ehrenzweig Arn. w Jurist. Literaturblatt T. 29 (1912) N. 9; Gutachten über den Entw. e. Novelle, erstattet v. d. niederösterr. Advokatenkammer (1913); Landesberger w N. fr. Presse z 24 sierpnia 1912; Pfersche E. Zur Revision des A. B. G. B. w praskiej Vierteljschr. T. 44 (1912) str. 159.

mianowicie ogłosił najpierw niektóre postanowienia prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego rozp. ces. z 12. października 1914 dz. u. p. nr. 276¹⁾, następnie jako częściową nowelę drugą przepisy o odnawianiu i sprostowywaniu granic rozp. ces. z 22. lipca 1915²⁾ dz. u. p. nr. 208, resztę zaś jako nowelę trzecią rozp. ces. z 19 marca 1916 dz. u. p. nr. 69³⁾.

SKRÓCENIA

- K. I. P. = Komisya Izby Panów;
 I. P. = Izba Panów;
 k. c. = kodeks cywilny;
 N. albo Now. = nowela (I, II albo III)

1) Ob. Justizmin. = Verordnungsblatt zesz. 27 str. 559 z 1914 r.

2) Ob. Justizmin. = Verord. Bl. zesz. 15 str. 266 z r. 1915.

3) Justizmin. = Verord. Bl. zesz. 6 str. 105 z r. 1916.

DRUGA I TRZECIA NOWELA

a) TEKSTY

I.

ROZPORZĄDZENIE CESARSKIE

z 22. lipca 1915, dz. u. p. nr. 208¹⁾, o odnawianiu i prostowaniu granic (druga nowela częściowa do powszechnej księgi ustaw cywilnych).

Na podstawie § 14 ustawy zasadniczej z 21. grudnia 1867, dz. u. p. nr. 141, rozporządzam, co następuje:

ARTYKUŁ I.

Celem zmiany i uzupełnienia postanowień powszechnej księgi ustaw cywilnych (p. ks. u. c.) o odnawianiu i prostowaniu granic wydaje się następujące postanowienia:

§ 1.

§ 850 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Odnawianie i prostowanie granic“ i opiewać będzie:

Gdy znaki graniczne między dwoma gruntami z jakichkolwiek bądź przyczyn tak są uszkodzo-

Kaiserliche Verordnung vom 22. Juli 1915, R. G. Bl. Nr. 208, über die Erneuerung und Berichtigung der Grenzen (zweite Teilnovelle zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche).

Auf Grund des § 14 des Staatsgrundgesetzes vom 21. December 1867, R. G. Bl. Nr. 141, finde Ich anzuordnen, wie folgt:

Artikel 1. Zur Änderung und Ergänzung der Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches (abGB.) über die Erneuerung und Berichtigung der Grenzen werden die nachfolgenden Bestimmungen erlassen:

§ 1. § 850 abGB. erhält die Überschrift „Erneuerung und Berichtigung der Grenzen“ und hat zu lauten:

Wenn die Grenzzeichen zwischen zwei Grundstücken durch was immer für Umstände so verletzt worden sind, dass sie ganz

¹⁾ Ogłoszone w dzienniku ustaw państwa część XCVII z 25. lipca 1915.

ne, że mogłyby się stać zupełnie nie do poznania, albo gdy granice rzeczywiście są nie do poznania albo sporne, natenczas każdy ze sąsiadów ma prawo żądania sądowego odnowienia lub sprostowania granicy. W tym celu należy zawezwać sąsiadów do rozprawy w postępowaniu niespornem z oznajmieniem, że granica będzie ustalona i wytyczona, chociażby wezwany się nie stawił.

§ 2.

§ 851 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli granice rzeczywiście stały się nie do poznania albo są sporne, stwierdzone zostaną podług ostatniego spokojnego stanu posiadania. Gdyby tenże nie dał się ustalić, sąd rozdzieli przestrzeń sporną podług słusznego uznania.

Osobny przepis postanawia, o ile każdej stronie wolno drogą procesu dochodzić lepszego prawa swego.

§ 3.

§ 853 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Koszta postępowania ponoszą sąsiedzi podług miary swoich linii granicznych. Wnioskodawca ponosi koszta postępowania, jeśli okaże się z rozprawy, że odnowienie lub sprostowanie granic nie było ko-

unkennlich werden könnten, oder wenn die Grenzen wirklich unkenntlich oder streitig sind, so hat jeder der Nachbarn das Recht, die gerichtliche Erneuerung oder Berichtigung der Grenze zu verlangen. Zu diesem Behufe sind die Nachbarn zu einer Verhandlung im Verfahren ausser Streitsachen mit dem Bedeuten zu laden, dass trotz Ausbleibens des Geladenen die Grenze festgesetzt und vermarktet werden wird.

§ 2. § 851 abGB. hat zu lauten:

Sind die Grenzen wirklich unkenntlich geworden oder streitig, so werden sie nach dem letzten ruhigen Besitzstande festgesetzt. Lässt sich dieser nicht feststellen, so hat das Gericht die streitige Fläche nach billigem Ermessen zu verteilen.

Inwiefern jeder Partei vorbehalten bleibt, ihr besseres Recht im Prozesswege geltend zu machen, wird besonders bestimmt.

§ 3. § 853 abGB. hat zu lauten:

Die Kosten des Verfahrens sind von den Nachbarn nach Mass ihrer Grenzlinien zu bestreiten. Der Antragsteller hat die Kosten des Verfahrens zu tragen, wenn sich aus der Verhan-

nieczne, ponieważ granica nie była sporna albo była dostatecznie do poznania, lub też inni interesowani byli skłonni do pozasądowego wytyczenia granic. Koszta zastępstwa ponosi sam zastąpiony.

Jeżeli postępowanie spowodowane było naruszeniem spokojnego posiadania, sąd może nałożyć kosztą całkowicie albo częściowo na stronę, która spowodowała spór.

§ 4.

Stwierdzając granicę po myśli § 851 p. ks. u. c. sąd równocześnie orzeknie, czy wartość spornej przestrzemi przewyższa kwotę stu koron. Jeżeli tak się rzecz ma, każdej stronie pozostaje możność dochodzenia lepszego prawa swego drogą procesu.

Rekursy od orzeczeń sądu drugiej instancyi nie są dopuszczalne w postępowaniu celem odnowienia i sprostowania granic.

§ 5.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do rozpraw o odnowienie albo sprostowanie granic, jeżeli rozprawy przed rozpoczęciem mocy obowiązującej niniejszego rozporządzenia cesarskiego zawisły

dlung ergibt, dass die Grenzerneuerung oder Grenzberichtigung nicht notwendig war, weil die Grenze nicht bestritten oder hinlänglich kenntlich gewesen ist, oder weil die anderen Beteiligten zur aussergerichtlichen Vermarkung bereit waren. Die Kosten einer Vertretung hat der Vertretene selbst zu tragen.

Wenn das Verfahren durch Störung des ruhigen Besitzes veranlasst wurde, kann das Gericht die Kosten ganz oder teilweise der Partei auferlegen, die den Streit veranlasst hat.

§ 4. Wenn die Grenze gemäss § 851 abGB. festgesetzt wird, hat das Gericht gleichzeitig auszusprechen, ob der Wert der streitigen Fläche den Betrag von hundert Kronen übersteigt. Ist dies der Fall, so bleibt es jeder Partei vorbehalten, ihr besseres Recht im Prozesswege geltend zu machen.

Rekurse gegen Entscheidungen des Gerichtes zweiter Instanz im Verfahren zur Erneuerung und Berichtigung der Grenzen sind unzulässig.

§ 5. Auf Verhandlungen über die Erneuerung oder Berichtigung der Grenzen, die vor Beginn der Wirksamkeit dieser Kaiserlichen Verordnung durch Anbringen eines Gesuches oder

już skutkiem wniesienia podania lub skargi w sądzie właściwym.

ARTYKUŁ II.

Postanowienia niniejszego rozporządzenia cesarskiego poczynają obowiązywać z dniem ogłoszenia. Wykonanie niniejszego rozporządzenia cesarskiego polecam mojemu ministrowi sprawiedliwości, a to w porozumieniu z ministrami interesowanymi.

W Wiedniu, 22. lipca 1915.

einer Klage bei dem zuständigen Gerichte bereits anhängig gemacht sind, finden die vorstehenden Bestimmungen keine Anwendung.

Artikel II. Die Bestimmungen dieser Kaiserlichen Verordnung treten mit dem Tage der Kundmachung in Wirksamkeit. Mit dem Vollzuge dieser Kaiserlichen Verordnung ist Mein Justizminister, und zwar im Einvernehmen mit den beteiligten Ministern beauftragt.

* Wien, am 22. Juli 1915.

II.

ROZPORZĄDZENIE CESARSKIE

z dnia 19. marca 1916, dz. u. p. nr. 69, zawierające trzecią nowelę częściową do powszechnej księgi ustaw cywilnych¹⁾.

Na podstawie § 14. ustawy zasadniczej z 24. grudnia 1867, dz. u. p. nr. 141, rozporządzam, co następuje:

ARTYKUŁ I.

Celem zmiany i uzupełnienia postanowień powszechnej księgi ustaw cywilnych wydaje się następujące postanowienia:

Rozdział 1.

Postanowienia prawa osobowego.

Tytuł 1.

Ochrona nazwiska.

§ 1.

§ 43 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „VIII. Ochrona nazwiska“ i opiewać będzie:

Kaiserliche Verordnung vom 19. März 1916, R. G. Bl. Nr. 69, über die dritte Teilnovelle zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch.

Auf Grund des § 14 des Staatsgrundgesetzes vom 21. Dezember 1867, R. G. Bl. Nr. 141, finde ich anzuordnen, wie folgt:

Artikel I. Zur Änderung und Ergänzung von Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches werden die nachfolgenden Bestimmungen erlassen:

1. Abschnitt. Personenrechtliche Bestimmungen. 1. Titel. Schutz des Namens.

§ 1. § 43 a. b. G. B. e. hält die Überschrift: „VIII. Schutz des Namens“ und hat zu lauten:

¹⁾ Ogłoszone w dzienniku ustaw państwa część XXXVIII z 21. marca 1916.

Gdy komu zostanie zaprzeczone prawo noszenia swego nazwiska albo gdy kto skrzywdzony zostanie tem, że kto inny bezprawnie używa jego nazwiska (pseudonimu), może on wynieść skargę o zaniechanie a w razie winy o wynagrodzenie szkody. }

Tytuł 2.

Zdolność małoletnich do zaciągania zobowiązań.

§ 2.

§ 152 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Dzieci zostające pod władzą ojcowską nie mogą zaciągać ważnego zobowiązania bez wyraźnego lub choćby milczącego przyzwolenia ojca. Dziecię nie utrzymywane przez rodziców może jednak samodzielnie zobowiązać się umową do świadczenia usług. Do takich zobowiązań, jak nie mniej do zobowiązań osób małoletnich w ogóle stosować należy to, co w rozdziale następnym (§§ 246 do 248) postanowiono o zobowiązujących czynnościach osób zostających pod opieką. Ojciec ma także obowiązek zastępowania swoich małoletnich dzieci.

§ 3.

§ 246 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Do usług może się małoletni samodzielnie zobowiązać umową także i bez przyzwolenia swego opie-

Wird jemandem das Recht zur Führung seines Namens bestritten oder wird er durch unbefugten Gebrauch seines Namens (Decknamens) beeinträchtigt, so kann er auf Unterlassung und bei Verschulden auf Schadenersatz klagen.

2. Titel. Verpflichtungsfähigkeit Minderjähriger.

§ 2. § 152 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die unter väterlicher Gewalt stehenden Kinder können ohne ausdrückliche oder doch stillschweigende Einwilligung des Vaters keine gültige Verpflichtung eingehen. Ein außer der Verpflegung der Eltern stehendes Kind kann sich jedoch selbständig durch Vertrag zu Dienstleistungen verpflichten. Auf solche Verpflichtungen, sowie auf die Verpflichtungen Minderjähriger überhaupt ist dasjenige anzuwenden, was in dem nächsten Hauptstücke (§§ 246 bis 248) über die verbindlichen Handlungen der unter Vormundschaft stehenden bestimmt wird. Dem

kuna, a opiekun tylko z ważnych powodów rozwiązać może zawartą przez małoletniego umowę przed oznaczonym czasem. Wszyskiem, co małoletni tym albo innym sposobem swoją pilnością zarobi, tudzież rzeczami, które mu po dojściu do dojrzałości do użytku oddano, może on dowolnie rozrządzać i co do tego się zobowiązywać.

§ 4.

§ 248 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Małoletni, który, skończywszy lat dwadzieścia, w jakimś interesie przedstawia się za pełnoletniego, odpowiada za wszelką szkodę, jeśli druga strona przed zawarciem interesu nie łatwo mogła zasięgnąć wiadomości o prawdziwości tego, co podawał.

Małoletni, który osiągnął wiek dojrzałości, odpowiada całym swoim majątkiem także za inne czynności zabronione i za szkodę wyrządzoną z winy swojej.

§ 5.

Postanowienia §§ 2 do 4 mają zastosowanie także do czynności osób małoletnich, które się zdarzyły przed dniem 1. stycznia 1917.

Vater kommt auch die Pflicht zu, seine minderjährigen Kinder zu vertreten.

§ 3. § 246 a. b. G. B. hat zu lauten:

Auch ohne Einwilligung seines Vormundes kann der Minderjährige sich selbständig durch Vertrag zu Dienstleistungen verpflichten, und nur aus wichtigen Gründen kann der Vormund den vom Minderjährigen geschlossenen Vertrag vorzeitig lösen. Was der Minderjährige auf diese oder auf eine andere Art durch seinen Fleiß erwirbt, darüber kann er, sowie mit den Sachen, die ihm nach erreichter Mündigkeit zu seinem Gebrauche eingehändig worden sind, frei verfügen und sich verpflichten.

§ 4. § 248 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ein Minderjähriger, welcher sich nach zurückgelegtem zwanzigsten Jahre bei einem Geschäft für grossjährig ausgibt, ist für allen Schaden verantwortlich, wenn der andere Teil vor Abschließung des Geschäftes nicht wohl erst Erkundigung über die Wahrheit des Vorgebens einholen konnte

Ein mündiger Minderjähriger ist auch in Hinsicht auf andere verbotene Handlungen und den durch sein Verschulden verursachten Schaden mit seinem ganzen Vermögen verantwortlich.

Rozdział 2.

Postanowienia prawa rodzinnego.**Zaprzeczenie ślubnego pochodzenia.**

§ 6.

§ 158 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Dziecku urodzonemu w czasokresie ustawowym może mąż zaprzeczyć pochodzenia ślubnego najpóźniej w ciągu trzech miesięcy po otrzymaniu wiadomości, przeprowadzając przeciw kuratorowi, który ma być ustanowiony do obrony ślubnego pochodzenia, dowód, że tego dziecka spłodzić nie mógł. Ani cudzołóstwo popełnione przez matkę ani też jej twierdzenie, że dziecko jej jest nieslubne, nie mogą same przez się pozbawić dziecka praw pochodzenia ślubnego. Jeśli mąż przed upływem terminu zaprzeczenia zachorował na umyśle, wówczas prawo zaprzeczenia wykonać może jego prawny zastępca w ciągu trzech miesięcy od dnia otrzymania wiadomości albo, gdyby o urodzeniu dziecka już poprzednio miał wiadomość, w ciągu trzech miesięcy po swoim ustanowieniu.

§ 5. Die Bestimmungen der §§ 2 bis 4 finden auch auf Handlungen Minderjähriger Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 vorgefallen sind.

2. Abschnitt. Familienrechtliche Bestimmungen. Anfechtung der Ehelichkeit der Geburt.

§ 6. § 158 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die Ehelichkeit eines innerhalb des gesetzlichen Zeitraumes geborenen Kindes kann der Mann längstens binnen drei Monaten nach erhaltener Nachricht bestreiten, indem er gegen einen zur Verteidigung der ehelichen Geburt aufzustellenden Kurator die Unmöglichkeit der durch ihn erfolgten Zeugung beweist. Weder ein Ehebruch der Mutter noch ihre Behauptung, daß ihr Kind unehelich sei, können für sich allein demselben die Rechte der ehelichen Geburt entziehen. Ist der Mann vor Ablauf der Bestreitungsfrist geisteskrank geworden, so kann sein gesetzlicher Vertreter innerhalb dreier Monate nach erhaltener Nachricht oder, wenn er von der Geburt des Kindes schon vorher Kenntnis hatte, innerhalb dreier Monate nach seiner Bestellung das Bestreitungsrecht ausüben.

§ 7.

§ 159 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Gdy mąż umrze przed upływem terminu zaprzeczenia albo też pobyt jego od chwili urodzenia się dziecka jest stale niewiadomy, może także i dziecko zaprzeczyć ślubności swego pochodzenia za zgodą matki, jeśli ona jeszcze żyje. W tym celu musi wynieść skargę przeciw kuratorowi, który ustanowiony będzie do obrony ślubnego pochodzenia. Prawo skargi gaśnie z upływem jednego roku po osiągnięciu pełnoletności. Jeśli mąż umarł przed upływem terminu zaprzeczenia, także dziedzice, którzyby ponieśli uszczerbek w prawach swoich, mogą w ciągu trzech miesięcy po śmierci męża tak samo z przyczyny wyżej przywiedzionej zaprzeczyć ślubności dziecka.

§ 8.

Po § 159 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 159 a. Prawo zaprzeczenia, które służy prawnemu zastępcy męża albo dziecku samemu, ustaje, jeśli mąż zdolny do działań prawnych uzna ślubne pochodzenie dziecka sądownie, zanim wyrok urośnie w moc prawną.

§ 7. § 159 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist der Mann vor Ablauf der Bestreitungsfrist gestorben oder seit der Geburt des Kindes dauernd unbekanntes Aufenthaltes, so kann auch das Kind, unter Zustimmung der Mutter, wenn diese noch lebt, seine Ehelichkeit bestreiten. Zu diesem Behufe muss es die Klage gegen einen zur Verteidigung der ehelichen Geburt aufzustellenden Kurator anbringen. Das Klagerrecht erlischt mit Ablauf eines Jahres nach erreichter Grossjährigkeit. Ebenso können, wenn der Mann vor Ablauf der Bestreitungsfrist gestorben ist, auch die Erben, denen ein Abbruch an ihren Rechten geschähe, innerhalb dreier Monate nach dem Tode des Mannes aus dem angeführten Grunde die eheliche Geburt des Kindes bestreiten.

§ 8. Nach § 159 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 159 a. Das Bestreitungsrecht des gesetzlichen Vertreters des Mannes oder des Kindes selbst hört auf, wenn der handlungsfähige Ehemann die Ehelichkeit der Geburt des Kindes vor Eintritt der Rechtskraft des Urteils gerichtlich anerkennt.

§ 9. Die vorstehenden Bestimmungen gelten auch in betreff der vor dem 1. Jänner 1917 geborenen Kinder, sofern die für

§ 9.

Powyższe postanowienia obowiązują także co do dzieci urodzonych przed 1. stycznia 1917, jeżeli termin rozstrzygający co do zaprzeczenia ślubnego pochodzenia w dniu 1. stycznia 1917 jeszcze nie minął; prawo zaprzeczenia służy jednakże tylko dzieciom, które urodziły się nie dawniej aniżeli trzy lata przed tymże dniem.

Rozdział 3.

Postanowienia prawa rzeczowego.

Tytuł 1.

Zastrzeżenie własności maszyn.

§ 10.

Po § 297 p. ks. u. c. dodać należy:

M a s z y n y.

§ 297 a. Gdy maszyny przyłącza się do nieruchomości, nie będą one poczytywane za przynależność, jeśli za zgodą właściciela nieruchomości zanotowane będzie w księdze publicznej, że maszyny są własnością innej osoby. Jeśli maszyny, które poczytywane być miały za przynależność, zastępuje się innymi, natenczas do tej adnotacji potrzeba także zgody tych osób, które

die Bestreitung der ehelichen Geburt in Frage kommende Frist am 1. Jänner 1917 noch nicht abgelaufen ist; jedoch kommt das Bestreitungsrecht nur Kindern zu, die nicht länger als drei Jahre vor diesem Tage geboren sind.

3 Abschnitt Sachenrechtliche Bestimmungen 1. Titel. Eigentumsvorbehalt an Maschinen.

§ 10. Nach § 297 a. b. G. B. ist einzuschalten:

Maschinen. § 297 a. Werden mit einer unbeweglichen Sache Maschinen in Verbindung gebracht, so gelten sie nicht als Zugehör, wenn mit Zustimmung des Eigentümers der Liegenschaft im öffentlichen Buch angemerkt wird, dass die Maschinen Eigentum eines anderen sind. Werden sie als Ersatz an Stelle solcher Maschinen angebracht, die als Zugehör anzusehen waren, so ist zu dieser Anmerkung auch die Zustimmung der früher eingetragenen bürgerlich Berechtigten erforderlich. Die Anmerkung verliert mit Ablauf von fünf Jahren nach der Eintragung ihre Wirkung; durch das Konkurs- oder Zwangsversteigerungsverfahren wird der Ablauf der Frist gehemmt.

poprzednio były w księdze zapisane jako uprawnione. Adnotacya traci skuteczność z upływem lat pięciu po wpisaniu; postępowanie konkursowe lub postępowanie celem sprzedaży przymusowej powstrzymuje upływ terminu.

Tytuł 2.

Prawo sąsiedzkie.

§ 11.

Do § 364 p. ks. u. c. dodać należy jako ustęp drugi:

Właściciel gruntu zabronić może sąsiadowi pochodzącego z gruntu sąsiada oddziaływania odpływu wód, dymu, gazów, ciepła, zapachów, hałasów, wstrząśnięć i podobnych oddziaływań o tyle, o ile one przekraczają zwykłą miarę wskazaną stosunkami miejscowymi i umniejszają w istotnych względach możliwość używania gruntu w sposób w miejscu zwyczajnie praktykowany. Bezpośrednie doprowadzanie bez osobnego tytułu prawnego jest w każdym razie niedopuszczalne.

§ 12.

Po § 364 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 364 a. Jeśli jednak umniejszenie takie powoduje

2. Titel. Nachbarrecht.

§ 11. Dem § 364 a. b. G. B. ist als zweiter Absatz beizufügen:

Der Eigentümer eines Grundstückes kann dem Nachbarn die von dessen Grund ausgehenden Einwirkungen durch Abwässer, Rauch, Gase, Wärme, Geruch, Geräusch, Erschütterung und ähnliche insoweit untersagen, als sie das nach den örtlichen Verhältnissen gewöhnliche Maß überschreiten und die ortsübliche Benutzung des Grundstückes wesentlich beeinträchtigen. Unmittelbare Zuleitung ist ohne besonderen Rechtstitel unter allen Umständen unzulässig.

§ 12. Nach § 364 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 364 a. Wird jedoch die Beeinträchtigung durch eine Bergwerksanlage oder eine behördlich genehmigte Anlage auf dem nachbarlichen Grund in einer dieses Mass überschreitenden Weise verursacht, so ist der Grundbesitzer nur berechtigt, den Ersatz des zugefügten Schadens gerichtlich zu verlangen, auch wenn der Schaden durch Umstände verursacht wird, auf die bei

w sposób przekraczający tę miarę zakład górniczy lub zakład koncesyjonowany przez władzę, znajdujący się na gruncie sąsiednim, właścicielowi gruntu wolno tylko żądać sądownie zwrotu wyrządzonej szkody, a to chociażby tę szkodę spowodowały okoliczności, które nie były uwzględnione przy rozprawie przed władzą przeprowadzonej.

§ 364 b. Nie wolno pogłębiać gruntu w ten sposób, iżby grunt lub budynek sąsiada przez to utracił potrzebne oparcie, chyba gdyby posiadacz gruntu postarał się o inne wystarczające umocnienie.

Tytuł 3.

Zakazy pozbywania i obciążania.

§ 13.

Po § 364 b. należy dodać w powszechnej księdze ustaw cywilnych:

§ 364 c. Zakaz pozbywania lub obciążania opierający się na umowie albo na rozporządzeniu ostatniej woli a odnoszący się do rzeczy lub prawa rzeczowego, obowiązuje tylko pierwszego właściciela, nie zaś jego dziedziców lub innych jego następców prawnych. Przeciw osobom trzecim odnosi skutek wówczas, jeśli ustanowiony został między małżonka-

der behördlichen Verhandlung keine Rücksicht genommen wurde.

§ 364 b. Ein Grundstück darf nicht in der Weise vertieft werden, dass der Boden oder das Gebäude des Nachbars die erforderliche Stütze verliert, es sei denn, dass der Besitzer des Grundstückes für eine genügende anderweitige Befestigung Vorsorge trifft.

3. Titel. Veräußerungs- und Belastungsverbote.

§ 13. Nach § 364 b ist im allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch einzuschalten:

§ 364 c. Ein vertragsmässiges oder letztwilliges Veräußerungs- oder Belastungsverbot hinsichtlich einer Sache oder eines dinglichen Rechtes verpflichtet nur den ersten Eigentümer, nicht aber seine Erben oder sonstigen Rechtsnachfolger. Gegen Dritte wirkt es dann, wenn es zwischen Ehegatten, Eltern und Kindern, Wahl- oder Pflegekindern oder deren Ehegatten begründet und im öffentlichen Buche eingetragen wurde.

mi, rodzicami a dziećmi, dziećmi przysposobionemi lub wychowawcami albo ich małżonkami i wpisany został do księgi publicznej.

§ 14.

Zakaz pozbywania lub obciążania skuteczny przeciw trzecim osobom z tego powodu, iż został wpisany do księgi publicznej, może być ustanowiony także na rzecz państwowego funduszu mieszkaniowego na cele drobnych mieszkań albo na cele innych funduszy oznaczonych rozporządzeniem.

Tytuł 4.

Nabywanie praw rzeczowych na nieruchomościach niewpisanych do ksiąg i na budynkach.

§ 15.

Napis § 431 p. ks. u. c. opiewać będzie:

2. Przy nieruchomościach i budynkach.

§ 16.

§ 432 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „W szczególności przy nabyciu a) przez umowę“ i opiewać będzie:

W tym celu akt nabycia musi być ujęty dokumentem uwierzytelnionym we formie przepisanej do ważności aktu albo dokumentem publicznym.

§ 14. Ein durch Eintragung in das öffentliche Buch gegen Dritte wirksames Veräußerungs- oder Belastungsverbot kann auch zugunsten des staatlichen Wohnungsfürsorgefonds für Kleinwohnungen oder anderer durch Verordnung bestimmter Fonds begründet werden.

4. Titel. Erwerb dinglicher Rechte an nicht verbücherten Liegenschaften und Bauwerken.

§ 15. Die Überschrift des § 431 a. b. G. B. hat zu lauten:

2. Bei unbeweglichen Sachen und Bauwerken.

§ 16. § 432 a. b. G. B. erhält die Überschrift „Insbesondere bei Erwerbung a) durch Vertrag“ und hat zu lauten:

Zu diesem Zwecke muss über das Erwerbungsgeschäft eine beglaubigte Urkunde in der zur Gültigkeit des Geschäftes vorgeschriebenen Form oder eine öffentliche Urkunde ausgefertigt werden.

§ 17.

§ 433 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

W dokumencie muszą być dokładnie wymienione osoby, które oddają i obejmują własność; nieruchomości, która ma być oddana, z jej częściami składowymi; tytuł prawny oddania; dalej miejsce i czas zawarcia umowy; a nadto musi oddawca w tym samym lub osobnym dokumencie wyraźnie oświadczyć, że zezwala na intabulację.

§ 18.

§ 434 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Celem przeniesienia własności nieruchomości, które nie są wpisane do księgi gruntowej, musi być złożony w sądzie dokument, zaopatrzony w wymogi §§ 432 i 433. Miejsce pozwolenia na intabulację zajmie oświadczenie pozwolenia na złożenie dokumentu.

§ 19.

§ 435 p. ks. u. c. opiewać będzie:

To samo obowiązuje co do przeniesienia własności budynków wystawionych na cudzym gruncie w tym zamiarze, ażeby tam nie pozostawały na zawrze, o ile nie są przynależnością prawa budowli.

§ 17. § 433 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Die Urkunde muss die genaue Angabe der Personen, die das Eigentum übergeben und übernehmen; der Liegenschaft, die übergeben werden soll, mit ihren Bestandteilen; des Rechtsgrundes der Übergabe; ferner des Ortes und der Zeit des Vertragsschlusses enthalten; und es muss von dem Übergeber in dieser oder in einer besonderen Urkunde die ausdrückliche Erklärung abgegeben werden, dass er in die Einverleibung einwillige.

§ 18. § 434 a. b. G. B. hat zu lauten:

Zur Übertragung des Eigentums an Liegenschaften, die in keinem Grundbuche eingetragen sind, muss eine mit den Erfordernissen der §§ 432 und 433 versehene Urkunde bei Gericht hinterlegt werden. An die Stelle der Bewilligung der Einverleibung tritt die Erklärung der Einwilligung zur Hinterlegung der Urkunde.

§ 19. § 435 a. b. G. B. hat zu lauten:

§ 20.

§ 436 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli własność nieruchomości albo budynku ma być przeniesiona na mocy wyroku prawomocnego, aktu działu sądowego lub przyznania dziedzictwa, potrzeba również intabulacji (§§ 431 do 433) albo złożenia dokumentu (§§ 434, 435).

§ 21.

§ 437 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Tak samo do nabycia własności zapisanego dobra nieruchomego albo budynku konieczne jest oddanie rzeczy zapisobiercy po myśli §§ 431 do 435.

§ 22.

Do § 451 p. ks. u. c., który otrzymuje napis: „Sposób nabycia prawa zastawu: a) przez oddanie fizyczne; b) przez intabulację lub złożenie dokumentu w sądzie;“ dodać należy jako ustęp drugi:

Prawo zastawu na nieruchomościach niewpisanych do ksiąg (§ 434) albo na budynkach (§ 435) nabywa się przez złożenie do sądu uwierzytelnionego dokumentu zawierającego ustanowienie zastawu.

Dasselbe gilt auch für die Übertragung des Eigentums an Bauwerken, die auf fremdem Grund in der Absicht aufgeführt sind, dass sie nicht stets darauf bleiben sollen, soferne sie nicht Zugehör eines Baurechtes sind.

§ 20. § 436 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn das Eigentum unbeweglicher Sachen oder eines Bauwerkes zufolge rechtskräftigen Urteils, gerichtlicher Teilung oder Einantwortung einer Erbschaft übertragen werden soll, ist ebenfalls die Einverleibung (§§ 431 bis 433) oder die Hinterlegung der Urkunde (§§ 434, 435) erforderlich.

§ 21. § 437 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ebenso ist es, um das Eigentum eines vermachten unbeweglichen Gutes oder eines Bauwerkes zu erwerben, notwendig dass die Sache dem Vermächtnisnehmer gemäss §§ 431 bis 435 übergeben werde.

§ 22. Dem § 451 a. b. G. B., der die Überschrift erhält „Erwerbungsart des Pfandrechtes: a) durch körperliche Übergabe; b) durch Einverleibung oder gerichtliche Urkundenhinterlegung;“ ist als zweiter Absatz beizufügen:

Das Pfandrecht an bürgerlich nicht eingetragenen Liegenschaften (§ 434) oder an Bauwerken (§ 435) wird durch die

W dokumencie muszą być dokładnie wymienione przedmiot zastawu i wierzytelność z podaniem cyfrowo oznaczonej sumy pieniężnej, odnośnie do wierzytelności oprocentowanej także wysokość procentu; tudzież wyraźne przyzwolenie zastawcy na złożenie dokumentu w sądzie.

§ 23.

§ 481 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Rzeczowe prawo służebności na przedmiotach wpisanych do ksiąg publicznych nabyć można tylko przez wpis do tychże ksiąg.

Na nieruchomościach niewpisanych do ksiąg (§ 434) albo na budynkach (§ 435) nabywa się prawo rzeczowe przez złożenie w sądzie uwierzytelnionego dokumentu zawierającego nadanie służebności; na innych zaś rzeczach także przez wymienione wyżej (§§ 426 do 428) sposoby oddania.

§ 24.

Wymienione w §§ 18 do 23 dokumenty składać należy w tym sądzie, który utrzymywać ma księgę gruntową dla gruntów nietabularnych położonych w gminie katastralnej.

Każdemu wolno przeglądać złożone w sądzie dokumenty.

gerichtliche Hinterlegung einer beglaubigten Pfandbestellungsurkunde erworben. Die Urkunde muss die genaue Angabe des Pfandgegenstandes und der Forderung mit einer ziffermässig bestimmten Geldsumme, bei einer verzinslichen Forderung auch die Höhe der Zinsen; ferner die ausdrückliche Zustimmung des Verpfänders zu der gerichtlichen Hinterlegung enthalten.

§ 23. § 481 a. b. G. B. hat zu lauten:

Das dingliche Recht der Dienstbarkeit kann an Gegenständen, die in den öffentlichen Büchern eingetragen sind, nur durch die Eintragung in diese erworben werden.

An bürgerlich nicht eingetragenen Liegenschaften (§ 434) oder an Bauwerken (§ 435) wird das dingliche Recht durch die gerichtliche Hinterlegung einer über die Einräumung der Dienstbarkeit errichteten beglaubigten Urkunde; auf andere Sachen aber durch die oben (§§ 426 bis 428) angegebenen Arten der Übergabe erworben.

§ 24. Die in den §§ 18 bis 23 erwähnten Urkunden sind bei

Dokładniejsze przepisy o przyjmowaniu, porządku i przechowywaniu dokumentów wydać należy rozporządzeniem.

§ 25.

Do praw zastawu nabytych drogą egzekucji przed 15. kwietnia 1916 na rzeczach określonych w § 19 nie ma zastosowania § 256, ustęp 2, ordynacji egzekucyjnej.

Nienaruszone pozostają przepisy, obowiązujące w Tyrolu i Ziemi Przedarulańskiej i w Dalmacji o nabywaniu praw rzeczowych na nieruchomościach niewpisanych do ksiąg gruntowych.

Tytuł 5.

O wpływie podziału nieruchomości na służebności gruntowe i inne ciężary.

§ 26.

§ 485 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Żadna służebność nie może być dowolnie oddzielona od rzeczy służebnej, ani też przeniesiona na inną rzecz lub osobę. Każdą służebność uważa się też za niepodzielną o tyle, iż, z wyjątkiem przypadku

dem Gerichte zu hinterlegen, bei dem das Grundbuch für die in der Katastralgemeinde liegenden nicht landtäflichen Grundstücke zu führen ist.

Die Einsicht in die bei Gericht erliegenden Urkunden steht jedermann frei

Die näheren Vorschriften über die Annahme, Ordnung und Aufbewahrung dieser Urkunden sind durch Verordnung zu erlassen.

§ 25. Auf Pfandrechte, die vor dem 15. April 1916 an den in § 19 bezeichneten Sachen im Wege der Zwangsvollstreckung erworben wurden, findet § 256, Absatz 2, der Exekutionsordnung keine Anwendung.

Die in Tirol und Vorarlberg und Dalmatien bestehenden Vorschriften über den Erwerb dinglicher Rechte an Liegenschaften, die nicht in das Grundbuch eingetragen sind, bleiben unberührt.

5. Titel. Einfluss der Teilung von Liegenschaften auf Grunddienstbarkeiten und andere Lasten.

§ 26. § 485 a. b. G. B. hat zu lauten:

Keine Servitut lässt sich eigenmächtig von der dienstbaren

wymienionego w § 847, przez powiększenie, zmniejszenie lub rozdrobnienie gruntu, prawo, które na nim ciąży, nie może być ani zmienione ani też podzielone.

§ 27.

§ 844 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Służebności, znaki graniczne i dokumenty potrzebne do wspólnego użytku nie nadają się do podziału. Dokumenty złożone będą, jeśli zresztą nic temu nie przeszkadza, u najstarszego wiekiem uczestnika. Wszyscy inni otrzymają na własny koszt wierzytelne odpisy. Służebności gruntowe, w braku porozumienia się, pozostają nadal na rzecz wszystkich; wszelako służebność przez to nie może być ani rozszerzona ani też stać się uciążliwszą dla dobra służebnego. Jeśli wykonywanie służebności wychodzi na korzyść tylko niektórych części, w takim razie dla wszystkich innych części prawo gaśnie.

§ 28.

§ 847 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Sam podział jakiegokolwiek wspólnego dobra nie może szkodzić osobie trzeciej: wszystkie służące jej

Sache absondern, noch auf eine andere Sache oder Person übertragen. Auch wird jede Servitut insofern für unteilbar gehalten, als das auf dem Grundstücke haftende Recht durch Vergrößerung, Verkleinerung oder Zerstücklung desselben, abgesehen von dem im § 847 bezeichneten Falle, weder verändert noch geteilt werden kann.

§ 27. § 844 a. b. G. B. hat zu lauten:

Servituten, Grenzzeichen und die zum gemeinschaftlichen Gebrauche nötigen Urkunden sind keiner Teilung fähig. Die Urkunden werden, wenn sonst nichts im Wege steht, bei dem ältesten Teilhaber niedergelegt. Die übrigen erhalten auf ihre Kosten beglaubigte Abschriften. Die Grunddienstbarkeiten bestehen mangels Vereinbarung zugunsten aller Teile fort; jedoch darf die Dienstbarkeit dadurch nicht erweitert oder für das dienstbare Gut beschwerlicher werden. Kommt die Ausübung der Dienstbarkeit nur einzelnen Teilen zugute, so erlischt das Recht hinsichtlich der übrigen Teile.

§ 28. § 847 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die blosse Teilung was immer für eines gemeinschaftlichen Gutes kann einem Dritten nicht zum Nachteile gereichen; alle

prawa zastawu, służebności i inne prawa rzeczowe wykonywane będą po podziale tak samo jak przed podziałem. Jeśli jednak wykonywanie służebności gruntowej odnosi się tylko do części gruntu, w takim razie ze względu na wszystkie inne części prawo gaśnie.

§ 29.

§ 848 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Także prawa osobiste, które służą osobie trzeciej wobec spółności, zatrzymują dawną moc swoją pomimo wystąpienia ze spółności. Tak samo ten, kto jest dłużnikiem spółności, nie może czynić zapłaty poszczególnym uczestnikom. Zapłata takich długów musi być uczyniona albo całej spółności albo temu, kto prawidłowo jest jej przedstawicielem.

§ 30.

Po § 848 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 848 a. Jeżeli służebność lub inny ciężar rzeczowy nadaje prawo do pożytków, to w razie podziału gruntu panującego każdy uprawniony, a w razie po-

ihm zustehenden Pfand-, Servituts- und anderen dinglichen Rechte werden nach wie vor der Teilung ausgeübt. Trifft jedoch die Ausübung einer Grunddienstbarkeit nur ein Teilstück, so erlischt das Recht hinsichtlich der übrigen Teile.

§ 29. § 848 a. b. G. B. hat zu lauten:

Auch persönliche Rechte, die einem Dritten gegen eine Gemeinschaft zustehen, haben ungeachtet des erfolgten Austrittes ihre vorige Kraft. Ebenso kann derjenige, welcher an eine Gemeinschaft schuldig ist, die Zahlung nicht an einzelne Teilnehmer entrichten. Solche Schulden müssen an die ganze Gemeinschaft oder an jenen, der sie ordentlich vorstellt, abgetragen werden.

§ 30. Nach § 848 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 848 a. Gewährt eine Dienstbarkeit oder eine andere dingliche Last einen Anspruch auf Nutzungen, so kann bei Teilung des herrschenden Grundstückes jeder Berechtigte und bei Teilung des belasteten Grundstückes jeder Belastete eine gerichtliche Regelung der Ausübung begehren. Die Ausübung ist mit Rücksicht auf die Natur und Zweckbestimmung des Rechtes sowie auf das Grössenverhältnis und die wirtschaftliche Besonderheit der einzelnen Liegenschaftsteile ohne Erschwerung der Last so zu regeln, wie es allen Interessen billigerweise entspricht.

działu gruntu służebnego każdy obciążony może żądać od sądu, ażeby tenże uregulował wykonywanie. Wykonywanie uregulować należy bez zwiększenia ciężaru tak, jak tego słusznie wymaga interes każdego, uwzględniając naturę i przeznaczenie prawa tudzież stosunek obszarów i odrębność gospodarczą każdej części nieruchomości.

§ 31.

Uregulowanie po myśli § 30 przedsięwzięcie podług przepisów o postępowaniu niespornem sąd powiatowy, w którego okręgu znajduje się nieruchomość obciążona.

O ile między interesowanymi nastąpi porozumienie, należy je stwierdzić dokumentem; o punktach, które pozostają spornymi, rozstrzygnie sąd uchwałą z wykluczeniem drogi procesowej.

Uregulowanie należy na podstawie dokumentu uchwałą zanotować w księdze publicznej.

§ 32.

Powyższe postanowienia obowiązują także co do służebności gruntowych i ciężarów realnych, które ustanowione zostały przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 6.

O rozrządzeniu hipoteką przez właściciela.

§ 33.

§ 469 p. ks. u. c. opiewać będzie:

§ 31. Die Regelung im Sinne des § 30 ist nach den Vorschriften über das Verfahren außer Streitsachen von dem Bezirksgerichte vorzunehmen, in dessen Sprengel sich die belastete Liegenschaft befindet.

Soweit ein Einverständnis der Beteiligten zustande kommt, ist es zu beurkunden; über die streitig bleibenden Punkte hat das Gericht mit Ausschluß des ordentlichen Rechtsweges durch Beschluß zu entscheiden.

Die Regelung ist auf Grund der Beurkundung und des Beschlusses im öffentlichen Buch anzumerken.

§ 32. Die vorstehenden Bestimmungen gelten auch für Grunddienstbarkeiten und Reallasten, die vor dem 1. Jänner 1917 begründet worden sind.

Prawo zastawu gaśnie, gdy dług jest umorzony. Zastawca obowiązany jest jednak do umorzenia długu jedynie za równoczesnym zwrotem zastawu. Samo umorzenie długu nie wystarcza do zniesienia hipoteki. Nieruchomość, która służy za hipotekę, dopóty pozostaje odpowiedzialną, dopóki dług nie zostanie wykreślony z ksiąg publicznych. Do tego czasu właściciel nieruchomości może na podstawie kwitu lub innego dokumentu wykazującego zgaśnięcie długu, zastawem zabezpieczonego, przenieść prawo zastawu na nową wierzytelność, która nie przewyższa kwoty wierzytelności intabulowanej.

§ 34.

Po § 469 p. ks. u. c. należy dodać:

§ 469 a. Przy ustanowieniu prawa zastawu nie można zrzec się tego prawa rozrządzenia. Gdy właściciel wobec kogo innego przyjął obowiązek postarania się o wykreślenie pewnej hipoteki, rozrządzać nie może hipoteką, jeżeli to zobowiązanie zanotowane jest przy hipotece w księdze publicznej.

§ 35.

§ 470 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

6. Titel. Verfügung des Eigentümers über die Hypothek.

§ 33. § 469 a. b. G. B. hat zu lauten:

Durch Tilgung der Schuld hört das Pfandrecht auf. Der Pfandgeber ist aber die Schuld nur gegen dem zu tilgen verbunden, dass ihm das Pfand zugleich zurückgestellt werde. Zur Aufhebung einer Hypothek ist die Tilgung der Schuld allein nicht hinreichend. Ein Hypothekargut bleibt so lange verhaftet, bis die Schuld aus den öffentlichen Büchern gelöscht ist. Bis dahin kann der Eigentümer des Gutes auf Grund einer Quittung oder einer anderen, das Erlöschen der Pfandschuld dartuenden Urkunde das Pfandrecht auf eine neue Forderung übertragen, die den Betrag der eingetragenen Pfandforderung nicht übersteigt.

§ 34. Nach § 469 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 469 a. Bei Bestellung des Pfandrechtes kann auf dieses Verfügungsrecht nicht verzichtet werden. Verpflichtet sich der Eigentümer einem andern gegenüber, eine bestimmte Hypothek löschen zu lassen, so kann er über die Hypothek nicht verfü-

Jeżeli po umorzeniu długu (§ 469) lub po zjednoczeniu (§ 1446) nieruchomości stanowiąca hipotekę przymusowo zostanie sprzedana albo dozwolono jej zarządu przymusowego, zanim prawo zastawu wykreślono z księgi gruntowej albo zanim nieruchomość lub prawo zastawu przeniesiono, w takim razie przy rozdziale ceny kupna nie należy uwzględnić tego prawa zastawu. O tyle tylko, o ile wierzytelność prawem zastawu zabezpieczona istnieje jeszcze wobec osoby trzeciej albo właścicielowi należy się zwrot za jej umorzenie (§ 1358), przekazana zostaje przypadająca na to część właścicielowi.

§ 36.

§ 1446 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Prawa i obowiązki zapisane do ksiąg publicznych nie znoszą się przez zjednoczenie, dopóki nie nastąpi wykreślenie z ksiąg publicznych (§ 526). Do tego czasu, wpisane prawo zastawu może być przeniesione przez właściciela lub drogą egzekucyi na osobę trzecią (§ 469 do 470).

gen, wenn diese Verpflichtung im öffentlichen Buch bei der Hypothek angemerkt ist.

§ 35. § 470 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten.

Wird nach Tilgung der Schuld (§ 469) oder eingetretener Vereinigung (§ 1446), bevor das Pfandrecht bürgerlich gelöscht oder die Liegenschaft oder das Pfandrecht übertragen worden ist, das Hypothekargut zwangsweise versteigert oder dessen Zwangsverwaltung bewilligt, so ist bei Verteilung des Erlöses auf dieses Pfandrecht keine Rücksicht zu nehmen. Nur insoweit die durch das Pfandrecht gesicherte Forderung gegen einen Dritten noch fortbesteht oder dem Eigentümer der Ersatz für deren Tilgung gebührt (§ 1358), wird der darauf entfallende Teil dem Eigentümer zugewiesen.

§ 36. § 1446 a. b. G. B. hat zu lauten:

Rechte und Verbindlichkeiten, welche den öffentlichen Büchern einverleibt sind, werden durch die Vereinigung nicht aufgehoben, bis die Löschung aus den öffentlichen Büchern erfolgt ist (§ 526). Bis dahin kann das eingetragene Pfandrecht vom Eigentümer oder im Wege der Zwangsvollstreckung auf einen Dritten übertragen werden (§§ 469 bis 470).

§ 37.

W przypadku wykreślenia prawa zastawu właściciel może równocześnie uzyskać adnotację w księdze gruntowej, że zastrzeżony zostaje wpis nowego prawa zastawu z pierwszeństwem i do wysokości wykreślonego prawa zastawu na przeciąg trzech lat po dozwoleniu adnotacyi. Zastrzeżenie to na wypadek zmiany własności skuteczne jest na rzecz nowego właściciela. Jednakże w razie przymusowej sprzedaży nieruchomości zastrzeżenie nie będzie uwzględnione, jeśli nie uczyniono z niego użytku do chwili adnotacyi wprowadzenia postępowania licytacyjnego.

§ 38.

Właściciel nieruchomości może żądać, aby z pierwszeństwem i do wysokości prawa zastawu ciężącego na nieruchomości wpisano prawo zastawu dla nowej wierzytelności z tem ograniczeniem, że ono prawną skuteczność uzyska, jeśli w ciągu roku po dozwoleniu wpisu nowego prawa zastawu zainstabulowane zostanie wykreślenie dawniejszego prawa zastawu.

Ziszczenie się tego warunku zanotować należy w księdze publicznej równocześnie z wykreśleniem dawniejszego prawa zastawu.

§ 37. Im Falle der Löschung des Pfandrechtes kann der Eigentümer zugleich die Anmerkung im Grundbuch erwirken, daß die Eintragung eines neuen Pfandrechtes im Rang und bis zur Höhe des gelöschten Pfandrechtes binnen drei Jahren nach der Bewilligung der Anmerkung vorbehalten bleibt. Dieser Vorbehalt ist im Falle eines Eigentumswechsels zugunsten des neuen Eigentümers wirksam. Bei Zwangsversteigerung der Liegenschaft bleibt jedoch der Vorbehalt unberücksichtigt, wenn bis zur Anmerkung der Einleitung des Versteigerungsverfahrens davon kein Gebrauch gemacht wurde

§ 38. Der Eigentümer einer Liegenschaft kann begehren, daß im Rang und bis zur Höhe eines auf der Liegenschaft haftenden Pfandrechtes das Pfandrecht für eine neue Forderung mit der Beschränkung eingetragen werde, daß es Rechtswirksamkeit erlangt, wenn binnen einem Jahre nach der Bewilligung der Eintragung des neuen Pfandrechtes die Löschung des älteren Pfandrechtes einverleibt wird.

Der Eintritt dieser Bedingung ist im öffentlichen Buche zugleich mit der Löschung des älteren Pfandrechtes anzumerken.

§ 39.

Gdyby w ciągu tego czasokresu nie żądano wykreślenia albo gdyby wykreślenia odmówiono, nowe prawo zastawu gaśnie z upływem czasokresu i winno być wykreślone z urzędu razem z wszelkimi odnoszącymi się do niego wpisami.

Do wniesienia podania o wykreślenie dawniejszego prawa zastawu uprawniony jest nie tylko dłużnik hipoteczny, ale także i wierzyciel, na rzecz którego wpisano prawo zastawu dla nowej wierzytelności.

§ 40.

Jeżeli dawniejsze prawo zastawu jest obciążone, to nowe prawo zastawu wpisane z pierwszeństwem dawniejszego staje się prawnie skutecznym tylko pod tym dalszym warunkiem (§ 38), że obciążenie będzie wykreślone albo za zgodą interesowanych przeniesione na wpisane nowe prawo zastawu.

Jeżeli dawniejsze prawo zastawu obciąża łącznie kilka ciał hipotecznych, wówczas nowe prawo zastawu staje się prawnie skutecznym tylko pod tym dalszym warunkiem (§ 38), że dawniejsze prawo zastawu wykreślone zostanie ze wszystkich ciał hipotecznych.

§ 39. Wenn innerhalb der Frist nicht um die Löschung angesucht oder wenn die Löschung nicht bewilligt wird, so erlischt das neue Pfandrecht mit dem Ablaufe der Frist und ist samt allen darauf bezüglichen Eintragungen von Amts wegen zu löschen.

Zur Anbringung des Gesuches um Löschung des älteren Pfandrechtes ist außer dem Hypothekarschuldner auch der Gläubiger berechtigt, zu dessen Gunsten das Pfandrecht für die neue Forderung eingetragen ist.

§ 40. Ist das ältere Pfandrecht belastet, so wird das in dessen Rang eingetragene neue Pfandrecht nur unter der weiteren Bedingung (§ 38) rechtswirksam, daß die Belastung gelöscht oder mit Zustimmung der Beteiligten auf das eingetragene neue Pfandrecht übertragen wird.

Haftet das ältere Pfandrecht simultan auf mehreren Grundbuchsobjekten, so wird das neue Pfandrecht nur unter der weiteren Bedingung (§ 38) rechtswirksam, daß das ältere Pfandrecht auf sämtlichen Grundbuchsobjekten gelöscht wird.

§ 41.

Postanowienia §§ 37 do 40 zastosowywać należy odpowiednio, gdy nowa wierzytelność zająć ma miejsce dwóch lub więcej co do stopnia bezpośrednio po sobie następujących wierzytelności hipotecznych.

§ 42.

Artykuł XXVIII ustawy wprowadzającej ordynację egzekucyjną z 27. maja 1896, dz. u. p. nr. 78, zostaje zniesiony.

§ 43.

Powyższe postanowienia mają zastosowanie także i do praw zastawu, które powstały przed 1. stycznia 1917. Jednakże na niekorzyść prawa wpisanego przed tymże dniem właściciel może po umorzeniu długu lub zjednoczeniu go z własnością rozrządzać prawem zastawu tylko o tyle, o ile dług zastawem zabezpieczony zalegał jeszcze dnia 1. stycznia 1917.

Z dniem 1. stycznia 1917 ustawa z 22. lutego 1907, dz. u. p. nr. 48, przestaje obowiązywać.

§ 44.

§§ 53 i 55 powszechnej ustawy o księgach gruntowych z 25. lipca 1871, dz. u. p. nr. 95, ulegają zmianie, a mianowicie

§ 41. Die Bestimmungen der §§ 37 bis 40 sind sinngemäß anzuwenden, wenn die neue Forderung an die Stelle zweier oder mehrerer im Rang unmittelbar aufeinanderfolgender Hypothekarforderungen treten soll.

§ 42. Artikel XXVIII des Einführungsgesetzes zur Exekutionsordnung vom 27. Mai 1896, R. G. Bl. Nr. 78, ist aufgehoben.

§ 43. Die vorstehenden Bestimmungen finden auch auf Pfandrechte Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 entstanden sind. Der Eigentümer kann jedoch zum Nachteil eines vor diesem Tag eingetragenen Rechts über das Pfandrecht nach Tilgung der Schuld oder seiner Vereinigung mit dem Eigentum nur insoweit verfügen, als die Pfandschuld am 1. Jänner 1917 noch ausgehäftet hat.

Mit dem 1. Jänner 1917 tritt das Gesetz vom 22. Februar 1907, R. G. Bl. Nr. 48, außer Kraft.

§ 44. Die §§ 53 und 55 des allgemeinen Grundbuchsgesetzes vom 25. Juli 1871, R. G. Bl. Nr. 95, werden geändert, und zwar hat

§ 53, ustęp 1, opiewać będzie:

Właściciel ma prawo żądać adnotacyi w księdze, że zamierza nieruchomości swą pozbyć albo dla długu, którego wysokość podać należy, ustanowić na niej prawo zastawu, a to w tym celu, ażeby dla praw, które wpisane być mają wskutek tych czynności, zachować stopień hipoteczny od chwili wniesienia tego żądania.

§ 55 opiewać będzie:

Adnotacya stopnia pierwszeństwa traci skuteczność z upływem roku, jeśli chodzi o prawo zastawu, które ma być ustanowione, w innych przypadkach wymienionych w § 53 z upływem dni sześćdziesięciu po jej dozwoleniu. To należy wyrazić w uchwale, podając równocześnie dzień kalendarzowy, w którym kończy się termin.

Tytuł 7.

Ustąpienie pierwszeństwa.

§ 45.

Za pomocą intabulacyi lub prenotacyi ustąpienia pierwszeństwa zmieniony być może stopień pierwszeństwa praw wpisanych na nieruchomości. W tym celu potrzeba zezwolenia tak tego uprawnionego, który się cofa, jak i tego, który postępuje naprzód,

§ 53, Absatz 1, zu lauten:

Der Eigentümer ist berechtigt, die bürgerliche Anmerkung zu verlangen, daß er seine Liegenschaft veräußern oder ein Pfandrecht für eine Schuld, deren Betrag anzugeben ist, darauf einräumen wolle, um die bürgerliche Rangordnung vom Zeitpunkte dieses Ansuchens für die infolge dieser Geschäfte einzutragenden Rechte zu begründen.

§ 55 hat zu lauten:

Die Anmerkung der Rangordnung verliert ihre Wirksamkeit, wenn es sich um ein einzuräumendes Pfandrecht handelt, mit dem Ablauf eines Jahres, in den übrigen in § 53 erwähnten Fällen mit dem Ablaufe von sechzig Tagen nach Bewilligung derselben. Dies ist in dem Bescheide unter Angabe des Kalendertages, an welchem die Frist endet, auszusprechen.

7. Titel. Vorrangseinräumung.

§ 45. Durch Einverleibung oder Vormerkung der Vorrangseinräumung kann die Rangordnung der auf einer Liegenschaft

ponadto, jeśli cofnięte prawo jest hipoteką, zezwolenia właściciela, a jeśli ono jest obciążone prawem osoby trzeciej, zgody także i tej osoby trzeciej. Nie uchybia to rozciągłości ani stopniowi pierwszeństwa wszystkich innych praw wpisanych.

§ 46.

Prawo postępujące naprzód otrzymuje bez ograniczenia stopień pierwszeństwa prawa cofniętego, jeśli w księdze bezpośrednio po niem następuje albo też jeśli wszyscy uprawnieni, którzy wpisani są między jednym a drugim, ustąpią mu pierwszeństwa.

§ 47.

Jeśli ustąpienie pierwszeństwa odbyło się między prawami nie bezpośrednio po sobie następującymi, bez zgody tych uprawnionych, którzy są wpisani między jednym a drugim prawem, prawo postępujące naprzód uzyskuje pierwszeństwo cofniętego w jego rozciągłości i podług jego właściwości.

Jeżeli prawo cofnięte ograniczone jest warunkiem lub czasokresem, to przed ziszczaniem się warunku

verbücherten Rechte geändert werden. Dazu bedarf es der Einwilligung des zurücktretenden und des vortretenden Berechtigten, ferner, wenn das zurücktretende Recht eine Hypothek ist, des Eigentümers und, wenn es mit dem Rechte eines Dritten belastet ist, auch dessen Zustimmung. Umfang und Rang der übrigen verbücherten Rechte werden dadurch nicht berührt.

§ 46. Das vortretende Recht erhält ohne Beschränkung die Rangstelle des zurücktretenden, wenn es bücherlich unmittelbar auf dieses folgt oder ihm der Vorrang auch von allen Zwischenberechtigten eingeräumt wird.

§ 47. Hat eine Vorrangseinräumung zwischen nicht unmittelbar aufeinander folgenden Rechten ohne Zustimmung der Zwischenberechtigten stattgefunden, so wird dem vortretenden Recht im Umfang und nach der Beschaffenheit des zurücktretenden dessen Rang erworben.

Ist das zurücktretende Recht bedingt oder betagt, so kann vor dem Eintritte der Bedingung oder des Termins die vortretende Forderung bei der Zwangsvollstreckung nur mit dem Betrage berichtet werden, der auf sie in ihrer ursprünglichen Rangordnung entfällt.

Muss das zurücktretende Recht nach seinem früheren Range vom Ersterer ohne Anrechnung auf das Meistbot übernommen

lub nadejściem czasokresu wierzytelność postępująca naprzód może być przy egzekucyi zaspokojona tylko w takiej kwocie, jaka na nią przypada podług pierwotnego stopnia pierwszeństwa.

Jeśli prawo cofnięte podług dawniejszego swego stopnia pierwszeństwa musi być przez nabywcę objęte bez policzenia na cenę licytacyjną, wówczas prawo postępujące naprzód uwzględnić należy przy rozdziale ceny licytacyjnej na pierwotnem jego miejscu.

§ 48.

Prawo postępujące naprzód ma także i na swem pierwotnem miejscu pierwszeństwo przed prawem cofniętem, jeśli się inaczej nie umówiono.

§ 49.

Gdy wskutek równoczesnego wpisu ustępstwa pierwszeństwa więcej praw wstępuje w miejsce innego prawa, wówczas w braku innej umowy prawo, które dotąd miało wcześniejszy stopień pierwszeństwa, idzie w tem miejscu naprzód przed późniejszym.

§ 50.

Późniejsze zmiany co do istnienia lub rozciągłości prawa cofniętego nie mają żadnego wpływu na stopień pierwszeństwa prawa postępującego naprzód, jeśli strony nie umówiły się inaczej.

§ 51.

Do aktów ustąpienia pierwszeństwa wpisanych

werden, so ist bei der Meistbotsverteilung das vortretende Recht an seiner ursprünglichen Stelle zu berücksichtigen

§ 48. Das vortretende Recht geht, wenn nichts anderes vereinbart ist, dem zurücktretenden Recht auch an seiner ursprünglichen Stelle vor.

§ 49. Treten mehrere Rechte infolge einer gleichzeitig verbücherten Vorrangseinräumung an die Stelle eines anderen, so geht an dieser Stelle, wenn nichts anderes vereinbart ist, das bis dahin im Range frühere vor.

§ 50. Nachträgliche Änderungen im Bestand oder Umfang des zurücktretenden Rechtes üben, wenn nichts anderes vereinbart ist, auf den Rang des vortretenden Rechtes keinen Einfluss

§ 51. Die vorstehenden Bestimmungen finden auf Vorrangs

przed 1. stycznia 1917 powyższe postanowienia nie mają zastosowania.

Postanowienia § 30 powszechnej ustawy o księgach gruntowych i § 218, ustęp 2, ordynacji egzekucyjnej zostają zniesione.

Tytuł 8.

Prawo zatrzymania.

§ 52.

§ 471 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto obowiązany jest do wydania rzeczy, może ją w celu zabezpieczenia swoich zapadłych pretensyj o nakłady, które na rzecz poczynił, lub o szkodę, którą mu ta rzecz spowodowała, zatrzymać z tym skutkiem, że będzie mógł być skazany na wydanie tylko za równoczesnem skutecznieniem świadczenia wzajemnego.

Wykonaniu prawa zatrzymania można zapobiedz złożeniem zabezpieczenia; zabezpieczenie przez porękę jest wykluczone.

§ 53.

§ 1440 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Tak samo nie mogą być potrącone między sobą wierzytelności, których przedmiotem są rzeczy nie

enräumungen, die vor dem 1. Jänner 1917 eingetragen wurden, keine Anwendung

Die Bestimmungen des § 30 des allgemeinen Grundbuchsgesetzes und des § 218, Absatz 2, der Exekutionsordnung sind aufgehoben.

8. Titel. Zurückbehaltungsrecht.

§ 52. § 471 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer zur Herausgabe einer Sache verpflichtet ist, kann sie zur Sicherung seiner fälligen Forderungen wegen des für die Sache gemachten Aufwandes oder des durch die Sache ihm verursachten Schadens mit der Wirkung zurückbehalten, dass er zur Herausgabe nur gegen die Zug um Zug zu bewirkende Gegenleistung verurteilt werden kann.

Die Ausübung des Zurückbehaltungsrechtes kann durch Sicherheitsleistung abgewendet werden; Sicherheitsleistung durch Bürgen ist ausgeschlossen

§ 53. § 1440 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ebenso lassen sich Forderungen, welche ungleichartige oder

jednego rodzaju albo rzeczy oznaczone i nieoznaczone. Rzeczy samowolnie albo podstępnie zabrane, wygodzone, wzięte w przechowanie, najęte lub dzierżawione w ogóle nie są przedmiotem zatrzymania lub potrącenia.

Rozdział 4.

Postanowienia prawa spadkowego.

Tytuł 1.

Zrzeczenie się dziedzictwa.

§ 54.

§ 551 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto swoim prawem dziedziczenia może ważnie rozrządzać, ten jest także uprawniony zrzec się z góry tego prawa umową zawartą ze spadkodawcą. Umowa wymaga do ważności swej sporządzenia aktu notaryalnego lub udokumentowania protokołem sądowym. Takie zrzeczenie się odnosi skutek także i względem potomków, jeśli nie umówiono się inaczej.

Tytuł 2.

Forma pozasądowego rozporządzenia ostatniej woli.

§ 55.

§ 579 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli spadkodawca polecił spisać ostatnią wolę

bestimmte und unbestimmte Sachen zum Gegenstande haben, gegeneinander nicht aufheben. Eigenmächtig oder listig entzogene, entlehnte, in Verwahrung oder in Bestand genommene Stücke sind überhaupt kein Gegenstand der Zurückbehaltung oder der Kompensation.

4. Abschnitt. Erbrechtliche Bestimmungen. 1. Titel. Erbverzicht.

§ 54. § 551 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer über sein Erbrecht gültig verfügen kann, ist auch befugt, durch Vertrag mit dem Erblasser im voraus darauf Verzicht zu tun. Der Vertrag bedarf zu seiner Gültigkeit der Aufnahme eines Notariatsaktes oder der Beurkundung durch gerichtliches Protokoll. Eine solche Verzichtleistung wirkt, wenn nichts anderes vereinbart ist, auch auf die Nachkommen.

2. Titel. Form einer aussergerichtlichen Erklärung des letzten Willens.

§ 55. § 579 a. b. G. B. hat zu lauten:

komu innemu, musi ją podpisać własnoręcznie. Nadto musi on przed trzema zdolnymi świadkami, z których conajmniej dwaj równocześnie muszą być obecni, oświadczyć wyraźnie, że pismo zawiera jego ostatnią wolę. Nakoniec świadkowie także muszą się podpisać, a to wewnątrz albo zewnątrz, zawsze jednak na dokumencie samym, a nie na jakiej może okładce, z dodatkiem wskazującym ich przymiot świadków. Treści testamentu świadek znać nie musi.

§ 56.

§ 581 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli spadkodawca nie może czytać, musi kazać sobie odczytać pismo przez jednego świadka w obecności dwóch drugich świadków, którzy w treść pisma wglądnęli, i potwierdzić, że pismo odpowiada jego woli. Ten, kto pisał ostatnią wolę, może w każdym razie być zarazem świadkiem, wykluczony jest jednakże od odczytywania pisma, jeśli spadkodawca czytać nie może.

§ 57.

§ 722 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli dokument przypadkiem tylko uległ wymie-

Einen letzten Willen, welchen der Erblasser von einer andern Person niederschreiben liess, muss er eigenhändig unterfertigen. Er muss ferner vor drei fähigen Zeugen, wovon wenigsten zwei zugleich gegenwartig sein müssen, ausdrücklich erklären, dass der Aufsatz seinen letzten Willen enthalte. Endlich müssen sich auch die Zeugen, entweder inwendig oder von aussen, immer aber auf der Urkunde selbst, und nicht etwa auf einem Umschlag, mit einem auf ihre Eigenschaft als Zeugen hinweisenden Zusatz unterschreiben. Den Inhalt des Testaments hat der Zeuge zu wissen nicht nötig.

§ 56. § 581 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn der Erblasser nicht lesen kann, so muss er den Aufsatz von einem Zeugen in Gegenwart der anderen zwei Zeugen, die den Inhalt eingesehen haben, sich vorlesen lassen, und bekräftigen, dass derselbe seinem Willen gemäss sei. Der Schreiber des letzten Willens kann in allen Fällen zugleich Zeuge sein, ist aber, wenn der Erblasser nicht lesen kann, von der Vorlesung des Aufsatzes ausgeschlossen.

§ 57. § 722 a. b. G. B. hat zu lauten:

Sind die gedachten Verletzungen der Urkunde nur zufällig

nionym poprzednio uszkodzeniom; albo zaginął; ostatnia wola nie traci skuteczności; byleby tylko udowodniono przypadek i treść dokumentu.

§ 58.

Postanowienia § 55 mają zastosowanie także do rozporządzeń ostatniej woli sporządzonych przed 1. stycznia 1917.

Postanowienia § 56 nie mają zastosowania do rozporządzeń ostatniej woli zdziałanych przed 1. stycznia 1917.

Postanowienia § 57 zastosowanie mają do wszystkich przypadków prawnych, które przed 1. stycznia 1917 nie zostały załatwione prawomocnym wyrokiem albo przyznaniem dziedzictwa albo porozumieniem się stron.

Tytuł 3.

Śmierć powierniczo podstawionego dziedzica przed nadejściem zdarzenia przewidzianego podstawieniem.

§ 59.

§ 615 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Podstawienie pospolite gaśnie, skoro dziedzic ustanowiony przyjął dziedzictwo; powiernicze, skoro już

geschehen; oder, ist die Urkunde in Verlust geraten; so verliert der letzte Wille seine Wirkung nicht; wenn anders der Zufall und der Inhalt der Urkunde erwiesen wird.

§ 58. Die Bestimmungen des § 55 finden auch auf letztwillige Anordnungen Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 errichtet worden sind.

Die Bestimmungen des § 56 finden auf letztwillige Anordnungen keine Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 errichtet worden sind.

Die Bestimmungen des § 57 finden auf alle Rechtsfälle Anwendung, die nicht vor dem 1. Jänner 1917 durch rechtskräftiges Urteil oder Einantwortung oder durch Einigung der Parteien geordnet sind.

3. Titel. Tod des fideikommissarischen Erben vor Eintritt des Substitutionsfalles.

§ 59. § 615 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die gemeine Substitution erlischt, sobald der eingesetzte Erbe die Erbschaft angetreten hat; die fideikommissarische,

niema żadnego z powołanych dziedziców podstawionych; albo skoro ustał stan rzeczy, dla którego je uczyniono.

O ile nie można przypuszczać odmiennej woli spadkodawcy, prawo dziedzica podstawionego przechodzi na jego dziedziców (§ 537), chociażby nie dożył nadejścia zdarzenia podstawieniem przewidzianego.

§ 60.

Powyższe postanowienie nie ma zastosowania, jeśli spadkodawca zmarł przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 4.

Bezkuteczność klauzuli derogacyjnej.

§ 61.

§ 716 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Za niedołężony uważać należy domieszczony w testamencie lub kodycyłu dodatek: że każde późniejsze rozporządzenie wogóle, lub, gdyby nie zawierało pewnego znamienia, uważane być ma za niebyłe i nieważne.

§ 62.

To postanowienie ma zastosowanie na korzyść rozporządzenia ostatniej woli sporządzonego po 1. stycznia 1917 także i wtedy, jeśli rozporządzenie za-

wenn keiner von den berufenen Nacherben mehr übrig ist; oder wenn der Fall, für den sie errichtet worden, aufhört.

Sofern nicht ein anderer Wille des Erblassers anzunehmen ist, geht das Recht des fideikommissarischen Erben auch dann auf dessen Erben über (§ 537), wenn er den Eintritt des Substitutionsfalles nicht erlebt.

§ 60. Die vorstehende Bestimmung findet keine Anwendung, wenn der Erblasser vor dem 1. Jänner 1917 gestorben ist.

4. Titel. Unwirksamkeit der derogatorischen Klausel.

§ 61. § 716 a. b. G. B. hat zu lauten:

Der in einem Testament oder Kodizill angehängte Beisatz: dass jede spätere Anordnung überhaupt, oder, wenn sie nicht mit einem bestimmten Merkmale bezeichnet ist, null und nichtig sein solle, ist als nicht beigesezt anzusehen.

§ 62. Die vorstehende Bestimmung findet zugunsten einer nach dem 1. Jänner 1917 errichteten letztwilligen Anordnung

wierające dodatek tego rodzaju było zdziałane jeszcze przed tymże dniem.

Tytuł 5.

Niegodność dziedziczenia i wydziedziczenie.

§ 63.

§ 540 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Kto przeciwko spadkodawcy dopuścił się zbrodni, jest niegodnym prawa dziedziczenia tak długo, póki nie da się wysnuć z okoliczności, że mu spadkodawca przebaczył.

§ 64.

§ 541 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Przy dziedziczeniu ustawowem potomkowie tego, kto uczynił się niegodnym prawa dziedziczenia, powołani są zamiast niego do dziedziczenia, chociażby on przeżył spadkodawcę.

§ 65.

§ 780 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Potomkowie dziecka wydziedziczonęgo uprawnieni są tylko do żądania zachowku, a prawo to mają i wówczas, gdy wydziedziczony przeżył spadkodawcę.

auch dann Anwendung, wenn die einen derartigen Beisatz enthaltende Anordnung noch vor diesem Tag errichtet wurde.

5. Titel. Erbunwürdigkeit und Enterbung.

§ 63. § 540 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer gegen den Erblasser ein Verbrechen begangen hat, ist so lange des Erbrechtes unwürdig, als sich nicht aus den Umständen entnehmen lässt, das ihm der Erblasser vergeben habe.

§ 64. § 541 a. b. G. B. hat zu lauten:

Bei gesetzlicher Erbfolge sind die Nachkommen desjenigen, welcher sich des Erbrechtes unwürdig gemacht hat, an dessen Stelle zur Erbfolge berufen, wengleich er den Erblasser überlebt hat.

§ 65. § 780 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die Abstammlinge eines enterbten Kindes sind bloss befugt, den Pflichtteil zu verlangen, dies aber auch, wenn der Enterbte den Erblasser überlebt hat.

§ 66.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania, jeśli powołanie do dziedziczenia zdarzyło się przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 6.

Uwzględnienie darowizn przy obliczaniu zachowku.

§ 67.

§ 784 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Celem prawidłowego wymierzenia zachowku opisuje się dokładnie i szacuje wszelkie do spuścizny należące rzeczy ruchome i nieruchome, wszelkie prawa i wierzytelności, które spadkodawca miał prawo przekazywać swobodnie następcom swoim jako dziedzictwo, a nawet wszystko to, co dziedzic albo zapisobierca dłużny jest do masy. Dziedzicom koniecznym wolno być obecnymi przy szacunku i czynić tamże swoje uwagi. Nie mogą oni domagać się licytacji przedmiotów należących do spuścizny celem wykrycia prawdziwej wartości. Długi i inne ciężary, za które już za życia spadkodawcy odpowiadał majątek, odlicza się od masy.

§ 68.

§ 785 p. ks. u. c. opiewać będzie :

§ 66. Vorstehende Bestimmungen finden keine Anwendung, wenn der Erbanfall vor dem 1. Jänner 1917 eingetreten ist.

6. Titel. Berücksichtigung von Schenkungen bei Berechnung des Pflichttheiles.

§ 67. § 784 a. b. G. B. hat zu lauten:

Um den Pflichtteil richtig ausmessen zu können, werden alle zur Verlassenschaft gehörigen beweglichen und unbeweglichen Sachen, alle Rechte und Forderungen, welche der Erblasser auf seine Nachfolger frei zu vererben befugt war, selbst alles, was ein Erbe oder Legatar in die Masse schuldig ist, genau beschrieben und geschätzt. Den Noterben steht frei, der Schätzung beizuwohnen und ihre Erinnerungen dabei zu machen. Auf eine Feilbietung der Verlassenschaftsstücke zur Erhebung des wahren Wertes kann von ihnen nicht gedrungen werden. Schulden und andere Lasten, welche schon bei Lebzeiten des Erblassers auf dem Vermögen hafteten, werden von der Masse abgerechnet.

Na żądanie dziecka uprawnionego do zachowku należy przy obliczaniu spuścizny uwzględniać darowizny, które spadkodawca poczynił aktami między żyjącymi. Przedmiot darowizny doliczyć należy do spuścizny w wartości, rozstrzygającej przy policzeniu po myśli § 794.

Bez uwzględnienia pozostają darowizny poczynione przez spadkodawcę w czasie, gdy nie miał żadnych dzieci uprawnionych do zachowku, dalej darowizny poczynione z dochodów darującego bez uszczerpkienia majątku zakładowego, niemniej darowizny, któremi zadość czyniono moralnemu obowiązкови albo względom przyzwoitości, lub darowizny na cele powszechnej użyteczności, w końcu darowizny, które dawniej aniżeli na dwa lata przed śmiercią spadkodawcy uczyniono osobom nieuprawnionym do zachowku. Przy darowiznach na rzecz małżonka termin nie rozpoczyna się przed rozwiązaniem lub rozdzieleniem małżeństwa.

§ 69.

Do § 787 p. ks. u. c. dodaje się jako ustęp drugi:
Jeżeli przy oznaczeniu zachowku mają być u-

§ 68. § 785 a. b. G. B. hat zu lauten:

Auf Verlangen eines pflichtteilsberechtigten Kindes sind bei Berechnung des Nachlasses die Schenkungen in Anschlag zu bringen, die der Erblasser unter Lebenden gemacht hat. Der Gegenstand der Schenkung ist dem Nachlasse mit dem Werte hinzuzurechnen, der für die Anrechnung nach § 794 massgebend ist.

Unberücksichtigt bleiben Schenkungen, die der Erblasser zu einer Zeit machte, da er keine pflichtteilsberechtigten Kinder hatte, ferner Schenkungen, die aus den Einkünften des Geschenkgebers ohne Schmälerung des Grundstockes seines Vermögens gemacht wurden, sowie Schenkungen, durch die einer sittlichen Pflicht oder Rücksichten des Anstandes entsprochen wurde, oder Schenkungen zu gemeinnützigen Zwecken, endlich Schenkungen an nicht pflichtteilsberechtigte Personen, die mehr als zwei Jahre vor dem Tode des Erblassers gemacht wurden. Bei Schenkungen an den Ehegatten beginnt die Frist nicht vor Auflösung oder Scheidung der Ehe.

§ 69. Dem § 787 a. b. G. B. ist als zweiter Absatz beizufügen:

względnione darowizny, musi każdy dziedzic konieczny na spowodowane tem podwyższenie swego zachowku dać sobie policzyć podarunki, które podług § 785 doliczone być mają do spuścizny, o ile on sam je otrzymał od spadkodawcy.

§ 70.

§ 789 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Na zachówek rodziców policza się zaliczkę tylko o tyle, o ile jej nie dano z tytułu wsparcia, należącego się z ustawy (§ 154).

§ 71.

§ 951 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli przy oznaczeniu zachowku uwzględniane są darowizny (§ 785), a spuścizna na pokrycie jego nie wystarcza, pokrzywdzony dziedzic konieczny może żądać od obdarowanego wydania podarunku na pokrycie braku. Obdarowany uwolnić się może od wydania zapłaceniem kwoty, której brakło.

Jeśli obdarowany sam uprawniony jest do zachowku, odpowiada drugicmu tylko o tyle, o ileby skutkiem darowizny otrzymał więcej aniżeli zachówek, któryby mu się należał w razie wliczenia darowizn.

Wenn bei Bestimmung des Pflichttheiles Schenkungen in Anschlag zu bringen sind, muss sich jeder Noterbe auf die dadurch bewirkte Erhöhung seines Pflichttheiles die nach § 785 zum Nachlasse hinzuzurechnenden Geschenke anrechnen lassen, die er selbst vom Erblasser erhalten hat.

§ 70. § 789 a. b G. B. hat zu lauten:

Bei dem Pflichttheile der Eltern findet die Anrechnung eines Vorschusses insofern statt, als er nicht zur gesetzlichen Unterstützung (§ 154) geleistet worden ist.

§ 71. § 951 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn bei Bestimmung des Pflichttheiles Schenkungen in Anschlag gebracht werden (§ 785), der Nachlass aber zu dessen Deckung nicht ausreicht, kann der verkürzte Noterbe vom Beschenkten die Herausgabe des Geschenkes zur Deckung des Fehlbetrages verlangen. Der Beschenkte kann die Herausgabe durch Zahlung des Fehlbetrages abwenden.

Ist der Beschenkte selbst pflichttheilsberechtigt, so haftet er dem andern nur so weit, als er infolge der Schenkung mehr als

Z pomiędzy więcej osób obdarowanych odpowiada obdarowany wcześniej tylko o tyle, o ile później obdarowany nie jest obowiązany do wydania albo wydać nie jest w możności. Obdarowani równocześnie odpowiadają stosunkowo.

§ 72.

Podług obowiązujących dotąd postanowień oceniać należy, o ile darowizny uczynione przed 1. stycznia 1917 mają być uwzględniane przy obliczaniu zachowku albo o ile można żądać ich zwrotu z powodu ukrócenia zachowku.

Tytuł 7.

Środki zabezpieczenia wierzycieli dziedzica.

§ 73.

§ 822 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przed przyznaniem dziedzictwa wierzyciele dziedzica popierać mogą egzekucyę tylko na te poszczególne części składowe spuścizny, które sąd spadkowy oddał dziedzicowi do swobodnego rozrządzenia.

§ 74.

Wierzycielom dziedzica, którzy, uprawdopodobniając swoją pretensyę jeszcze przed przyznaniem dzie-

den ihm bei Einrechnung der Schenkungen gebührenden Pflichtteil erhalten würde.

Unter mehreren Beschenkten haftet der früher Beschenkte nur in dem Masse, als der später Beschenkte zur Herausgabe nicht verpflichtet oder nicht imstande ist. Gleichzeitig Beschenkte haften verhältnismässig.

§ 72. Inwieweit Schenkungen, die vor dem 1. Jänner 1917 gemacht wurden, bei Berechnung des Pflichtteiles in Betracht kommen oder wegen Verkürzung des Pflichtteiles zurückgefordert werden können, ist nach den bisher geltenden Bestimmungen zu beurteilen.

7. Titel. Sicherungsmittel der Gläubiger des Erben.

§ 73. § 822 a. b. G. B. hat zu lauten:

Vor der Einantwortung können Gläubiger des Erben nur auf die einzelnen Bestandteile des Nachlasses Exekution führen, über welche dem Erben vom Nachlassgerichte die freie Verfügung überlassen worden ist.

§ 74. Den Gläubigern des Erben, die unter Bescheinigung

dzictwa tego zażądali, doręczyć należy odpis uchwały, którą sąd spadkowy pozwolił dziedzicowi rozrządzać swobodnie poszczególnymi częściami składowymi spuścizny, i odpis dekretu przyznania dziedzictwa. To doręczenie powinno nastąpić równocześnie z doręczeniem uchwał dziedzicowi.

§ 75.

Jeśli zachodzą warunki podane w § 379, ustęp 2, ordynacyi egzekucyjnej, to w celu zabezpieczenia wierzytelności przeciw dziedzicowi dozwolone być mogą na rzecz wierzycieli dziedzica przed przyznaniem dziedzictwa tymczasowe zarządzenia względem dobra, które temuż przypadło w spadku. Stosownie do celu, który ma być osiągnięty, mogą być za pomocą tymczasowego zarządzenia dozwolone potrzebne środki zabezpieczenia (§§ 379 i 382 ordynacyi egzekucyjnej).

Rozdział 5.

Postanowienia prawa obligacyjnego.

Tytuł 1.

Przyrzeczenie publiczne.

§ 76.

§ 860 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Przyrzeczenie publiczne“ i opiewać będzie:

Obietnica nagrody za jakieś świadczenie lub za spowodowanie jakiegoś wyniku, która nie jest skie-

ihrer Forderung noch vor der Einantwortung dies begehrt haben, ist eine Abschrift des Beschlusses, mit dem das Nachlassgericht dem Erben die freie Verfügung über einzelne Nachlassbestandteile eingeräumt hat, und eine Abschrift der Einantwortungsurkunde zuzustellen. Diese Zustellung ist gleichzeitig mit der Zustellung der Beschlüsse an den Erben vorzunehmen.

§ 75. Zur Sicherung von Forderungen gegen einen Erben können bei Vorhandensein der im § 379, Absatz 2, der Exekutionsordnung angegebenen Voraussetzungen zugunsten der Gläubiger des Erben in Ansehung des ihm angefallenen Erbgesetzes vor der Einantwortung einstweilige Verfügungen getroffen werden. Je nach dem zu erreichenden Zwecke können mittels der einstweiligen Verfügung die notwendigen Sicherungsmittel (§§ 379 und 382 der Exekutionsordnung) angeordnet werden.

rowana do pewnych osób (przrzeczenie publiczne), nabiera mocy obowiązującej przez publiczne ogłoszenie. Przrzeczenie publiczne, którego przedmiotem jest ubieganie się o nagrodę konkursową, ważne jest tylko wówczas, jeśli w ogłoszeniu oznaczono termin ubiegania się.

§ 77.

Po § 860 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 860 a. Jeśli w ogłoszeniu nie zrzeczono się tego wyraźnie lub przez oznaczenie terminu, przrzeczenie publiczne może być aż do ukończenia świadczenia odwołane w tej samej formie, w jakiej je ogłoszono, albo we formie równie skutecznej, albo przez osobne zawiadomienie. Odwołanie nie odnosi jednak skutku w obec osoby, która polegając na przrzeczeniu publicznem wykonała świadczenie, jeśli wykaze, że bez swej winy w tym czasie pozostawała w nieświadomości o odwołaniu.

§ 860 b. Gdyby świadczenie wykonało więcej osób, nagroda należy się, jeśli z przrzeczenia nie jest widoczna odmienna wola, temu, kto pierwszy

5. Abschnitt. Obligationenrechtliche Bestimmungen.

1. Titel. Auslobung.

§ 76. § 860 a. b. G. B. erhält die Überschrift „Auslobung“ und hat zu lauten:

Die nicht an bestimmte Personen gerichtete Zusage einer Belohnung für eine Leistung oder einen Erfolg (Auslobung) wird durch die öffentliche Bekanntmachung verbindlich. Eine Auslobung, die eine Preisbewerbung zum Gegenstande hat, ist nur gültig, wenn in der Bekanntmachung eine Frist für die Bewerbung bestimmt ist.

§ 77. Nach § 860 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 860 a. Bis zur Vollendung der Leistung kann die Auslobung in derselben Form, in welcher sie bekannt gemacht war, oder einer gleich wirksamen Form, oder durch besondere Mitteilung widerrufen werden, wenn anders darauf in der Bekanntmachung nicht ausdrücklich oder durch Bestimmung einer Frist verzichtet ist. Der Widerruf ist aber unwirksam gegenüber demjenigen, der die Leistung im Hinblick auf die Auslobung vollbracht hat, wenn er dardut, dass der Widerruf ihm zu dieser Zeit ohne sein Verschulden nicht bekannt geworden war.

§ 860 b. Ist die Leistung von mehreren Personen vollbracht

świadczenia dokonał, a w razie, gdyby świadczenie wykonano równocześnie, wszystkim po równych częściach.

Tytuł 2.

Ogólne postanowienia o umowach i o aktach prawnych w ogólności.

§ 78.

Napis rozdziału 17. części II. powszechnej księgi ustaw cywilnych opiewać będzie:

O umowach i aktach prawnych w ogólności.

§ 79.

§ 859 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Prawa osobisto rzeczowe, na mocy których jedna osoba obowiązana jest do świadczenia drugiej, wynikają albo bezpośrednio z ustawy; albo z aktu prawnego; albo z poniesionego uszkodzenia.

§ 80.

§ 861 p. ks. u. c. otrzymuje napis:

Zawarcie umowy.

§ 81.

§ 862 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przyrzeczenie (wniosek) musi być przyjęte w cią-

worden, so gebührt, falls nicht aus der Auslobung ein anderer Wille hervorgeht, die Belohnung demjenigen, der die Leistung zuerst vollbracht hat, und bei gleichzeitiger Vollendung allen zu gleichen Teilen.

2. Titel. Allgemeine Bestimmungen über Verträge und Rechtsgeschäfte überhaupt.

§ 78. Die Überschrift des 17. Hauptstückes des II. Teiles des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches hat zu lauten:

Von Verträgen und Rechtsgeschäften überhaupt.

§ 79. § 859 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die persönlichen Sachenrechte, vermöge welcher eine Person einer andern zu einer Leistung verbunden ist, gründen sich unmittelbar auf ein Gesetz; oder auf ein Rechtsgeschäft; oder auf eine erlittene Beschädigung.

§ 80. § 861 a. b. G. B. erhält die Überschrift:

Abschliessung des Vertrages.

§ 81. § 862 a. b. G. B. hat zu lauten:

Das Versprechen (Antrag) muss innerhalb der vom Antrag-

gu czasokresu oznaczonego przez wnioskodawcę. W braku takiego czasokresu wniosek uczyniony osobie obecnej albo przez telefon z ust do ust musi być przyjęty natychmiast, wniosek zaś nieobecnemu inaczej uczyniony najpóźniej do tej chwili, kiedy wnioskodawca przypuszczając, że wniosek jego doszedł w czasie właściwym, może się spodziewać nadejścia odpowiedzi wysłanej we właściwym czasie i prawidłowo; w przeciwnym razie wniosek zgaśł. Przed upływem czasokresu do przyjęcia nie można cofnąć wniosku. Nie gaśnie on także, chociażby jedna ze stron w ciągu czasokresu do przyjęcia zmarła lub stała się niezdolną do działań prawnych, jeśli z okoliczności nie wynika inna wola wnioskodawcy.

§ 82.

Po § 862 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 862 a. Uważa się, iż przyjęcie nastąpiło w czasie właściwym, jeśli oświadczenie doszło wnioskodawcy w ciągu czasokresu do przyjęcia. Chociażby się jednak opóźniło, umowa dochodzi do skutku, jeżeli wnioskodawca musiał poznać, że oświadczenie przyjęcia we właściwym czasie wysłano, a mimo to nie zawiadomił bezzwłocznie drugiej strony o swoim odstąpieniu.

steller bestimmten Frist angenommen werden. In Ermanglung einer solchen muss der einem Anwesenden oder mittels Fernsprechers von Person zu Person gemachte Antrag sogleich, der sonst einem Abwesenden gemachte Antrag längstens bis zu dem Zeitpunkte angenommen werden, in welchem der Antragsteller unter der Voraussetzung, dass sein Antrag rechtzeitig angekommen sei, bei rechtzeitiger und ordnungsmässiger Absendung der Antwort deren Eintreffen erwarten darf; widrigenfalls ist der Antrag erloschen. Vor Ablauf der Annahmefrist kann der Antrag nicht zurückgenommen werden. Er erlischt auch nicht, wenn ein Teil während der Annahmefrist stirbt oder handlungsunfähig wird, sofern nicht ein anderer Wille des Antragstellers aus den Umständen hervorgeht.

§ 82. Nach § 862 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 862 a. Als rechtzeitig gilt die Annahme, wenn die Erklärung innerhalb der Annahmefrist dem Antragsteller zugekommen ist. Trotz ihrer Verspätung kommt jedoch der Vertrag zustande,

§ 83.

§ 863 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

Wolę można oświadczyć nietylko wyraźnie słowami i powszechnie przyjętymi znakami, lecz także milcząco takimi czynnościami, które po rozważeniu wszelkich okoliczności nie pozostawiają rozsądnego powodu do powątpiewania o niej.

Co do znaczenia i skutku czynności i zaniechań należy brać wzgląd na zwyczaje i praktykę uczciwego obrotu.

§ 84.

§ 864 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli wedle natury interesu albo wedle zwyczaju w obrocie nie należy się spodziewać wyraźnego oświadczenia przyjęcia, umowa przychodzi do skutku, skoro w ciągu czasokresu w tym celu oznaczonego albo odpowiadającego okolicznościom faktycznie uczyniono zadość wniosкови.

§ 85.

§ 870 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto przez drugą stronę podstępem lub przez nie-

wenn der Antragsteller erkennen musste, dass die Annahmeerklärung rechtzeitig abgesendet wurde, und gleichwohl seinen Rücktritt dem andern nicht unverzüglich anzeigt.

§ 83. § 863 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Man kann seinen Willen nicht nur ausdrücklich durch Worte und allgemein angenommene Zeichen; sondern auch stillschweigend durch solche Handlungen erklären, welche mit Überlegung aller Umstände keinen vernünftigen Grund, daran zu zweifeln, übrig lassen.

In bezug auf die Bedeutung und Wirkung von Handlungen und Unterlassungen ist auf die im redlichen Verkehr geltenden Gewohnheiten und Gebräuche Rücksicht zu nehmen.

§ 84. § 864 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist eine ausdrückliche Erklärung der Annahme nach der Natur des Geschäftes oder der Verkehrssitte nicht zu erwarten, so kommt der Vertrag zustande, wenn dem Antrag innerhalb der hierfür bestimmten oder den Umständen angemessenen Frist tatsächlich entsprochen worden ist.

sprawiedliwy i uzasadniony przestrach (§ 55) spowodowany został do umowy, nie jest obowiązany do jej dotrzymania.

§ 86.

§ 871 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy jedna strona co do treści oświadczenia, które sama złożyła albo które drugiej stronie doszło, była w błędzie odnoszącym się do głównego przedmiotu lub istotnej jego właściwości, na którą zamiar szczególnie skierowano i objawiono, nie powstaje dla niej żadne zobowiązanie, jeśli błąd spowodowany był przez drugą stronę, albo jeśli okoliczności były takie, że druga strona oczywiście dostrzedz go musiała, albo jeżeli błąd wczas jeszcze został wyjaśniony.

§ 87.

§ 875 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli ktoś trzeci jedną ze stron zawierających umowę podstępnie lub przez niesprawiedliwy i uzasadniony przestrach skłonił do umowy; albo spowodował ją do błędnego oświadczenia; umowa jest ważna. Jedyne w przypadku, gdyby druga strona brała udział w czynności tej trzeciej osoby albo oczywiście o niej wiedzieć musiała, mają zastosowanie §§ 870 do 874.

§ 85. § 870 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer von dem anderen Teile durch List oder durch ungerichte und gegründete Furcht (§ 55) zu einem Verträge veranlasst worden, ist ihn zu halten nicht verbunden.

§ 86. § 871 a. b. G. B. hat zu lauten.

War ein Teil über den Inhalt der von ihm abgegebenen oder dem anderen zugegangenen Erklärung in einem Irrtum befangen, der die Hauptsache oder eine wesentliche Beschaffenheit derselben betrifft, worauf die Absicht vorzüglich gerichtet und erklärt wurde, so entsteht für ihn keine Verbindlichkeit, falls der Irrtum durch den anderen veranlasst war, oder diesem aus den Umständen offenbar auffallen musste oder noch rechtzeitig aufgeklärt wurde.

§ 87. § 875 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist einer der Vertragschliessenden von einem Dritten durch List oder durch ungerichte und gegründete Furcht zu einem Verträge bewogen; oder zu einer irrthümlichen Erklärung veranlasst worden; so ist der Vertrag gültig. Nur in dem Falle, dass

§ 88.

§ 876 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Powyższe postanowienia (§§ 869 do 875) mają odpowiednie zastosowanie także i do innych oświadczeń woli, które składane być mają wobec drugiej osoby.

§ 89.

§ 878 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „3. Możliwość i dopuszczalność“ i opiewać będzie:

Co wprost jest niemożliwe, nie może być przedmiotem ważnej umowy. Gdyby równocześnie umówiono się o świadczenia możliwe i niemożliwe, umowa pozostaje ważną co do pierwszych, jeśli z umowy nie wynika, że żaden ustęp od drugiego odłączony być nie może. Kto przy zawieraniu umowy o niemożliwości wiedział albo wiedzieć musiał, wynagrodzić winien drugiemu szkodę, którą tenże poniósł skutkiem ufności we ważność umowy, jeśli co do tego drugiego nie zachodzą te same warunki.

§ 90.

§ 879 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Umowa, która wykracza przeciwko zakazowi

der andere Teil an der Handlung des Dritten teilnahm oder von derselben offenbar wissen musste, kommen die §§ 870 bis 874 zur Anwendung.

§ 88. § 876 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die vorstehenden Bestimmungen (§§ 869 bis 875) finden entsprechende Anwendung auf sonstige Willenserklärungen, welche einer anderen Person gegenüber abzugeben sind.

§ 89. § 878 a. b. G. B. erhält die Überschrift „3. Möglichkeit und Erlaubtheit“ und hat zu lauten:

Was geradezu unmöglich ist, kann nicht Gegenstand eines gültigen Vertrages werden. Ist Mögliches und Unmögliches zugleich bedungen, so bleibt der Vertrag in ersterem Teile gültig, wenn anders aus dem Vertrage nicht hervorgeht, dass kein Punkt von dem anderen abgesondert werden könne. Wer bei Abschluss des Vertrages die Unmöglichkeit kannte oder kennen musste, hat dem anderen Teile, falls von diesem nicht dasselbe gilt, den Schaden zu ersetzen, den er durch das Vertrauen auf die Gültigkeit des Vertrages erlitten hat.

§ 90. § 879 a. b. G. B. hat zu lauten:

ustawy lub przeciw dobrym obyczajom, jest nieważna.

W szczególności nieważne są umowy następujące:

1. jeśli wymówiono coś za pośredniczenie przy dojściu umowy o małżeństwo;

2. jeśli adwokat powierzona mu sprawę procesową nabywa dla siebie w całości lub w części albo każe sobie przyrzec pewną część kwoty, która stornie będzie przyznana;

3. jeśli dziedzictwo lub zapis, którego się ktoś spodziewa po trzeciej osobie, pozbyte zostaje jeszcze za jej życia;

4. jeśli kto wyzyskuje lekkomyślność, przymusowe położenie, niedołęstwo rozumu, brak doświadczenia lub rozdrażnienie umysłowe innej osoby tym sposobem, że za świadczenie każe sobie lub komu trzeciemu przyrzec albo udzielić takie świadczenie wzajemne, którego wartość majątkowa do wartości świadczenia w rażącej zostaje niestosowności.

§ 91.

Po § 880 p. ks. u. c. należy dodać:

§ 880 a. Gdy kto drugiemu przyrzeknie świadczenie osoby trzeciej, uważa się to za zapewnienie

Ein Vertrag, der gegen ein gesetzliches Verbot oder gegen die guten Sitten verstösst, ist nichtig.

Insbesondere sind folgende Verträge nichtig:

1. wenn etwas für die Unterhandlung eines Ehevertrages bedungen wird;

2. wenn ein Rechtsfreund eine ihm anvertraute Streitsache ganz oder teilweise an sich löst oder sich einen bestimmten Teil des Betrages versprechen lässt, der der Partei zuerkannt wird;

3. wenn eine Erbschaft oder ein Vermächtnis, die man von einer dritten Person erhofft, noch bei Lebzeiten derselben veräussert wird;

4. wenn jemand den Leichtsinne, die Zwangslage, Verstandeschwäche, Unerfahrenheit oder Gemütsaufregung eines anderen dadurch ausbeutet, dass er sich oder einem Dritten für eine Leistung eine Gegenleistung versprechen oder gewähren lässt, deren Vermögenswert zu dem Werte der Leistung in auffallendem Missverhältnisse steht.

§ 91. Nach § 880 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 880 a. Hat jemand einem andern eine Leistung eines Drit-

wstawienia się u tej trzeciej osoby; gdy jednak przyjął odpowiedzialność za wynik, to w przypadku, gdyby świadczenie trzeciej osoby chybiło, odpowiada za zupełne zadośćuczynienie.

§ 92.

§ 884 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy strony zastrzegły sobie pewną formę umowy, istnieje domniemanie, że przed dopełnieniem tejże formy nie chcą być wiązane.

§ 93.

§ 885 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

Jeśli wprowadzie formalnego dokumentu jeszcze nie spisano, jednak przecież główne punkty przez strony spisane i podpisane zostały (punktacje), natenczas także już same takie pismo uzasadnia prawa i obowiązki w niem wyrażone.

§ 94.

§ 886 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Umowa, której zawarcia na piśmie wymaga ustawa albo wola stron, przychodzi do skutku, skoro strony ją podpiszą albo, gdyby pisać nie umiały lub z powodu kalectwa pisać nie mogły, dołożą znak rę-

ten versprochen, so gilt dies als Zusage seiner Verwendung bei dem Dritten; ist er aber für den Erfolg eingestanden, so haftet er für volle Genugtuung, wenn die Leistung des Dritten ausbleibt.

§ 92. § 884 a. b. G. B. hat zu lauten:

Haben die Parteien für einen Vertrag die Anwendung einer bestimmten Form vorbehalten, so wird vermutet, dass sie vor Erfüllung dieser Form nicht gebunden sein wollen.

§ 93. § 885 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Ist zwar noch nicht die förmliche Urkunde, aber doch ein Aufsatz über die Hauptpunkte errichtet und von den Parteien unterfertigt worden (Punktation), so gründet auch schon ein solcher Aufsatz diejenigen Rechte und Verbindlichkeiten, welche darin ausgedrückt sind.

§ 94. § 886 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ein Vertrag, für den Gesetz oder Parteiwille Schriftlichkeit bestimmt, kommt durch die Unterschrift der Parteien oder, falls sie des Schreibens unkundig oder wegen Gebrechens unfähig sind, durch Beisetzung ihres gerichtlich oder notariell beglau-

czny uwierzytelniony sądownie lub notaryalnie albo dołożą znak ręczny w obecności dwóch świadków, z których jeden podpisze nazwisko strony. Sądowne lub notaryalne udokumentowanie równa się zawarciu umowy na piśmie. Naśladownictwo podpisu własnoręcznego sposobem mechanicznym wystarczy tylko tam, gdzie w obrocie interesów jest używane.

§ 95.

Postanowienie § 887 p. ks. u. c. znosi się.

§ 96.

Do § 1278 p. ks. u. c. dodać należy jako ustęp drugi:

Kupno dziedzictwa wymaga do ważności spisania aktu notaryalnego albo udokumentowania protokołem sądowym.

§ 97.

Do § 1346 p. ks. u. c. dodać należy jako ustęp drugi:

Do ważności umowy o porękę wymaga się, ażeby oświadczenie zawierające zobowiązanie poręczyciela dane było na piśmie.

§ 98.

§ 902 p. ks. u. c. opiewać będzie:

bigten Handzeichens oder Beisetzung des Handzeichens vor zwei Zeugen, deren einer den Namen der Partei unterfertigt, zustande. Der schriftliche Abschluss des Vertrages wird durch gerichtliche oder notarielle Beurkundung ersetzt. Eine Nachbildung der eigenhändigen Unterschrift auf mechanischem Wege ist nur da genügend, wo sie im Geschäftsverkehr üblich ist.

§ 95. Die Bestimmung des § 887 a. b. G. B. ist aufgehoben.

§ 96. Dem § 1278 a. b. G. B. ist als zweiter Absatz beizufügen:

Der Erbschaftskauf bedarf zu seiner Gültigkeit der Aufnahme eines Notariatsaktes oder der Beurkundung durch gerichtliches Protokoll.

§ 97. Dem § 1346 a. b. G. B. ist als zweiter Absatz beizufügen:

Zur Gültigkeit des Bürgschaftsvertrages ist erforderlich, dass die Verpflichtungserklärung des Bürgen schriftlich abgegeben wird.

Czasokres oznaczony umową lub ustawą obliczać należy, jeśli inaczej nie postanowiono, tak, że do czasokresu oznaczonego podług dni nie wlicza się dnia, kiedy nastąpiło zdarzenie, od którego zaczyna się bieg czasokresu.

Czasokres oznaczony na tygodnie, miesiące lub lata kończy się z tym dniem ostatniego tygodnia albo ostatniego miesiąca, który nazwą swą albo liczbą odpowiada dniowi zdarzenia stanowiącego początek czasokresu, gdyby zaś tego dnia w ostatnim miesiącu zabrakło, kończy się z dniem ostatnim tegoż miesiąca.

Przez połowę miesiąca rozumieć należy 15 dni, przez środek miesiąca 15-ty dzień tegoż miesiąca.

§ 99.

§ 903 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Prawo, którego nabycie przywiązane jest do pewnego dnia, nabywa się z początkiem tegoż dnia. Skutki prawne niedopełnienia zobowiązania lub zwłoki następują dopiero z upływem ostatniego dnia czasokresu. Jeżeli ostatni dzień przeznaczony do złożenia oświadczenia albo do świadczenia jest niedzielą

§ 98. § 902 a. b. G. B. hat zu lauten:

Eine durch Vertrag oder Gesetz bestimmte Frist ist vorbehaltlich anderer Festsetzung so zu berechnen, dass bei einer nach Tagen bestimmten Frist der Tag nicht mitgezählt wird, in welchen das Ereignis fällt, von dem der Fristenlauf beginnt.

Das Ende einer nach Wochen, Monaten oder Jahren bestimmten Frist fällt auf denjenigen Tag der letzten Woche oder des letzten Monats, welcher nach seiner Benennung oder Zahl dem Tage des Ereignisses entspricht, mit dem der Lauf der Frist beginnt, wenn aber dieser Tag in dem letzten Monat fehlt, auf den letzten Tag dieses Monats.

Unter einem halben Monate sind fünfzehn Tage zu verstehen, unter der Mitte eines Monats der fünfzehnte dieses Monats.

§ 99. § 903 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ein Recht, dessen Erwerbung an einen bestimmten Tag gebunden ist, wird mit dem Anfang dieses Tages erworben. Die Rechtsfolgen der Nichterfüllung einer Verbindlichkeit oder eines Versäumnisses treten erst mit dem Ablauf des letzten Tages der Frist ein. Fällt der für die Abgabe einer Erklärung oder für eine Leistung bestimmte letzte Tag auf einen Sonntag oder an-

albo uznanem świętem, to miejsce tegoż dnia, jeśli przeciwnie nie postanowiono, zajmie najbliższy dzień powszedni.

§ 100.

§ 905 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli nie można określić miejsca dopełnienia ani z umowy ani z natury lub celu interesu, świadczyć należy w miejscu, gdzie dłużnik miał mieszkanie w czasie zawarcia umowy, albo, gdy zobowiązanie powstało w zakresie przemysłowego lub zarobkowego przedsiębiorstwa dłużnika, w miejscu siedziby. Co do miary, wagi i gatunków pieniędzy baczyć należy na miejsce dopełnienia.

Zapłaty pieniężne dłużnik w razie wątpliwości winien wierzycielowi skutecznie na swój koszt i niebezpieczeństwo tam, gdzie tenże ma mieszkanie (siedzibę). W razie zmiany tego miejsca po powstaniu wierzytelności, wierzyciel ponosi spowodowane tem zwiększenie niebezpieczeństwa i kosztów.

§ 101.

§ 1420 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli miejsce i sposób świadczenia nie są okre-

erkannten Feiertag, so tritt an dessen Stelle, vorbehaltlich gegenteiliger Vereinbarung, der nächstfolgende Werktag.

§ 100. § 905 a. b. G. B. hat zu lauten:

Kann der Erfüllungsort weder aus der Verabredung noch aus der Natur oder dem Zwecke des Geschäftes bestimmt werden, so ist an dem Orte zu leisten, wo der Schuldner zur Zeit des Vertragsabschlusses seinen Wohnsitz hatte, oder, wenn die Verbindlichkeit im Betriebe des gewerblichen oder geschäftlichen Unternehmens des Schuldners entstand, am Orte der Niederlassung. In Ansehung des Masses, des Gewichtes und der Geldsorten ist auf den Ort der Erfüllung zu sehen.

Geldzahlungen hat der Schuldner im Zweifel auf seine Gefahr und Kosten dem Gläubiger an dessen Wohnsitz (Niederlassung) zu übermachen. Hat sich dieser nach der Entstehung der Forderung geändert, so trägt der Gläubiger die dadurch bewirkte Erhöhung der Gefahr und der Kosten.

§ 101. § 1420 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn der Ort und die Art der Leistung nicht bestimmt sind, so müssen die oben (§ 905) aufgestellten Vorschriften angewendet werden.

ślone, stosowane być muszą wyżej (§ 905) podane przepisy.

§ 102.

§ 914 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Tłumacząc umowy nie należy trzymać się dosłownego znaczenia wyrazu, lecz należy badać zamiar stron i rozumieć umowę tak, jak tego wymaga praktyka uczciwego obrotu.

§ 103.

§ 916 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Nieważne jest oświadczenie woli, złożone wobec drugiego za tegoż zgodą dla pozorów. Gdyby po za tem ukrywać się miał inny interes, należy go oceniać według jego prawdziwej natury.

Zarzutem pozorności interesu nie można zasłaniać się wobec trzeciego, który nabył prawa w zaufaniu do oświadczenia.

§ 104.

Postanowienia §§ 81 i 82 nie mają zastosowania do wniosków, które były uczynione przed dniem 1. stycznia 1917, postanowienia §§ 92 i 94 do 101 nie mają zastosowania do umów i dokumentów, które

§ 102. § 914 a. b. G. B. hat zu lauten:

Bei Auslegung von Verträgen ist nicht an dem buchstäblichen Sinne des Ausdrucks zu haften, sondern die Absicht der Parteien zu erforschen und der Vertrag so zu verstehen, wie es der Übung des redlichen Verkehrs entspricht

§ 103. § 916 a. b. G. B. hat zu lauten:

Eine Willenserklärung, die einem anderen gegenüber mit dessen Einverständnis zum Schein abgegeben wird, ist nichtig. Soll dadurch ein anderes Geschäft verborgen werden, so ist dieses nach seiner wahren Beschaffenheit zu beurteilen.

Einen Dritten, der im Vertrauen auf die Erklärung Rechte erworben hat, kann die Einrede des Scheingeschäftes nicht entgegengesetzt werden.

§ 104. Die Bestimmungen der §§ 81 und 82 finden auf Anträge, die vor dem 1. Jänner 1917 gestellt wurden, die Bestimmungen der §§ 92 und 94 bis 101 auf Verträge und Urkunden, die vor diesem Tage errichtet wurden, oder auf Verbindlichkeiten, die vor diesem Tage begründet wurden, keine Anwendung.

przed tym dniem sporządzono, albo do zobowiązań, które przed tym dniem powstały.

§ 105.

Postanowienia §§ 83 do 88, 102 i 103 mają zastosowanie także do oświadczeń woli, złożonych przed dniem 1. stycznia 1917; tak samo postanowienia §§ 89 do 91 mają zastosowanie do umów, zawartych przed 1. stycznia 1917, jeżeli przed tymże dniem nie były już dopełnione albo ustalone wyrokiem sędziego lub ugodą sądową.

Tytuł 3.

Umowy na korzyść osób trzecich.

§ 106.

§ 881 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Umowy na korzyść osób trzecich“ i opiewać będzie:

Kto dał sobie przyrzec świadczenie dla osoby trzeciej, może żądać, aby tejże osobie trzeciej dopełniono świadczenia.

Czy i w jakiej chwili także osoba trzecia bezpośrednio nabywa prawo żądania dopełnienia od przyrzekającego, oceniać należy z postanowień umo-

§ 105. Die Bestimmungen der §§ 83 bis 88, 102 und 103 finden auch auf Willenserklärungen Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 abgegeben wurden; desgleichen die Bestimmungen der §§ 89 bis 91 auf Verträge, die vor dem 1. Jänner 1917 geschlossen wurden, wenn sie nicht vor diesem Tage bereits erfüllt oder durch richterliches Urteil oder gerichtlichen Vergleich festgestellt sind.

3. Titel. Verträge zugunsten Dritter.

§ 106. § 881 a. b. G. B. erhält die Überschrift „Verträge zugunsten Dritter“ und hat zu lauten:

Hat sich jemand eine Leistung an einen Dritten versprechen lassen, so kann er fordern, dass an den Dritten geleistet werde.

Ob und in welchem Zeitpunkt auch der Dritte unmittelbar das Recht erwirbt, vom Versprechenden Erfüllung zu fordern, ist aus der Vereinbarung und der Natur und dem Zwecke des Vertrages zu beurteilen. Im Zweifel erwirbt der Dritte dieses Recht, wenn die Leistung hauptsächlich ihm zum Vorteile gereichen soll.

wnych tudzież z natury i celu umowy. W razie wątpliwości nabywa osoba trzecia to prawo, jeżeli świadczenie ma służyć głównie dla jej korzyści.

Prawo do świadczeń, które w przypadku pozbycia nieruchomości nabywca przyrzekł na korzyść osoby trzeciej, uważa się za nabyte przez tę osobę trzecią, jeżeli inaczej się nie umówiono, z chwilą oddania nieruchomości.

§ 107.

§ 882 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy osoba trzecia odrzuca prawo nabyte z mocy umowy, prawo to uważa się za nienabyte.

Zarzuty z umowy służą przyrzekającemu także i przeciwko osobie trzeciej.

§ 108.

§ 1019 p. ks. u. c. znosi się.

Tytuł 4.

Dopełnienie umów odpłatnych.

§ 109.

§ 917 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Ogólne postanowienia o odpłatnych umowach i interesach“ i opiewać będzie:

Przy umowie odpłatnej daje się albo rzeczy za rzeczy, albo czynny, do których także zaniechania na-

Das Recht auf die bei einer Gutsabtretung vom Übernehmer zugunsten eines Dritten versprochenen Leistungen gilt mangels anderer Vereinbarung dem Dritten als mit der Übergabe des Gutes erworben

§ 107. § 882 a. b G. B. hat zu lauten:

Weist der Dritte das aus dem Vertrag erworbene Recht zurück, so gilt das Recht als nicht erworben.

Einwendungen aus dem Vertrage stehen dem Versprechenden auch gegen den Dritten zu.

§ 108. § 1019 a. b G. B. ist aufgehoben.

4. Titel Erfüllung entgeltlicher Verträge.

§ 109. § 917 a. b G. B. erhält die Überschrift „Allgemeine Bestimmungen über entgeltliche Verträge und Geschäfte“ und hat zu lauten:

Bei einem entgeltlichen Vertrage werden entweder Sachen mit Sachen, oder Handlungen, worunter auch die Unterlassun-

leżą, za czyny, albo wreszcie rzeczy za czyny a czyny za rzeczy.

§ 110.

§ 918 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy jedna strona umowy odpłatnej nie dopełnia we właściwym czasie, we właściwym miejscu lub w sposób umówiony, druga strona żądać może albo dopełnienia i odszkodowania za opóźnienie albo też wyznaczając odpowiedni czasokres do późniejszego dopełnienia oświadczyć, że od umowy odstępuje.

Jeśli dopełnienie jest po obu stronach podzielne, natenczas z powodu opóźnienia świadczenia częściowego, odstąpienie oświadczyć można co do niektórych tylko albo też co do wszystkich jeszcze zalegających świadczeń częściowych.

§ 111.

§ 919 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli pod rygorem odstąpienia umówiono dopełnienie w czasie ściśle określonym albo w przeciągu czasokresu ściśle określonego, natenczas strona uprawniona do odstąpienia, pragnąc nastawać na dopełnienie, musi to po upływie czasu oznajmić stronie drugiej bezzwłocznie; jeżeli tego zaniecha, nie może

gen gehören, mit Handlungen, oder endlich Sachen mit Handlungen und Handlungen mit Sachen vergolten.

§ 110. § 918 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn ein entgeltlicher Vertrag von einem Teil entweder nicht zur gehörigen Zeit, am gehörigen Ort oder auf die bedungene Weise erfüllt wird, kann der andere entweder Erfüllung und Schadenersatz wegen der Verspätung begehren oder unter Festsetzung einer angemessenen Frist zur Nachholung den Rücktritt vom Vertrag erklären.

Ist die Erfüllung für beide Seiten teilbar, so kann wegen Verzögerung einer Teilleistung der Rücktritt nur hinsichtlich der einzelnen oder auch aller noch ausstehenden Teilleistungen erklärt werden.

§ 111. § 919 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist die Erfüllung zu einer festbestimmten Zeit oder binnen einer festbestimmten Frist bei sonstigem Rücktritt bedungen, so muss der Rücktrittsberechtigte, wenn er auf der Erfüllung bestehen will, das nach Ablauf der Zeit dem andern ohne Verzug anzeigen; unterlässt er dies, so kann er später nicht mehr auf

już później nastawać na dopełnienie. To samo obowiązuje, jeśli z natury interesu albo ze znanego zobowiązanemu celu świadczenia wnosić można, że świadczenie spóźnione albo, w przypadku opóźnienia częściowego świadczenia, zalegające jeszcze świadczenia nie przedstawiają dla odbiorcy żadnego interesu.

§ 112.

§ 920 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy dopełnienie zostaje udaremnione z winy zobowiązanego albo skutkiem przypadku, za który tenże ma odpowiadać, natenczas druga strona może bądź to żądać odszkodowania za niedopełnienie, bądź też odstąpić od umowy. W razie częściowego udaremnienia ma ona prawo odstąpienia wówczas, jeśli z natury interesu lub ze znanego zobowiązanemu celu świadczenia wnosić można, że dopełnienie częściowe dla niej nie przedstawia żadnego interesu.

§ 113.

§ 921 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

Odstąpienie od umowy nie narusza roszczenia o zwrot szkody spowodowanej zawinionem niedo-

der Erfüllung bestehen. Dasselbe gilt, wenn die Natur des Geschäftes oder der dem Verpflichteten bekannte Zweck der Leistung entnehmen lässt, dass die verspätete Leistung oder, im Falle der Verspätung einer Teilleistung, die noch übrigen Leistungen für den Empfänger kein Interesse haben.

§ 112. § 920 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wird die Erfüllung durch Verschulden des Verpflichteten oder einen von ihm zu vertretenden Zufall vereitelt, so kann der andere Teil entweder Schadenersatz wegen Nichterfüllung fordern oder vom Vertrage zurücktreten. Bei teilweiser Vereitlung steht ihm der Rücktritt zu, falls die Natur des Geschäftes oder der dem Verpflichteten bekannte Zweck der Leistung entnehmen lässt, dass die teilweise Erfüllung für ihn kein Interesse hat.

§ 113. § 921 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Der Rücktritt vom Vertrage lässt den Anspruch auf Ersatz des durch verschuldete Nichterfüllung verursachten Schadens unberührt. Das bereits empfangene Entgelt ist auf solche Art

pełnieniem. Odpłatę już otrzymaną należy w taki sposób zwrócić lub wynagrodzić, iżby żadna strona ze szkody drugiej strony nie odniosła korzyści.

§ 114.

§ 1047 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Strony, które czynią zamianę, obowiązane są z mocy umowy, zamienione rzeczy wraz z ich częściami składowymi i przynależnością wszelką oddać i odebrać w swobodne posiadanie we właściwym czasie, w miejscu należytem i w tym samym stanie, w jakim te rzeczy znajdowały się w czasie zawarcia umowy.

§ 115.

§ 1052 p. ks. u. c. opiewać będzie :

Kto nalegać chce na oddanie, musi swój obowiązek już mieć dopełniony albo być gotowy do jego dopełnienia. Także i ten, kto obowiązany jest do wcześniejszego świadczenia, może odmówić swego świadczenia, dopóki wzajemne świadczenie nie będzie dopełnione albo zabezpieczone, jeśli to wzajemne świadczenie stało się niepewnym skutkiem złych stosunków majątkowych drugiej strony, o których on nie musiał wiedzieć w czasie zawarcia umowy.

§ 116.

O skutkach prawnych niedopełnienia umów od-

zurückzustellen oder zu vergüten, dass kein Teil aus dem Schaden des anderen Gewinn zieht.

§ 114. § 1047 a. b. G. B. hat zu lauten:

Tauschende sind vermöge des Vertrages verpflichtet, die vertauschten Sachen der Verabredung gemäss mit ihren Bestandteilen und mit allem Zugehör zu rechter Zeit, am gehörigen Ort und in eben dem Zustand, in welchem sie sich bei Schliessung des Vertrages befunden haben, zum freien Besitze zu übergeben und zu übernehmen.

§ 115. § 1052 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer auf die Übergabe dringen will, muss seine Verbindlichkeit erfüllt haben oder sie zu erfüllen bereit sein. Auch der zur Vorausleistung Verpflichtete kann seine Leistung bis zur Bewirkung oder Sicherstellung der Gegenleistung verweigern, wenn diese durch schlechte Vermögensverhältnisse des anderen Teiles

płatnych, które były zawarte przed 1. stycznia 1917, rozstrzyga prawo dotąd obowiązujące.

Przepisy cesarskiego rozporządzenia z 12. czerwca 1915, dz. u. p. nr. 158, o wojskowych kontraktach dostawy pozostają nienaruszone.

Tytuł 5

Rękojmia.

§ 117.

Postanowienie § 924 p. ks. u. c. traci moc obowiązującą a po dniu 1. stycznia 1917 znajdzie zastosowanie już tylko wtedy, gdy zwierzę odebrano przed tym dniem.

§ 118.

§ 925 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Rozporządzenie postanowi, o ile zachodzi domniemanie, że zwierzę było już chore przed oddaniem, jeżeli pewne choroby i wady wychodzą na jaw w przeciągu pewnych oznaczonych okresów.

§ 119.

§ 926 p. ks. u. c. opiewać będzie:

gefährdet ist, die ihm zur Zeit des Vertragsabschlusses nicht bekannt sein mussten.

§ 116. Die Folgen der Nichterfüllung entgeltlicher Verträge, die vor dem 1. Jänner 1917 abgeschlossen wurden, bestimmen sich nach dem bisher geltenden Recht

Die Vorschriften der Kaiserlichen Verordnung vom 12. Juni 1915, R. G. Bl. Nr. 158, über Militärlieferungsverträge bleiben unberührt.

5. Titel. Gewährleistung.

§ 117. Die Bestimmung des § 924 a. b. G. B. tritt ausser Kraft und gelangt nach dem 1. Jänner 1917 nur mehr zur Anwendung, wenn das Tier schon vor diesem Tag übernommen worden war.

§ 118. § 925 a. b. G. B. hat zu lauten:

Durch Verordnung wird bestimmt, inwiefern die Vermutung eintritt, dass ein Tier schon vor der Übergabe krank gewesen ist, wenn innerhalb bestimmter Fristen gewisse Krankheiten und Mängel hervorkommen.

§ 119. § 926 a. b. G. B. hat zu lauten:

Z domniemania prawnego, że wada istniała już przed oddaniem zwierzęcia, odbiorca może jednak tylko wtedy czynić użytek, jeżeli o dostrzeżonym błędzie natychmiast zawiadomi oddawcę lub w jego nieobecności naczelnika gminy albo też zarządzi zbadanie zwierzęcia przez znawcę albo zażąda sądowego przeprowadzenia dowodu celem zabezpieczenia tegoż.

§ 120.

§ 927 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli odbiorca zaniedba tej ostrożności, wówczas na nim ciąży dowód, że zwierzę miało wadę już przed oddaniem. Zawsze jednak służy także oddawcy dowód, że wytknięta wada powstała dopiero po oddaniu.

§ 121.

§ 928 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli wady rzeczy są oczywiste albo jeżeli o ciężarach rzeczy można się przekonać z ksiąg publicznych, natenczas niema rękojmi (§ 443), chyba gdy wadę podstępnie zatajono albo gdy wyraźnie zapewniono, że rzecz jest wolna od wszelkich błędów i ciężarów. Za długi i zaległości, które ciążą na rzeczy, odpowiada się w każdym przypadku.

Von der rechtlichen Vermutung, dass der Mangel schon vor der Übergabe des Tieres vorhanden war, kann aber der Übernehmer nur dann Gebrauch machen, wenn er dem Übergeber oder in dessen Abwesenheit dem Gemeindevorsteher sogleich von dem bemerkten Fehler Nachricht gibt oder das Tier durch einen Sachverständigen untersuchen lässt oder die gerichtliche Beweisaufnahme zur Sicherung des Beweises beantragt.

§ 120. § 927 a. b. G. B. hat zu lauten:

Vernachlässigt der Übernehmer diese Vorsicht, so liegt ihm der Beweis ob, dass das Tier schon vor der Übergabe mangelhaft war. Immer steht aber auch dem Übergeber der Beweis offen, dass der gerügte Mangel erst nach der Übergabe eingetreten sei.

§ 121. § 928 a. b. G. B. hat zu lauten:

Fallen die Mängel einer Sache in die Augen oder sind die auf der Sache haftenden Lasten aus den öffentlichen Büchern zu ersehen, so findet ausser dem Falle arglistigen Verschweigens des Mangels oder einer ausdrücklichen Zusage, dass die Sache

§ 122.

§ 931 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli odbiorca chce uczynić użytek z rękojmi z powodu, że trzecia osoba wystąpiła z roszczeniem o rzecz, wówczas musi oznajmić spór swemu poprzednikowi. Gdyby tego zaniechał, nie traci wprawdzie jeszcze prawa do odszkodowania, lecz poprzednik jego przeciwstawić mu może wszelkie zarzuty, które nie zostały wywiedzione przeciwko osobie trzeciej, i uwolnić się tem samem od wynagrodzenia szkody o tyle, o ile uznane zostanie, że zarzuty byłyby spowodowały inne rozstrzygnięcie przeciw osobie trzeciej, gdyby się było z nich uczyniło odpowiedni użytek.

§ 123.

§ 932 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli wada uzasadniająca rękojmię jest tego rodzaju, że już nie może być usunięta i że przeszkadza prawidłowemu używaniu rzeczy, odbiorca może żądać zupełnego zniesienia umowy, natomiast jeżeli wada nie przeszkadza prawidłowemu używaniu albo da się usunąć, może żądać albo stosownego zniesienia odpłaty albo poprawy lub uzupełnienia tego, czego

von allen Fehlern und Lasten frei sei, keine Gewährleistung statt (§ 44.). Schuldner und Rückstände, welche auf der Sache haften, müssen stets vertreten werden.

§ 122. § 931 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn der Übernehmer wegen eines von einem Dritten auf die Sache erhobenen Anspruches von der Gewährleistung Gebrauch machen will, so muss er seinem Vormann den Streit verkündigen. Unterlässt er dies, so verliert er zwar noch nicht das Recht der Schadloshaltung, aber sein Vormann kann ihm alle wider den Dritten unausgeführt gebliebenen Einwendungen entgensetzen und sich dadurch von der Entschädigung in dem Masse befreien, als erkannt wird, dass diese Einwendungen, wenn von ihnen der gehörige Gebrauch gemacht worden wäre, eine andere Entscheidung gegen den Dritten veranlasst haben würden.

§ 123. § 932 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist der die Gewährleistung begründende Mangel von der Art, dass er nicht mehr behoben werden kann und dass er den ordentlichen Gebrauch der Sache verhindert, so kann der Übernehmer die gänzliche Aufhebung des Vertrages, wenn hingegen

zabrakło. Na wszelki przypadek odpowiada oddawca za szkodę zawinioną.

Nieznaczne umniejszenie wartości pozostaje bez uwzględnienia.

§ 124.

Po § 932 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 932 a. Podczas sporu o zniesienie umowy z powodu wady bydłęcia sąd na wniosek jednej ze stron winien wówczas, gdy oględziny już nie są potrzebne, pozwolić tymczasowem zarządzeniem na sądową sprzedaż zwierzęcia i na złożenie ceny do sądu.

§ 125.

§ 933 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto chce żądać rękojmi, musi prawa swego dochodzić sądownie co do nieruchomości w ciągu lat trzech, co do ruchomości w ciągu sześciu miesięcy, a jeśli chodzi o wadę bydłęcia, w ciągu sześciu tygodni, w przeciwnym razie skarga gaśnie. Termin rozpoczyna się od dnia dostawienia rzeczy; jeśli chodzi o rękojmię z powodu takiej wady bydłęcia, dla której istnieje termin domniemania, od dnia, w którym ten

der Mangel den ordentlichen Gebrauch nicht verhindert oder wenn er behoben werden kann, entweder eine angemessene Minderung des Entgelts oder die Verbesserung oder den Nachtrag des Fehlenden fordern In allen Fällen haftet der Übergeber für den verschuldeten Schaden.

Eine unerhebliche Minderung des Wertes kommt nicht in Betracht.

§ 124. Nach § 932 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 932 a. Während des Rechtsstreites über die Aufhebung des Vertrages wegen eines Viehmangels hat das Gericht auf Antrag einer der Parteien, sobald die Besichtigung nicht mehr erforderlich ist, durch einstweilige Verfügung den gerichtlichen Verkauf des Tieres und die gerichtliche Hinterlegung des Erlöses anzuordnen.

§ 125. § 933 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer die Gewährleistung fordern will, muss sein Recht, wenn es unbewegliche Sachen betrifft, binnen drei Jahren, wenn es bewegliche Sachen betrifft, binnen sechs Monaten und, wenn es sich um Viehmängel handelt, binnen sechs Wochen gerichtlich geltend machen, sonst ist die Klage erloschen. Die Frist beginnt von dem Tage der Ablieferung der Sache; für die Gewährlei-

termin się kończy; jeśli zaś chodzi o rękojmię z powodu roszczenia o rzecz podniesionego przez osobę trzecią, od dnia tego, w którym nabywca o roszczeniu się dowiedział.

Nabywca zachowuje możność dochodzenia drogą obrony, jeśli w ciągu terminu zawiadomił oddawcę o wadzie.

§ 126.

Dopóki nie zacznie obowiązywać rozporządzenie, które ma być wydane na podstawie § 118, mają także nadal zastosowanie obowiązujące dotąd postanowienia § 925 p. ks. u. c. Tak samo i do przypadków, w których oddanie zwierzęcia nastąpiło przed nastaniem mocy obowiązującej takiego rozporządzenia.

Postanowienia §§ 119 do 135 mają zastosowanie nawet i wówczas, gdy umowę zawarto przed dniem 1. stycznia 1917.

Tytuł 6.]

Przyjmowanie do gospody.

§ 127.

§ 970 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Przyjmowanie do gospody“ i opiewać będzie:

stung wegen solcher Viehmängel, bezüglich deren eine Vermuthungsfrist besteht, von dem Tage, an dem diese endet; für die Gewährleistung wegen eines von einem Dritten auf die Sache erhobenen Anspruches aber von dem Tage, an welchem dieser dem Erwerber bekannt wurde.

Die Geltendmachung durch Einrede bleibt dem Erwerber vorbehalten, wenn er innerhalb der Frist dem Übergeber den Mangel angezeigt hat.

§ 126. Bis zum Beginn der Wirksamkeit einer auf Grund des § 118 zu erlassenden Verordnung finden die bisher geltenden Bestimmungen des § 925 a. b. G. B. auch weiterhin Anwendung. Desgleichen noch für die Fälle, in denen die Übergabe des Tieres vor Beginn der Wirksamkeit einer solchen Verordnung stattgefunden hat.

Die Bestimmungen der §§ 119 bis 125 finden Anwendung, auch wenn der Vertrag vor dem 1. Jänner 1917 geschlossen wurde

Oberzyści, którzy trudnią się goszczeniem obcych, odpowiadają jako zachowcy za rzeczy wniesione przez przyjętych gości, jeśli nie udowodnią, że szkody nie spowodowali ani sami ani nikt z ich służby ani też żadna z osób obcych, mających przystęp do domu. Jeżeli do powstania szkody przyczyniła się także wina poszkodowanego, sędzia oceni z okoliczności, czy i w jakiej wysokości należy się wynagrodzenie.

Jako wniesione uważa się rzeczy, które oddano gospodarzowi albo komu z jego służby albo umieszczono w miejscu, które oni wskażą albo które na to jest przeznaczone. Tak samo przedsiębiorcy, którzy utrzymują stajnie i lokalności na składy przeznaczone, odpowiadają za umieszczone u nich zwierzęta i pojazdy i za rzeczy znajdujące się na tychże.

Na równi z oberzystą zostają posiadacze zakładów kąpielowych ze względu na rzeczy, które goście kąpielowi zwyczajnie ze sobą przynoszą.

§ 128.

Po § 970 p. kc. u. c. dodać należy:

§ 970 a. Uchylenie się od odpowiedzialności przez

G. Titel Gastaufnahme.

§ 127. § 970 a. b. G. B. enthält die Überschrift „Gastaufnahme“ und hat zu lauten:

Gastwirte, die Fremde beherbergen, haften als Verwahrer für die von den aufgenommenen Gästen eingebrachten Sachen, sofern sie nicht beweisen, dass der Schaden weder durch sie oder einen ihrer Leute verschuldet noch durch fremde, in dem Hause aus- und eingehende Personen verursacht ist. Hat bei der Entstehung des Schadens ein Verschulden des Beschädigten mitgewirkt, so hat der Richter nach den Umständen zu entscheiden, ob und in welcher Höhe ein Ersatz gebührt.

Als eingebracht gelten die Sachen, die dem Wirte oder einem seiner Leute übergeben oder an einen von diesen angewiesenen oder hierzu bestimmten Ort gebracht sind. Ebenso haften Unternehmer, die Stallungen und Aufbewahrungsräume halten, für die bei ihnen eingestellten Tiere und Fahrzeuge und die auf diesen befindlichen Sachen.

Den Wirten werden gleichgehalten die Besitzer von Badeanstalten in Rücksicht auf die üblicherweise eingebrachten Sachen der Badegäste.

§ 128. Nach § 970 a. b. G. B. ist einzuschalten:

plakaty nie ma skutku prawnego. Za kosztowności, pieniądze i papiery wartościowe oberzysty odpowiada tylko do wysokości 1000 K, chyba że rzeczy te przyjął w przechowanie znając ich właściwości albo że szkodę zawinił sam lub jego służba.

§ 970 b. Roszczenie o wynagrodzenie szkody wynikające z przyjęcia do gospody gaśnie, jeśli poszkodowany po otrzymaniu wiadomości o szkodzie nie zawiadomi bezzwłocznie oberzysty. To jednak nie obowiązuje, jeśli oberzysta wziął rzeczy w przechowanie.

§ 970 c. Osobom w § 970 wymienionym służy prawo zatrzymania wniesionych rzeczy na zabezpieczenie pretensyj wynikających z ugoszczenia i żywienia tudzież wydatków poczynionych dla gości.

§ 129.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania, jeśli przyjęcie do gospody odbyło się przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 7.

Przełaż z zastrzeżeniem odkupionia i kupno na próbę.

§ 130.

§ 1070 p. ks. u. c. opiewać będzie:

§ 970 a. Ablehnung der Haftung durch Anschlag ist ohne rechtliche Wirkung. Für Kostbarkeiten, Geld und Wertpapiere haftet der Gastwirt nur bis zum Betrage von 1000 K, es sei denn, dass er diese Sachen in Kenntnis ihrer Beschaffenheit zur Aufbewahrung übernommen hat oder dass der Schaden von ihm selbst oder seinen Leuten verschuldet ist.

§ 970 b. Der Ersatzanspruch aus der Gastaufnahme erlischt, wenn der Beschädigte nach erlangter Kenntnis von dem Schaden nicht ohne Verzug dem Wirte die Anzeige macht. Dies gilt jedoch nicht, wenn die Sachen vom Wirte zur Aufbewahrung übernommen waren.

§ 970 c. Den im § 970 bezeichneten Personen steht das Recht zu, zur Sicherung ihrer Forderungen aus der Beherbergung und Verpflegung sowie ihrer Auslagen für die Gäste die eingebrachten Sachen zurückzuhalten.

§ 129. Die vorstehenden Bestimmungen kommen nicht zur Anwendung, wenn die Gastaufnahme vor dem 1. Jänner 1917 stattgefunden hat.

Zastrzeżenie odkupienia dopuszczalne jest tylko co do nieruchomości i służy sprzedawcy tylko na czas jego życia. Nie może on swego prawa przenosić ani na dziedziców ani na kogo innego. Jeśli prawo wpisane jest do ksiąg publicznych, zwrot rzeczy może być żądany także od osoby trzeciej, a z tą postąpić należy wedle tego, czy posiada rzecz w dobrej czy złej wierze.

§ 131.

Postanowienia §§ 133, ustęp ostatni, i 150, ustęp 2, ordynacyi egzekucyjnej pozostają w mocy.

§ 132.

§ 1080 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kupno na próbę zawiera się pod warunkiem zależnym od dowolności kupującego, że towar uzna za dobry. Warunek jest w przypadkach wątpliwych warunkiem zawieszającym; kupno nie wiąże kupującego, zanim towaru nie uzna za dobry, sprzedawca przestaje być wiązany, jeśli kupujący do końca czasu próbnego nie uzna towaru za dobry.

§ 133.

§ 1081 p. ks. u. c. opiewać będzie:

7. Titel. Verkauf mit Vorbehalt des Wiederkaufes und Kauf auf Probe

§ 130. § 1070 a. b. G. B. hat zu lauten:

Der Vorbehalt des Wiederkaufes findet nur bei unbeweglichen Sachen statt und gebührt dem Verkäufer nur für seine Lebenszeit. Er kann sein Recht weder auf die Erben noch auf einen anderen übertragen. Ist das Recht in die öffentlichen Bücher einverleibt, so kann die Sache auch einem Dritten abgefordert werden und dieser wird nach Beschaffenheit seines redlichen oder unredlichen Besitzes behandelt.

§ 131. Die Bestimmungen der §§ 133, letzter Absatz, und 150, Absatz 2, der Exekutionsordnung bleiben unberührt.

§ 132. § 1080 a. b. G. B. hat zu lauten:

Der Kauf auf Probe ist unter der im Belieben des Käufers stehenden Bedingung geschlossen, dass er die Ware genehmige. Die Bedingung ist im Zweifel eine aufschiebende; der Käufer ist vor der Genehmigung an den Kauf nicht gebunden, der Verkäufer hört auf, gebunden zu sein, wenn der Käufer bis zum Ablaufe der Probezeit nicht genehmigt.

§ 133. § 1081 a. b. G. B. hat zu lauten:

Gdy rzecz już oddano celem obejrzenia lub próby, milczenie kupującego po upływie czasu próbnego uważane będzie za uznanie rzeczy za dobrą.

§ 134.

Postanowienia §§ 132 i 133 nie mają zastosowania do umów, które zawarto przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 8.

Umowa o najem lub dzierżawę.

§ 135.

§ 1096 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Wynajmujący i wydzierżawiający obowiązani są oddać i utrzymywać przedmiot najmu lub dzierżawy własnym kosztem w stanie zdatnym do użytku i nie przeszkadzać najemcy lub dzierżawcy w umówionem używaniu lub użytkowaniu. <Jeżeli przedmiot najmu lub dzierżawy w czasie oddania jest tak wadliwy albo w czasie trwania najmu lub dzierżawy stanie się bez winy najemcy lub dzierżawcy tak wadliwym, że nie nadaje się do umówionego używania, najemca i dzierżawca zwolnieni są od płacenia czynszu na czas trwania i w miarę nieprzydatności. Przy najmie nieruchomości zwolnienia tego zrzec się z góry nie można.>

Ist die Sache zum Zwecke der Besichtigung oder Probe bereits übergeben, so gilt Stillschweigen des Käufers bis nach Ablauf der Probezeit als Genehmigung.

§ 134. Die Bestimmungen der §§ 132 und 133 finden keine Anwendung auf Verträge, die vor dem 1. Jänner 1917 geschlossen wurden.

8. Titel. Bestandvertrag.

§ 135. § 1096 a. b. G. B. hat zu lauten:

Vermieter und Verpächter sind verpflichtet, das Bestandsstück auf eigene Kosten in brauchbarem Stande zu übergeben und zu erhalten und die Bestandinhaber in dem bedungenen Gebrauche oder Genusse nicht zu stören. Ist das Bestandsstück bei der Übergabe derart mangelhaft oder wird es während der Bestandszeit ohne Schuld des Bestandnehmers derart mangelhaft, dass es zu dem bedungenen Gebrauche nicht taugt, so ist der Bestandnehmer für die Dauer und in dem Masse der Unbrauchbarkeit von der Entrichtung des Zinses befreit. Auf diese Befreiung kann bei der Miete unbeweglicher Sachen im voraus nicht verzichtet werden.

Dzierżawca tylko o tyle ponosić ma sam zwykle naprawy budynków gospodarskich, o ile opędzić się dadzą materiałami znajdującymi się w dobrach i usługami, których wedle właściwości dobra ma prawo żądać.

§ 136.

§ 1097 p. ks. u. c. opiewać będzie:

↳ Gdy zajdzie potrzeba napraw, do których obowiązany jest wynajmujący lub wydzierżawiający, najemca lub dzierżawca ma obowiązek donieść bezzwłocznie wynajmującemu lub wydzierżawiającemu pod rygorem wynagrodzenia szkody. Najemcę lub dzierżawcę uważa się za sprawującego interesa bez zlecenia, jeśli na przedmiot najmu lub dzierżawy poczynił nakład, który wynajmujący lub wydzierżawiający winien był uczynić (§ 1036) albo który był pożyteczny (§ 1037); zwrotu winien jednak żądać sądownie najpóźniej w sześć miesięcy po zwróceniu przedmiotu najmu lub dzierżawy, w przeciwnym razie skarga gaśnie. >

§ 137.

§ 1098 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Najemcy i dzierżawcy mają prawo stosownie do umowy przez czas oznaczony używać i użytkować

Der Pächter hat die gewöhnlichen Ausbesserungen der Wirtschaftsgebäude nur insoweit selbst zu tragen, als sie mit den Materialien des Gutes und den Diensten, die er nach der Beschaffenheit des Gutes zu fordern berechtigt ist, bestritten werden können.

§ 136. § 1097 a. b. G. B. hat zu lauten:

↳ We den Ausbesserungen nötig, welche dem Bestandgeber obliegen, so ist der Bestandnehmer bei sonstigem Schadenersatz verpflichtet, dem Bestandgeber ohne Verzug Anzeige zu machen. Der Bestandnehmer wird als ein Geschäftsführer ohne Auftrag betrachtet, wenn er auf das Bestandstück einen dem Bestandgeber obliegenden Aufwand (§ 1036) oder einen nützlichen Aufwand (§ 1037) gemacht hat; er muss aber den Ersatz längstens binnen sechs Monaten nach Zurückstellung des Bestandstückes gerichtlich fordern, sonst ist die Klage erloschen.

§ 137. § 1098 a. b. G. B. hat zu lauten:

Mieter und Pächter sind berechtigt, die Miet- und Pachtstücke dem Vertrage gemäss durch die bestimmte Zeit zu ge-

rzeczy najęte i zadzierzawione lub też podnajmować je lub poddzierzawiać, jeżeli to może się stać bez szkody dla właściciela a w umowie wyraźnie nie jest zabronione.

§ 138.

§ 1100 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy się inaczej nie umówiono ani też niema innego zwyczaju miejscowego, czynsz ma być płacony półrocznie, jeśli rzecz najęto lub zadzierzawiono na rok lub na lat kilka, natomiast przy krótszych najmach lub dzierzawach po upływie czasu najmu lub dzierzawy.

§ 139.

§ 1101 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Dla zabezpieczenia czynszu najmu wynajmujący rzecz nieruchomą ma prawo zastawu na wniesionych przedmiotach urządzenia i ruchomościach, które należą do najemcy lub tegoż w spólnem gospodarstwie z nim żyjących członków rodziny, o ile one nie są wyłączone od egzekucyi. Prawo zastawu gaśnie, skoro przedmioty te zabrane zostaną, zanim je zastawniczo opisano, chyba że zabranie ich nastąpiło skutkiem zarządzenia sądowego a wynajmujący nie zgło-

brauchen und zu benützen, oder auch in Afterbestand zu geben, wenn es ohne Nachteil des Eigentümers geschehen kann und im Vertrage nicht ausdrücklich untersagt worden ist.

§ 138. § 1100 a. b. G. B. hat zu lauten:

Ist nichts anderes vereinbart oder ortsüblich, so ist der Zins, wenn eine Sache auf ein oder mehrere Jahre in Bestand genommen wird, halb ährlich, bei einer kürzeren Bestandzeit hingegen nach Verlauf derselben zu entrichten.

§ 139. § 1101 a. b. G. B. hat zu lauten:

Zur Sicherstellung des Bestandszinses hat der Vermieter einer unbeweglichen Sache das Pfandrecht an den eingebrachten, dem Mieter oder seinen mit ihm in gemeinschaftlichem Haushalte lebenden Familienmitgliedern gehörigen Einrichtungsstücken und Fahrnissen, soweit sie nicht der Pfändung entzogen sind Das Pfandrecht erlischt, wenn die Gegenstände vor ihrer pfandweisen Beschreibung entfernt werden, es sei denn, dass dies infolge einer gerichtlichen Verfügung geschieht und der Vermieter binnen drei Tagen nach dem Vollzuge sein Recht bei Gericht anmeldet.

sił swego prawa w sądzie w ciągu trzech dni po wykonaniu.

Jeśli najemca się wyprowadza albo rzeczy usuwa, zanim czynsz będzie zapłacony lub zabezpieczony, wynajmujący może rzeczy zatrzymać na własne niebezpieczeństwo, lecz musi w przeciągu trzech dni żądać zastawniczego opisanie albo rzeczy wydać.

Wydzierzawiającemu grunt służy w równej rozciągłości i z równym skutkiem prawo zastawu na bydło znajdującem się na gruncie dzierzawionym i na sprzętach gospodarskich tudzież na owocach na miejscu jeszcze się znajdujących.

§ 140.

§ 1102 p. ks. u. c. opiewać będzie:
 Wynajmujący lub wydzierzawiający może sobie wprawdzie wymówić płacenie czynszu z góry. Gdyby jednak najemca lub dzierzawca zapłacił więcej aniżeli za jeden okres najmu lub dzierzawy, może zapłatę przeciwstawić wierzycielowi później wpisanemu albo nowemu właścicielowi tylko wówczas, gdy zapłatę uwidoczniło w księdze publicznej.

§ 141.

§ 1104 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli rzeczy najętej lub zadzierzawionej całkiem

Zieht der Mieter aus oder werden Sachen verschleppt, ohne dass der Zins entrichtet oder sichergestellt ist, so kann der Vermieter die Sachen auf eigene Gefahr zurückbehalten, doch muss er binnen drei Tagen um die pfandweise Beschreibung ansuchen oder die Sachen herausgeben.

Dem Verpächter eines Grundstückes steht in gleichem Umfange und mit gleicher Wirkung das Pfandrecht an dem auf dem Pachtgute vorhandenen Vieh und den Wirtschaftsgerätschaften und den darauf noch befindlichen Früchten zu

§ 140. § 1102 a. b. G. B. hat zu lauten:

Der Bestandgeber kann sich zwar die Vorausbezahlung des Bestandzinses bedingen. Hat aber der Bestandnehmer mehr als eine Fristzahlung voraus geleistet, so kann er dieselbe einem später eingetragenen Gläubiger oder neuen Eigentümer nur dann entgegensetzen, wenn sie in dem öffentlichen Buch ersichtlich gemacht ist.

§ 141. § 1104 a. b. G. B. hat zu lauten:

nie można używać lub użytkować z powodu przypadków nadzwyczajnych jako to: ognia, wojny lub zarazy, wielkich powodzi, gradobicia albo całkowitego nieurodzaju, wynajmujący lub wydzierzawiający nie jest obowiązany do przywrócenia stanu poprzedniego, lecz także czynsz najmu lub dzierżawy nie ma być zapłacony. \

§ 142.

§ 1105 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy mimo takiego przypadku najemcy pozostanie ograniczone używanie przedmiotu najmu, natenczas opuszcza się mu stosunkową część czynszu najmu. Dzierżawcy należy się opust czynszu dzierżawnego, jeśli skutkiem przypadków nadzwyczajnych pożytki z nieruchomości tylko na rok jeden zadzierżawionej spadły o więcej niż połowę zwyczajnego dochodu. Wydzierzawiający obowiązany jest opuścić tyle, ile skutkiem tego ubytku nie dostaje do czynszu dzierżawnego.

§ 143.

§ 1107 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli przedmiot najmu lub dzierżawy nie może być używany lub użytkowany nie z powodu uszko-

Wenn die in Bestand genommene Sache wegen ausserordentlicher Zufälle, als Feuer, Krieg oder Seuche, grosser Überschwemmungen, Wetterschläge, oder wegen gänzlichen Misswachses gar nicht gebraucht oder benutzt werden kann, so ist der Bestandgeber zur Wiederherstellung nicht verpflichtet, doch ist auch kein Miet- oder Pachtzins zu entrichten.

§ 142. § 1105 a. b. G. B. hat zu lauten:

Behält der Mieter trotz eines solchen Zufalls einen beschränkten Gebrauch des Mietstückes, so wird ihm auch ein verhältnismässiger Teil des Mietzinses erlassen. Dem Pächter gebührt ein Erlass an dem Pachtzinse, wenn durch ausserordentliche Zufälle die Nutzungen des nur auf ein Jahr gepachteten Gutes um mehr als die Hälfte des gewöhnlichen Ertrages gefallen sind. Der Verpächter ist so viel zu erlassen schuldig, als durch diesen Abfall an dem Pachtzinse mangelt.

§ 143. § 1107 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wird der Gebrauch oder Genuss des Bestandstückes nicht wegen dessen Beschädigung oder sonst entstandener Unbrauch-

dzenia lub nieużyteczności powstałej w inny sposób, lecz z powodu przeszkody lub nieszczęśliwego przypadku, które się wydarzyły samemu najemcy lub dzierżawcy, albo jeżeli w czasie uszkodzenia plody już były od gruntu oddzielone, niepomyślny przypadek dotyka jedynie samego najemcy lub dzierżawcy. Tenże musi mimoto zapłacić czynsz. <Wynajmujący lub wydzierżawiający musi jednak dać sobie potrącić to, co przytem zaoszczędził w nakładach, i owe korzyści, które osiągnął przez innego rodzaju spożytkowanie przedmiotu najmu lub dzierżawy.>

§ 144.

§ 1109 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Po ukończeniu umowy o najem lub dzierżawę najemca lub dzierżawca zwrócić musi rzecz podług inventarza, jeżeli był spisany, albo przynajmniej w takim stanie, w jakim ją odebrał, zadzierżawione zaś grunta z uwzględnieniem pory roku, w której dzierżawa się ukończyła, w zwykłej kulturze gospodarczej. Od zwrócenia nie może go uchronić ani prawo zatrzymania albo zarzut potrącenia ani nawet zarzut poprzedniego prawa własności.

§ 145.

Po § 1116 p. ks. u. c. dodać należy:

barkeit, sondern aus einem dem Bestandnehmer zugestossenen Hindernisse oder Unglücksfalle vereitelt, oder waren zur Zeit der Beschädigung die Früchte von dem Grunde schon abgesondert, so fällt die widrige Ereignung dem Bestandnehmer allein zur Last. Er muss den Zins doch entrichten. Der Bestandgeber muss sich aber den ersparten Aufwand und die Vorteile, die er durch anderweitige Verwertung des Bestandstückes erlangt, anrechnen.

§ 144. § 1109 a. b. G. B. hat zu lauten:

Nach geendigtem Bestandvertrage muss der Bestandnehmer die Sache dem etwa errichteten Inventarium gemäss oder doch in dem Zustand, in welchem er sie übernommen hat, gepachtete Grundstücke aber mit Rücksicht auf die Jahreszeit, in welcher der Pacht geendigt worden ist, in gewöhnlicher wirtschaftlicher Kultur zurückstellen. Weder ein Zurückbehaltungsrecht oder die Einwendung der Kompensation noch selbst des früheren Eigentumsrechtes kann ihn vor der Zurückstellung schützen.

§ 145. Nach § 1116 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 1116 a. Śmierć jednej ze stron kontraktowych nie znosi umowy o najem lub dzierżawę. Najmy mieszkań jednak w razie śmierci najemcy mogą być rozwiązane bez względu na umówiony czas trwania tak przez dziedziców najemcy jakoteż przez wynajmującego z zachowaniem usławowego terminu wypowiedzenia.

§ 146.

§ 1117 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Najemca lub dzierżawca ma prawo odstąpić od umowy bez wypowiedzenia także i przed upływem umówionego czasu, jeśli przedmiot najmu lub dzierżawy w takim stanie oddany mu został albo bez jego winy do takiego stanu doszedł, który go czyni niezdatnym do umówionego używania, albo jeżeli znaczna część zostanie na dłuższy czas mu odejta albo stanie się niezdatną do użycia. Z powodu szkodliwości dla zdrowia najętego mieszkania prawo to służy najemcy, chociażby w umowie był się tego zrzekł albo zawierając umowę wiedział o stanie mieszkania.

§ 147.

§ 1121 p. ks. u. c. opiewać będzie:

W przypadku przymusowej sądowej sprzedaży

§ 1116 a. Durch den Tod eines der vertragschliessenden Teile wird der Bestandvertrag nicht aufgehoben. Wohnungsmieten können jedoch, wenn der Mieter stirbt, ohne Rücksicht auf die vereinbarte Dauer sowohl von den Erben des Mieters wie von dem Vermieter unter Einhaltung der gesetzlichen Kündigungsfrist gelöst werden.

§ 146. § 1117 a. b. G. B. hat zu lauten:

Der Bestandnehmer ist berechtigt, auch vor Verlauf der bedungenen Zeit von dem Vertrag ohne Kündigung abzustehen, wenn das Bestandstück in einem Zustand übergeben oder ohne seine Schuld in einen Zustand geraten ist, der es zu dem bedungenen Gebrauch untauglich macht, oder wenn ein beträchtlicher Teil durch Zufall auf eine längere Zeit entzogen oder unbrauchbar wird. Aus dem Grunde der Gesundheitsschädlichkeit gemieteter Wohnräume steht dieses Recht dem Mieter auch dann zu, wenn er im Verträge darauf verzichtet oder die Beschaffenheit der Räume beim Vertragsabschluss gekannt hat.

§ 147. § 1121 a. b. G. B. hat zu lauten:

z prawem najmu lub dzierżawy, jeśli jest w księgach publicznych zapisane, postępować należy tak, jak ze służebnością. Jeśli nabywca nie ma objąć prawa prawa najmu lub dzierżawy, najemca lub dzierżawca ustąpić mu musi po należytem wypowiedzeniu.

§ 148.

Postanowienia §§ 135, 138 i 145 nie mają zastosowania do umów o najem lub dzierżawę zawartych przed 1. stycznia 1917, postanowienie § 140 nie ma zastosowania do zapłat z góry uczynionych przed tymże dniem, postanowienie § 147 nie ma zastosowania do umów najmu lub dzierżawy, które przed tymże dniem wpisane zostały do ksiąg publicznych.

§ 149.

Postanowienia §§ 136, 137, 139, 141, 142, 143, 144 i 146 mają zastosowanie także i do umów o najem lub dzierżawę zawartych przed dniem 1. stycznia 1917 z tym wyjątkiem, że ograniczenia pod względem przedmiotów podlegających prawu zastawu wynajmującego lub wydzierżawiającego zawarte w § 139 obowiązują tylko co do pretensyj o czynsz, które

Bei einer zwangsweisen gerichtlichen Veräußerung ist das Bestandrecht, wenn es in die öffentlichen Bücher eingetragen ist, gleich einer Dienstbarkeit zu behandeln. Hat der Ersteher das Bestandrecht nicht zu übernehmen, so muss ihm der Bestandsnehmer nach gehöriger Aufkündigung weichen.

§ 148. Die Bestimmungen der §§ 135, 138 und 145 finden keine Anwendung auf Bestandverträge, die vor dem 1. Jänner 1917 geschlossen wurden, die Bestimmung des § 140 keine Anwendung auf Vorauszahlungen, die vor diesem Tage gemacht, die Bestimmung des § 147 keine Anwendung auf Bestandverträge, die vor diesem Tage verbüchert wurden.

§ 149. Die Bestimmungen der §§ 136, 137, 139, 141, 142, 143, 144 und 146 finden auch auf Bestandverträge Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 geschlossen wurden, mit der Ausnahme, dass die Beschränkungen des § 139 in betreff der dem gesetzlichen Pfandrecht des Bestandgebers unterworfenen Gegenstände nur für die Zinsforderungen zu gelten haben, die nach Ablauf der Zeit entstanden sind, innerhalb welcher nach dem 1. Jänner 1917 das Bestandverhältnis vom Bestandgeber gelöst werden konnte.

powstały po upływie czasu, w ciągu którego stosunek najmu lub dzierżawy po dniu 1. stycznia 1917 mógł być rozwiązany przez wynajmującego lub wdzierzawiającego.

Tytuł 9.

Umowa o usługi i umowa o dzieło. Umowa o nakład.

§ 150.

Rozdział 26. Części II. powszechnej księgi ustaw cywilnych otrzymuje napis „O umowach o świadczenie usług“ i opiewać będzie:

Umowa o usługi i umowa o dzieło.

§ 1151. Gdy kto obowiązuje się do pełnienia usług dla drugiego na pewien czas, powstaje umowa o usługi; gdy kto podejmuje się wykonania dzieła za wynagrodzeniem, umowa o dzieło.

O ile z tem połączone jest sprawowanie interesów (§ 1002), muszą być także przestrzegane przepisy o kontrakcie pełnomocnictwa.

§ 1152. Jeśli w umowie nie oznaczono wynagrodzenia, a także nie umówiono bezpłatności, przyjmuje się za umówione stosowne wynagrodzenie.

9. Titel Dienstvertrag und Werkvertrag. Verlagsvertrag.

§ 150. Das 26. Hauptstück des II. Teiles des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches erhält die Überschrift „Von Verträgen über Dienstleistungen“ und hat zu lauten:

Dienst- und Werkvertrag

§ 1151. Wenn jemand sich auf eine gewisse Zeit zur Dienstleistung für einen anderen verpflichtet, so entsteht ein Dienstvertrag; wenn jemand die Herstellung eines Werkes gegen Entgelt übernimmt, ein Werkvertrag.

Insoweit damit eine Geschäftsbesorgung (§ 1002) verbunden ist, müssen auch die Vorschriften über den Bevollmächtigungsvertrag beobachtet werden.

§ 1152. Ist im Vertrage kein Entgelt bestimmt und auch nicht Unentgeltlichkeit vereinbart, so gilt ein angemessenes Entgelt als bedungen.

I. Umowa o usługi.

§ 1153. Jeśli z umowy o usługi albo z okoliczności nie wynika nic innego, pracownik winien pełnić usługi osobiście a prawa do usług przenosić nie można. Jeżeli nie umówiono się co do rodzaju i rozmiaru usług, ma się pełnić usługi, jakie odpowiadają okolicznościom.

Prawo do wynagrodzenia.

§ 1154. Wynagrodzenie płacić należy po spełnieniu usług, jeśli niema innej umowy albo jeśli co do rodzaju usług, o które chodzi, niema innego zwyczaju.

Wynagrodzenie oznaczone na miesiące albo na krótsze okresy czasu płacić należy przy końcu każdego okresu; wynagrodzenie oznaczone dłuższymi okresami czasu z końcem każdego miesiąca kalendarzowego. Wynagrodzenie oznaczone na godziny, od sztuki lub według świadczeń jednostkowych, płacić należy za dokonane już świadczenia z końcem każdego tygodnia kalendarzowego, gdy jednak chodzi o usługi wyższe, z końcem każdego miesiąca kalendarzowego.

1. Dienstvertrag.

§ 1153. Wenn sich aus dem Dienstvertrage oder aus den Umständen nichts anderes ergibt, hat der Dienstnehmer die Dienste in eigener Person zu leisten und ist der Anspruch auf die Dienste nicht übertragbar. Soweit über Art und Umfang der Dienste nichts vereinbart ist, sind die den Umständen nach angemessenen Dienste zu leisten.

Anspruch auf das Entgelt.

§ 1154. Wenn nichts anderes vereinbart oder bei Diensten der betreffenden Art üblich ist, ist das Entgelt nach Leistung der Dienste zu entrichten.

Ist das Entgelt nach Monaten oder kürzeren Zeiträumen bemessen, so ist es am Schlusse des einzelnen Zeitraumes; ist es nach längeren Zeiträumen bemessen, am Schlusse eines jeden Kalendermonats zu entrichten. Ein nach Stunden, nach Stück oder Einzelleistungen bemessenes Entgelt ist für die schon vollendeten Leistungen am Schlusse einer jeden Kalenderwoche, wenn es sich jedoch um Dienste höherer Art handelt, am Schlusse eines jeden Kalendermonats zu entrichten.

Zawsze jednak zasłużone już wynagrodzenie staje się płatnem po ukończeniu stosunku służbowego.

§ 1154 a. Kto pełni usługi za wynagrodzeniem od sztuki lub podług świadczeń jednostkowych, może żądać przed zapadłością wynagrodzenia zaliczki odpowiadającej usługom spełnionym i swoim wydatkom.

§ 1154 b. Pracownik zachowuje swe prawo do wynagrodzenia, jeżeli po najmniej czternastodniowem pełnieniu usług dozna przeszkody w pełnieniu tych usług skutkiem choroby lub nieszczęśliwego przypadku przez czas stosunkowo krótki lecz tygodnia nie przekraczający, a nie zawinił tego ani rozmyślnie ani z niedbalstwa wyższego stopnia. Tak samo ma się rzecz, jeśli dozna przeszkody w pełnieniu usług z innych ważnych jego samego tyczących się przyczyn.

Kwoty, które pracownik pobiera za czas przeszkody na podstawie ubezpieczenia publiczno-prawnego, służbodawca potrącić sobie może w takiej części, jaka odpowiada stosunkowi, w jakim zostają faktycznie jego wkładki do ogólnej sumy opłat za ubezpieczenie.

In jedem Falle wird das bereits verdiente Entgelt mit der Beendigung des Dienstverhältnisses fällig.

§ 1154 a. Der nach Stück oder Einzelleistungen entlohnte Dienstnehmer kann einen den geleisteten Diensten und seinen Auslagen entsprechenden Vorschuss vor Fälligkeit des Entgelts verlangen.

§ 1154 b. Der Dienstnehmer behält seinen Anspruch auf das Entgelt, wenn er nach mindestens vierzehntägiger Dienstleistung durch Krankheit oder Unglücksfall für eine verhältnismässig kurze, jedoch eine Woche nicht übersteigende Zeit an der Dienstleistung verhindert wird, ohne dies vorsätzlich oder durch grobe Fahrlässigkeit verschuldet zu haben. Dasselbe gilt, wenn er durch andere wichtige, seine Person betreffende Gründe ohne sein Verschulden an der Dienstleistung verhindert wird.

Beträge, die der Dienstnehmer für die Zeit der Verhinderung auf Grund einer öffentlichrechtlichen Versicherung bezieht, kann der Dienstgeber mit jenem Teile in Abzug bringen, der dem Verhältnisse seiner tatsächlichen Beitragsleistung zu dem Gesamtversicherungsbeitrag entspricht.

§ 1155. Auch für Dienstleistungen, die nicht zustande ge-

§ 1155. Także i za usługi, które nie zostały wykonane, należy się pracownikowi wynagrodzenie, jeśli był gotów do ich pełnienia a doznał przeszkody z przyczyn zachodzących po stronie służbodawcy; jednakże musi sobie dać policzyć to, co oszczędził skutkiem niewykonywania usług albo zarobił zajmując się czem innym lub co rozmyślnie zarobić zaniedbał.

Jeżeli skutkiem takich okoliczności przy spełnianiu usług doznał uszczerbku przez stratę czasu, należy mu się stosowne odszkodowanie.

Obowiązki służbodawcy w przypadkach choroby.

§ 1156. Gdy pracownik przyjęty jest do spółności domowej służbodawcy, w stosunku służbowym, który przeważnie wypełnia jego czynność zarobkową, natenczas w przypadku zachorowania nie spowodowanego ani rozmyślnie ani niedbalstwem wyższego stopnia, służbodawca obowiązany jest obok zapłaty jego poborów pieniężnych dać mu potrzebne utrzymanie i opiekę lekarską tudzież konieczne środki lecznicze na czas do dni czternastu, jeśli stosunek służbowy trwał już dni czternaście, a na czas do czterech tygodni, jeśli trwał już pół roku.

kommen sind, gebührt dem Dienstnehmer das Entgelt, wenn er zur Leistung bereit war und durch Umstände, die auf Seite des Dienstgebers liegen, daran verhindert worden ist; er muss sich jedoch anrechnen, was er infolge Unterbleibens der Dienstleistung erspart oder durch anderweitige Verwendung erworben oder zu erwerben absichtlich versäumt hat.

Wurde er infolge solcher Umstände durch Zeitverlust bei der Dienstleistung verkürzt, so gebührt ihm angemessene Entschädigung.

Pflichten des Dienstgebers im Falle der Erkrankung.

§ 1156. Ist der Dienstnehmer bei einem Dienstverhältnisse, das seine Erwerbstätigkeit hauptsächlich in Anspruch nimmt, in die Hausgemeinschaft des Dienstgebers aufgenommen, so hat ihm dieser im Falle einer weder vorsätzlich noch durch grobe Fahrlässigkeit herbeigeführten Erkrankung nebst den Geldbezügen die erforderliche Verpflegung und ärztliche Behandlung und die notwendigen Heilmittel bis zu vierzehn Tagen zu gewähren, wenn das Dienstverhältnis schon vierzehn Tage, und bis zu vier Wochen, wenn es schon ein halbes Jahr gedauert hat.

Utrzymanie i leczenie dane być może także i przez umieszczenie w zakładzie chorych albo, jeśli pracownik na to przystaje, u trzecich osób. Jeśli rodzaj choroby tego wymaga, pracownik może żądać pielęgnowania w zakładzie chorych.

Obowiązki nałożone temi postanowieniami na służbodawcę nie powstają, jeśli stosunek służbowy związany został tylko na czas przemijającej potrzeby i nie trwał jeszcze przez miesiąc.

§ 1156 a. Wydatki gotowe na opiekę lekarską i sprawienie koniecznych środków leczniczych tudzież koszta pielęgnowania w zakładzie chorych albo u osób trzecich mogą być policzone na pobory pieniężne przypadające pracownikowi za czas choroby.

Kwoty, które pracownik pobiera za czas choroby na podstawie ubezpieczenia publiczno-prawnego, można policzyć na pobory pieniężne w takiej części, jaka odpowiada stosunkowi faktycznych wkładów służbodawcy do ogólnej sumy opłat za ubezpieczenie. Wszystkie inne obowiązki służbodawcy wymienione w § 1156 odpadają o tyle, o ile pracownik otrzymuje równe świadczenia na podstawie ubezpieczenia.

Die Verpflegung und Behandlung kann auch durch Aufnahme in eine Krankenanstalt oder mit Zustimmung des Dienstnehmers bei dritten Personen gewährt werden. Sofern die Natur der Krankheit dies notwendig macht, kann der Dienstnehmer Pflege in einer Krankenanstalt fordern.

Die nach diesen Bestimmungen dem Dienstgeber obliegenden Verpflichtungen treten nicht ein, wenn das Dienstverhältnis nur für die Zeit eines vorübergehenden Bedarfes eingegangen wurde und noch nicht einen Monat gedauert hat.

§ 1156 a. Barauslagen für die ärztliche Behandlung und die Beschaffung der notwendigen Heilmittel sowie die Kosten der Pflege in einer Krankenanstalt oder bei dritten Personen können auf die für die Zeit der Erkrankung entfallenden Geldbezüge des Dienstnehmers angerechnet werden.

Auf die Geldbezüge dürfen Beträge, die der Dienstnehmer für die Zeit der Erkrankung auf Grund einer öffentlichrechtlichen Versicherung bezieht, mit jenem Teile angerechnet werden, der dem Verhältnisse der tatsächlichen Beitragsleistung des Dienstgebers zu dem Gesamtversicherungsbeitrage entspricht. Die übrigen im § 1156 bezeichneten Verpflichtungen des Dienst-

Zgaśnięcie praw.

§ 1156 b. Obowiązki służbodawcy z §§ 1154 b i 1156 gasną, jeśli stosunek służbowy skończy się skutkiem upływu czasu, na który został zawiązany, albo skutkiem dawniejszego wypowiedzenia lub wydalenia, które nie zostało spowodowane po myśli § 1154 b chorobą albo innemi ważnemi przyczynami tyczącemi się osoby pracownika. Jeżeli pracownik wydalony zostanie z powodu przeszkody albo jeżeli otrzyma wypowiedzenie podczas trwania przeszkody, w takim razie nie bierze się na uwagę spowodowanego tem ukończenia stosunku służbowego, o ile chodzi o wymienione prawo.

Obowiązek pieczy służbodawcy.

§ 1157. Służbodawca winien usługi tak uregulować i co do lokalności i sprzętów, których ma dostarczyć albo które dostarczył, postarać się własnym kosztem o to, ażeby życie i zdrowie pracownika były, o ile to wedle natury usług jest możebne, chronione.

Jeżeli pracownik przyjęty jest do spółności domowej pracodawcy, tenże ostatni winien wydać zarzą-

gebers entfallen insoweit, als dem Dienstnehmer auf Grund einer Versicherung die gleichen Leistungen gewährt werden.

Erlösch'n der Ansprüche

§ 1156 b. Die dem Dienstgeber nach den §§ 1154 b und 1156 obliegenden Verpflichtungen erlöschen, wenn das Dienstverhältnis infolge Ablaufes der Zeit, für die es eingegangen wurde, oder infolge einer früheren Kündigung oder einer Entlassung endet, die nicht durch die Erkrankung oder sonstige die Person des Dienstnehmers betreffende wichtige Gründe im Sinne des § 1154 b verursacht ist. Wird der Dienstnehmer wegen der Verhinderung entlassen oder wird ihm während der Verhinderung gekündigt, so bleibt die dadurch herbeigeführte Beendigung des Dienstverhältnisses in Ansehung der bezeichneten Ansprüche ausser Betracht.

Fürsorgepflicht des Dienstgebers.

§ 1157. Der Dienstgeber hat die Dienstleistungen so zu regeln und bezüglich der von ihm beizustellenden oder beigestellten Räume und Gerätschaften auf seine Kosten dafür zu sorgen, dass Leben und Gesundheit des Dienstnehmers, soweit es nach der Natur der Dienstleistung möglich ist, geschützt werden.

dzenia, jakie są potrzebne ze względu na zdrowie, obyczajność i religię pracownika co do mieszkania i sypialni, co do żywności tudzież co do czasu pracy i wypoczynku.

Zakończenie stosunku służbowego.

§ 1158. Stosunek służbowy kończy się z upływem czasu, na jaki go zawarto.

Stosunek służbowy zawiązany na próbę albo tylko na czas przemijającej potrzeby rozwiązać może w ciągu pierwszego miesiąca każda strona każdej chwili. Stosunek służbowy zawarty na czas życia pewnej osoby albo na dłużej niż pięć lat pracownik rozwiązać może po upływie pięciu lat za sześciomiesięcznem wypowiedzeniem.

Jeśli bez oznaczenia czasu stosunek służbowy zawiązano lub nadal utrzymywano, można go rozwiązać przez wypowiedzenie podług następujących postanowień.

Terminy wypowiedzenia.

§ 1159. Wypowiedzieć można:
jeśli w stosunku służbowym, który nie ma za przedmiot usług wyższych, wynagrodzenie oznaczono

Ist der Dienstnehmer in die Hausgemeinschaft des Dienstgebers aufgenommen, so hat dieser in Ansehung des Wohn- und Schlafrumes, der Verpflegung sowie der Arbeits- und Erholungszeit die mit Rücksicht auf Gesundheit, Sittlichkeit und Religion des Dienstnehmers erforderlichen Anordnungen zu treffen.

Endigung des Dienstverhältnisses.

§ 1158. Das Dienstverhältnis endet mit dem Ablaufe der Zeit, für die es eingegangen wurde.

Ein auf Probe oder nur für die Zeit eines vorübergehenden Bedarfes vereinbartes Dienstverhältnis kann während des ersten Monats von beiden Teilen jederzeit gelöst werden.

Ein für die Lebenszeit einer Person oder für länger als fünf Jahre vereinbartes Dienstverhältnis kann von dem Dienstnehmer nach Ablauf von fünf Jahren unter Einhaltung einer Kündigungsfrist von sechs Monaten gelöst werden.

Ist das Dienstverhältnis ohne Zeitbestimmung eingegangen oder fortgesetzt worden, so kann es durch Kündigung nach folgenden Bestimmungen gelöst werden.

na godziny lub dni, od sztuki lub według świadczeń jednostkowych, każdego czasu na dzień następny; jeśli taki stosunek służbowy wypełnia przeważnie czynność zarobkową pracownika i trwał już trzy miesiące albo jeśli wynagrodzenie oznaczono na tygodnie, najpóźniej w pierwszym dniu powszednim na koniec tygodnia kalendarzowego. W razie wynagrodzenia od sztuki lub według świadczeń jednostkowych wypowiedzenie w żadnym razie skutku nie odnosi przed ukończeniem świadczeń, których wykonywanie jest w toku w czasie wypowiedzenia.

§ 1159 a. Jeżeli stosunek służbowy, którego przedmiotem są usługi wyższe, wypełnia przeważnie czynność zarobkową pracownika a trwał już trzy miesiące, zachowany być musi co najmniej czterotygodniowy termin wypowiedzenia bez względu na sposób wyznaczenia wynagrodzenia.

To samo obowiązuje w ogóle, jeśli wynagrodzenie wyznaczono według lat.

§ 1159 b. We wszystkich innych przypadkach stosunek służbowy rozwiązany być może z zachowaniem najmniej czternastodniowego wypowiedzenia.

Kündigungsfristen.

§ 1159. Die Kündigung ist zulässig:

wenn bei einem Dienstverhältnisse, das keine Dienste höherer Art zum Gegenstande hat, das Entgelt nach Stunden oder Tagen, nach Stück oder Einzelleistungen bemessen ist, jederzeit für den folgenden Tag; wenn ein solches Dienstverhältnis die Erwerbstätigkeit des Dienstnehmers hauptsächlich in Anspruch nimmt und schon drei Monate gedauert hat oder wenn das Entgelt nach Wochen bemessen ist, spätestens am ersten Werktag für den Schluss der Kalenderwoche. Die Wirkung der Kündigung tritt im Falle der Entlohnung nach Stück oder Einzelleistungen keinesfall vor Vollendung der zur Zeit der Kündigung in Ausführung begriffenen Leistungen ein.

§ 1159 a. Wenn ein Dienstverhältnis, das Dienste höherer Art zum Gegenstande hat, die Erwerbstätigkeit des Dienstnehmers hauptsächlich in Anspruch nimmt und schon drei Monate gedauert hat, so ist ohne Rücksicht auf die Art der Bemessung des Entgelts eine mindestens vierwöchentliche Kündigungsfrist einzuhalten.

§ 1159 c. Termin wypowiedzenia musi być zawsze jednakowy dla obydwu stron. Jeśli ustanowiono terminy odmienne, natenczas obowiązuje dla obydwu stron termin dłuższy.

Poszukiwanie nowej posady.

§ 1160. Jeśli pracownik przyjęty jest do spółności domowej słuźbodawcy albo stosunek słuźbowy przeszkadza mu w poszukiwaniu innej słuźby, należy mu w tym celu po wypowiedzeniu na żądanie pozostawić stosowny czas wolny nie uszczuplając wynagrodzenia.

Konkurs.

§ 1161. Ordynacya konkursowa stanowi, jakie skutki na stosunek słuźbowy wywiera otwarcie konkursu do majątku słuźbodawcy.

Rozwiązanie przedwczesne.

§ 1162. Z ważnych powodów może każda strona rozwiązać stosunek słuźbowy zawarty na pewien o-

Dasselbe gilt überhaupt, wenn das Entgelt nach Jahren bemessen ist.

§ 1159 b. In allen anderen Fällen kann das Dienstverhältnis unter Einhaltung einer mindestens vierzehntätigen Kündigungsfrist gelöst werden.

§ 1159 c. Die Kündigungsfrist muss immer für beide Teile gleich sein. Wurden ungleiche Fristen vereinbart, so gilt für beide Teile die längere Frist.

Aufsuchen einer neuen Stellung.

§ 1160. Ist der Dienstnehmer in die Hausgemeinschaft des Dienstgebers aufgenommen oder durch das Dienstverhältnis gehindert, eine andere Stellung aufzusuchen, so ist ihm nach der Kündigung zu diesem Behufe ohne Schmälerung des Entgelts auf Verlangen die angemessene Zeit freizugeben.

Konkurs.

§ 1161. Welche Wirkungen die Eröffnung des Konkurses über das Vermögen des Dienstgebers auf das Dienstverhältnis hat, bestimmt die Konkursordnung.

Vorzeitige Auflösung.

§ 1162. Das Dienstverhältnis kann, wenn es für bestimmte Zeit eingegangen wurde, vor Ablauf dieser Zeit, sonst aber ohne

znaczony czas przed upływem tego czasu, w innych zaś przypadkach bez zachowania terminu wypowiedzenia.

§ 1162 a. Jeśli pracownik wystąpi przed czasem bez ważnego powodu, słuźbodawca może albo obok wynagrodzenia szkody żądać, aby ponownie wstąpił do słuźby, albo żądać wynagrodzenia szkody z powodu niedotrzymania umowy. Jeżeli pracownika wydalono przed czasem z jego winy, w takim razie ma wynagrodzić szkodę z powodu niedotrzymania umowy. Za dokonane już usługi, za które wynagrodzenie jeszcze nie jest płatne, przysługuje pracownikowi prawo do odpowiedniej części wynagrodzenia tylko o tyle, o ile one skutkiem przedwczesnego rozwiązania stosunku słuźbowego nie straciły dla słuźbodawcy wartości całkowicie lub przeważnie.

§ 1162 b. Jeśli słuźbodawca wywali przed czasem pracownika bez ważnego powodu, albo ponosi winę w tem, że pracownik przed czasem ustąpił, wówczas tenże nie tracąc prawa dalszego wynagrodzenia szkody, zachowuje zapewnione mu umową prawo do wynagrodzenia za czas, który byłby musiał upłynąć do chwili, kiedy stosunek słuźbowy kończy się przez upływ czasu umownego albo przez wypowiedzenie prawidłowe, przyczem wliczone ma być to, co oszczę-

Einhaltung einer Kündigungsfrist von jedem Teile aus wichtigen Gründen gelöst werden.

§ 1162 a. Wenn der Dienstnehmer ohne wichtigen Grund vorzeitig austritt, kann der Dienstgeber entweder dessen Wiedereintritt zur Dienstleistung nebst Schadenersatz oder Schadenersatz wegen Nichterfüllung des Vertrages verlangen. Wird der Dienstnehmer wegen eines Verschuldens vorzeitig entlassen, so hat er Schadenersatz wegen Nichterfüllung des Vertrages zu leisten Für die schon bewirkten Leistungen, deren Entgelt noch nicht fällig ist, steht dem Dienstnehmer ein Anspruch auf den entsprechenden Teil des Entgelts nur insoweit zu, als sie nicht durch die vorzeitige Auflösung des Dienstverhältnisses für den Dienstgeber ihren Wert ganz oder zum grössten Teil eingebüsst haben.

§ 1162 b. Wenn der Dienstgeber den Dienstnehmer ohne wichtigen Grund vorzeitig entlässt oder wenn ihn ein Verschulden an dem vorzeitigen Austritte des Dienstnehmers trifft, behält dieser, unbeschadet weitergehenden Schadenersatzes, seine

dził wskutek niepełnienia usług albo co zarobił w innym zajęciu albo co rozmyślnie zaniedbał zarobić. Jeżeli jednak czas wyżej wymieniony nie przekracza trzech miesięcy, może pracownik żądać natychmiast całego wynagrodzenia należącego mu się za ten czas bez potrącenia.

§ 1162 c. Gdyby obydwie strony ponosiły winę przedwczesnego rozwiązania stosunku służbowego, sędzia rozstrzygnie wedle swobodnego uznania, czy i w jakiej wysokości należy się wynagrodzenie szkody.

§ 1162 d. Roszczenia z powodu przedwczesnego wystąpienia lub przedwczesnego wydalenia po myśli §§ 1162 a i 1162 b dochodzone być muszą sądownie w ciągu sześciu miesięcy po upływie dnia, w którym można je było podnieść, inaczej są wykluczone.

Świadectwo.

§ 1163. Przy ukończeniu stosunku służbowego należy wydać pracownikowi na jego żądanie pisemne świadectwo o czasie trwania i rodzaju usług. Jeśli pracownik żąda świadectwa w ciągu trwania sto-

vertragsgemässen Ansprüche auf das Entgelt für den Zeitraum, der bis zur Beendigung des Dienstverhältnisses durch Ablauf der Vertragszeit oder durch ordnungsmässige Kündigung hätte verstreichen müssen, unter Anrechnung dessen, was er infolge des Unterbleibens der Dienstleistung erspart oder durch anderweitige Verwendung erworben oder zu erwerben absichtlich versäumt hat. Soweit jedoch der oben genannte Zeitraum drei Monate nicht übersteigt, kann der Dienstnehmer das ganze für diese Zeit gebührende Entgelt ohne Abzug sofort fordern

§ 1162 c. Trifft beide Teile ein Verschulden an der vorzeitigen Lösung des Dienstverhältnisses, so hat der Richter nach freiem Ermessen zu entscheiden, ob und in welcher Höhe ein Ersatz gebührt

§ 1162 d. Ansprüche wegen vorzeitigen Austrittes oder vorzeitiger Entlassung im Sinne der §§ 1162 a und 1162 b müssen bei sonstigem Ausschlusse binnen sechs Monaten nach Ablauf des Tages, an dem sie erhoben werden konnten, gerichtlich geltend gemacht werden.

Zeugnis.

§ 1163 Bei Beendigung des Dienstverhältnisses ist dem Dienstnehmer auf sein Verlangen ein schriftliches Zeugnis über die Dauer und Art der Dienstleistung auszustellen. Verlangt der

sunku służbowego, należy mu je wystawić na jego koszt. Wpisy i uwagi w świadectwie, które pracownikowi utrudniają osiągnięcie nowej posady, są niedopuszczalne.

Świadectwa pracownika, które znajdują się w przechowaniu służbodawcy, należy wydać pracownikowi każdego czasu na żądanie.

Przepisy bezwzględnie obowiązujące.

§ 1164. Uprawnienia pracownika wynikające z postanowień §§ 1154, ustęp 3, 1156 do 1159 b, 1160, 1162 a. do 1163 nie mogą być umową służbową ani uchylone ani ograniczone.

2. Umowa o dzieło.

§ 1165. Przedsiębiorca jest obowiązany wykonać dzieło osobiście albo dać je wykonać pod swoją osobistą odpowiedzialnością.

§ 1166. Jeżeli ten, kto podjął się wykonania rzeczy, dostarczyć ma w tym celu materiału, umowę w razie wątpliwości uważać należy za umowę o kupno; jeżeli zaś materiału dostarcza zamawiający, w razie wątpliwości za umowę o dzieło.

Dienstnehmer während der Dauer des Dienstverhältnisses ein Zeugnis, so ist ihm ein solches auf seine Kosten auszustellen. Eintragungen und Anmerkungen im Zeugnisse, durch die dem Dienstnehmer die Erlangung einer neuen Stellung erschwert wird, sind unzulässig.

Zeugnisse des Dienstnehmers, die sich in Verwahrung des Dienstgebers befinden, sind dem Dienstnehmer auf Verlangen jederzeit auszufolgen.

Zwingende Vorschriften.

§ 1164. Die Berechtigungen des Dienstnehmers, die sich aus den Bestimmungen der §§ 1154, Absatz 3, 1156 bis 1159b, 1160 und 1162 a bis 1163 ergeben, können durch den Dienstvertrag nicht aufgehoben oder beschränkt werden.

2. Werkvertrag.

§ 1165. Der Unternehmer ist verpflichtet, das Werk persönlich auszuführen oder unter seiner persönlichen Verantwortung ausführen zu lassen.

§ 1166. Hat derjenige, der die Verfertigung einer Sache übernommen hat, den Stoff dazu zu liefern, so ist der Vertrag

Rękojmia za wady.

§ 1167. W razie istotnych wad, które czynią dzieło nieprzydatnem lub sprzeciwiają się wyraźnej wymowie, zamawiający może odstąpić od umowy. Gdyby tego nie chciał albo gdyby wady nie były ani istotne ani też nie sprzeciwiały się wyraźnej wymowie, wówczas może żądać poprawienia, gdyby to nie wymagało niestosunkowego nakładu, albo też żądać może odpowiedniego umniejszenia wynagrodzenia. Do poprawienia winien on wyznaczyć przedsiębiorcy stosowny termin, oświadczając, że po upływie tego terminu nie przyjmie poprawy. Pozatem mają zastosowanie ogólne postanowienia odnoszące się do rękojmi przy umowach odpłatnych.

Udaremnienie wykonania.

§ 1168. Gdy wykonanie dzieła nie dojdzie do skutku, przedsiębiorcy mimoto należy się umówione wynagrodzenie, jeśli do świadczenia był gotów a doznał przeszkody z przyczyn zachodzących po stronie zamawiającego; musi on jednak dać sobie policzyć to, co zaoszczędził skutkiem niewykonania roboty albo

im Zweifel als Kaufvertrag; liefert aber der Besteller den Stoff, im Zweifel als Werkvertrag zu betrachten.

Gewährleistung für Mängel.

§ 1167. Bei wesentlichen Mängeln, welche das Werk unbrauchbar machen oder der ausdrücklichen Bedingung zuwiderlaufen, kann der Besteller vom Vertrage abgehen. Will er das nicht oder sind die Mängel weder wesentlich noch gegen die ausdrückliche Bedingung, so kann er die Verbesserung, falls diese nicht einen unverhältnismässigen Aufwand erfordern würde, oder eine angemessene Minderung des Entgelts fordern. Zur Verbesserung muss er dem Unternehmer eine angemessene Frist setzen, mit der Erklärung, dass er nach deren Ablauf die Verbesserung ablehne. Im übrigen kommen die für die Gewährleistung bei entgeltlichen Verträgen überhaupt gegebenen Vorschriften zur Anwendung.

Vereitlung der Ausführung.

§ 1168. Unterbleibt die Ausführung des Werkes, so gebührt dem Unternehmer gleichwohl das vereinbarte Entgelt, wenn er zur Leistung bereit war und durch Umstände, die auf Seite des Bestellers liegen, daran verhindert worden ist; er muss sich je-

co przez inne zajęcie zarobił albo co umyślnie zarobić zaniedbał. Jeśli skutkiem takich okoliczności doznał przy wykonaniu dzieła uszczerbku przez stratę czasu, należy mu się stosowne wynagrodzenie.

Jeżeli zamawiający zaniecha spółdziałania swego, którego do wykonania dzieła potrzeba, przedsiębiorca ma także prawo wyznaczyć mu do uzupełnienia stosowny termin i oświadczyć, że po bezskutecznym upływie terminu umowa uważana będzie za znieśioną.

§ 1168 a. Jeżeli dzieło skutkiem czystego przypadku ulegnie zniszczeniu przed jego objęciem, przedsiębiorca nie może żądać wynagrodzenia. Utratę materiału ponosi strona, która go dostarczyła. Gdy zaś dzieło nie uda się skutkiem oczywistej nieprzydatności materiału, którego dostarczył zamawiający, albo też skutkiem oczywiście błędnych wskazówek zamawiającego, natenczas przedsiębiorca odpowiada za szkodę, jeśli zaniechał przestrzedz zamawiającego.

Obowiązek pieczy.

§ 1169. Postanowienia § 1157, z wyjątkiem tych, które tyczą się uregulowania usług tudzież czasu

doch anrechnen, was er infolge Unterbleibens der Arbeit erspart oder durch anderweitige Verwendung erworben oder zu erwerben absichtlich versäumt hat. Wurde er infolge solcher Umstände durch Zeitverlust bei der Ausführung des Werkes verkürzt, so gebührt ihm angemessene Entschädigung.

Unterbleibt eine zur Ausführung des Werkes erforderliche Mitwirkung des Bestellers, so ist der Unternehmer auch berechtigt, ihm zur Nachholung eine angemessene Frist zu setzen mit der Erklärung, dass nach fruchtlosem Verstreichen der Vertrag als aufgehoben gelte.

§ 1168 a. Geht das Werk vor seiner Übernahme durch einen blossen Zufall zugrunde, so kann der Unternehmer kein Entgelt verlangen. Der Verlust des Stoffes trifft denjenigen Teil, der ihn beigelegt hat. Misslingt aber das Werk infolge offener Unmöglichkeit des vom Besteller gegebenen Stoffes oder offenbar unrichtiger Anweisungen des Bestellers, so ist der Unternehmer für den Schaden verantwortlich, wenn er den Besteller nicht gewarnt hat.

pracy i wypoczynku, mają odpowiednie zastosowanie do umowy o dzieło.

Zaplata wynagrodzenia.

§ 1170. Z reguły płacić należy wynagrodzenie po ukończeniu dzieła. Jeżeli zaś dzieło wykonywa się w pewnych odstępach, albo jeżeli połączone są z tem wydatki, do których przedsiębiorca się nie zobowiązywał, ma on prawo żądania już naprzód stosunkowej części wynagrodzenia i zwrotu poczynionych wydatków.

§ 1170 a. Jeśli umowę zawarto na podstawie preliminarzą z wyraźną rękojmią za jego prawdziwość, przedsiębiorca nie może żądać podwyższenia wynagrodzenia, chociaż rozmiar lub kosztowność robót preliminowanych nie dały się przewidzieć.

Jeśli podstawą jest preliminarz bez rękojmi a znaczne przekroczenie jego okaże się nieuniknione, zamawiający może odstąpić od umowy wynagradzając odpowiednio przedsiębiorcę za robotę przezeń wykonaną. Skoro przekroczenie takie okaże się nieuniknione, przedsiębiorca bezzwłocznie zawiadomić ma

Fürsorgepflicht.

§ 1169. Die Bestimmungen des § 1157, mit Ausnahme der die Regelung der Dienstleistungen und die Arbeits- und Erholungszeit betreffenden, finden auf den Werkvertrag sinngemässe Anwendung.

Entrichtung des Entgelts.

§ 1170. In der Regel ist das Entgelt nach vollendetem Werk zu entrichten. Wird aber das Werk in gewissen Abteilungen verrichtet oder sind Auslagen damit verbunden, die der Unternehmer nicht auf sich genommen hat, so ist dieser befugt, einen verhältnismässigen Teil des Entgelts und den Ersatz der gemachten Auslagen schon vorher zu fordern.

§ 1170 a. Ist dem Vertrage ein Kostenvoranschlag unter ausdrücklicher Gewährleistung für seine Richtigkeit zugrunde gelegt, so kann der Unternehmer auch bei unvorhergesehener Grösse oder Kostspieligkeit der veranschlagten Arbeiten keine Erhöhung des Entgelts fordern.

Ist ein Voranschlag ohne Gewährleistung zugrunde gelegt und erweist sich eine beträchtliche Überschreitung als unver-

zamawiającego, w przeciwnym razie traci wszelkie roszczenia z powodu robót dodatkowych.

Zgaśnięcie skutkiem śmierci.

§ 1171. Umowa o dzieła, przy których wykonaniu zależy na szczególnych przymiotach przedsiębiorcy, gaśnie skutkiem jego śmierci a dziedzice jego mogą żądać jedynie tylko ceny za przygotowany przydatny materiał i części wynagrodzenia odpowiadającej wartości roboty wykonanej. Jeśli umrze zamawiający, dziedzice jego są nadal wiązani umową.

3. Umowa o nakład.

§ 1172. Umową o nakład zobowiązuje się autor dzieła literackiego, artystycznego lub fotograficznego, albo jego następcą prawny, oddać drugiemu dzieło celem wydania, tenże zaś (nakładca) obowiązuje się do rozmnożenia dzieła i wypuszczenia w obieg.

Jeśli nie oznaczono ilości wydań, nakładca uprawniony jest tylko do jednego wydania. Przed wy-

meidlich, so kann der Besteller unter angemessener Vergütung der vom Unternehmer geleisteten Arbeit vom Vertrage zurücktreten. Sobald sich eine solche Überschreitung als unvermeidlich herausstellt, hat der Unternehmer dies dem Besteller unverzüglich anzuzeigen, widrigenfalls er jeden Anspruch wegen der Mehrarbeiten verliert.

Erlöschen durch Tod.

§ 1171. Ein Werkvertrag über Arbeiten, bei denen es auf die besonderen persönlichen Eigenschaften des Unternehmers ankommt, erlischt durch dessen Tod und seine Erben können nur den Preis für den zubereiteten brauchbaren Stoff und einen dem Werte der geleisteten Arbeit angemessenen Teil des Entgelts fordern. Stirbt der Besteller, so bleiben die Erben an den Vertrag gebunden.

3. Verlagsvertrag.

§ 1172. Durch den Verlagsvertrag verpflichtet sich der Urheber eines Werkes der Literatur, Kunst oder Photographie, oder sein Rechtsnachfolger, einem anderen das Werk zur Herausgabe zu überlassen, dieser (der Verleger) dagegen, das Werk zu vervielfältigen und zu vertreiben.

czerpaniem wydania autor może dziełem rozrzucić inaczej tylko wtedy, jeśli nakładcy da stosowne odszkodowanie.

4. Świadczenie na cel niedozwolony.

§ 1174. Kto świadomie dał co na wykonanie czynności niemożliwej albo niedozwolonej, nie może żądać zwrotu. Jak dalece skarb państwa uprawniony jest zabrać to, postanawiają rozporządzenia polityczne. Jeżeli zaś celem zapobieżenia czynności niedozwolonej dano coś temu, kto chciał popełnić czynność taką można żądać zwrotu.

Zwrotu pożyczki danej celem gry zakazanej żądać nie można.

§ 151.

Dla niektórych miejscowości albo obszarów i dla niektórych grup stosunków służbowych może być drogą rozporządzenia bliżej określony czas, który pracownikowi zostawić należy po wypowiedzeniu w celu poszukiwania innej posady.

§ 1173. Wurde über die Anzahl der Auflagen nichts bestimmt, so ist der Verleger nur zu einer Auflage berechtigt. Vor dem Absatze der Auflage darf der Urheber über das Werk nur dann anderweitig verfügen, wenn er dem Verleger eine angemessene Schadloshaltung leistet.

4. Leistung zu unerlaubtem Zweck.

§ 1174. Was jemand wissentlich zur Bewirkung einer unmöglichen oder unerlaubten Handlung gegeben hat, kann er nicht wieder zurückfordern. Inwiefern es der Fiskus einzuziehen berechtigt sei, bestimmen die politischen Verordnungen. Ist aber etwas zur Verhinderung einer unerlaubten Handlung demjenigen, der diese Handlung begehen wollte, gegeben worden, so findet die Zurückforderung statt.

Ein zum Zweck eines verbotenen Spieles gegebenes Darlehen kann nicht zurückgefordert werden.

§ 151. Im Verordnungswege kann für einzelne Orte oder Gebiete und für einzelne Gruppen von Dienstverhältnissen die Zeit näher bestimmt werden, die dem Dienstnehmer nach der Kündigung zum Aufsuchen einer anderen Stellung freizugeben ist.

§ 152.

Postanowienia § 150 mają zastosowanie do stosunków służbowych, jakie istnieją w dniu 1. stycznia 1917. §§ 1162 do 1162d p. ks. u. c. nie mają jednak zastosowania, jeśli stosunek służbowy przedwcześnie rozwiązano przed 1. stycznia 1917.

§ 153.

Nie mają zastosowania postanowienia § 150 do stosunku służbowego osób, które ustanowione są jako urzędnicy albo słudzy dworu, państwa, zakładu państwowego, kraju, powiatu, gminy albo funduszu publicznego, o ile stosunek służbowy nie polega na umowie prywatno-prawnej. Nienaruszone pozostają szczególne przepisy istniejące dla pewnych stosunków służbowych, w szczególności przepisy powszechnej ustawy górniczej, ustawy przemysłowej i ustawy z 28. lipca 1902, n. 156 dz. u. p., tudzież ustawy o pomocnikach handlowych, ustawy o urzędnikach gospodarczych, ordynacji dla sług domowych i czeladzi, dalej istniejące przepisy porządku ruchu kolei żelaznych i statutu organizacyjnego administracji kolejowej odnoszące się do prawa nadzoru i prawa dy-

§ 152. Die Bestimmungen des § 150 finden auf die am 1. Jänner 1917 bestehenden Dienstverhältnisse Anwendung. Die §§ 1162 bis 1162 d a. b. G. B finden jedoch nicht Anwendung, wenn die vorzeitige Auflösung des Dienstverhältnisses vor dem 1. Jänner 1917 erfolgt ist.

§ 153. Die Bestimmungen des § 150 finden keine Anwendung auf das Dienstverhältnis der als Beamte oder Bedienstete des Hofes, des Staates, einer staatlichen Anstalt, eines Landes, Bezirkes, einer Gemeinde oder, eines öffentlichen Fonds angestellten Personen, sofern das Dienstverhältnis nicht auf einem privatrechtlichen Verträge beruht. Unberührt bleiben die für bestimmte Dienstverhältnisse bestehenden besonderen gesetzlichen Vorschriften, insbesondere die des allgemeinen Berggesetzes, der Gewerbeordnung und des Gesetzes vom 28. Juli 1902, R. G. Bl. Nr. 156, sowie des Handlungsgehilfengesetzes, des Güterbeamtengesetzes, der Dienstboten- und Gesindeordnungen, ferner die in bezug auf das Überwachungs- und Disziplinarrecht der Eisenbahnaufsichtsbehörden gegenüber den Bediensteten der Staats- und Privateisenbahnen bestehenden Vorschriften der Eisenbahnbetriebs-

scyplinarnego władz kolejowych nad funkcjonaryuszami kolei państwowych i prywatnych. >

O ile w szczególnych przepisach ustawowych istniejących dla pewnych stosunków służbowych nie ma postanowień o umowie o usługi, mają zastosowanie postanowienia § 150.

Tytuł 10.

Prawo wynagrodzenia szkody.

§ 154.

§ 1295 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Każdy ma prawo żądać od uszkodziela wynagrodzenia szkody, którą tenże mu wyrządził z winy; bez różnicy, czy szkodę spowodowano przekroczeniem obowiązku umownego czy też bez względu na umowę.

Także i ten, kto w sposób wykraczający przeciw dobremu obyczajom rozmyślnie wyrządza szkodę, odpowiada za to, wszelako gdy to się stanie w wykonywaniu jakiego prawa, tylko wówczas, jeśli wykonywanie prawa miało widocznie na celu wyrządzenie drugiemu szkody.

ordnung und des Organisationsstatuts für die staatliche Eisenbahnverwaltung.

Insoweit in den für bestimmte Dienstverhältnisse bestehenden besonderen gesetzlichen Vorschriften Bestimmungen über den Dienstvertrag nicht enthalten sind, kommen die Bestimmungen des § 150 zur Anwendung.

10. Titel. Recht des Schadenersatzes.

§ 154. § 1295 a. b. G. B. hat zu lauten:

Jedermann ist berechtigt, von dem Beschädiger den Ersatz des Schadens, welchen dieser ihm aus Verschulden zugefügt hat, zu fordern; der Schade mag durch Übertretung einer Vertragspflicht oder ohne Beziehung auf einen Vertrag verursacht worden sein.

Auch wer in einer gegen die guten Sitten verstossenden Weise absichtlich Schaden zufügt, ist dafür verantwortlich, jedoch falls dies in Ausübung eines Rechtes geschah, nur dann, wenn die Ausübung des Rechtes offenbar den Zweck hatte, den anderen zu schädigen.

§ 155.

§ 1305 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto używa swego prawa w granicach prawnych (§ 1295, ustęp 2), nie odpowiada za szkodę wynikającą stąd drugiemu.

§ 156.

Po § 1306 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 1306 a. Gdy kto w stanie konieczności wyrządzi komu szkodę w celu odwrócenia od siebie albo innych niebezpieczeństwa bezpośrednio grożącego, natenczas sędzia orzec winien, czy i w jakiej rozciągłości szkodę wynagrodzić należy, biorąc pod rozwagę, czy poszkodowany zaniechał obrony ze względu na grożące drugiemu niebezpieczeństwo, jak niemniej stosunek wielkości uszkodzenia do tegoż niebezpieczeństwa albo w końcu majątek uszkodziciela i poszkodowanego.

§ 157.

§ 1307 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli kto z własnej winy wprowadził się w stan pomieszania zmysłów albo w stan konieczności, wówczas także szkodę w tym stanie wyrządzoną należy przypisać jego zawinieniu. To samo obowiązuje tak-

§ 155. § 1305 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer von seinem Rechte innerhalb der rechtlichen Schranken (1295, Absatz 2) Gebrauch macht, hat den für einen anderen daraus entspringenden Nachteil nicht zu verantworten.

§ 156. Nach § 1306 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 1306 a. Wenn jemand im Notstand einen Schaden verursacht, um eine unmittelbar drohende Gefahr von sich oder anderen abzuwenden, hat der Richter unter Erwägung, ob der Beschädigte die Abwehr aus Rücksicht auf die dem anderen drohende Gefahr unterlassen hat, sowie des Verhältnisses der Grösse der Beschädigung zu dieser Gefahr oder endlich des Vermögens des Beschädigers und des Beschädigten zu erkennen, ob und in welchem Umfange der Schaden zu ersetzen ist.

§ 157. § 1307 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn sich jemand aus eigenem Verschulden in einen Zustand der Sinnesverwirrung oder in einen Notstand versetzt hat, so ist auch der in demselben verursachte Schade seinem Verschulden zuzuschreiben. Eben dieses gilt auch von einem Dritten,

że co do osoby trzeciej, która winą swoją spowodowała taki stan u uszkodziciela.

§ 158.

§ 1308 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli obłąkani, głupowaci albo niedojrzali wyrządzą szkodę komu, kto przez jakiegokolwiek zawinienie sam dał do tego powód, nie może on żądać wynagrodzenia.

§ 159.

Po § 1313 p. ks. u. c. dodać należy:

§ 1313 a. Kto obowiązany jest w obec drugiego do świadczenia, odpowiada temuż za winę swego zastępcy ustawowego tudzież osób, których używa do dopełnienia swego zobowiązania tak, jak za swoją własną winę.

§ 160.

§ 1314 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

Kto przyjmuje sługę bez świadectwa albo osobę ze względu na jej właściwości cielesne lub umysłowe niebezpieczną świadomie zatrzymuje w służbie albo jej daje przytułek, odpowiada gospodarzowi i domownikom za zwrot szkody spowodowanej skutkiem niebezpiecznej właściwości tych osób.

der durch sein Verschulden diese Lage bei dem Beschädiger veranlasst hat.

§ 158. § 1308 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn Wahn- oder Blödsinnige oder Unmündige jemanden beschädigen, der durch irgendein Verschulden hierzu selbst Veranlassung gegeben hat, so kann er keinen Ersatz ansprechen.

§ 159. Nach § 1313 a. b. G. B. ist einzuschalten:

§ 1313 a. Wer einem andern zu einer Leistung verpflichtet ist, haftet ihm für das Verschulden seines gesetzlichen Vertreters sowie der Personen, deren er sich zur Erfüllung bedient, wie für sein eigenes.

§ 160. § 1314 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Wer eine Dienstperson ohne Zeugnis aufnimmt oder wissentlich eine durch ihre Leibes- oder Gemüthsbeschaffenheit gefährliche Person im Dienste behält oder ihr Aufenthalt gibt, haftet dem dem Hausherrn und den Hausgenossen für den Ersatz des durch

§ 161.

§ 1315 p. ks. u. c. opiewać będzie:

W ogóle kto do załatwiania swoich spraw posługuje się osobą nieudolną albo świadomie posługuje się osobą niebezpieczną, odpowiada za szkodę, którą osoba taka w tym przymocie wyrządza komu trzeciemu.

§ 162.

§ 1316 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Oberzyści, którzy goszczą obcych, jak niemniej inne w § 970 wymienione osoby, dalej szyprowie i woźnice odpowiadają za szkodę, którą ich własni lub dodani przez nich słudzy wyrządzą gościowi lub podróżnemu w ich domu, w ich zakładzie lub w ich środku przewozowym na rzeczach wniesionych albo objętych.

§ 163.

§ 1319 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „6. Przez budowlę“ i opiewać będzie:

Jeśli skutkiem zawalenia się lub odpadnięcia części budynku lub innego na gruncie wystawionego

die gefährliche Beschaffenheit dieser Personen verursachten Schadens.

§ 161. § 1315 a. b. G. B. hat zu lauten:

berhaupt haftet derjenige, welcher sich einer untüchtigen oder wissentlich einer gefährlichen Person zur Besorgung seiner Angelegenheiten bedient, für den Schaden, den sie in dieser Eigenschaft einem Dritten zufügt.

§ 162. § 1316 a. b. G. B. hat zu lauten:

Gastwirte, die Fremde beherbergen, sowie die anderen in § 970 bezeichneten Personen, ferner Schiffer und Fuhrleute haften für den Schaden, welchen ihre eigenen oder die von ihnen zugewiesenen Dienstpersonen an den eingebrachten oder übernommenen Sachen einem Gast oder Reisenden in ihrem Hause, ihrer Anstalt oder ihrem Fahrzeuge verursachen.

§ 163. § 1319 a. b. G. B. erhält die Überschrift „6. Durch ein Bauwerk“ und hat zu lauten:

Wird durch Einsturz oder Ablösung von Teilen eines Gebäudes oder eines anderen auf einem Grundstück aufgeführten Werkes jemand verletzt oder sonst ein Schaden verursacht, so ist der Besitzer des Gebäudes oder Werkes zum Ersatze verpflichtet, wenn die Ereignung die Folge der mangelhaften Be-

dzieła kto zraniony zostanie albo inna szkoda będzie spowodowana, natenczas posiadacz budynku albo dzieła obowiązany jest do odszkodowania, jeśli zdarzenie nastąpiło skutkiem wadliwości dzieła a on nie udowodni, że dołożył wszelkiej staranności potrzebnej do odwrócenia niebezpieczeństwa.

§ 164.

§ 1320 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „7. Przez zwierzę“ i opiewać będzie:

Jeżeli kogo uszkodzi zwierzę, odpowiada za to ten, kto je do tego napędzał, drażnił lub je przechowywać zaniedbał. Kto zwierzę utrzymuje, ponosi odpowiedzialność, jeśli nie udowodni, że wystarał się o potrzebne przechowanie lub nadzór.

§ 165.

§ 1327 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli z uszkodzenia na ciele nastąpi śmierć, zwrócone być muszą nie tylko wszystkie koszty, ale nadto osobom pozostałym, o których utrzymanie zabity miał się starać podług ustawy, to, co skutkiem tego utraciły.

§ 166.

§ 1328 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto karygodną czynnością albo też w ogóle pod-

schaffenheit des Werkes ist und er nicht beweist, dass er alle zur Abwendung der Gefahr erforderliche Sorgfalt angewendet habe.

§ 164. § 1320 a. b. G. B. erhält die Überschrift „7. Durch ein Tier“ und hat zu lauten:

Wird jemand durch ein Tier beschädigt, so ist derjenige dafür verantwortlich, der es dazu angetrieben, gereizt oder zu verwahren vernachlässigt hat. Derjenige, der das Tier hält, ist verantwortlich, wenn er nicht beweist, dass er für die erforderliche Verwahrung oder Beaufsichtigung gesorgt hatte.

§ 165. § 1327 a. b. G. B. hat zu lauten:

Erfolgt aus einer körperlichen Verletzung der Tod, so müssen nicht nur alle Kosten, sondern auch den Hinterbliebenen, für deren Unterhalt der Getötete nach dem Gesetze zu sorgen hatte, das, was ihnen dadurch entgangen ist, ersetzt werden.

§ 166. § 1328 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer eine Frauensperson durch eine strafbare Handlung oder

stępem, groźbami lub nadużyciem stosunku zależności skłonił niewiastę do dozwoleńszkiego pozamałżeńskiego spółkowania, wynagrodzić jej winien poniesioną szkodę i utracony zysk.

§ 167.

§ 1329 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto kogo pozbawia wolności przez gwałtowne uprowadzenie, przez prywatne pojmanie lub rozmyślnie przez nieprawne aresztowanie, obowiązany jest przywrócić pokrzywdzonemu dawną wolność i dać zupełne zadośćuczynienie. Jeśli mu nie może już przywrócić wolności, wynagrodzić winien szkodę osobom, które po nim pozostały, tak samo jak w przypadku zabicia.

§ 168.

§ 1330 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeśli komu przez obrazę czci wyrządzono rzeczywistą szkodę lub ubytek w zysku, ma on prawo żądać wynagrodzenia.

To samo obowiązuje także, jeśli kto rozpowszechnia fakta, które zagrażają kredytowi, zarobkowaniu albo powodzeniu innej osoby, a o których nieprawdziwości wiedział lub wiedzieć musiał. W tym przy-

sonst durch Hinterlist, Drohungen oder Missbrauch eines Abhängigkeitsverhältnisses zur Gestattung der ausse. ehelichen Beibwohnung bestimmt, hat ihr den erlittenen Schaden und entgangenen Gewinn zu ersetzen.

§ 167. § 1329 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer jemanden durch gewaltsame Entführung, durch Privatgefängennahme oder vorsätzlich durch einen widerrechtlichen Arrest seiner Freiheit beraubt, ist verpflichtet, dem Verletzten die vorige Freiheit zu verschaffen und volle Genugtuung zu leisten. Kann er ihm die Freiheit nicht mehr verschaffen, so muss er den Hinterbliebenen, wie bei der Tötung, Ersatz leisten.

§ 168. § 1330 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wenn jemandem durch Ehrenbeleidigung ein wirklicher Schaden oder Entgang des Gewinnes verursacht worden ist, so ist er berechtigt, den Ersatz zu fordern.

Dies gilt auch, wenn jemand Tatsachen verbreitet, die den Kredit, den Erwerb oder das Fortkommen eines anderen gefährden und deren Unwahrheit er kannte oder kennen musste. In diesem Falle kann auch der Widerruf und die Veröffentlichung

padku można żądać także odwołania i tegoż ogłoszenia. Za wiadomość udzieloną nie w sposób publiczny, o której nieprawdziwości nie wiedział ten, kto ją podał, nie odpowiada tenże, jeśli on albo ten, kto wiadomość otrzymał, miał co do niej interes uprawniony.

§ 169.

§ 1336 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Strony zawierające umowę mogą się osobno ułożyć, że w przypadku, gdyby przyrzeczenie albo wcale nie albo nie w należyty sposób albo za późno zostało dopełnione, zamiast wynagrodzić się mającej szkody uiszczona ma być pewna kwota pieniężna lub inna (§ 912). Gdyby nie było osobnego układu, dłużnik nie nabywa prawa uwolnienia się od dopełnienia przez zapłatę kwoty wynagrodzenia. Jeśli karę umowną przyrzeczono na przypadek niedotrzymania czasu lub miejsca dopełnienia, można jej żądać obok dopełnienia.

We wszystkich przypadkach sędzia, jużto za przesłuchaniem znawców, winien zniżyć kwotę wynagrodzenia, jeżeli dłużnik wykaże, że jest przesadną.

desselben verlangt werden. Für eine nicht öffentlich vorgebrachte Mitteilung, deren Unwahrheit der Mitteilende nicht kennt, haftet er nicht, wenn er oder der Empfänger der Mitteilung an ihr ein berechtigtes Interesse hatte.

§ 169. § 1336 a b. G. B. hat zu lauten:

Die vertragschliessenden Teile können eine besondere Übereinkunft treffen, dass auf den Fall des entweder gar nicht oder nicht auf gehörige Art oder zu spät erfüllten Versprechens anstatt des zu vergütenden Nachtheiles ein bestimmter Geld- oder anderer Betrag entrichtet werden solle (§ 912). Der Schuldner erlangt mangels besonderer Vereinbarung nicht das Recht, sich durch Bezahlung des Vergütungsbetrages von der Erfüllung zu befreien. Wurde die Konventionalstrafe für die Nichteinhaltung der Erfüllungszeit oder des Erfüllungsortes versprochen, so kann sie neben der Erfüllung gefordert werden.

In allen Fällen ist der Vergütungsbetrag, wenn er vom Schuldner als übermässig erwiesen wird, von dem Richter, allenfalls nach Einvernehmung von Sachverständigen, zu mässigen.

§ 170. Auf Beschädigungen, die vor dem 1. Jänner 1917 vorgefallen sind, finden die vorstehenden Bestimmungen keine Anwendung.

§ 170.

Powyzsze postanowienia nie mają zastosowania do uszkodzeń, które zdarzyły się przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 11.

Zapłata.

§ 171.

§ 1358 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto płaci dług cudzy, za który odpowiada osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi, wstępuje w prawa wierzyciela i ma prawo żądania od dłużnika zwrotu zapłaconego długu. W tym celu wierzyciel zaspokojony ma obowiązek wydania płacącemu wszystkich istniejących dowodów prawnych i środków zabezpieczenia.

§ 172.

§ 1422 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto płaci dług innej osoby, za który nie odpowiada (§ 1358), ten przed zapłatą lub przy niej może żądać od wierzyciela, aby mu odstąpił swe prawa; jeśli tak postąpił, zapłata ma skutek wykupienia wierzytelności.

§ 173.

§ 1423 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli wykupienie zaofiarowano w porozumieniu

11. Titel. Zahlung.

§ 171. § 1358 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer eine fremde Schuld bezahlt, für die er persönlich oder mit bestimmten Vermögensstücken haftet, tritt in die Rechte des Gläubigers und ist befugt, von dem Schuldner den Ersatz der bezahlten Schuld zu fordern. Zu diesem Ende ist der befriedigte Gläubiger verbunden, dem Zahler alle vorhandenen Rechtsbehelfe und Sicherungsmittel auszuliefern.

§ 172. § 1422 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer die Schuld eines anderen, für die er nicht haftet (§ 1358), bezahlt, kann vor oder bei der Zahlung vom Gläubiger die Abtretung seiner Rechte verlangen; hat er dies getan, so wirkt die Zahlung als Einlösung der Forderung.

§ 173. § 1423 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wird die Einlösung mit Einverständnis des Schuldners an-

z dłużnikiem, wierzyciel musi przyjąć zapłatę; lecz z wyjątkiem przypadku oszustwa nie odpowiada za ściagalność i prawdziwość wierzytelności. Bez zezwolenia dłużnika osoba trzecia z reguły (§ 462) wierzycielowi zapłaty narzucić nie może.

§ 174.

Do § 1426 p. ks. u. c. dodać należy jako zdanie końcowe:

Koszta kwitu ponosi wierzyciel, jeśli inaczej się nie umówiono.

§ 175.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do zapłat, które uczyniono przed 1. stycznia 1917.

Tytuł 12.

Przekaz.

§ 176.

§ 1400 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przekaz świadczenia osoby trzeciej upoważnia odbiorcę przekazu (asygnataryusz) do odebrania świadczenia od przekazanego (asygnat) a tegoż ostatniego do świadczenia pierwszemu na rachunek przekazującego (asygnant). Bezpośrednie prawo przeciw preka-

geboten, so muss der Gläubiger die Zahlung annehmen; doch hat er ausser dem Falle des Betrugés für die Einbringlichkeit und Richtigkeit der Forderung nicht zu haften. Ohne Einwilligung des Schuldners kann dem Gläubiger von einem Dritten in der Regel (§ 462) die Zahlung nicht aufgedrängt werden.

§ 174. Zu § 1426 a b G. B. ist als Schlusssatz beizufügen:

Die Kosten der Quittung hat, wenn nichts anderes vereinbart ist, der Gläubiger zu tragen.

§ 175. Die vorstehenden Bestimmungen finden auf Zahlungen, die vor dem 1. Jänner 1917 vorgenommen wurden, keine Anwendung.

12. Titel. Anweisung.

§ 176. § 1400 a. b. G. B. hat zu lauten:

Durch die Anweisung auf eine Leistung eines Dritten wird der Empfänger der Anweisung (Assignatar) zur Einhebung der Leistung bei dem Angewiesenen (Assignat) und der letztere zur Leistung an ersteren für Rechnung des Anweisenden (Assignant)

zanemu nabywa odbiorca przekazu dopiero wówczas, gdy doszło go oświadczenie przekazanego o przyjęciu przekazu.

§ 177.

§ 1401 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

O ile przekazany jest już dłużnikiem przekazującego pod względem uiszczyć się mającego świadczenia, jest on obowiązany w obec niego do zadośćuczynienia przekazowi. Jeżeli przekazem ma być umorzony dług przekazującego u odbiorcy, który przyjął przekaz, odbiorca jest obowiązany wezwać przekazanego do świadczenia.

Jeżeli odbiorca nie chce czynić użytku z przekazu albo przekazany odmówi przyjęcia lub świadczenia, odbiorca winien o tem donieść bezzwłocznie przekazującemu.

Umorzenie długu dokonywa się dopiero przez świadczenie, jeśli nic innego nie umówiono.

§ 178.

§ 1402 p. ks. u. c. — którego napis odpada — opiewać będzie:

ermächtigt. Einen unmittelbaren Anspruch erlangt der Anweisungsempfänger gegen den Angewiesenen erst, wenn die Erklärung des Angewiesenen über die Annahme der Anweisung ihm zugekommen ist.

§ 177. § 1401 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Insoweit der Angewiesene das zu Leistende dem Anweisenden bereits schuldet, ist er diesem gegenüber verpflichtet, der Anweisung Folge zu leisten. Wenn durch die Anweisung eine Schuld des Anweisenden bei dem Empfänger, der die Anweisung angenommen hat, getilgt werden soll, ist der Empfänger verpflichtet, den Angewiesenen zur Leistung aufzufordern.

Will der Empfänger von der Anweisung keinen Gebrauch machen oder verweigert der Angewiesene die Annahme oder die Leistung, so hat der Empfänger dies dem Anweisenden ohne Verzug anzuzeigen.

Die Tilgung der Schuld erfolgt, wenn nichts anderes vereinbart ist, erst durch die Leistung.

§ 178. § 1402 a. b. G. B. — dessen Überschrift entfällt — hat zu lauten:

Jeżeli przekazany przyjął przekaz wobec odbiorcy, może przeciwstawić mu tylko takie zarzuty, które dotyczą się ważności przyjęcia albo wynikają z treści przekazu lub z osobistych jego z odbiorcą stosunków.

§ 179.

§ 1403 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Dopokąd przekazany nie przyjął przekazu wobec odbiorcy, przekazujący może przekaz odwołać. Jeżeli między przekazującym a przekazanym niema innego tytułu prawnego, obowiązują co do stosunku prawnego między nimi przepisy o kontrakcie pełnomocnictwa; przekaz jednak nie gaśnie w skutek śmierci przekazującego lub przekazanego. O ile zniesienie przekazu ma skutek prawny także wobec odbiorcy, zależy od stosunku prawnego, jaki istnieje między tymże a przekazującym.

Prawo odbiorcy przeciwko przekazanemu ulega przedawnieniu trzechletniemu.

§ 180.

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do przekazów wydanych przed 1. stycznia 1917.

Hat der Angewiesene die Anweisung dem Empfänger gegenüber angenommen, so kann er diesem nur solche Einwendungen entgegensetzen, welche die Gültigkeit der Annahme betreffen oder sich aus dem Inhalte der Anweisung oder aus seinen persönlichen Beziehungen zum Empfänger ergeben.

§ 179. § 1403 a. b. G. B hat zu lauten:

Solange der Angewiesene die Anweisung noch nicht dem Empfänger gegenüber angenommen hat, kann sie der Anweisende widerrufen. Besteht zwischen dem Anweisenden und dem Angewiesenen kein anderer Rechtsgrund, so gelten für das Rechtsverhältnis zwischen beiden die Vorschriften über den Bevollmächtigungsvertrag; die Anweisung erlischt jedoch nicht durch den Tod des Anweisenden oder Angewiesenen. Inwiefern die Aufhebung der Anweisung auch gegenüber dem Empfänger rechtswirksam ist, bestimmt sich nach dem zwischen diesem und dem Anweisenden obwaltenden Rechtsverhältnis.

Der Anspruch des Empfängers gegen den Angewiesenen verjährt in drei Jahren.

§ 180. Die vorstehenden Bestimmungen finden auf Anweisungen keine Anwendung, die vor dem 1. Jänner 1917 erteilt wurden.

Tytuł 13.
Objęcie długu.
 § 181.

§ 1404 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „5. Objęcie długu“ i opiewać będzie:

Kto przyrzeka dłużnikowi, że wierzycielowi jego dopełni świadczenia (objęcie dopełnienia), odpowiada dłużnikowi za to, że wierzyciel nie będzie żądał od niego świadczenia. Wierzycielowi stąd bezpośrednio żadne nie urasta prawo.

§ 182.

§ 1405 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Kto dłużnikowi oświadcza, że obejmuje jego dług (objęcie długu), wstępuje jako dłużnik w jego miejsce, jeśli wierzyciel zezwoli. Dopóki zezwolenie nie nastąpi albo w razie odmowy zezwolenia, odpowiada on tak, jak przy objęciu dopełnienia (§ 1404). Wierzyciel może zezwolenie oświadczyć albo wobec dłużnika albo wobec obejmującego.

§ 183.

§ 1406 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Nawet bez układu z dłużnikiem osoba trzecia może objąć dług na mocy umowy z wierzycielem.

13. Titel. Schuldübernahme.

§ 181. § 1404 a. b. G. B. erhält die Überschrift „5. Schuldübernahme“ und hat zu lauten:

Wer einem Schuldner verspricht, die Leistung an dessen Gläubiger zu bewirken (Erfüllungsübernahme), haftet dem Schuldner dafür, dass der Gläubiger ihn nicht in Anspruch nehme. Dem Gläubiger erwächst daraus unmittelbar kein Recht.

§ 182. § 1405 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wer einem Schuldner erklärt, seine Schuld zu übernehmen (Schuldübernahme), tritt als Schuldner an dessen Stelle, wenn der Gläubiger einwilligt. Bis diese Einwilligung erfolgt oder falls sie verweigert wird, haftet er wie bei Erfüllungsübernahme (§ 1404). Die Einwilligung des Gläubigers kann entweder dem Schuldner oder dem Übernehmer erklärt werden.

§ 183. § 1406 a. b. G. B. hat zu lauten:

Auch ohne Vereinbarung mit dem Schuldner kann ein Dritter durch Vertrag mit dem Gläubiger die Schuld übernehmen.

Im Zweifel ist aber die dem Gläubiger erklärte Übernahme

Oświadczone jednak wobec wierzyciela objęcie rozumieć należy w razie wątpliwości jako odpowiedzialność obok dotychczasowego dłużnika a nie zamiast niego.

§ 184.

§ 1407 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Obejmujący ma ze względu na dług objęty te same zobowiązania, jakie miał dłużnik dotychczasowy. Obejmujący przeciwstawić może wierzycielowi zarzuty wynikające ze stosunku prawnego między tymże a dotychczasowym dłużnikiem.

Zmiana dłużnika nie narusza praw ubocznych wierzyciela. Poręczyciele i zastawy ustanowione przez osoby trzecie odpowiadają jednakże nadal tylko wtedy, jeśli poręczyciel lub zastawca zgodził się na zmianę dłużnika.

§ 185.

§ 1408 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Gdy w razie pozbycia nieruchomości nabywca obejmuje na siebie prawo zastawu na niej ciężące, należy to w razie wątpliwości rozumieć jako objęcie długu. Pozbywający może, po dokonaniem przeniesienia własności, wezwać pisemnie wierzyciela do przyjęcia w jego miejsce nowego dłużnika z tym skut-

als Haftung neben dem bisherigen Schuldner, nicht an dessen Stelle zu verstehen.

§ 184. § 1407 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die Verbindlichkeiten des Übernehmers sind mit den Verbindlichkeiten des bisherigen Schuldners in Rücksicht auf die übernommene Schuld ebendieselben. Der Übernehmer kann dem Gläubiger die aus dem Rechtsverhältnis zwischen diesem und dem bisherigen Schuldner entspringenden Einwendungen entgegensetzen.

Die Nebenrechte der Forderung werden durch den Schuldnerwechsel nicht berührt. Bürgen und von dritten Personen bestellte Pfänder haften jedoch nur dann fort, wenn der Bürge oder Verpfänder dem Schuldnerwechsel zugestimmt hat.

§ 185. § 1408 a. b. G. B. hat zu lauten:

Übernimmt bei Veräußerung einer Liegenschaft der Erwerber ein auf ihr haftendes Pfandrecht, so ist dies im Zweifel als Schuldübernahme zu verstehen. Der Veräußerer kann, nach voll-

kiem, że zezwolenie poczytane będzie za udzielone, jeśli go wierzyciel nie odmówi w ciągu sześciu miesięcy. W wezwaniu musi być na ten skutek wyraźnie zwrócona uwaga.

§ 186.

§ 1409 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli kto obejmuje majątek lub przedsiębiorstwo, to niezależnie od dalszej odpowiedzialności pozbywającego jest on w obec wierzycieli bezpośrednio zobowiązany z tytułu długów należących do majątku lub przedsiębiorstwa, o których przy oddaniu wiedział lub wiedzieć musiał. Staje się on jednak wolnym od odpowiedzialności, skoro na takie długi już zapłacił tyle, ile wynosi wartość objętego majątku lub przedsiębiorstwa.

Przeciwnie temu postanowienia umówione między pozbywającym a obejmującym na szkodę wierzycieli są wobec tychże bezskuteczne.

§ 187.

Jeżeli kto z osób bliskich pozbywającemu (§ 32 ordynacyi konkursowej) obejmuje majątek lub przedsiębiorstwo, to niezależnie od dalszej odpowiedzial-

zogener Übertragung des Eigentums, den Gläubiger zur Annahme des neuen Schuldners an seiner Stelle schriftlich mit der Wirkung auffordern, dass die Einwilligung als erteilt gilt, wenn sie nicht binnen sechs Monaten versagt wird. Auf diese Wirkung muss in der Aufforderung ausdrücklich hingewiesen sein.

§ 186. § 1409 a. b. G. B. hat zu lauten:

Übernimmt jemand ein Vermögen oder ein Unternehmen, so ist er unbeschadet der fortdauernden Haftung des Veräusserers den Gläubigern aus den zum Vermögen oder Unternehmen gehörigen Schulden, die er bei der Übergabe kannte oder kennen musste, unmittelbar verpflichtet. Er wird aber von der Haftung insoweit frei, als er an solchen Schulden schon so viel berichtigt hat, wie der Wert des übernommenen Vermögens oder Unternehmens beträgt.

Entgegenstehende Vereinbarungen zwischen Veräusserer und Unternehmer zum Nachteile der Gläubiger sind diesen gegenüber unwirksam.

§ 187. Übernimmt ein naher Angehöriger des Veräusserers (§ 32 Konkursordnung) ein Vermögen oder ein Unternehmen, so ist er, unbeschadet der fortdauernden Haftung des Veräusse-

ności pozbywającego za długi należące do majątku lub przedsiębiorstwa odpowiada on wierzycielom bezpośrednio i bez ograniczenia do wartości objętego majątku lub przedsiębiorstwa, o ile nie udowodni, że przy oddaniu długi ani nie były ani nie musiały mu być znane.

§ 188.

Postanowienia §§ 186 (§ 1409 p. ks. u. c.) i 187 nie obowiązują w przypadkach objęcia majątku lub przedsiębiorstwa w postępowaniu konkursowym lub egzekucyjnym.

§ 189.

§ 1410 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Jeżeli wstąpienie nowego dłużnika w miejsce dłużnika dotychczasowego umówiono tak, że w miejsce zniesionego stosunku dłużnego wejść ma zobowiązanie nowego dłużnika ze samodzielnego tytułu prawnego albo ze zmianą głównego przedmiotu wierzytelności, nie powstają skutki objęcia długu, lecz nowacy (§ 1377, 1378).

Powyższe postanowienia nie mają zastosowania do oświadczeń objęcia i do przypadków oddania, które zdarzyły się przed 1. stycznia 1917.

ners, den Gläubigern aus den zum Vermögen oder Unternehmen gehörigen Schulden unmittelbar und ohne Beschränkung auf den Wert des übernommenen Vermögens oder Unternehmens verpflichtet, soweit er nicht beweist, dass ihm die Schulden bei der Übergabe weder bekannt waren, noch bekannt sein mussten.

§ 188. Die Bestimmungen der §§ 186 (1409 a. b. G. B.) und 187 gelten nicht für die Übernahme eines Vermögens oder eines Unternehmens im Wege des Konkursverfahrens oder der Zwangsvollstreckung.

§ 189. § 1410 a. b. G. B. hat zu lauten:

Wird der Eintritt des neuen Schuldners an Stelle des bisherigen Schuldners in der Weise verabredet, dass an die Stelle des aufgehobenen Schuldverhältnisses eine Verpflichtung des neuen Schuldners aus selbständigem Rechtsgrunde oder unter Änderung des Hauptgegenstandes der Forderung gesetzt wird, so treten nicht die Wirkungen der Schuldübernahme, sondern eines Neuerungsvertrages (§§ 1377, 1378) ein.

Rozdział 6.

Przedawnienie i ustawowe terminy.

§ 191.

Napis § 1478 p. ks. u. c. opiewać będzie:
Czas przedawnienia. Ogólny.

§ 192.

§ 1480 opiewać będzie:

Wierzytelności z zaległych świadczeń rocznych, w szczególności procentów, rent, datków na utrzymanie, świadczeń z wymowy, tudzież annuitetów umówionych na spłatę kapitału gasną w trzech latach; prawo samo przedawnia się w skutek nieużywania przez lat trzydzieści.

§ 193.

§ 1485 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Przeciw osobom uprzywilejowanym po myśli § 1472 potrzeba do przedawnienia, tak samo jak do zasiedzenia, upływu lat czterdziestu.

Ogólną regułę, że prawo z powodu nieużywania gaśnie dopiero po upływie lat trzydziestu lub czter-

§ 190. Die vorstehenden Bestimmungen finden auf Übernahmeerklärungen und Übergaben, die vor dem 1. Jänner 1917 vorgefallen sind, keine Anwendung.

6. Abschnitt. Verjährung und gesetzliche Fristbestimmungen.

§ 191. Die Überschrift des § 1478 a. b. G. B. hat zu lauten: Verjährungszeit. Allgemeine.

§ 192. § 1480 a. b. G. B. hat zu lauten:

Forderungen von rückständigen jährlichen Leistungen, insbesondere Zinsen, Renten, Unterhaltsbeiträgen, Ausgedingsleistungen, sowie zur Kapitalstilgung vereinbarten Annuitäten erlöschen in drei Jahren; das Recht selbst wird durch einen Nichtgebrauch von dreissig Jahren verjährt.

§ 193. § 1485 a. b. G. B. hat zu lauten:

In Rücksicht der im dem § 1472 begünstigten Personen werden, wie zur Ersitzung, also auch zur Verjährung, vierzig Jahre erfordert.

Die allgemeine Regel, dass ein Recht wegen des Nichtgebrauches erst nach Verlauf von dreissig oder vierzig Jahren verloren gehe, ist nur auf diejenigen Fälle anwendbar, für welche das Gesetz nicht einen kürzeren Zeitraum ausgemessen hat (§ 1465).

dziestu, zastosować można tylko tam, gdzie ustawa nie oznaczyła czasu krótszego (§ 1465).

§ 194.

§ 1486 p. ks. u. c. otrzymuje napis: „Szczególny czas przedawnienia“ i opiewać będzie:

W trzech latach przedawniają się: wierzytelności

1. za dostarczanie rzeczy lub wykonywanie robót albo innych świadczeń w zakresie przedsiębiorstwa przemysłowego, kupieckiego lub innego zarobkowego;

2. za dostarczanie płodów rolniczych i leśnych w zakresie gospodarstwa rolnego lub leśnego;

3. za przyjmowanie na wikt, pielęgnowanie, leczenie, wychowanie lub naukę przez osoby, które się tem zajmują, albo w zakładach służących tym celom;

4. o czynsze najmu i dzierżawy;

5. pracowników z tytułu wynagrodzenia i zwrotu wydatków na podstawie umów służbowych robotników pomocniczych, wyrobników dziennych, sług domowych i wszystkich w służbie prywatnej zostających, niemniej słuźbodawców o zaliczki dane na takie wierzytelności;

6. lekarzy, weterynarzy, akuszerok, nauczycieli prywatnych, adwokatów, notaryuszów, rzeczników patentowych i wszystkich innych osób ustanowionych

§ 194. § 1486 a. b. G. B. erhält die Überschrift „Besondere Verjährungszeit“ und hat zu lauten:

In drei Jahren sind verjährt: die Forderungen

1. für Lieferung von Sachen oder Ausführung von Arbeiten oder sonstige Leistungen in einem gewerblichen, kaufmännischen oder sonstigen geschäftlichen Betriebe;

2. für Lieferung land- und forstwirtschaftlicher Erzeugnisse in einem Betriebe der Land- und Forstwirtschaft;

3. für die Übernahme zur Beköstigung, Pflege, Heilung, zur Erziehung oder zum Unterricht durch Personen, die sich damit befassen, oder in Anstalten, die diesem Zwecke dienen;

4. von Miet- und Pachtzinsen;

5. der Dienstnehmer wegen des Entgelts und des Auslagensatzes aus den Dienstverträgen von Hilfsarbeitern, Tagelöhnern, Dienstboten und allen Privatbediensteten, sowie der Dienstgeber wegen der auf solche Forderungen gewährten Vorschüsse;

6. der Ärzte, Tierärzte, Hebammen, der Privatlehrer, der Advokaten, Notare, Patentanwälte und aller anderen zur Besor-

publicznie do załatwiania pewnych spraw o wynagrodzenie za ich świadczenia i zwrot wydatków, tudzież stron o zaliczki dane tymże osobom.

§ 195.

§ 1487 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Prawa, obalenia rozporządzenia ostatniej woli; żądania zachowku lub jego uzupełnienia; odwołania darowizny z powodu niewdzięczności obdarowanego albo wystąpienia przeciw obdarowanemu z powodu ukrócenia zachowku; zniesienia umowy odpłatnej z powodu pokrzywdzenia nad połowę, albo zwalczania podziału wspólnej rzeczy; tudzież roszczenia z powodu zaszłego przy umowie przestachu lub pomyłki, przy której druga strona zawierająca umowę nie dopuściła się podstępu, muszą być dochodzone w ciągu trzech lat. Po upływie tego czasu są przedawnione.

§ 196.

§ 1489 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Każda skarga o wynagrodzenie szkody ulega przedawnieniu w trzech latach od czasu, gdy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie uszkodziela, bez różnicy, czy szkodę spowodowano prze-

gung gewisser Angelegenheiten öffentlich bestellten Personen wegen Entlohnung ihrer Leistungen und Ersatzes ihrer Auslagen, sowie der Parteien wegen der Vorschüsse an diese Personen.

§ 195. § 1487 a. b. G. B. hat zu lauten:

Die Rechte, eine Erklärung des letzten Willens umzustossen; den Pflichtteil oder dessen Ergänzung zu fordern; eine Schenkung wegen Undankbarkeit des Beschenkten zu widerrufen oder den Beschenkten wegen Verkürzung des Pflichtteils in Anspruch zu nehmen; einen entgeltlichen Vertrag wegen Verletzung über die Hälfte aufzuheben, oder die vorgenommene Teilung eines gemeinschaftlichen Gutes zu bestreiten; und die Forderung wegen einer bei dem Vertrage unterlaufenen Furcht oder eines Irrtums, wobei sich der andere vertragmachende Teil keiner List schuldig gemacht hat, müssen binnen drei Jahren geltend gemacht werden. Nach Verlauf dieser Zeit sind sie verjährt.

§ 196. § 1489 a. b. G. B. hat zu lauten:

Jede Entschädigungsklage ist in drei Jahren von der Zeit an verjährt, zu welcher der Schade und die Person des Beschädi-

kroczeniem obowiązku umownego czyli bez względu na jaką umowę. Gdyby poszkodowany o szkodzie lub o osobie uszkodziela się nie dowiedział albo gdyby szkoda pochodziła ze zbrodni, prawo skargi gaśnie dopiero po latach trzydziestu.

§ 197.

§ 1490 p. ks. u. c. opiewać będzie:

Skarg z powodu obelg polegających jedynie na zelzeniu słowem, pismem lub gestami nie można już wnosić po upływie jednego roku. Gdy jednak obraza polega na czynach, prawo skargi o zadośćuczynienie trwa przez trzy lata.

Do skarg o wynagrodzenie szkody z powodu zagrożenia kredytu, zarobkowania lub powodzenia innej osoby przez rozpowszechnianie nieprawdziwych faktów stosować należy przepisy § 1489.

§ 198.

Postanowienia § 1, ustęp 3, rozporządzenia cesarskiego z 9. czerwca 1915, dz. u. p. n. 156, o odpowiedzialności za zwrot szkody przy czynnościach zdradzieckich w czasie wojny, pozostają nienaruszone.

gers dem Beschädigten bekannt wurde, der Schade mag durch Übertretung einer Vertragspflicht oder ohne Beziehung auf einen Vertrag verursacht worden sein. Ist dem Beschädigten der Schade oder die Person des Beschädigers nicht bekannt geworden oder ist der Schade aus einem Verbrechen entstanden, so erlischt das Klagerecht nur nach dreissig Jahren.

§ 197. § 1490 a. b. G. B. hat zu lauten:

Klagen über Ehrenbeleidigungen, die lediglich in Beschimpfungen durch Worte, Schriften oder Geberden bestehen, können nach Verlauf eines Jahres nicht mehr erhoben werden. Besteht aber die Beleidigung in Tätlichkeiten, so dauert das Klagerecht auf Genugtuung durch drei Jahre.

Auf Schadenersatzklagen wegen Gefährdung des Kredits, des Erwerbes oder des Fortkommens eines andern durch Verbreitung unwahrer Tatsachen sind die Vorschriften des § 1489 anzuwenden.

§ 198. Die Bestimmungen des § 1, Absatz 3, der Kaiserlichen Verordnung vom 9. Juni 1915, R. G. Bl. Nr. 156, über die Haftung für Schadenersatz bei verräterischen in Kriegszeiten begangenen Handlungen bleiben unberührt.

§ 199.

Gdy przedawnienie poczęło biedz przed 1. kwietnia 1916, powyższe postanowienia mają zastosowanie w ten sposób, że przedawnienie liczyć się będzie od dnia 1. kwietnia 1916. Gdyby jednak termin w ustawie dotąd oznaczony ubiegał wcześniej, natenczas przedawnienie kończy się z ubiegiem tego terminu.

§ 200.

Przepisami o skróceniu terminów przedawnienia nie zostają naruszone, o ile zawierają odmienne od niniejszych przepisów postanowienia o przedawnieniu:

1. postanowienia układu międzynarodowego o ruchu przewozu towarów kolejami;
2. regulamin ruchu kolei żelaznych razem z przepisami dodatkowymi;
3. postanowienia ustawy z 1. maja 1869, dz. u. p. n. 58, ustanawiające termin, po którego upływie ganną roszczenia powszechnych zakładów szpitalnych przeciw funduszom krajowym o zwrot kosztów utrzymania;
4. postanowienia § 19 ordynacyi ubezpieczeniowej;
5. wszystkie inne przepisy, które dla roszczeń określonych w §§ 194 i 196 ustanawiają krótszy niż trzechletni termin przedawnienia.

§ 199. Wenn die Verjährung vor dem 1. April 1916 angefangen hat, finden die vorstehenden Bestimmungen in der Art Anwendung, dass die Verjährung vom 1. April 1916 zu rechnen ist. Läuft jedoch die im Gesetze bisher bestimmte Frist früher ab, so ist die Verjährung mit Ablauf dieser Fr.st vollendet.

§ 200. Durch die Vorschriften über die Abkürzung der Verjährungsfristen werden, soweit sie von diesen Vorschriften abweichende Bestimmungen über die Verjährung enthalten, nicht berührt:

1. die Bestimmungen der internationalen Übereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr;
2. das Eisenbahnbetriebsreglement samt Nachträgen;
3. die Bestimmungen des Gesetzes vom 1. Mai 1869, R. G. Bl. Nr. 58, wodurch die Frist festgesetzt wird, nach deren Ablauf die Verpflegskosten-Ersatzansprüche der allgemeinen Krankenanstalten an die Landesfonds erlöschen;
4. die Bestimmungen des § 19 der Versicherungsordnung;

§ 201.

§§ 1467 i 1469 p. ks. u. c. znosi się.

§ 202.

W § 120 p. ks. u. c. zamiast słów „przed upływem szóstego miesiąca“ wstawić należy „przed upływem 180. dnia; w § 138 p. ks. u. c. zamiast słów „w siódmym miesiącu po zawarciu małżeństwa lub w dziesiątym miesiącu“ wstawić należy „po upływie 180 dni po zawarciu małżeństwa i przed upływem 300. dnia“; w § 163 p. ks. u. c. zamiast słów „nie mniej niż sześć, nie więcej niż dziesięć miesięcy“ wstawić należy „nie mniej niż 180 a nie więcej niż 300 dni“.

Artykuł II.

Postanowienia trzeciej noweli częściowej do powszechnej księgi ustaw cywilnych o przedawnieniu (§§ 191 do 201) nabywają mocy obowiązującej 1. kwietnia 1916, postanowienia o nabywaniu praw rzeczowych na niewpisanych do ksiąg nieruchomościach i na budynkach w dniu 15. kwietnia 1916, wszystkie inne postanowienia trzeciej noweli częściowej w dniu 1. stycznia 1917.

5. alle anderen Vorschriften, durch welche für die in §§ 194 und 196 bezeichneten Ansprüche eine kürzere Verjährungsfrist als drei Jahre bestimmt ist.

§ 201. Die §§ 1467 und 1469 a. b. G. B. sind aufgehoben.

§ 202. In § 120 a. b. G. B. ist an die Stelle der Worte „vor Verlauf des sechsten Monats“ zu setzen „vor Ablauf des 180 Tages“; in § 138 a. b. G. B. ist an die Stelle der Worte „im siebenten Monat nach geschlossener Ehe oder im zehnten Monat“ zu setzen „nach Ablauf von 180 Tagen nach geschlossener Ehe und vor Ablauf des 300. Tages“; in § 163 a. b. G. B. ist an die Stelle der Worte „nicht weniger als sechs, nicht mehr als zehn Monate“ zu setzen „nicht weniger als 180 und nicht mehr als 300 Tage“.

Artikel II.

Die Bestimmungen der dritten Teilnovelle zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche über Verjährung (§§ 191 bis 201) treten am 1. April 1916, die Bestimmungen über den Erwerb dinglicher Rechte an nicht verbücherten Liegenschaften und Bauwerken am 15. April 1916, alle übrigen Bestimmungen der dritten Teilnovelle am 1. Jänner 1917 in Wirksamkeit.

O ile niniejsze rozporządzenie cesarskie nie postanawia nic innego, tracą z tymi dniami moc obowiązującą wszystkie inne dotąd obowiązujące a z przepisami jego niezgodne postanowienia ustawowe.

Wykonanie tego rozporządzenia cesarskiego poruczam mojemu ministrowi sprawiedliwości. Ma on wydać wszelkie zarządzenia potrzebne do wprowadzenia i przeprowadzenia a to, o ile one dotyczą zakresu działania innych ministrów, w porozumieniu z nimi.

W Wiedniu, dnia 19. marca 1917.

Mit diesen Tagen treten, insoweit in dieser Kaiserlichen Verordnung nichts anderes angeordnet ist, alle mit deren Vorschriften in Widerspruch stehenden bisher geltenden gesetzlichen Bestimmungen ausser Kraft.

Mit dem Vollzuge dieser Kaiserlichen Verordnung ist Mein Justizminister beauftragt. Er hat alle zur Einführung und Durchführung erforderlichen Anordnungen und zwar, insoweit sie den Wirkungskreis anderer Minis er berühren, im Einvernehmen mit diesen zu erlassen.

Wien, am 19. März 1916.

III.

Rozporządzenie ministra sprawiedliwości

z 26. marca 1916, dz. u. p. nr. 87,

**o składaniu do sądu dokumentów w celu nabycia
praw rzeczowych na niewpisanych do ksiąg nieru-
chomościach i na budynkach.**

Na zasadzie artykułu II. cesarskiego rozporządzenia z 19. marca 1916, dz. u. p. nr. 69, o trzeciej noweli częściowej do powszechnej księgi ustaw cywilnych, rozporządzam, co następuje:

§ 1.

Wnioski o złożenie dokumentów w celu nabycia praw rzeczowych na niewpisanych do ksiąg nieruchomościach i na budynkach podawać należy pisemnie lub zeznawać ustnie do protokołu w sądzie, który utrzymywać winien księgę gruntową dla gruntów nietabularnych w gminie katastralnej położonych.

Gdyby do dozwolenia wpisu do księgi gruntowej sądem właściwym miał być sąd procesowy albo spadkowy, w takim razie także i wniosek o złożenie w tymże sądzie podawać należy. Dozwalając złożenia, winien sąd procesowy albo spadkowy wezwać o wykonanie sąd wymieniony w ustępie pierwszym.

§ 2.

Do wniosku dołączyć należy w oryginale dokument albo urzędowy wypis, o którego złożenie chodzi.

§ 3.

Wniosek badać należy pod tym względem, czy:

1. nieruchomość lub budynek, do którego odnosi

się dokument złożyć się mający, nie są wpisane do księgi gruntowej;

2. czy dokument ma przepisane wymogi;

3. czy nie zachodzi wątpliwość jaka co do osobistej zdolności wnioskodawcy i uczestników umowy, jeżeli jacy są, do rozrządzania przedmiotem i co do jego uprawnienia do czynienia wniosku; na przykład warunek zatwierdzenia aktu przez sąd opiekuńczy albo przez władzę kościelną lub administracyjną i tym podobne.

Zezwolenie na intabulację zawarte w dokumencie zastępuje oświadczenie zezwolenia na złożenie dokumentu.

Dla celów złożenia nie potrzeba dowodu, że osoba, przeciw której skierowane jest nabycie prawa zamierzone przez złożenie (poprzednik, § 21 ustawy o księgach gruntowych) jest właścicielem nieruchomości lub prawa.

§ 4.

Jeżeli nie zachodzi żadna wątpliwość, uchwała sądowa opiewać ma, że zezwala się na złożenie w sądzie dokumentu w celu nabycia własności albo prawa zastawu lub służebności na nieruchomości albo na budynku. W uchwale należy oznaczyć dokument podaniem dnia wystawienia, nieruchomości lub budynku wymienieniem gminy katastralnej i liczby katastralnej parcel, zgodnie z oznaczeniem w katastrze.

Jeżeli liczba katastralna nieruchomości nie da się stwierdzić z powodu, że i kataster zaginął, należy nieruchomość tak w dokumencie jak i w uchwale sądowej dokładnie określić wymienieniem sąsiadów i opisem granic.

Jeżeli nieruchomość przedtem zapisana była w księdze gruntowej, która zaginęła lub stała się niezdatną do użytku, należy wedle możliwości podać także dawniejsze oznaczenie wykazu hipotecznego.

§ 5.

O złożeniu w sądzie należy zawiadomić do rąk własnych oprócz wnioskodawcy wszystkie osoby,

przeciw którym przez złożenie ma być dokonane przeniesienie, ograniczenie lub obciążenie przysługującego im prawa rzeczowego.

Pod względem zawiadamiania władz podatkowych, władz wymiaru należytości i władz katastralnych stosować należy przepisy, które obowiązują co do zawiadamiania o uchwałach tabularnych.

§ 6.

Wniosek wpisać należy do dziennika składu dokumentów, który utrzymywać ma urzędnik utrzymujący księgi gruntowe według formularza I.

W przedziałce 3 wpisać należy nazwisko osoby, która prosiła o złożenie, tudzież nazwisko osoby, przeciw której złożenie jest skierowane.

W przedziałce 4 określić należy nieruchomości podaniem liczby katastralnej parcel i nazwę gminy katastralnej. Wedle możliwości (§ 4) należy podać także dawniejsze oznaczenie wykazu hipotecznego.

Jeżeli w tem samym podaniu mieści się prośba tak o wpis do ksiąg gruntowych jak i o złożenie dokumentu do sądu, wpisać należy podanie tak do dziennika podań tabularnych, jak i do dziennika składu dokumentów.

Oznaczanie aktów i liczbę czynności przy składaniu dokumentów określać należy w ten sposób, że do głosek UH. dodaje się liczbę dziennika i ostatnie dwie cyfry liczby wskazującej rok, n. p. UH 731/16.

§ 7.

Przed przedłożeniem wniosku sędziemu urzędnik utrzymujący księgę gruntową winien sprawdzić przez wgląd do istniejących ksiąg gruntowych i do ich ksiąg pomocniczych (protokołów parcel), czy nieruchomości podane w dokumencie rzeczywiście nie są wpisane do żadnej księgi gruntowej. Wynik badania należy uwidocznic na podaniu. Przytem wedle możliwości podać należy liczbę zaginionego wykazu hipotecznego, w którego skład wchodziły nieruchomości.

§ 8.

Uchwałę sędziego pozwalającą złożenia uwidoczni urzędnik utrzymujący księgę gruntową na oryginalnym dokumencie.

§ 9.

Złożone dokumenty oryginalne z podaniami należy układać w zwoje zbiorowe w porządku według liczb dziennika.

Na stałe nie można oryginału złożonego dokumentu zastąpić odpisem.

Jeżeli wnioski o wpis do ksiąg gruntowych łączą się z wnioskiem o złożenie tego samego dokumentu, który stanowi także podstawę wpisu do ksiąg gruntowych (§ 6), w takim razie wcielić należy odpis dokumentu do zbioru dokumentów hipotecznych, lecz podanie i oryginał dokumentu przechować należy w zwoju zbiorowym.

§ 10.

Dla każdej gminy katastralnej urzędnik utrzymujący księgi gruntowe, utrzymywać winien alfabetyczny spis imienny co do składanych dokumentów według formularza 2 i wpisywać tam każde dozwolone złożenie.

Nazwisko jednej osoby może w tym spisie tylko raz być podane. Wszystkie złożenia dokumentów, które tyczą się jednej osoby, uwidocznić należy przy wpisie jej nazwiska tym sposobem, że się wpisuje liczbę dziennika i ostatnie dwie cyfry liczby oznaczającej rok w przedziałce spisu imiennego, która odpowiada prawnemu przymiotowi tej osobie w danym przypadku. Przy składaniu kontraktu kupna należy tedy na przykład w spisie imiennym tylko przy nazwisku nabywcy wpisać oznaczenie aktów w przedziałce „właściciel“, podczas gdy przy składaniu dokumentu ustanowienia zastawu, skutecznie należy dwa wpisy, przy nazwisku właściciela nieruchomości w przedziałce „dłużnik lub rzeczowo zobowiązany“, a przy nazwisku wierzyciela w przedziałce „wierzyciel lub rzeczowo uprawniony“.

Jeżeli po zapełnieniu miejsca przy pierwszym wpisie nazwiska okaże się potrzeba założenia dalszego ciągu w dalszym miejscu spisu imiennego, należy uwidocznic związek między jednym miejscem a drugim przez wzajemne powołanie tych miejsc.

Przy przeniesieniach własności należy uwidocznic złożenie w rejestrze rzeczowym (protokole parcel) w ten sposób, że obok liczby parceli wpisuje się liczbę czynności złożenia.

§ 11.

Każdemu wolno żądać od sądu wydania potwierdzenia, że pewien dokument złożono w sądzie, tak samo wolno żądać wydania spisu wszystkich dokumentów w sądzie złożonych, które się odnoszą do pewnej osoby, jak nie mniej wydania zwykłych lub uwierzytelnionych odpisów ze zbioru dokumentów.

Zamówienie potwierdzeń, spisów i odpisów dokumentów wpisywać należy do wykazu przepisanego w § 40 instrukcyi do wykonania powszechnej ustawy o księgach gruntowych.

§ 12.

Postanowienia powszechnej ustawy o księgach gruntowych mają także odpowiednie zastosowanie do rekursów od uchwał pozwalających lub odmawiających złożenia dokumentu.

§ 13.

Przeniesienia własności i obciążenia nieruchomości przez ustanowienie prawa zastawu, uskutecznione przez złożenie dokumentów, wpisać należy do pamiętnika przeznaczanego na wykazy statystyczne co do obrotu hipotecznego.

Liczbę przypadków złożenia dokumentów podać należy corocznie w uwadze do wykazu czynności.

§ 14.

Jeżeli podczas przewodu spadkowego ustalono podstawy dla złożenia według §§ 20 i 21 trzeciej noweli do powszechnej księgi ustaw cywilnych, na-

leży ten przypadek wciągnąć do zapisku ewidencyjnego I. Postanowienia § 2 ustawy z 23. maja 1883, dz. u. p. nr. 82, i wydane do tego rozporządzenia należy odpowiednio stosować. W zapisku ewidencyjnym należy w przedziałce przeznaczony na uwagi uwidocznic, że chodzi złożenie dokumentu.

§ 15.

Arkusze zgłoszeń, za pomocą których donosi się o zmianach posiadania co do niewpisanych do ksiąg nieruchomości i budynków, urzędnik utrzymujący księgę gruntową porównywać winien ze spisem imiennym (§ 10). Jeżeli tym sposobem tudzież przez wgląd do złożonych dokumentów będzie stwierdzone, że dokument tyczący się nabycia własności przez faktycznego posiadacza nie jest jeszcze złożony w sądzie, należy o tem ułożyć przypomnienie urzędowe i wezwać stronę celem jej przesłuchania. Jeśli chodzi o akt prawny, co do którego potrzebne jest złożenie dokumentu, należy stronę pouczyć o postanowieniach §§ 18 do 21 trzeciej noweli częściowej do powszechnej księgi ustaw cywilnych i wezwać ją, aby dokument nabycia złożyła w sądzie.

§ 16.

Rozporządzenie to nabywa mocy obowiązującej w dniu 15. kwietnia 1916.

Dziennik składu dokumentów. Rok 19

Liczba bieżąca w tym roku	Dzień wniesienia	Słony i przedmiot	Nieruchomość lub budynek, których dotyczy się podanie	Dzień i treść załatwienia	Komu ma być doręczone	Doręczono dnia	Uwaga

Spis imienny składu dokumentów co do niewpisanych do ksiąg nieruchomości i budynków w gminie katastralnej

Imię i nazwisko tu też inne znamiona służące do określenia osoby	Oznaczenie aktowe złożonego dokumentu, co do którego wymieniona obok osoba jest interesowana jako		
	właściciel	wierzyciel lub rzeczowo uprawniony	dłużnik lub rzeczowo obowiązany
Nowak Antoni, właściciel gruntu w Neudorf Nr. 5	512/16 630/16		731/16
Popper Maurycy, oberzysta w Neudorf Nr. 8			731/16

DRUGA I TRZECIA NOWELA

b) OBJAŚNIENIA.

OBJAŚNIENIA NOWELI II.

Wiadomo, że przepisy §§ 850 do 853 k. c. o odnawianiu i sprostowywaniu granic w praktyce rozmaicie pojmowano. Przeważającym było zapatrywanie, że łączyły się tu trzy rodzaje postępowania: o ile chodziło o wytyczenie (odnowienie) granicy, postępowanie niesporne (§ 850 k. c.), o ile o stwierdzenie stanu posiadania, posesoryjne (§ 851 k. c.), a w końcu o ile chodziło o ostateczne ustalenie granicy — petytoryjne (§ 853 k. c.). Wprawdzie Najw. Trybunał w orz. Rep. Orz. n. 179 (Gl. U. N. F. 2967) z r. 1905 wypowiedział zasadę, że „postępowanie po myśli §§ 850 i 851 k. c. jest niespornem“, a postępowanie sporne (petytoryjne) wchodzi w zastosowanie dopiero wtedy, gdy który ze sąsiadów zarządzeniem sądu o ochronie ostatecznego stanu posiadania czuje się pokrzywdzonym. Jednakże rozwiązanie to wyraźnego nie znajdowało poparcia w ustawie. Ażeby więc zapobiedz odmiennemu tłumaczeniu a zarazem uprościć skomplikowane i kosztowne postępowanie takie, jak się ono przedstawiało wedle praktyki, rząd widział się spowodowany wprowadzić już do pierwotnego swego projektu (1907) przepisy (§§ 59 do 62), wedle których całe w §§ 850 do 853 k. c. przewidziane postępowanie odbywać się ma pozaprocesowo, wedle zasad postępowania niespornego, a to nie tylko wówczas, gdy chodzi o odnowienie widocznych jeszcze znaków granicznych, które mogłyby się zatracić, lecz także i w przypadku, gdy granice rzeczywiście się zatarły, albo też gdy w ciągu rozgraniczenia stały się spornymi. K. I. P. tę myśl podjęła i w swej stylizacji jeszcze dobi-

tniej uwydatniła, a na jej wniosek I. P. uchwałą z 19. grudnia 1912 sformułowane tak przepisy przyjęła (§§ 81, 82 I. P.). Gdy dalsze parlamentarne traktowanie tej sprawy przerwane zostało skutkiem zamknięcia sesji Rady Państwa (25. lipca 1914), rząd, biorąc asumpt z tego, że skutkiem wypadków wojennych zatarcie granic między gruntami musiało się zdarzać coraz częściej, objął uchwalone przez I. P. przepisy z niektórymi zmianami jako nagląco potrzebne we formę osobnego rozporządzenia cesarskiego i ogłosił je na podstawie § 14 ust. zas. z mocą obowiązującą od dnia ogłoszenia (art. II.) t. j. 25. lipca 1915 jako drugą nowelę do kodeksu cywilnego.

§ 1.

Wobec tego, że odnawianie znaków granicznych (§ 850 k. c.) i ustalanie granicy już zatartej lub spornej (§ 851 k. c.) odbywać się ma podług jednolitego postępowania, nowela łączy te obydwa przypadki w jednym § 850 k. c., wypowiadając zasadę, że tak w jednym jak i w drugim przypadku każdy sąsiad ma prawo żądania od drugiego współdziału przy odnowieniu lub sprostowaniu granic.

Za wyborem postępowania niespornego przemawia, że ono przy odnowieniu widocznej jeszcze granicy i tam, gdzie niema sporu między sąsiadami, jest niewątpliwie wskazane samą naturą rzeczy, a także i przy sprostowaniu spornej granicy i ustaleniu stanu posiadania nastęrcza równie skuteczne środki jak postępowanie posesoryjne, a nawet nadaje się w tym celu lepiej, gdyż nie wymaga dokładnego opisanie przedmiotu sporu, jakiego wymaga skarga posesoryjna i każde postępowanie procesowe, w każdym razie zaś zdoła przygotować podstawę do dobrowolnego uregulowania granicy i stworzenia stanu co najmniej tymczasowego, nie przesadzając ostatecznemu załatwieniu sporu drogą procesu petytoryjnego.

Gdy podług § 2 l. 5 post. niesp. sędzia z urzędu jest obowiązany postarać się o potrzebne do ustalenia granicy środki pomocnicze i odpowiednie wpro-

wadzić dochodzenie, przeto w razie gdyby wezwany sąsiad się nie stawił, nie może być mowy o skutkach kontumacyjnych po myśli § 396 proc. cyw., lecz wystarczy zagrożenie, że granica będzie ustalona, chociażby się do rozprawy nie stawił.

„Objaśnienia“ rządowe zwracają uwagę na to, że sędzia w przypadkach spornych granic pouczyć winien strony, iż nie należy wnosić skargi o naruszenie posiadania lecz wniosek o sprostowanie granicy, bo skarga z powodu niedopuszczalności drogi procesowej musiałaby być z góry odrzucona. Można jednak taką skargę traktować jako wniosek o sprostowanie granicy i wprowadzić postępowanie niesporne. Tak samo w przypadkach, gdyby w ciągu procesu posesoryjnego okazało się, że chodzi o sprostowanie granicy.

§ 2.

Zadaniem sędziego jest przedewszystkiem tymczasowe uregulowanie granicy. Jeśli się okaże, że granica wprawdzie niewyraźna lecz dostrzedz jej można, sędzia ją odnowi i opisze. Gdyby się stwierdzić nie dała, rozdzieli sporną przestrzeń podług stanu posiadania, do którego stwierdzenia podług zasad prawdy materalnej postępowanie niesporne nastęrcza mu wszelkie środki. Gdyby i ten stan posiadania nie dał się stwierdzić, sędzia ma obowiązek jako „arbiter“ rozdzielić przestrzeń sporną między sąsiadów „po słuszności“.

W dotychczasowym § 853 k. c. zawarta była skazówka, że rozdzielenie to nastąpić powinno podług stosunku posiadania, od którego pochodzi roszczenie. Wyrazy te „zagadkowe, pityjskie“, wprost były niezrozumiałe, nawet materyały kod. nie dawały żadnego wyjaśnienia. Kodeks gal. w § 666 II kazał dzielić sporną przestrzeń „stosunkowo“ i dodawał: „Im Zweifel wird eine gerade Linie zwischen ihnen gezogen und die Markung darnach vorgenommen“. Przy obradach Zeiller podniósł kwestyę, skąd należy tę linię rozpocząć i gdzie ją kończyć?

Na to prezes Rottenhann zaproponował „zur mehreren Bestimmtheit“ ustęp wyżej przytoczony, który wówczas widocznie rozumiano i przyjęto (Ofner Entwurf II str. 130), lecz później w ciągu drugiego odczytu Zeiller przyznał, że mu ustęp ten jest niejasny, a wówczas opuszczono wzmiankę o „prostej linii“ a dodano wzmiankę o „przywołaniu znawców“ (Ofner II str. 428), co wcale nie przyczyniło się do rozjaśnienia. Doszło do tego, że niektórzy (n. p. Stubenrauch I, wyd. 8 str. 1052, Neumann Komm. zur Exek. Ord. str. 957) sądzili, że chodzi o stosunek spornej przestrzeni do przestrzeni sąsiednich tak, że właściciel większego obszaru otrzymałby, nie wiadomo z jakiego tytułu, zawsze więcej (por. Krainz-Ehrenzweig II § 418). Tym wątpliwościom położyła koniec nowela, pozostawiając sędziemu swobodne ocenienie i nie dając mu innej wskazówki, jak że ocenienie to ma być „słuszne“ (billiges Ermessen).

Podług uchwały I. P. ten podział gruntu spornego miał zawsze tylko tymczasowe znaczenie; w ostatnim ust. § 83 I. P. każdej stronie dana była bowiem możliwość wykazania lepszego prawa swego drogą procesu (petytoryjnego). Nowela (§ 2) zmieniła jednak to ostatnie postanowienie o tyle, że tę drogę procesową wykluczyła we wszystkich przypadkach, w których wartość spornej przestrzeni nie przekracza 100 K (§ 4 now.). W tych tedy przypadkach podział gruntu, zarządzony podług „słusznego ocenienia“ sędziego, jest już stanowczym (ob. poniżej uwagi do § 4 now.).

§ 3.

Co do ponoszenia kosztów postępowania granicznego, to pozostaje dotychczasowa reguła (dawnego § 850 k. c.), że koszta mają ponosić sąsiedzi podług miary długości swych granic. Nowela wprowadza jednak dwa wyjątki: a) że ponosić je ma „wnioskodawca“, jeśli się okaże, że wniosek był niepotrzebny, i b) że sędzia nałożyć może koszta w całości tej stro-

nie, która wywołała postępowanie naruszeniem spokojnego posiadania.

§ 4.

Jeśli wartość spornego kawałka gruntu nie przewyższa 100 K, co sędzia, który przeprowadził rozgraniczenie, w swem orzeczeniu stwierdzi, droga procesu petytoryjnego jest wykluczona. O stosunku skargi o własność do niespornego postępowania granicznego objaśnienia rządowe do noweli wyrażają się w ten sposób, że postępowanie to nie przesądza dochodzenia lepszego prawa. Gdy więc skarga o własność także po orzeczeniu sędziego niespornego jest dopuszczalna, wniosek o sprostowanie granic nie przeszkadza przeprowadzeniu toczącego się już procesu o własność, którego podstawą nie jest spór o granicę, — a w szczególności nie przeszkadza nawet i wówczas, gdy wartość spornego gruntu nie przewyższa 100 K. Często jednakże skarga o własność przedstawia się jako czysta sprawa o granicę. Jeśliby tedy ze skargi lub w ciągu procesu okazało się, że powód w skardze nie żąda części gruntu miejscowo dokładnie określonego, lecz domaga się jakiejś parceli, której granice są wątpliwe i sporne, to wobec takiej skargi przyznać należy sędziemu takie same upoważnienie, jakie mu wedle tego, co powyżej powiedziano, służy wobec skargi o naruszenie posiadania (ob. uwagi do § 1).

§ 5.

Do sporów, które dnia 25. lipca 1915 były już w toku, nowela się nie odnosi.

Wellspacher Kritische Bem. zur Zivilgesetznovelle. 1908 str. 35; Kafka Bruno Die sachenrechtlichen Bestimmungen im Entw. der Zivilgesetznovelle w Gellera Zentralbl. f. d. j. Pr. T. 26. (1908) str. 621 n. Por. także Schwab Uiber Vermarkung, Erneuerung u. Berichtigung der Grenzen w wied. Festschrift 1911 II str. 605.

OBJAŚNIENIA NOWELI III.

Postanowienia prawa osobowego.

Ochrona nazwiska.

§ 1.

Sporną dotąd kwestyę, czy prawo do nazwiska jest podmiotowym prawem prywatnym, rozstrzyga nowela potwierdzająco. Stąd dopuszczalność skargi cywilnej o zaniechanie naruszenia, a w razie winy o odszkodowanie. Oprócz tych skarg o świadczenie dopuszczalna jest skarga o ustalenie, jeśli zachodzą jej warunki (§ 228 proc. cyw.).

Na szkodę idealną odszkodowanie się nie rozciąga. Także i pseudonim doznaje ochrony przeciw nadużywaniu.

Gdy ustawa właściwości sądu nie normuje, właściwym jest sąd powszechny, a to w miarę wartości przedmiotu sporu, sąd powiatowy albo krajowy lub obwodowy. Przy skardze o odszkodowanie wartość wynika już z żądania, przy innych skargach powód podać musi wysokość swego interesu w pieniądzu.

Zdolność małoletnich do zobowiązania się.

§§ 2 i 3.

Zdolność do zobowiązania się małoletnich do usług bez przyzwolenia prawnego zastępcy w kod. cyw. wyraźnie była przewidziana tylko co do mało-

§ 1. Adler Emanuel Der Schutz des Namens im Entw. e Novelle zum ABGB. 1908; Nussbaum-Hilarowicz, Ochrona nazwiska i pseudonimu w rząd. proj. noweli do austr. kod. cyw. Prz. pr. i adm. 1911 str. 281.

§ 2. Pappaport Achill Ueber die beschränkte Geschäftsfähigkeit der Minderjährigen w Grünhuta Zeitschr. T. 35 (1908) st. 327 n. i 401 n.

letnich pod opieką pozostających (§ 246 k. c.); co do zostających pod władzą ojcowską z braku wyraźnego postanowienia wysnuwano wnioski, że tacy mogą się do usług zobowiązywać tylko za przyzwoleniem ojca, jakkolwiek § 152 k. c. stanowił, że do czynności takich małoletnich zastosowywać należy to, co w rozdziale o opiece jest postanowione. Przepis §§ 2 i 3 now. ma na celu usunąć ową wątpliwość w kierunku zrównania małoletnich pod władzą ojcowską zostających a przez rodziców nieutrzymywanych z małoletnimi zostającymi pod opieką. Przepis § 148 k. c., że do wyboru zawodu potrzeba przyzwolenia ojca, niemniej przepis § 80 ust. przem., że do wydania małoletniemu książki robotniczej potrzeba przyzwolenia ojca, opiekuna ewentualnie gminy, pozostają niewzruszone. Z nowej stylizacji § 152 k. c. i powołania § 246 wynika, że ojcu tak samo jak opiekunowi służy prawo rozwiązania umowy o usługi z ważnych powodów. Kwesji w praktyce spornej, czy upoważnienie małoletnich do zawierania umów o usługi rozciąga się także na umowy uboczne (kary umowne, klauzule konkurencyjne itp.) nowela nie rozstrzyga, pozostawiając ją ocenie konkretnego wypadku. W motywach K. I. P. zwrócono uwagę na to, że w §§ 151 i 246 k. c. użyty jest zwrot, iż małoletni może się samodzielnie zobowiązywać do usług (Dienstleistungen), nie zaś, że może zawierać umowy o najem usług (Lohnverträge). Wniosek, iżby z tego powodu małoletni nie mógł się poddawać pewnym rygorom np. nie mógł się ważnie umówić o karę umowną, byłby za daleko idącym. Zwrot ten jednakże daje możliwość sędziemu uchylecia rygorów przesadnych lub wychodzących na wyzyskanie małoletniego.

Niewzruszone zostają przepisy specjalne jak np. § 36 ust. o pomocnikach handlowych z 16. stycznia 1910 dz. u. p. nr. 20 o tzw. klauzuli konkurencyjnej.

§ 4.

Ust. 1 § 248 k. c. niezmieniony.

Podług dotychczasowego prawa rozpoczynała się odpowiedzialność nieletnich za czyny przestępne (Deliktsfähigkeit) już z ukończonym 7. rokiem życia (§§ 1308—1310 k. c.), obecnie (ust. 2) rozpoczynać się będzie dopiero z ukończeniem roku 14.

§ 5.

Wsteczne działanie ustawy usprawiedliwia się co do §§ 2 i 3 tem, że sankcjonują one co do swej istoty jedynie interpretację, która już i dotąd była dopuszczalna, — co do § 4 tem, że mieści on w sobie zmianę na korzyść małoletnich, a tej korzyści nie można im odmówić także i co do poprzednio już popełnionych czynów przestępnych.

Postanowienia prawa familijnego.

Zaprzeczenie ślubności dziecka.

§§ 6—9.

Zmiany dotychczasowych §§ 158 i 159 k. c. polegają na tem:

1) że odtąd prawo zaprzeczenia ślubnego pochodzenia dziecku urodzonemu w małżeństwie służy nie tylko, jak dotąd przeważnie rozumiano, mężowi i jego dziedzicom, lecz, gdyby mąż przed terminem zaprzeczenia zachorował na umyśle, także i jego kuratorowi;

2) że prawo zaprzeczenia przyznano wyraźnie także i dziecku samemu pod warunkiem, a) że mąż matki nie żyje lub pobyt jego trwale jest niewiadomy, b) że matka na to się zgodzi, c) że dziecko z prawa tego skorzysta najpóźniej do roku po osiągnięciu pełnoletności. Skarga winna być skierowana przeciw kuratorowi ustanowionemu w celu obrony pochodzenia ślubnego.

§ 6. Kafka Br Reformfragen auf dem Gebiete des Familienrechts w Ger Halle T. 54 (1910) n. 17 n.; Call bar. Das Recht auf Unehelichkeit w Festschrift (wied.) 1911 str. 323 n; Zoll Fr. jun. Das Recht auf Unehelichkeit w Grünhuta Zeitschr. T. 39 (1912) str 43.

Prawo zaprzeczenia tak kuratora jak i dziecka ustaje, jeśli mąż matki, zdolny do działania, przed prawnomocnością wyroku, sądownie uzna ślubność pochodzenia.

Nowela zmieniła tu uchwałę I. P. pod względem terminu zaprzeczenia, który w § 10 uchwały I. P. ograniczony był do ukończonego 5. roku życia dziecka a zatem do czasu takiego, w którym o własnej woli dziecka a nawet o świadomości jego o stanie rzeczy nie mogło być mowy.

Ograniczenie wstecznego działania ustawy do dzieci, urodzonych nie wcześniej aniżeli 3 lata przed dniem rozpoczęcia mocy obowiązującej noweli, motywowane jest względami praktyczności. Nowa ustawa nie powinna bowiem niejako prowokować do wzruszenia dawno istniejących i faktycznie za ustalone uważanych stosunków rodzinnych.

Postanowienia prawa rzeczowego.

Zastrzeżenie własności maszyn.

§ 10.

Postanowienie to wydano ze względu na częste przypadki, w których fabrykanci dostarczają maszyn z zastrzeżeniem swego prawa własności aż do zapłacenia ceny, z czego wynikały kolizje między takim zastrzeżeniem a przymiotem przynależności, jakie nabywały maszyny połączone stale z budynkiem fabrycznym (§ 297 k. c.). Zanotowanie w księdze gruntowej, że maszyny są cudzą własnością, ma zapobiegać takim kolizjom, traci jednak skuteczność po upływie lat pięciu. Postępowanie konkursowe lub celem egzekucyjnej sprzedaży tamuje bieg tego terminu. Nowela nie rozstrzyga ani motywa nie wyjaśniają, czy tę siłę tamującą ma tylko postępowanie takie, które odnosi się do nieruchomości, czy też także postępowanie odnoszące się do własności maszyn.

Prawo sąsiedzkie.

§§ 11 i 12.

Według motywów K. I. P. w dotychczasowym ustawodawstwie nie było wątpliwości, że tzw. bezpo-

średnie oddziaływania na grunt sąsiedni były zabronione. Co do tzw. oddziaływań pośrednich w § 364 k. c. była albo luka albo zakaz bezwarunkowy. Za wzorem kod. niem. (§ 906) ustanowiono zakaz takich oddziaływań, jeżeli przekraczają miarę wskazaną stosunkami miejscowymi a nadto utrudniają w sposób istotny używanie gruntu. Wynika stąd dla zagrożonego sąsiada prawo skargi cywilnej o zaniechanie, a tylko w przypadku, gdyby oddziaływanie spowodowane było przez zakład górniczy albo przez władzę koncesyjonowany, zagrożony sąsiad nie ma prawa żądać zaniechania, lecz tylko wynagrodzenia szkody. Prawomocność koncesyi administracyjnej nie uchybia więc prawu prywatnemu żądania wynagrodzenia szkody, jak to wynika z ostatniego zdania § 364 a.

§ 364b. jest ułożony na wzór kod. niem. (§ 909).

Zakazy pozbywania i obciążania.

§§ 13—14.

Postanowienia te nie tyczą się zakazów pozbywania i obciążania, które zostają w związku z prawami wyczekiwania (Anwartsrechte), służącymi pewnym osobom trzecim jak np. przy podstawieniu powierniczym (§§ 608, 610, 613 k. c.), lecz tylko takich, które nie są powodowane prawami pewnych osób trzecich, a co do których była luka w k. c. Co do nich tłómaczono je sobie w ten sposób, że wiązały one strony osobiście, ale nie miały skutku rzeczowego. Przepis §§ 13 i 14 ma tedy cel dwojaki: najpierw ograniczyć skuteczność takich zakazów — chociażby tylko osobistą — czasowo, a z drugiej strony uznać w pośród pewnych warunków skuteczność ich rzeczową mianowicie tam, gdzie wcho-

§ 11. Till E. *Privatrechtliche Fragmente II Aus dem Nachbarrechte* w *Gellera Zentralbl. f. d. jur. Pr.* T. 31 (1914) str. 193; tegoż: *O prawie sąsiedzkiem w projekcie rewizji kod. cyw.* w *Przegl. pr. i adm.* T. 39 str. 161.

§ 13. *Kafka Br. j.* niżej przy § 15 str. 546 n.

dzi w grę pewien usprawiedliwiony interes utrzymania posiadania w rodzinie albo gdzie zakaz jest z księgi publicznej widoczny. Ten rzeczowy skutek polega na tem, że ustawa wówczas uznaje nieważność pozbycia lub obciążenia także i wobec osób trzecich. Czasowe ograniczenie skuteczności zawiera § 13 wiążąc zakazem tylko pierwszego nabywcę, rzeczową zaś skuteczność sankcjonując jedynie w interesie wymienionych tamże członków rodziny (obok nich także i funduszu mieszkaniowego § 14) i to tylko co do nieruchomości i pod warunkiem jawności osiągniętej przez wpis do księgi gruntowej. Zakaz w ten sposób ujawniony tamuje nie tylko pozbycie dobrowolne lecz i sprzedaż egzekucyjną, z wyjątkiem jeżeliby miała ona nastąpić na rzecz wierzycieli, którzy nabyli prawo hipoteki jeszcze przed uwidocznieniem w księdze. Rozumie się, że zakaz wogóle jest niedopuszczalny, jeśli wbrew § 774 k. c. przedstawia się jako ograniczenie zachowku.

Postanowienia te odnoszą się tylko do pozbywania praw rzeczowych (odmiennie proj. rząd. § 53, który mówił o prawach w ogóle), ponieważ wobec postanowienia § 1396 k. c. w razie pozbycia praw obligacyjnych zakaz taki może być przeciwstawiony cesyonariuszowi tak samo jak cedentowi, zaczem skuteczność jego jest zawsze bezwzględna.

Nabycie praw rzeczowych na nieruchomościach nie- wpisanych do ksiąg i na budynkach.

§§ 15—25.

Przepisy k. c. o pośrednim nabywaniu własności rzeczy nieruchomości nie przewidywały sposobów pozbywania i obciążania nieruchomości nie-

§ 15. Till j. w. str. 7; por. także tegoż Versuch e. Rechtsfertigung der Theorie vom titulus u. modus acquirendi w wied. Festschrift 1911 II str. 381 n i Przegl. pr. i admin 1911 str. 727; Kafka Bruno Die sachenrechtl. Bestimmungen im Entw. der Zivilgesetznovelle — w Gellera Zentralbl. f. d. jur. Praxis. T. 26 (1908) str. 538 n.

wpisanych do ksiąg publicznych ani budynków wystawionych na cudzym gruncie. Posługiwano się w takich przypadkach analogicznym zastosowaniem przepisów o ruchomościach. Co do takich nieruchomości niewpisanych uchwała I. P. mieściła w sobie postanowienia, wedle których sposobem nabycia własności ich miało być wydanie nabywcy dokumentu nabycia wobec świadków (§ 71), zaś sposobem nabycia prawa zastawu i służebności, złożenie takichże dokumentów w sądzie (§ 72 i 73). Postanowienia te wydawały się niewystarczającymi wobec tego, że zwłaszcza w Galicyi skutkiem wojny wiele ksiąg gruntowych uległo zniszczeniu a temsamem wzmożła się znacznie ilość nieruchomości pozbawionych księgi gruntowej, których nabywanie i pozbywanie wymaga wyższej gwarancyi jawności, aniżeli może ją dać wydanie dokumentu w obec dwóch świadków. Nowela normuje więc szczegółowo sposoby nabywania takich nieruchomości i budynków i obciążania ich prawem zastawu i służebnościami, uzupełniając i zmieniając przepisy §§ 431—437, 451, 481 k. c. (O nabywaniu prawa budowli nowela nie zawiera żadnych postanowień, gdyż wedle § 5. ust. z 26. kwietnia 1912 dz. u. p. nr. 86 prawo to powstaje tylko przez wpis do księgi gruntowej, więc wynika stąd, że na nieruchomościach niewpisanych do ksiąg nabyć go wogóle nie można).

Co do tytułów nabycia własności i obciążania nie zaszła w ogóle żadna zmiana, podobnie też sposób nabywania i obciążania nieruchomości wpisanych do ksiąg pozostał niezmieniony. Zmiany odnoszą się tylko do sposobów nabycia własności, prawa zastawu i służebności na nieruchomościach niewpisanych i na budynkach, o ile one nie są przedmiotem prawa budowli. Sposobem nabycia jest odąd zarówno co do prawa własności jak i innych praw rzeczowych złożenie dokumentu nabycia w sądzie. Sposób postępowania normuje rozporządzenie wykonawcze z 26. marca 1916

dz. u. p. n. 87 (powyżej pod III). Nowela nie przepisuje, kto ma złożyć dokument, pozbywający czy nabywca; dokument musi być uwierzytelniony i zawierać wymogi § 433 k. c. z tą odmianą, że zamiast pozwolenia na intabulację powinien mieścić w sobie pozwolenie na złożenie dokumentu w sądzie (§§ 18—23 now.).

Tytuł 4. obowiązuje już od 15. kwietnia 1917 (art. II ust. 1 now.).

Gdy budynki wystawione na cudzym gruncie nie w tym celu, ażeby tam zawsze pozostały, zaliczane były dotąd do ruchomości, egzekucyjne prawo na nich przedtem uzyskane musiałoby zgasnąć po upływie roku (§ 256 ust. 2. ord. egz.), przeto ażeby ten skutek nie nastąpił, okazała się potrzeba postanowienia § 25 now., który wyłącza jego zastosowanie w odniesieniu do uzyskanych dawniej na takich budynkach praw zastawu.

Co do formy i treści dokumentu, na podstawie którego nastąpić może intabulacja, a obecnie także złożenie do sądu, nowela w §§ 16 do 19 (§§ 432 do 435 k. c.) określa je wogólności zgodnie z §§ 26, 27, 31 powsz. ust. hip. i z dawnym § 435 k. c. Wobec tego jednak, że wedle noweli forma i treść takiego dokumentu przepisane już są nie tylko dla przeniesienia nieruchomości wpisanych do ksiąg, ale także i nieruchomości niewpisanych i budynków (§§ 18 do 19 now.), okazała się potrzeba zamieszczenia przepisów co do formy dokumentu, znajdujących się dotąd tylko w p. ust. hipotecznej, także i w kodeksie cyw. W tym celu zreformowano szereg §§ 432—435 k. c. W szczególności przepis już przestarzały dawnego § 432, niemniej bezprzedmiotowe już przepisy dawnych §§ 433 i 434 k. c. pominięto, treść zaś dawnego § 435 umieszczono (z dodatkiem o porzeczbie podania tytułu prawnego) w nowym § 433 k. c. (§ 17 now.). Odpowiednio rozszerzono też zastosowanie dawnego § 436 k. c. o intabulacji na podstawie wyroku i innych sądowych dokumentów, także do sposobu na-

bycia nieruchomości niewpisanych i budynków (§ 20 now., § 436 k. c.).

Wobec tego, że wedle nowego brzmienia nowela do przeniesienia nieruchomości wymaga zawsze t. j. tak co do wpisanych jak i niewpisanych, dokumentu pisemnego, a wedle § 94 now. (§ 886 k. c.) umowa, dla której ustawa wymaga formy pisemnej, przychodzi do skutku dopiero przez podpisanie jej przez strony, możnaby mniemać, że odtąd umowa ustna o przeniesienie własności nieruchomości wogóle przed jej spisaniem we formie §§ 432 i 533 wymaganej nie obowiązuje. Taki wniosek jednakże zd. m. byłby za daleko idącym. Forma pisemna jest bowiem konieczna do „sposobu nabycia“ (§§ 425, 431, 432 k. c.), nie jest zaś wymogiem ważności tytułu prawnego (§ 424 k. c.).

Wpływ podziału gruntu na służebności gruntowe.

§§ 26—32.

Podług dotychczasowych przepisów służebność gruntowa, chociażby odnosiła się tylko do pewnej odrębnej części gruntu służebnego lub panującego, formalnie jest ciężarem całego służebnego albo przynależnością całego panującego gruntu, a w razie podziału gruntu przechodzi jako ciężar albo uprawnienie na wszystkie z podziału wynikające części dawnej całości. Niema gospodarczego powodu utrzymywania tego formalnego stanu rzeczy, o ile służebność w przypadkach podziału gruntu dla pewnych części dawnej całości utraci znaczenie. Z tego powodu nowela, utrzymując w zasadzie niepodzielność służebności (§ 485 k. c. ust. 2), wprowadza postanowienie, że w przypadkach podziału gruntu panującego lub służebnego gaśnie tak uprawnienie jak i ciężar dla tych z podziału wynikających części, dla których jej wykonywanie przez podział utraciło znaczenie (§§ 27—28 now.). Wszelako służebności, które nadają prawo do pożytków, utrzymane być muszą na razie także

i w przypadkach podziału gruntu panującego lub służebnego jako solidarne uprawnienia lub solidarne ciężary. Nowela pozwala jednak w takich przypadkach każdemu interesowanemu żądać sądownego uregulowania służebności, które sąd przedsięwzięrze arbitralnie uwzględniając podług zasad słuszności naturę i cel służebności, stosunek obszarów i szczególne właściwości części powstałych z podziału (§ 30 now.). Przeciw regulacji sądowej, która nastąpi wedle zasad postępowania w sprawach niespornych, droga procesu jest wykluczona (§ 31 now.). Jest to wypadek całkiem wyjątkowy. Sąd dla spraw niespornych rozstrzyga w postępowaniu niespornem sprawę sporną ostatecznie z wykluczeniem drogi procesowej. Wykluczenie drogi procesu motywuje K. I. P. potrzebą uproszczenia trybu rzeczy i powołuje się na to, że w sprawach regulacji służebności ludność od dawna już odwykła od zwyczajnej drogi procesowej (por. pat. z 5. lipca 1853 dz. u. p. nr. 130 § 10 i ust. z 7. czerwca 1883 dz. u. p. nr. 94, której to ostatniej ustawy a względnie wydanych na jej podstawie ustaw krajowych nowe przepisy w niczem nie naruszają).

Przepisy powyższe (§§ 26—28, 30—32) odnoszą się tak do służebności gruntowych jakoteż i do ciężarów realnych; do służebności osobistych o tyle tylko, o ile one dają prawo do pożytków z gruntu służebnego.

Złączenie postanowień § 847 ust. ost. i § 848 w jeden § (848) nastąpiło jedynie w interesie silniejszego uwydatnienia ich łączności.

Zastosowanie postanowień tego tytułu do służebności, które powstały przed wejściem w życie noweli, motywowane jest tem, że nie mieszczą one w sobie żadnej niesłuszności, a gdyby miały obowiązywać tylko co do takich, które powstaną w przyszłości, korzyść z nich byłaby niemal całkiem iluzoryjna.

Prawo właściciela do rozrządzania hipoteką.

§ 33.

Podług dotychczasowego brzmienia kodeksu cyw. prawo zastawu był prawem zawisłym czyli akceso-

ryjnym, które do istnienia swego wymagało istnienia ważnej wierzytelności (§ 447 k. c.), a więc skutkiem zapłaty wierzytelności gasło (§ 469 zd. 1 k. c.) a przenoszone być mogło na osobę trzecią o tyle tylko, o ile wierzytelność jeszcze istniała. Zasady te doznawały jedynie ograniczeń wywołanych zasadą zaufania do ksiąg publicznych w przypadkach zjednoczenia (§ 1446 k. c.) i spłaty wierzytelności bez wykreślenia z księgi prawa hipoteki (§ 469 zd. 2. i 3. k. c.), w których to przypadkach nieruchomości tak długo pozostawała „odpowiedzialną“, póki prawa hipoteki nie wykreślono. Nadto służyło wierzycielom później zhipotekowanym tak zw. prawo postąpienia (Vorrückungsrecht) w razie, jeśli poprzedzająca ich wierzytelność zgasła skutkiem spłaty lub innej przyczyny umorzenia (art. XXVIII ust. wpraw. ord. egz.).

Nowela, pozostawiając ręcznemu prawu zastawu charakter prawa zawisłego od wierzytelności, zmienia zasadniczo charakter prawa hipoteki i czyni je o tyle prawem niezawisłym od istnienia wierzytelności, że mimo spłaty tejże pozwala na istnienie prawa hipoteki nie tylko jako prawa nieruchomości formalnie obciążającego, lecz jako prawa materialnego, które pozostawia do dyspozycji właściciela, skutkiem czego właściciel po spłaceniu wierzytelności może zaciągnąć w tym samym stopniu hipotecznym i w tej samej wysokości nowy dług, tamując tym sposobem postąpienie następujących w hipotece wierzycieli.

Nowe to prawo „rozządzania hipoteką“ nadaje właścicielowi możliwość użycia prawa hipoteki, jakie istniało dla spłaconych wierzytelności, na zabezpieczenie nowego długu, jaki zaciągnąć zamierza bez

§ 33. La s t Das Verfügungsrecht des Pfandeigentümers über freigewordene Hypotek — w praskiej Jurist. Viertelj. T. 40 (1908) str. 35; Kafka Br. j. w. § 15 str. 624 n.; Steiner J. Die Regierungsvorlage betr. Aenderung u. Ergänzung einiger Bestimmungen des ABGB. w Zeitschr. f. Notariat 1909 n. 21—26; Do-
liński Al. Hipoteka właściciela w proj. noweli do kod. cywiln. i jej wpływ na kredyt hipoteczny w Przegl. pr. i adm. T. 39 (1914) str. 171; Wellspacher jak niżej § 45 str. 36.

udziału dotychczasowego wierzyciela i bez ustąpienia pierwszeństwa ze strony innych na nieruchomości zabezpieczonych wierzycieli. W szczególności może właściciel albo skreślić hipotekę umorzoną, w którym to wypadku wierzyciele następnii zajmują — jak dawniej — miejsce zwolnione z poprzedzającego ich prawa zastawu, albo zachować sobie niewykreślone prawo zastawu na zabezpieczenie nowego długu na stopniu hipotecznym dawnego tym sposobem, że uzyska przepisanie dawnego prawa zastawu dla nowej wierzytelności i tem zapobiegnie posunięciu się w górę wierzycieli następnich. Gdy zaś przeprowadzenie tego wymaga zwyczajnie dłuższego czasu, a pozostawienie dawnej hipoteki po umorzeniu długu narazić by mogło właściciela na szkodę ze względu na osoby trzecie działające w zaufaniu do ksiąg gruntowych, nowela pozwala właścicielowi na wykreślenie dawnej hipoteki a równoczesne zanotowanie, że w tem samym miejscu będzie wpisane nowe prawo zastawu. Dopóki więc hipoteka nie jest wykreślona, późniejsi wierzyciele muszą się zawsze liczyć z tem, że ich wyprzedza; jeśli zaś wykreślona zostaje, liczyć się z nią muszą tylko wówczas, gdy z księgi widoczne jest zastrzeżenie wpisu nowego prawa zastawu.

Prawo rozrządzania hipoteką wedle noweli ma pewne podobieństwo do tzw. „hipoteki właściciela“ kodeksu niemieckiego. Gdy jednak kod. niem. zerwał w zupełności z zasadą zawisłości prawa hipoteki i pozwala tak na powstanie jak i na istnienie tego prawa bez względu na jakąkolwiek wierzytelność, pozostawiając je do zupełnej i niczem nieograniczonej dyspozycji właściciela, który w razie, jeśli nie zadysponuje niem inaczej, może przepisać je na swoje imię i pobrać przypadającą na to miejsce część ceny licytacyjnej, tem samym zaś, o tyle wyłącza wierzycieli niżej zhipotekowanych, — to według noweli prawo hipoteki nie traci wszelkiego związku z wierzytelnością, gdyż powstaje i służy tylko na zabezpieczenie ważnych wierzytelności, a właściciel zapobiedz

może postąpieniu się wierzycieli niżej ubezpieczonych tylko, zaciągając nowy dług w miejsce spłaconego. Gdyby do chwili adnotacji wprowadzenia postępowania licytacyjnego takiego nowego długu nie zabezpieczył, prawo jego gaśnie, a w żadnym razie nie ma prawa pobrania części ceny licytacyjnej (ob. jednak poniżej § 35). W konsekwencji wierzyciele niżej zahipotekowani tracą prawo postąpienia w górę tylko w tym razie, jeśli właściciel w miejsce spłaconej wierzytelności w należyтым czasie inny zahipotekuje dług.

§ 34.

Nowela tworzy *jus cogens* o tyle, że wyklucza skuteczność zrzeczenia się prawa dyspozycji przez właściciela przy ustanawianiu prawa zastawu. To jednak nie przeszkadza, że właściciel może się wobec pewnego wierzyciela zobowiązać do wykreślenia prawa hipoteki dla spłaconej wierzytelności po jej umorzeniu i niezaciągania w tym stopniu hipotecznym innego długu. Zobowiązanie takie wiąże go jednak tylko wówczas, gdy jest zanotowane w księdze. Z brzmienia noweli (. einem anderen gegenüber) wynika, że taka umowa może być zawarta nie tylko z wierzycielem niżej ubezpieczonym co do wykreślenia poprzedzającej go hipoteki lecz z każdym bez różnicy.

§ 35.

W miejscu dawnego § 470 k. c., który nie zawierał żadnej normy prawnej, nowela umieszcza przepis, że gdyby właściciel nie skorzystał z prawa rozrządzenia hipoteką do chwili dokonanego przybiccia lub dozwoleń zarządu przymusowego, nie ma on z reguły prawa do ceny licytacyjnej, ani też do funduszu, który uzyskany został drogą zarządu przymusowego. Wyjątkowo tylko służy mu to prawo, jeżeli i o ile pretensya zabezpieczona mimo jej spłaty pozostaje w mocy przeciw osobie trzeciej (§ 1446) albo też właścicielowi, który nie jest dłużnikiem osobistym, skutkiem dokonanej przez niego spłaty służy regres do dłużnika osobistego (§ 1358 k. c.). Wtedy

bowiem jego pretensya wstrzymuje postąpienie wierzycieli niżej zhipotekowanych a przypadająca według porządku hipotecznego część ceny licytacyjnej będzie mu wypłacona.

§ 36.

W przypadkach zjednoczenia (przejścia własności na zastawnika z mocy prawa dziedziczenia, kupna, albo cesyi wierzytelności na rzecz właściciela, który nie jest dłużnikiem osobistym — § 1446 k. c.) pozostaje właścicielowi aż do chwili wykreślenia długu nie tylko formalne prawo hipoteki skuteczne jedynie wobec osób trzecich, lecz materialne prawo dyspozycji hipoteką zawsze jeszcze istniejącą, skutkiem czego hipoteka może być przeniesiona na osobę trzecią, bądź dobrowolnie przez właściciela samego, bądź też drogą egzekucyi popieranej przeciw niemu.

§ 37.

Postanowienie § 37 odpowiada § 2 ust. 1 ustawy tzw. konwersyjnej z 22. lutego 1907 dz. u. p. nr. 48 z tą różnicą, że do wpisu nowego prawa zastawu do wysokości i z pierwszeństwem tego, które wykreślone zostaje równocześnie, oznaczono termin trzech lat. Zastrzeżenie traci skuteczność, jeśli do chwili adnotacyi wprowadzenia sprzedaży egzekucyjnej nie uczyniono z niego użytku.

§ 38.

Postanowienie to odpowiada § 2 ust. 2 cyt. ust. konwersyjnej z tą odmianą, że termin sześciomiesięczny także do wykreślenia dawnego prawa ustanowiony, przydłużono na jeden rok.

Ust. 2 § 38, którego nie było ani w ust. konwersyjnej ani w uchwale I P, ma na celu jasne uwidocznienie pierwszeństwa w księdze gruntowej.

§§ 39—41.

Postanowienie § 39 odpowiada § 7 ust. 5 i 3 ust. konw., §§ 40 i 41 odpowiadają §§ 8, 9 i 10 rzeczo.

nej ustawy, która zresztą z dniem 1. stycznia 1917 przestaje obowiązywać w całości (§ 43 ust. 2).

Nie znajdujemy w noweli postanowienia, któreby na wzór cyt. ustawy konwersyjnej (§ 3 l. 2) ograniczało wysokość oprocentowania nowej wierzytelności wstępującej w miejsce spłaconej. O wysokości wierzytelności wstępującej nie rozstrzyga też wysokość, w jakiej wierzytelność dawniejsza faktycznie zalegała, lecz wysokość, w jakiej była z księgi widoczna (ob. jednak § 43 noweli).

§ 42.

Prawo przyznane art. XXVIII ust. wpraw. ordyn. egz. wierzycielom późniejszym żądania wykreślenia umorzonych pozycji poprzedzającej drogą procesu stałoby w sprzeczności z prawem właściciela do rozrządzenia hipoteką, które służy temuż podług § 35 now. do chwili przybicia nieruchomości lub dozwoleń zarządu przymusowego. Po upływie tego czasu późniejsi wierzyciele chronieni są już przez to, że zobowiązany stanu księgi już zmienić nie może i że ich postąpienie w górę zapewnione jest prawem sprzeciwienia z §§ 213 a względnie 128 ord. egz.

§ 43.

Z postanowienia tego § wynika, że właściciel w zasadzie może rozrządzać także i dawniejszemi hipotekami, wszelako na niekorzyść właściciela przed 1. stycznia 1917 zainstalowanego tylko wówczas, jeśli dług w dniu 31. grudnia 1916 materialnie jeszcze nie był umorzony. To działanie wsteczne ustawy motywuje K. I. P. tem, że inaczej postanowienia powyższe, które dążą do popierania kredytu realnego na długie lata, musiałyby być bezskuteczne. Z drugiej strony nie mieszczą one w sobie naruszenia praw nabytych, ponieważ według zapatrywania K. I. P. wierzyciele także i podług dotychczasowych przepisów nie mieli właściwego prawa do postąpienia lecz tylko faktyczną sperandę.

Ustęp 2 znosi ustawę konwersyjną z 22. lutego

1907, której przepisy po wielkiej części skutkiem ustanowienia prawa rozrządzenia hipoteka stały się bezprzedmiotowe lub też objęte zostały nowelą (§§ 39 do 41).

§ 44.

W ustępie 1 § 53 ust. hip. wprowadza nowela tylko tę zmianę, że zamiast o zanotowaniu zamiaru „zaciągnięcia pożyczki“ mówi o prawie zastawu „dla długu zaciągnąć się mającego“, — w § 55 ust. hip. zaś tę zmianę, że termin, po upływie którego zanotowanie pierwszeństwa traci skuteczność, przydłużono z dni 60 na rok jeden. Czas skuteczności adnotacji wymieniony w § 53 (zanotowanie zamiaru pozbycia nieruchomości lub wierzytelności) pozostaje niezmienny (dni 60).

Pierwszeństwo hipoteczne.

§§ 45—47.

Nowela zajmuje się reformą ustępstwa pierwszeństwa jedynie o tyle, o ile ono ma mieć skutek rzeczowy t. j. o ile takim ustępstwem zmieniony ma być porządek zaspokojenia praw hipotecznych przy ich realizacji. Nie zajmuje się zaś osobistym jedynie zobowiązaniem „niekorzystania z pierwszeństwa“, które ma jedynie skutek obligacyjny między stronami i nie wymaga osobnego unormowania.

1. Co do skutku rzeczowego to nowela wprowadza najpierw tę zmianę, że uzyskanie pierwszeństwa wymaga nie — jak dotąd — zanotowania, lecz nastąpić winno w formie wpisu właściwego (intabulacji). — Motywa K. I. P. upatrują tę myśl wyrażoną już w § 30 ust. hip. i § 218 ord. egz. („einge-

§ 45. Kafka Br. j. w. § 15, str. 637; Büchse Die Vorrangseinräumung in d. Ges. Entw. Jur. Bl. 1908 n. 22 — tegoż Die bürgerliche Vorrangseinräumung im Verf. z. Meisbotverteilung (1909); Reinhold Ustępstwo pierwszeństwa wedle proj. noweli do ust. cyw. w Przegl. pr. i adm. 1911 str. 169; Wellspacher Krit. Bemerkungen zur Zivilgesetznovelle 1908 str. 39; Ehrenzweigt Gutachten 1908 str. 11.

tragene Vorrangseinräumung) i uważają tę ostatnią formę za odpowiednią do „urzeczwienia“ (Verdinglichung) ustępstwa pierwszeństwa.

2. Wątpliwe było dotychczas, czy po ustąpieniu pierwszeństwa uważać należy stosunek obydwóch wierzytelności za taki, jakiby istniał był, gdyby już z samego początku pozycja postępująca naprzód była zamieszczona na miejscu cofającej się i odwrotnie (skuteczność absolutna), — czy też na uprawnionego, który naprzód postępuje, przechodzi jedynie prawo zaspokojenia się z ceny licytacyjnej w tym porządku i w takiej mierze, w jakich ustępujący podług pierwotnego swego stopnia miał być prawo zaspokojenia się (skuteczność względna).

Nowela wątpliwość tę uchyla w kierunku pierwszej alternatywy (skuteczności absolutnej) tak, że pozycja naprzód postępująca staje się zupełnie niezależną od losów pozycji cofającej się (§ 50). Chociażby więc ta ostatnia skutkiem umorzenia przy rozdziale ceny licytacyjnej wcale nie miała być uwzględniona, pozycja postępująca naprzód znajdzie zaspokojenie w porządku uzyskanym skutkiem ustępstwa pierwszeństwa.

Z konieczności jednak doznaje ten skutek absolutny trojakiego ograniczenia:

a) jeśli między pozycją cofającą się a postępującą naprzód znajdują się pozycje na rzecz innych osób zahipotekowane, pozycja postępująca naprzód zyskuje pierwszeństwo przed nimi tylko do wysokości i podług właściwości pozycji cofającej się (§ 47 ust. 1);

b) jeżeli pozycja cofająca się była ograniczona warunkiem lub czasokresem, ustąpienie pierwszeństwa staje się o tyle bezskutecznym, że postępująca pozycja bezwarunkowo i natychmiast zaspokojona być może tylko podług swego pierwotnego stopnia hipotecznego (§ 47 ust. 2);

c) tak samo, jeśli podług warunków egzekucyjnej sprzedaży nabywca przyjąć ma cofającą się pozycję

bez policzenia jej cenę licytacyjną (§ 47 ust. 3). Odnosi się to do służebności, wymów i innych ciężarów realnych (§ 150 ord. egz.), a podług § 147 now. (§ 1121 k. c.) także do intabulowanego prawa najmu.

Wymiana stopni hipotecznych nastąpić może bez tych ograniczeń tylko wówczas, jeżeli cofająca się pozycya następuje bezpośrednio po postępującej naprzód albo jeśli wszyscy pomiędzy temi pozycjami zabezpieczeni również pierwszeństwo odstąpią.

3) Postanowienia o ustępstwie pierwszeństwa odnoszą się nie tylko jak dotąd (§ 30 ust. hip.) do wierzytelności hipotecznych lecz do praw hipotecznych wogóle.

Now. wymaga do intabulacji pierwszeństwa wierzytelności hipotecznych prócz zezwolenia wierzyciela cofającego się i postępującego naprzód także zezwolenia właściciela nieruchomości (§ 45), czego dotąd nie wymagano. Motywowane jest to prawem właściciela rozrządzania hipoteką umorzoną (Tyt. 6). Gdyby wierzytelność była obciążona, potrzeba także i przyzwolenia uprawnionej stąd trzeciej osoby. Jestto ważna zmiana ponieważ dotąd ustąpienie pierwszeństwa obciążonej wierzytelności było dopuszczalne także i bez przyzwolenia tej trzeciej osoby z tem ograniczeniem, że w obec tej trzeciej osoby nie miało skuteczności.

§§ 48—50.

Są to reguły interpretacyjne polegające na zasadzie, że ustępstwo pierwszeństwa w przypadkach wątpliwych t. j. jeśli strony inaczej się nie umówiły, ma skutek silniejszy. Z § 50 wynika nadto, że strony mogą na mocy umowy między sobą wykluczyć lub zmodyfikować absolutną skuteczność ustępstwa.

§ 51.

§ 218 ust. 2 ord. egz. zniesiono z powodu, że derogowany jest postanowieniem § 50 now., § 30 ust. hip. z powodu, że, chociaż nie jest w sprzeczno-

ści z nowelą, utracił znaczenie w obec tego, że cała materya uregulowana jest w noweli.

Prawo zatrzymania.

§§ 52—53.

O prawie zatrzymania można mówić w dwojakim znaczeniu: w obszerniejszem jest to prawo zobowiązanego powstrzymania swego świadczenia z umowy obustronnie obowiązującej tak długo, dopóki druga strona nie jest gotowa dopełnić świadczenia wzajemnego (§ 1052 k. c.); w ściślejszem znaczeniu jest ono prawem odmówienia wydania cudzej rzeczy aż do zrealizowania pewnego roszczenia przeciw tej osobie, której służy prawo żądania tego wydania. Postanowienia §§ 52 i 53 odnoszą się tylko do prawa zatrzymania w tem ostatniem, ściślejszem znaczeniu.

K. c. wykluczał takie prawo zatrzymania całkowicie (§ 471), nowela pozwala na nie z pewnemi ograniczeniami, mianowicie:

1. Zatrzymana być może tylko rzecz zmysłowa, nie zaś także świadczenie jak to np. stanowi § 273 kod. niem.

2. Roszczenie zatrzymującego musi być już płatne.

3. Zatrzymanie może nastąpić tylko z powodu roszczeń, które z rzeczą zatrzymaną w pewnej styczności zostają. Są to roszczenia o zwrot nakładów na rzecz poczynionych i szkody spowodowanej rzeczą. Z motywów wynika, że w nakładach mieszczą się także wydatki wyłożone na uzyskanie rzeczy. Może więc n. p. w razie nieważności pożyczki być zatrzymany zastaw aż do zwrotu wypłaconej waluty, nie zaś książka robotnicza w przypadku nieprawego opuszczenia służby przez pracownika.

4. Niedopuszczalne jest zatrzymanie rzeczy a) samowolnie albo podstępnie zabranych, b) najętych lub zadzierzawionych (§ 53 por. także § 144).

Postanowienia prawa spadkowego.

Zrzeczenie się dziedzictwa.

§ 54.

Nowa stylizacja § 551 k. c. rozstrzyga wątpliwą dotąd kwestyę, czy do zrzeczenia się dziedzictwa potrzeba umowy ze spadkodawcą, czy wystarcza jednostronne oświadczenie, — w kierunku umowy ze spadkodawcą. Umowy zawarte z innymi osobami za życia spadkodawcy są po myśli § 879 l. 3 (§ 90 now.) nieważne.

Jeśli inaczej się nie umówiono, a więc także w przypadkach wątpliwych, zrzeczenie się odnosi także skutek i co do potomków.

§ 55.

Sporną kwestyę, czy świadkowie mają się podpisywać jako „świadkowie ostatniej woli“, rozstrzyga now. zgodnie z przeważającym w praktyce zapatrywaniem w ten sposób, że wystarcza jakikolwiek dodatek do podpisu, wskazujący przymiot świadka; brak takiego dodatku zaś powoduje nieważność.

Pozatem wymaga now. wyraźnego oświadczenia testatora, że pismo zawiera jego ostatnią wolę (nuncupatio). Tym sposobem dobitniej uwydatniono, że nie wystarcza oświadczenie „dorozumiane“, albo „przez znaki“.

§ 56.

Nowem jest postanowienie, że kto spisuje rozporządzenie ostatniej woli, ten w razie, gdy spadkodawca pisać nie może — ale też tylko w tym przypadku — od odczytywania jest wykluczony.

§ 54. Ehrenzweig Arm. Zu den erbrechtlichen Bestimmungen der Zivil-Novelle w Jur. Bl 1908 n. 5 i 6; Schiffner Die Erbrechtsreform im d. Novelle (1908); Touaillon Die erbrechtl. Bestimmungen d. Entw. e. Novelle w Z f. Notar. 1908 n. 26—31; Hanausek Zur Lehre vom Erbverzicht n. gelt. öst. R. u. de lege ferenda, w G. Zeit. 1912 n. 3; Hendl Der Erbverzicht, tamże 1912 n. 52.

§ 57.

Postanowienie to usuwa wszelką wątpliwość co do tego, że przepis § 722 jest tylko przepisem dowodowym, że więc tak dowód przypadku, jak i dowód treści dokumentu ostatniej woli są przedmiotem swobodnego ocenienia sędziowskiego po myśli § 272 ust. 1 proc. cyw. Odtąd dowód treści dokumentu może być, zarówno jak i dowód przypadkowego zniszczenia, przeprowadzony wszelkimi dopuszczalnymi środkami dowodowymi.

§ 57 now. nie był objęty uchwałą I. P. Motywa rząd. nadmienią, że potrzeba tego § okazała się szczególnie ze względu na zdarzenia wojenne.

Rozumie się, że dowód treści dokumentu obejmować musi także dowód, iż przy jego sporządzeniu zachowano formę uroczystą wymaganą ustawą do ważności rozporządzenia ostatniej woli. Wynika to także ze zwrotu: „... verliert der letzte Wille seine Wirkung nicht“.

§ 58.

Ust. 1 i 3 sankcjonujące wsteczne działanie § 55 i 57 usprawiedliwione są tem, że §§-fy te są jedynie autentyczną interpretacją § 579 i 722 k. c.

Natomiast przepis § 56 ust. ost. jako zawierający nowe postanowienie nie ma zastosowania do rozporządzeń zdziałanych przed 1. stycznia 1917.

§ 59—60.

Kwestya, czy podstawienie powiernicze jest zależne od warunku, iżby dziedzic podstawiony dożył przypadku przewidzianego podstawieniem, czy też pomyślane jest w ten sposób, że gdyby podstawiony zmarł przed zejściem tego przypadku, dziedzice jego wstępują w jego prawa, a więc jego prawo wyczekiwania przechodzi na jego spadkobierców, jest w pierwszym rzędzie kwestyą interpretacji woli spadkodawcy. Spornem było tylko w nauce i praktyce, co należy przyjąć w przypadkach wątpliwych, a więc

gdy wola spadkodawcy nie jest jasno wyrażona. Przeważało dotąd zapatrywanie, że w takim razie należy przyjąć, iż podstawienie było pomyślane jako warunkowe, t. j., że gasło w razie, jeśli podstawiony nie dożył przypadku przewidzianego podstawieniem (Substitutionsfall).

Nowela rozstrzyga tę kwestyę w przeciwnym kierunku, t. j., że przypuszczać należy w przypadkach wątpliwych, iż wolą spadkodawcy było, żeby podstawienie rozciągało się także na dzieciów podstawionego.

Postanowienie przejściowe § 60 każe zastosowywać nową normę tylko wtedy, gdy spadkodawca zmarł po jej wejściu w życie, t. j., po 1. stycznia 1917, wychodzi bowiem z zapatrywania, że spadkodawca, nie czyniąc odmiennego zarządzenia, zgodził się na interpretację noweli.

Klauzula derogacyjna.

§ 61 i 62.

T. zw. klauzula derogacyjna (§ 716 k. c.) miała na celu zapobieganie podsuwaniu sfalszowanych testamentów, a z drugiej strony ochronę spadkodawcy od nalegań do zmiany testamentu, dając mu możliwość sporządzenia nowego testamentu bez obawy o ważność poprzednio już sporządzonego. W praktyce okazało się, że celu tego nie osiągała, a najczęściej powodowała tylko wątpliwości i spory.

Postanowienie przejściowe § 62 utrzymuje w mocy rozporządzenia ostatniej woli zeznane po 1-szym stycznia 1917, a zatem już w czasie obowiązywania nowej normy, chociażby w poprzednio zeznanem rozporządzeniu klauzula derogacyjna była zawarta, przyznaje więc § 61 moc wsteczną o tyle, że odbiera dawniejszym klauzulom derogacyjnym znaczenie, ale tylko wówczas, gdy chodzi o skuteczność rozporządzenia zeznanego już za panowania nowej ustawy.

Niegodność dziedziczenia i wydziedziczenie.

§ 63.

Zmodyfikowano tu przyczyny niegodności dziedziczenia, opierające się na dotychczasowym § 540 k. c. w ten sposób, że odtąd przyczyną taką będzie tylko zbrodnia (w znaczeniu karnem) popełniona przeciwko samemu spadkodawcy, przyczem motywa zaznaczają, że taka „zbrodnia“ powoduje niegodność dziedziczenia bez względu na to, jakie dobro naruszyła.

Ani ustawa ani motywa nie objaśniają, czy samo popełnienie zbrodni wystarczy do niegodności, czy też potrzeba skazania przez sąd. Za pierwszym zdaniem przemawiałoby to, że już samo popełnienie zbrodni świadczy o niegodności działającego, za drugim to, że tylko sąd karny jest powołany do orzeczenia, czy kto stał się winnym zbrodni, czy nie. Kwestya może się stać praktyczną w przypadkach, w których skazanie stało się niemożliwe z powodu przedawnienia (§ 227 kod. karn.).

§§ 64—66.

Przeprowadzając ściśle zasadę reprezentacji dotychczasowe przepisy k. c. wykluczały od prawa dziedziczenia bezwinnych potomków niegodnego lub ważnie wydziedziczonego „dziedzica“ (§ 541, 780 k. c.). Wydało się to niesprawiedliwym. Now. zmienia więc te przepisy tak w przypadkach dziedziczenia ustawowego, w których mają zastosowanie zasady transmisyi (§ 536 i n. k. c.) — jakoteż i w przypadkach wydziedziczenia, na wprost przeciwne, w tych ostatnich przypadkach z tem ograniczeniem, że potomkowie dziecka, które zostało wydziedziczone, mają tylko prawo żądania zachowku, nie mają zaś dalej idących praw z §§ 777 i 778 k. c.

Now. wyłącza zastosowanie nowej normy do przypadków, w których powołanie do dziedzictwa nastąpiło przed wejściem jej w moc obowiązującą. Ta chwila, nie zaś chwila śmierci spadkodawcy,

rozstrzyga, co ma praktyczne znaczenie przy powo-
łaniu warunkowem (§ 703 k. c.).

Darowizny przy obliczaniu zachowku.

§ 67.

§ ten łączy treść dotychczasowych §§ 784 i 785
k. c. bez zmiany.

§§ 68—72.

Sporną w nauce i praktyce kwestyę, czy darowi-
zny, poczynione za życia przez spadkodawcę, mają
być przy wymierzaniu zachowku doliczane do spu-
ścizny, Najw. Trybunał na pełnym posiedzeniu z 3.
czerwca 1903 (ks. orz. 157) rozstrzygnął przecząco,
wychodząc z zapatrywania, że podstawą obliczenia
zachowku może być tylko majątek pozostały w chwili
śmierci spadkodawcy (§ 784, 785 k. c.), a zupełnie
niezależną jest kwestya, czy i o ile darowizny nad-
mierne (§ 951 k. c.) mogą być „odwołane“ przez
potomków jako dziedziców koniecznych. Nowela,
zgodnie z uchwałą I. P., rozstrzyga rzecz w kierunku
wprost przeciwnym zasadzie wypowiedzianej w orze-
czeniu cyt., a to głównie z powodu, że zasada w niem
sankcyonowana daje spadkodawcy łatwy środek obej-
ścia przepisów o zachowku i udaremnienia praw dzie-
dziców koniecznych przez poczynienie za życia daro-
wizn, z których żadna w granicach § 951 k. c. nie
mogłaby być zacepiona.

Zasadniczo — podług noweli jak i podług dotych-
czasowych norm — podstawą obliczenia zachowku ma
być majątek pozostały. Jednakże do tego majątku
doliczone być mają, na żądanie uprawnionych do
zachowku potomków, darowizny poczynione lub
przyrzeczone przez spadkodawcę za życia, a pozo-
stają bez uwzględnienia jedynie w ust. 2, § 68 wy-
czerpująco wyliczone, mianowicie:

§ 67. Schiffner Erbrechtsreform str. 65; Zoll Fr. jun.
Sind Schenkungen bei Berechnung des Pflichttheiles in Anschlag
zu bringen? w G. Zeit. 1905; Stüber Die Berücksicht. d. Schenk.
w G. Zeit. 1913 n. 19; Wróblewski Zur Anrechnungslehre
w Gellera Zentralbl. T. 23 (1905) str. 961 n.; Till j. w. str. 27.

1) darowizny uczynione w czasie, gdy darujący nie miał żadnego potomka do zachowku uprawnionego (istnienie uprawnionych do zachowku przodków nie wchodzi tu w rachubę);

2) darowizny, poczynione z dochodów majątku darującego, które nie naruszyły jego majątku zakładowego; kwestya, czy tak się rzecz miała, jest rzeczą ocenienia konkretnego przypadku;

3) darowizny, któremi spadkodawca czynił zadość obowiązkowi moralnemu lub względom przyzwoitości, albo które uczynił na cele użyteczności powszechnej, wreszcie

4) które poczynił osobom nieuprawnionym do zachowku wcześniej aniżeli dwa lata przed śmiercią. Darowizny, czynione osobom uprawnionym do zachowku, nie są wyjęte od doliczenia, chociażby dawniej były uczynione (§ 69). Co do darowizn między małżonkami czasokres dwuletni liczony ma być dopiero od chwili rozdziału spółzycia małżeńskiego (separacyi); jeżeli więc między małżonkami nie było separacyi, doliczenie takich darowizn nie ulega czasowemu ograniczeniu (§ 68 ust. ost.).

Prawo żądania doliczenia darowizn służy wszystkim potomkom do zachowku uprawnionym, a nie tylko tym, którzy żyli już w czasie darowizny. Skoro zaś jeden z takich potomków zażąda, doliczenie stanowi obiektywną podstawę obliczenia zachowku wszystkich.

Gdy wedle powyższego darowizny uczynione dziedzicowi koniecznemu także doliczane być muszą do spuścizny, a więc przyczyniają się do zwiększenia także i jego zachowku, musi on dać je sobie potrącić z tej nadwyżki swego zachowku, inaczej byłby wobec innych korzystniej postawiony. — Przepis ten przedstawia się jako wyjątek od zasady § 793 k. c., wedle którego potomek nie może być zniewolony do zwrotu ze swego zachowku tego, co otrzymał za życia.

Zmiana § 70 polega jedynie na tem, że odpowiednio do nowych zasad w doliczaniu darowizny opuszczono wyrazy: „tylko ze szczodrobliwości“.

Wobec tego, że wszelkie darowizny, poczynione za życia przez spadkodawcę, doliczają się do spuścizny przy obliczaniu zachowku, pojęcie darowizny nadmiernej (§ 951 k. c.) utraciło co do zachowku znaczenie. Prawo żądania zwrotu od obdarowanego nie jest już zależne od tego, iżby darowizna przekraczała połowę majątku, lecz istnieje tylko o tyle, o ile majątek pozostały nie starczy na pokrycie zwiększonego (przez doliczenie darowizn) zachowku. Z tego powodu musiał § 951 k. c. ulegć zupełnej zmianie. Prawo żądania zwrotu darowizny jest roszczeniem opartem na tytule wzbogacenia się, odpada więc podług (niezmienionego) § 952 k. c., jeśli obdarowany nie ma już ani rzeczy ani jej wartości, chyba że pozbył się posiadania w złej wierze.

Nowa stylizacja § 951 wyraża myśl prawodawczą, że zachówek przede wszystkim pokrywany być powinien ze spuścizny, a więc, że żądanie uzupełnienia zachowku (§ 775 k. c.) skierowane być powinno w pierwszym rzędzie przeciw dziedzicowi testamentowemu lub innym w rozporządzeniu ostatniej woli obdarzonym osobom (§ 783 k. c.). Dopiero o ile pokrycie takie w spuściźnie się nie znajdzie, mają być pociągani obdarzeni za życia spadkodawcy, a to bez względu na to, czy dziedzic testamentowy ma obowiązek uzupełnienia zachowku czy nie.

Wierzyciele dziedzica.

§§ 73 do 75.

Postanowienia te opierają się na zapatrywaniu, że dziedzic przed przyznaniem mu dziedzictwa ma wprawdzie prawo rozrządzania swem prawem dziedziczenia (§ 1278 k. c.), nie zaś przedmiotami należącymi do spuścizny (d. n. z 3. czerwca 1846, zb. u. s. nr. 968), że więc przede wszystkim zaspokoić się mogą ze spuścizny wierzyciele spadkodawcy (§ 811 k. c.), nie zaś wierzyciele dziedzica, zaczem też pierwsi przed przyznaniem spadku mają pierwszeństwo przed tymi drugimi. Według tego zapatrywania spuścizna

stanowi odrębne dobro, do którego mają prawo wierzyciele spadku, zapisobiercy i dziedzice konieczni, tak, że wierzyciele dziedzica mają prawo tylko do tego, co pozostanie po zaspokojeniu tamtych. Z tego stanowiska rzecz biorąc, uważają motywa tak rządowe jak i I. P., że przepis § 822 w dotychczasowem brzmieniu daleko sięga po za cel, naraża na straty wierzycieli spadkowych, utrudnia uregulowanie spadku drogą działów i szkodzi uczestnikom, przeciw którym wierzyciele dziedzica żadnych nie mają praw.

W praktyce powstawały wątpliwości, wobec których wierzycieli spadkowych ustąpić muszą wierzyciele dziedzica, jak dalece przyznać im można środki zabezpieczenia, jak się rzecz ma ułożyć, jeśli jest więcej dziedziców, a wierzyciele jednego uzyskają prawo zastawu na jego idealnej części przedmiotów spuścizny, w jaki sposób ubezpieczone być ma prawo na idealnej części własności, która z księgi nie jest widoczną, co wszystko utrudnia w wysokim stopniu działy majątku między dziedzicami i czyni ten dział interesem ryzykownym, a z drugiej strony skłania wierzycieli spadkowych, którzy nie mogą przewidzieć, jak dalece wierzyciele dziedzica zdołają zrealizować swe prawa po myśli § 822 k. c., do poszukiwania zabezpieczeń na przedmiotach spuścizny, a to — z przeczności — nawet dla najmniejszych swoich wierzytelności.

Postanowienia §§ 73—75 mają zatem na celu :

1) wykluczyć w czasie aż do przyznania spadku wszelką egzekucję na przedmioty spuścizny na rzecz wierzycieli dziedzica z wyjątkiem tych przedmiotów, które pozostawiono dziedzicowi do swobodnego zarządzania w ciągu pertraktacyi spadkowej (§ 73) ;

2) ułatwić wierzycielom dziedzica zajęcie przedmiotów spadkowych zaraz po przyznaniu dziedzictwa tym sposobem, że się ich o tem przyznaniu zawiadamia równocześnie z dziedzicem (§ 74) ;

3) dopuścić zarządzeń tymczasowych w pośród warunków przewidzianych w §§ 379 i 382 ord. egz. (§ 75).

Przepisy prawa obligacyjnego.

Przyrzeczenie publiczne.

§ 76.

Postanowienie to ma na celu zapełnić lukę w ustawie przez wyraźne sformułowanie zasady, w praktyce najczęściej uznanej w dotychczasowym prawie cywilnem jednak nigdzie nie wypowiedzianej, że jednostronne przyrzeczenie nagrody, jeśli nie jest zwrócone do pewnej jakiejś osoby, nabiera siły obowiązującej przez ogłoszenie publiczne. Publiczne ogłoszenie jest tu wymogiem nie tylko formy, lecz materialnym warunkiem mocy obowiązującej przyrzeczenia.

Nowela przyjęła tu teorię jednostronnego zobowiązania ważnego bez potrzeby przyjęcia przez kogokolwiek, gdy przeciwnie teoria umowna uznaje przyrzekającego za zobowiązanego, gdy kto wyraźnie lub milcząco przez wykonanie świadczenia przyrzeczenie przyjmie. Do ważności przyrzeczenia, który ma za przedmiot ubieganie się o nagrodę konkursową, wymagane jest nadto, aby oznaczony był w ogłoszeniu pewien okres czasu, w ciągu którego powinno nastąpić ubieganie się o nagrodę. W przeciwnym razie jest ono nieważne.

§ 77.

Zasadniczo jednostronne przyrzeczenie jest odwoławalne. Ważność odwołania jest jednak zależna od publicznego ogłoszenia w tej samej formie, w jakiej nastąpiło przyrzeczenie, albo w formie równie skutecznej. Wszelako można się zrzec odwoławności albo wyraźnie w ogłoszeniu, albo sposobem dorozumianym przez oznaczenie okresu czasu, w pośród którego przyrzekający chce być związany przyrzeczeniem, albo wreszcie przez zawiadomienie pewnej osoby, to ostatnie z tym skutkiem, że będzie ono skuteczne

§ 76. v. Mayr Die Auslobung nach der revidierten Novell^e w Zeitschr. f. Notar. 1910 n. 13.

wobec osoby zawiadomionej, chociażby nie było ogłoszone publicznie. W każdym razie odwołanie będzie bezskuteczne wobec osób, które dokonały świadczenia, jeśli udowodnią, że o odwołaniu bez własnej winy nie miały wiadomości.

Przepis ustępu 2. jest normą interpretacyjną, t. j. taką, którą zastosować należy w przypadku, jeśli inna wola przyrzekającego nie wynika z ogłoszenia.

O umowach i aktach prawnych wogóle.

§ 78—80.

Zmiana napisu 17. rozdziału odpowiada zmienionej treści tego rozdziału, który traktuje już nie tylko „o umowach“, lecz „o aktach prawnych wogóle“. Dawny napis zresztą już i dotychczasowej treści nie całkiem odpowiadał. O umowach traktują §§ 861 i nast., co wskazuje (nowy) napis § 861.

§ 81.

Postanowienia o dojściu do skutku umowy wzorowane są na art. 319 ust. handl., sformułowanie ich jednak zastosowuje się do dotychczasowego § 862 k. c. Co do czasu, w którym ma być przyjęte przyrzeczenie (Verprechen, wyraz, mający znaczenie identyczne z użytym w ust. handl. wyrazem Antrag, propozycja, wniosek, oferta), rozstrzyga, jak dotąd, w pierwszym rzędzie wola przyrzekającego, a dopiero w braku objawienia tej woli wchodzi w zastosowanie okresy czasu wskazane ustawą. Zamiast przeciwstawienia przyrzeczenia „ustnego“ i „pisemnego“ wprowadza nowela przeciwstawienie przyrzeczenia „między obecnymi i nieobecnymi“. To zaś pociągnęło za sobą potrzebę osobnej normy dla przyrzeczeń uczynionych telefonem, które dotąd traktowane były tak, jak każde inne ustne, a wobec zmiany wprowadzonej w braku takiej osobnej normy byłoby

§ 81. Klein Peter Zu § 120 d. Entwurfes w Gellera Zentralbl. 1908 str. 886; Schulz Der Vertragschluss im Entw. w Ger. Zeit. 1910 str. 31—33.

podpadły pod normę przyrzeczenia „między nieobecnymi“.

Przed upływem czasu przyjęcia przyrzekający nie może cofnąć przyrzeczenia.

Rozumie się jednak, że już w treści przyrzeczenia zastrzedz sobie może przyrzekający, iż upływem tego czasu nie będzie wiązany. Rozumie się także, że odwołanie wysłanego przyrzeczenia będzie skuteczne, jeśli dojdzie adresata przed lub równocześnie z nadejściem przyrzeczenia.

Nowem jest postanowienie ostatniego zdania § 81, że przyrzeczenie nie gaśnie, jeśli jedna albo druga strona w ciągu czasu przyjęcia umrze, chyba gdyby inna wola przyrzekającego wynikała z okoliczności. Przeciwny przepis § 918 k. c. jest więc derogowany, niemniej upada wysnuwany sąd wniosek, że przyrzeczenie gaśnie także i wtedy, jeśli jedna albo druga strona w tym czasie utraci zdolność do działania.

§ 82.

1. Z nowego § 862 a. wynika, że nowela skłania się — do przyjętej już w dotychczasowym prawie — chociaż nie bez opozycji — teorii odbioru (Empfangstheorie), wedle której do sfinalizowania umowy wystarczy, jeśli przyjęcie dojdzie przyrzekającego tak, ażeby o niem mógł powziąć wiadomość, bez względu na to, czy rzeczywiście ją poweźmie.

2. W razie spóźnionego nadejścia odpowiedzi w należyтым czasie wysłanej, przyrzekający ma obowiązek donieść o spóźnionem jej nadejściu bezzwłocznie przyjmującemu, inaczej umowa przychodzi mimo to do skutku, jeśli ofiarujący musiał poznać, że przyjęcie w należyтым czasie zostało odesłane.

§ 83.

Pierwszy ustęp zgadza się dosłownie z dotychczasowym § 863 k. c.

O ust. 2. ob. poniżej przy § 102.

§ 84.

Chociażby adresat na przyrzeczenie wcale nie odpowiedział, nowela wyjątkowo uważa umowę za

zawartą, gdy podług natury interesu albo przestrzeganego w obrocie zwyczaju nie należało się spodziewać wyraźnego przyjęcia, jeśli adresat wykonał czynność wymaganą w ciągu czasu w przyrzeczeniu oznaczonego albo odpowiadającego okolicznościom. Samo faktyczne wykonanie żądanej przez ofiarowującego czynności powoduje wówczas dojście do skutku umowy.

W pierwotnym projekcie rządowym (§ 119) przewidziany był przypadek, że przyrzekający w swym wniosku zrzeknie się odpowiedzi i na ten wypadek było postanowione, że taki wniosek uważa się za przyjęty, a zatem umowę za zawartą, jeśli adresat nie odrzuci wniosku w należyтым czasie. Przepisu tego nie przyjęła nowela z powodu, że tem sankcyonowane byłoby molestowanie ofertami, któreby wiązały adresata, gdyby tenże nie zadał sobie pracy odrzucania ich w należyтым czasie.

§ 85—88.

Postanowienia dotychczasowe o wpływie przymusu i błędu (pomyłki), uznawane powszechnie tak w teorii, jak i w praktyce za odpowiednie, nie uległy zasadniczym zmianom, doznały jedynie w szczególach pewnego ściślejszego sformułowania.

I tak: 1) Zasadę kierującą, że uznanie umowy za nieważną z powodu (istotnego) błędu nastąpić może tylko wtedy, jeśli błąd spowodowany był oświadczeniem drugiej strony lub jeśli ta druga strona spostrzedz go musiała, wyrażoną dotąd w dwóch odrębnych §§ 871 i 876 k. c., wyraża nowela w jednym zdaniu (§ 86).

2) Jaśniej uwydatniono myśl, która tkwiła już i w dotychczasowym prawie, że ochrona zaufania nie jest zależna od winy drugiej strony, że owszem wystarczy, jeśli błąd przez drugą stronę chociażby bezwinnie był spowodowany. W tym celu wykre-

§ 85. Ehrenzweig Prof. A. Der Irrtum bei entgeltlichen Verträgen w Grünhuta Zeitschr. T, 35 (1908) str. 613.

ślono użyte dotąd w § 871 k. c. wyrazy „wprowadzenie w błąd przez fałszywe udawanie“ (... durch falsche Angaben irreführt) i zastąpiono je wyrazem „spowodowany“ (błąd) („veranlasst“).

Użyciem wyrazów „co do treści oświadczenia, które strona sama złożyła, albo które drugiej stronie doszło“, nowela wskazuje, że oddawca jakiegoś oświadczenia ponosi sam niebezpieczeństwo, polegające na przekręceniu przez posłańca, telegraf itp., która to zasada wprawdzie już w dotychczasowym prawie była zawarta, lecz ze stylizacji ustawy nie całkiem jasno wynikała.

3) Nowem jest postanowienie ostatniego ustępu § 86, że odbiorcy oświadczenia nie wolno błędzącego chwycić za słowo, jeśli błąd wprawdzie nie musiał mu być jawny już przy odebraniu, lecz wyszedł na jaw jeszcze w czasie (re integra), t. j. jeszcze w czasie takim, zanim oświadczenie spowodowało go do pewnych zarządzeń.

4) Kwestya, czy błąd co do „przymiotów“ osoby lub rzeczy należy do błędów istotnych po myśli § 871 k. c., a nie do błędów co do pobudki, które z reguły nie wpływają na ważność umowy, była już w dotychczasowym k. c. rozstrzygnięta wyraźnie tym sposobem, że § 871 wymieniał wyraźnie także istotne błędy co do przymiotów, a § 873 błąd co do osoby stawiał na równi z innymi.

5) Zrównanie podstępu z przymusem wywartym w celu spowodowania kogoś do zawarcia umowy (§ 85), tudzież uchylenie „wprowadzenia w błąd przez fałszywe udawanie“ wywołały też potrzebę zmian i uzupełnień w tekście § 875 k. c. (§ 87).

6) § 88 stanowi wyraźnie, że przepisy o błędzie nie tylko odnoszą się do oświadczeń umownych, lecz do wszystkich, które przeznaczone są do wiadomości innych osób, a więc np. także do wypowiedzeń, zawiadomień itp. To zresztą i dotąd powszechnie było uznawane.

Teraźniejsza stylizacja § 871 ma na celu jeszcze

uwydatnienie tego, że tu nie chodzi o błąd co do motywów, lecz o błąd co do samej treści umowy. §§ 872 i 873 pozostały niezmienione.

Błąd co do pobudki tak samo jak dawniej nie wpływa z reguły na ważność umowy. Dopuszczając takiego wpływu, danoby tem zbyt wielką sposobność do opugnowania pod tym pozorem umów prawomocnie zawartych. Jedynie tylko wówczas, jeśli druga strona błąd co do pobudki wywołała podstępnie, słusznem jest zrównanie wpływu błędu tak wywołanego z wpływem przestachu nieprawnie wywartego (§ 85). Błędna pobudka wpływa na ważność interesu tylko wówczas, jeśli była decydującą dla powzięcia woli, a druga strona albo ją podstępnie spowodowała, albo w działaniu trzeciej osoby brała udział, albo o niem wiedziała lub choćby tylko wiedzieć musiała (§ 87).

§ 89.

Postanowienia o zobowiązaniach niemożliwych i niedozwolonych w dawnym § 878 mieściły się razem. Nowela je rozdziela, traktując o niemożliwych w 878 k. c. (§ 89 now.), o niedozwolonych w § 879 k. c. (§ 90 now.). Złączenie ich w dawnym § 878 uważa K. I. P. ze stanowiska systemu za niewłaściwe, ze stanowiska praktycznego za zdolne wprowadzić w błąd, ponieważ „niemożność“ odnosi się do przedmiotu, zaś „niedozwolenie“ do przyczyny (causa) umowy. Zdanie 2 § 878 mieści w sobie to, co dotąd wyrażał § 882 k. c. pod względem częściowej niemożności.

Ostatnie zdanie § 882 k. c. odnosi się do t. zw. culpa in contrahendo, przyczem opuszczono wzmiankę o „uwodzeniu“ („...wer ...täuschet“) jako zbędną.

Wzmiankę ostatniego ustępu dawnego § 878, o „korzystaniu ze szkody drugiego“, pominięto z powodu, że obowiązek do zwrotu szkody wynika już z §§ 877, 1174 i 1447 k. c.

§ 90.

1) Że pojęcie zobowiązań niedozwolonych obejmuje także i niemoralne, jest powszechnie uznane, a interpretacja ta znajduje formalne poparcie w przepisie § 26, wedle którego „niedozwolonemi spółnościami“ są „nie tylko zabronione, ale także i takie, które oczywiście sprzeciwiają się dobrym obyczajom...“. Mimo to nowela mówi o umowach, które „sprzeciwiają się dobrym obyczajom“ osobno z powodu, że § 878 k. c. (dotychczasowy) mówi o nieważności umowy, której przedmiotem jest świadczenie niedozwolone, gdy niemoralność odnosi się do jej przyczyny (causa), tak, że świadczenie samo przez się dozwolone, tem iż je związane przyczynowo ze świadczeniem pieniężnym, może uczynić umowę niemoralną. Niemoralność, która powoduje nieważność umowy, niekoniecznie wynikać musi z dosłownego brzmienia umowy, ale wynikać musi z celu interesu. Tym względem czyni zadość § 90, mówiąc nie o niemoralności przedmiotu, albo o niemoralności treści, lecz o tem, że umowa sprzeciwia się dobrym obyczajom.

2) W § 26 określa k. c. jako „niedozwolone“ także spółności, które sprzeciwiają się publicznemu porządkowi. Zdawałoby się więc, że do umów „niedozwolonych“ należą po myśli k. c. także i takie umowy. Proj. rząd. też tę konsekwencyę wysnuwał i uznawał (§ 127). Autorowie projektu I. P. sądzili jednak, że tym sposobem wymaganoby od sędziego oceniania umów ze stanowiska urzędów publicznych, któreby wobec dzisiaj istniejących przeciwieństw politycznych i gospodarczych mogło być niebezpieczne. Now. zgodnie z I. P. już także nie mówi o umowach „sprzeciwiających się porządkowi publicznemu“, a motywa dodają, że zaniechanie tej wzmianki nie spowoduje dotkliwej luki w ustawie już z tego powodu, ponieważ najcięższe wypadki naruszenia porządku publicznego zazwyczaj zarazem wykraczają przeciw dobrym obyczajom, a nie jest pożądane podawać

sędziemu środek unieważnienia umów z powodu wykroczeń mniej rażących.

3) Wyliczone pod 1, 2 i 3 § 90 umowy „niemoralne“ były już przewidziane z zakazach dotychczasowego § 879 k. c. w ust. 1, 2 i 4 i zostały utrzymane w nieco zmienionej formie (ad 2 z tą różnicą, że nie tylko całkowite, lecz także i częściowe nabycie sprawy procesowej przez adwokata uznano za nieważne); opuszczono zaś ustęp 3 o umowach lekarzy z powodu przytoczonego już w Obj. do projektu rządowego, że umowy lekarzy o podjęcie się leczenia same przez się nie wykraczają przeciw dobrym obyczajom ani nie dają powodu do obaw, lecz stają się niemoralnymi tylko wówczas, gdy przychodzą do skutku pod wpływem wywartej presji na chorego lub osób jemu bliskich, albo też gdy połączone są z wyzyskiwaniem przymusowego położenia chorego przez lekarza. W takich jednak wypadkach są już nieważne po myśli ogólnego postanowienia o nieważności umów, sprzeciwiających się dobrym obyczajom.

4) Nowym jest zakaz interesu lichwiarskiego (§ 90, l. 4), który przedstawia się jako rozszerzenie uzasadnionego w ust. z 25. maja 1881, dz. u. p. nr. 47, zakazu lichwy kredytowej na wszelkie interesa lichwiarskie, które to rozszerzenie nie da się uniknąć, skoro ustawodawstwo karne (RC. z 12. października 1914. dz. u. p. nr. 275, zmieniające ustawę z r. 1881) wszystkie takie interesa uznało za karygodne. Ustawa cywilna bowiem nie może uważać za ważne umów, które ustawa karna potępia jako karygodne, nie może zakreślać pojęciu lichwy cywilnej ciśniejszych granic, aniżeli ustawa karna wyznacza lichwie karnej. — W ust. 4 wymienionego § 879 k. c. (§ 90) zamieszczono więc dosłownie całą treść § 1 RC. z 12. października 1814, dz. u. p. nr. 275.

Zwrócić uwagę należy na to, że podług tego rozpc. ces. i podług nowego § 878 k. c. interes lichwiarski jest bezwarunkowo nieważnym, gdy podług ust. z 28. maja 1881 §§ 8 i 10 nieważność ta uczyniona była

zależną od orzeczenia sędziego (karnego, wyjątkowo także cywilnego). Zresztą ustawa z 28. maja 1881 dz. u. p. n. 47 zniesioną została rozp. ces. z 12. października 1914, dz. u. p. n. 275.

§ 91.

Wobec tego, że now. uznaje wyraźnie ważność umów na korzyść osób trzecich (§ 106 do 108 CR.), a niedopuszczalność umów na ciężar osób trzecich wynika już z zasad §§ 1016 i 1017 k. c., całe pierwsze zdanie dawnego § 881 odpada. O ile jednak § 881 k. c. traktował o przyrzeczeniu wstawienia się u osoby trzeciej (zd. 2), urobiono z niego osobny § 880 a (§ 91 now.) w zmienionej nieco formie. Wedle tego nowego §-fu przyrzeczenie wstawienia się u osoby trzeciej obowiązuje, jeśli wstawienie się było bezskuteczne, do zupełnego zadośćuczynienia tylko wtedy, jeśli zobowiązujący się poręczył za skutek. — Pozbawiony w ten sposób swej treści dawny § 881 k. c. użyto w 3. Tyt. na pomieszczenie w nim zasadniczej normy co do umów na korzyść osób trzecich (por. § 106).

§ 92.

W zasadzie utrzymuje nowela przestrzegana w dotychczasowym prawie swobodę formy umów (§ 883 k. c.). Jednakże już według dotychczasowego prawa strony mogły uznać formę pisemną za konieczną, co miało ten skutek, że przed podpisaniem nie uważano umowy za zawartą (§ 884 k. c.). Nowela przewiduje oprócz formy pisemnej także inne formy zawarcia umowy. Kwestya, czy bezformalne zgodzenie się stron na treść umowy ma już obowiązywać, a dokument ma być tylko powtórzeniem jej, czy środkiem dowodowym, czyli też umowa ma obowiązywać dopiero z chwilą swego udokumentowania, jest kwestyą interpretacji woli stron. Chodzi tylko o to, co należy przyjąć w przypadku, gdyby strony pod tym względem się nie oświadczyły. Otóż na taki przypadek nowela ustanawia domniemanie, że strony nie chcą

być wiązane przedtem, zanim nie dopełnią umówionej między sobą formy. Dowód, że inną była wola stron, jednak w każdym razie jest dopuszczalny.

§ 93.

Różnica między dotychczasowym § 885 k. c. a nowym jest jedynie formalną: wyraz „punktacja“ zamiast w napisie, który wykreślono, umieszczony jest w tekście (w klamrach).

§ 94.

Pierwszy ustęp łączy przepisy dawnych §§ 884 i 886 k. c. z tą odmianą, że mówi nie tylko o formie pisemnej przez strony wyraźnie umówionej, lecz wogóle o perfekcyi umowy, która czy to z mocy ustawy czy też woli stron ma być zawartą we formie pisemnej, i że nieco inaczej jak dotąd normuje podpis znakiem ręcznym. Na równi z pisemnem zawarciem umowy uznaje nowela sądowe lub notaryalne jej udokumentowanie, ponieważ daje ono co najmniej taką samą gwarancję autentyczności i woli powziętej na seryo. Mechaniczne naśladownictwo podpisu ważne jest jedynie w przypadkach, w których podług zwyczaju w obrocie interesów jest praktykowane. — Ostatnie to postanowienie odnosi się tylko do materialnego znaczenia podpisu, nie dotyka zaś siły dowodowej tej formy podpisu, która ma być oceniona wedle zasad proc. cyw. (§ 294 proc. cyw.).

§ 95.

Zniesienie § 887 k. c. motywowane jest tem, że, jak uczy doświadczenie, § ten najczęściej nadużywany bywał w tym celu, ażeby udaremnić usprawiedliwione zarzuty przeciw roszczeniom podnoszonym na podstawie umów pisemnych. Dla interesów na raty już dawniej nie miał zastosowania (§ 8 ust. z 17. kwietnia 1896 dz. u. p. nr. 70).

§§ 96, 97.

Formę aktu notaryalnego lub stwierdzenie protokołem sądowym umowy o kupno dziedzictwa

motywuje K. I. P. ważnością aktu, formę poręki i chęcią zapobiegania lekkomyślnemu obejmowaniu poręki. Po myśli art. 317 kod. handl. przepis ten co do poręki nie ma zastosowania w interesach handlowych.

Nie znajdujemy w materiałach rozbioru kwestyi, co ma obowiązywać wówczas, gdy umowy te, bezformalnie zawarte, dobrowolnie dopełnione zostaną. Wobec tego, że § 1432 k. c. pozostaje niezmieniony, dopełnienie takiej bezformalnie zawartej umowy nie daje podstawy do żądania zwrotu tego, co zapłacono (*condictio indebiti*).

§ 98.

Normy obliczania okresów czasu (§ 902 k. c.) zmienione są w dwojakim kierunku :

1) że nowela nie czyni różnicy między obliczaniem okresów ustawowych i umownych (jak to dotąd czynił § 902 k. c., którego ustęp 1 odnosił się do umownych, ustęp 2 do ustawowych okresów czasu) ;

2) że § 902 k. c. w zmienionem nowelą brzmieniu ma być wedle motywów K. I. P. normą dyspozycyjną (względnie obowiązującą), to znaczy, ma zastosowanie tylko tam, gdzie inny sposób obliczenia nie jest ustanowiony (ustawą lub umową).

Jako regułę wprowadza nowela sposób obliczania, przewidziany w kod. handl. (art. 328).

Różnica między obliczaniem okresów oznaczonych na dni i na miesiące (ust. 1 i 2 § 98) wywołała potrzebę zmiany §§ 120, 138, 163 k. c. i redukcję terminów tam podług miesięcy wymienionych na dni (ob. § 202 now.). Oprócz wyżej podanych w §§ 120, 138, 163 k. c. określonych terminów, inne (n. p. §§ 156, 158, 159, 933, 1097 k. c. itd. podług miesięcy, dalej wszystkie terminy przedawnienia określone podług lat) mają być obliczane kalendarzowo, długość ich tedy może być różna w miarę tego, kiedy ich początek przypada.

§ 99.

Pierwsze dwa zdania nowej stylizacji rzeczowo są zgodne z dawnym § 903 k. c. Zdanie 3 zastosowuje się do kod. handl. (art. 329) z pewnemi, drobniejszymi różnicami, mianowicie pomija surowszy przepis art. 330 k. handl., że w razie obowiązku wykonania „w ciągu pewnego czasu“, wykonanie nastąpić musi przed upływem tegoż czasu, że mówi o „uznanych“ — nie jak w kod. handl. o „ogólnych“ — dniach świątecznych, wkońcu, że dozwala wyraźnie odmiennej umowy.

§ 100, 101.

Co do miejsca dopełnienia rozstrzyga — jak dotąd — w pierwszym rzędzie wola stron, ewentualnie natura i cel interesu. Gdyby te okoliczności stwierdzić się nie dały, to nowela przepis (dawnego) § 1420 k. c. dany dla dopełnienia zobowiązań pozaumownych, rozszerza także na umowne, wskazując jako regułę miejsce zamieszkania dłużnika jako miejsce dopełnienia umowy (Holschuld). Dotychczas dla ruchomości wskazane miejsce: „gdzie obietnicę uczyniono“ dla obrotu jest nieprzydatne, bo miejsce to jest zazwyczaj zależne całkiem od przypadku, a strony najczęściej przy zawieraniu umowy o niem wcale nie myślą. — Rozstrzygające jest miejsce zamieszkania dłużnika w czasie zawarcia umowy, w przypadku zaś, gdyby zobowiązanie powstało w przedsiębiorstwie przemysłowem lub zarobkowem, miejsce siedziby tegoż. Rozumie się, że gdyby dłużnik nie miał stałego miejsca zamieszkania, rozstrzyga miejsce jego pobytu, a gdyby miał więcej przedsiębiorstw, naówczas podług § 906 ma on wybór.

Natomiast świadczenia pieniężne są długami przynośnymi (Bringschuld). Dłużnik przesłać winien zapłatę do miejsca zamieszkania wierzyciela, to nawet i wówczas, gdyby wierzyciel zmienił miejsce zamieszkania, lecz w tym ostatnim przypadku zwiększone niebezpieczeństwo i nadwyżkę kosztów ponosi

wierzyciel. Nowela nie dodaje, że i w tych przypadkach miejscem świadczenia pozostaje miejsce zamieszkania dłużnika, tak, jak to czyni art. 325 ust. 2 kod. handl.; K. I. P. jednak sądzi, że to jest tak powszechnie uznane, iż nie wymaga wyraźnego w ustawie przepisu.

§ 101 zastosowuje § 1420 do powyższych postanowień.

§ 102.

Niema już podobno dziś wątpliwości, że także i według dotąd obowiązującego kodeksu przy tłumaczeniu umów nie należało się trzymać dosłownego brzmienia umowy. Dawny § 914 powołując się na § 6 k. c. daje wyraźną skazówkę, że tak samo, jak przy tłumaczeniu ustaw należy uwzględniać zamiar prawodawcy, przy tłumaczeniu umów należy uwzględniać zamiar stron zawierających umowę. K. I. P. sądziła jednak, że należy zmodernizować przepis ten dla tego, aby wobec nowego unormowania interpretacji umów w kod. niemieckim i formalnie odmiennego unormowania jej w kod. handl. nie powstało mniemanie, że skoro nowela pomija ten przedmiot milczeniem, istnieje po za różnicą formalną także i wewnętrzna różnica między prawem k. c., a prawem niemieckim i prawem handlowem.

§ 102 wyraża tę samą myśl, która tkwiła dotąd w § 914, we formie zbliżonej do art. 278 kod. handl. Aby jednak uniknąć pozorów, jakoby nowela odwróciła się od uwydatnionej w k. c. teorii zaufania, w kierunku teorii woli, nie mówi nowy § 914 k. c. o zbadaniu „woli“, lecz z zamiaru kontrahentów, przez co jaśniej daje do zrozumienia, że chodzi tu o zamiar obu stron, t. j. o sam cel interesu (causa).

Na wzór kod. niem. (§§ 157, 242) nowela każe uwzględniać zwyczaj obrotu (Verkehrssitte), dodaje jednak, że ma to być zwyczaj „uczciwego obrotu“. Tego samego zwrotu używa nowela w § 83 (863 k. c.) odnośnie do milczących oświadczeń woli.

W porównaniu z art. 278 kod. handl. zachodzi jeszcze dalsza różnica, że nowela nie zwraca się z poleceniem zbadania jedynie do sędziego, lecz daje przedmiotową regułę ogólną dla każdego, a przede wszystkim dla stron, wychodząc z założenia, że nie tylko sędzia tłumaczy umowę, lecz musi ją należycie rozumieć kontrahent sam, aby się zastosować do jej prawdziwego znaczenia.

§ 103.

Paragraf ten (którego nie było w uchwale I. P.) ma na celu uchylić mniemanie wywołane dotychczasową stylizacją § 916 k. c., że zarzut pozorności umowy może być podniesiony jedynie przez strony kontraktowe, nie zaś także przez osoby trzecie. Gdy umowy pozorne zawierane bywają najczęściej w celu wprowadzenia w błąd osób trzecich n. p. wierzycieli, nowy § 916 uznaje umowy takie wyraźnie za nieważne, a jedynie wyklucza zarzut pozorności umowy wobec osób trzecich, które nabyły prawa w zaufaniu do tego, że interes jest prawdziwy.

§ 104—105.

Nie działają wstecz przepisy §§ 81 i 82 (§§ 862 i 862a), ponieważ ofiarujący w chwili, gdy czyni wniosek, liczy się z obowiązującą w owym czasie ustawą (zatem z dawnym § 862 k. c.); nie działa też wstecz § 92 (§ 884 k. c.), bo nie jest wykluczone, że strony umawiając się przypuszczały, iż tylko przy wyraźnym oświadczeniu zamiaru zobowiązanie powstaje dopiero z chwilą podpisania dokumentu; — nie mają też wstecznej mocy obowiązującej przepisy formalne §§ 94 (§ 886 k. c.), 96 (§ 1278 k. c.) i 97 (§ 1346 k. c.), tudzież przepisy o czasie i miejscu świadczenia zawarte w §§ 98—101 (§§ 902—905, 1420 k. c.) już podług zasady § 5 k. c., a w końcu nie ma też wstecznej mocy § 95 znoszący § 887 k. c., ponieważ strony zawierając umowę w czasie, gdy obowiązywał, musiały się liczyć z jego istnieniem.

Natomiast nadano moc wsteczną przepisom §§ 83, 84, 88, 89, 91, 102 i 103 (§§ 863, 864, 876,

878, 880a, 914 i 916 k. c.), ponieważ są to przepisy interpretacyjne, które nie wprowadzają zmian w dotychczasowym prawie, lecz przedstawiają się jedynie jako nowe sformułowanie lub analogiczne zastosowanie norm prawa dotychczasowego, a więc mogą być zastosowane także i do umów dawniej zawartych; — dalej nietylko §§ 85 i 87 (§§ 870, 875 k. c.), które jako zwrócone przeciw podstępowi takiej wstecznej mocy wymagają, lecz i § 86 (§ 871 k. c.), którego jedyny nowy (ostatni) dodatek odpowiada zasadzie *bonae fidei*; w końcu § 90 (§ 879 k. c.), którego jedyny nowy przepis (ust. 4 o lichwiarskich interesach), jako *jus cogens* w prawdziwym słowa znaczeniu, musi otrzymać moc wstecznego działania, podobnie jak ją miała ust. o lichwie z r. 1881 (§ 13) i jak ją sobie przypisuje rozp. ces. z 12. października 1914 dz. u. p. n. 274.

Umowy na korzyść osób trzecich.

§ 106—108.

1. Podnoszono często wątpliwość, czy podług pr. austr. w ogóle dopuszczalne są umowy na korzyść osób trzecich, wobec tego, że § 881 k. c. zabrania „przyjmować przyrzeczenie za drugiego“, a § 1019 k. c. odnosi się tylko do szczegółowego przypadku pełnomocnictwa.

Nowela wychodzi z założenia, że przyrzeczenie świadczenia czegoś na korzyść osoby trzeciej nie mającej udziału w zawarciu umowy, nie jest anomalią, lecz tak samo, jak każde inne przyrzeczenie przez ustawę niepotępione, odnosić powinno skutek, jakiego wymaga cel umowy, to znaczy obowiązywać przyrzekającego wobec kontrahenta do dopełnienia. Gdy zaś osiągnięcie celu umowy takiej najczęściej zapewnione bywa tylko wtedy, jeśli osobie trzeciej urośnie stąd bezpośrednie i samodzielne prawo prze-

§ 106. Last Zur Lehre von d. mittelb. Leistung w Grünhuta Zeitschr. T. 37 (1910) str. 615; Geller Versprechen und Zuwendungen für Dritte w Gellera Zentralbl. T. 30 (1912) str. 1

ciw temu, kto się zobowiązał, § 106 ust. 2 stanowi, że prawo takie powstaje w osobie trzeciej wówczas, gdy to wynika z zawartej między kontrahentami umowy i z natury i celu jej, a domniemywa się w razie wątpliwości, że tak się rzecz ma, jeśli świadczenie jest tego rodzaju, iż korzyść przynosi głównie osobie trzeciej.

2. Co do chwili, w której osoba trzecia nabywa takie samodzielne prawo, tak, iż go już strony kontraktowe zmienić, ani znieść nie mogą, to ci, którzy już w dotychczasowej ustawie uznawali możliwość powstania takiego prawa opierając się na § 1019 k. c. za taką chwilę uważali tę, w której jedna ze stron kontraktowych o umowie zawiadomiła tę osobę trzecią. Nowela unika ogólnego określenia tej chwili, lecz owszem kwestye, w jakiej chwili to prawo samodzielne powstaje w osobie trzeciej, czyni zależną, tak samo, jak kwestye, czy ono w ogóle powstaje, od umowy stron kontraktowych i natury i celu jej, a wyróżnia tylko jeden przypadek, stanowiąc, że w razie przeniesienia nieruchomości, prawo takie osoby trzeciej powstaje, jeśli niema innej umowy, z chwilą oddania nieruchomości. Nie uchybia to jednak odmiennym postanowieniom w ustawach specjalnych, jak n. p. co do ubezpieczeń życia § 132 ord. ubezpieczeniowej z 22. listopada 1915 r., dz. u. p. nr. 343.

3. Osoba trzecia nabywa prawo wprawdzie bez potrzeby przyjęcia, lecz nie wbrew woli, może bowiem je odrzucić przez oświadczenie wobec promitenta. Wówczas uważa się tak, jak gdyby prawo przez osobę trzecią nigdy nie było nabyte. Czy i jakie skutki odrzucenie takie wywiera na stosunek stron kontraktowych, zależy od tego, co stanowi na ten wypadek zawarta umowa, czy mianowicie przyjmującemu wówczas służy prawo żądania świadczenia do rąk własnych, czy też prawo do zwrotu tego, o co się promitent wzbogacił.

Zarzuty z umowy, jakie służyły promitentowi

przeciw drugiej stronie kontraktowej, służą mu też przeciw osobie trzeciej, bo prawo tej trzeciej osoby polega na tej samej *causa*, na jakiej polega stosunek stron kontraktowych. Rozumie się, że tylko zarzuty z umowy, gdyż inne, osobiste roszczenia przeciw drugiej stronie kontraktowej nie obchodzą trzeciej osoby.

4. Wobec tych nowych postanowień § 1019 k. c. musiał odpaść (§ 108).

Dopełnienie umów odpłatnych.

§ 109—111.

1. Pod napisem „Ogólne postanowienia o dopełnieniu umów i interesów odpłatnych“, nowela stawia na czele niezmieniony (a raczej tylko co do interpunkcji zmieniony) dawny § 921 k. c. w miejsce dawnego § 917, który miał tylko cele orientacyjne a nie mieścił w sobie żadnej *dispositio legis* (§ 109); opuszcza następnie dawny § 918, ponieważ zdanie pierwsze wynika już z §§ 531, 548 i 1448 k. c. a ostatnie zdanie derogowane zostało już nowym § 862 (§ 81 now.), opuszcza też dawny § 920 k. c., z powodu, że według dzisiejszych zapatrywań rozwiązania zawartego interesu *in continenti* nie uchodzi już uważać za zawarcie nowego (może ponownej opłacie rządowej podlegającego) interesu. Tym sposobem zyskały nowe postanowienia miejsce w obrębie dawnych §§ 917—921.

2. Wedle noweli w razie niedopełnienia umowy odpłatnej w należyтым czasie, miejscu i sposobie, druga strona ma (jeśli się inaczej nie umówiono) prawo wyboru między żądaniem dopełnienia i odszkodowania za opóźnienie świadczenia a odstąpieniem od umowy. Jeśli wybierze to ostatnie, musi poprzednio zażądać dopełnienia w odpowiednim oznaczyć się mającym terminie. Rozumie się, że po bezskutecznym upływie tego terminu odstąpienie staje się skutecznym.

3. Przy umowach, które tworzą trwałą stosunek jako podstawę wzajemnych świadczeń częściowych

(Sukzessivleistungen) wolno w razie opóźnienia odstąpić nie tylko co do świadczeń opóźnionych, lecz i co do wszystkich w przyszłości zapadających świadczeń, — z czego *a contrario* wynika, że nie wolno odstąpić co do świadczeń już odebranych, albo też co do niektórych tylko zapadających w przyszłości.

4. Odmienne normuje nowela skutki niedopełnienia umów z terminem nieprzekraczalnym. Są to takie, w których wyraźnie, albo też milcząco umówiono na przypadek niedopełnienia terminu prawo odstąpienia od umowy (*clausula irritatoria, lex commissoria*), a na równi z takimi zostają umowy, w których wprawdzie takiego zastrzeżenia nie uczyniono, lecz przy których niedopełnieniu w terminie odpada wogóle interes wierzyciela w ich dopełnieniu, których więc już sama natura albo wiadomy zobowiązanemu cel świadczenia wykazuje, że skutkiem opóźnienia straciły one dla wierzyciela wszelki interes. — W obydwóch tych przypadkach wierzyciel, jeśliby pragnął żądać dopełnienia, musi o tem zawiadomić bezzwłocznie dłużnika, inaczej traci prawo żądania dopełnienia.

§ 112, 113.

§ 112 (§ 920 k. c.) odnosi się do udaremnienia dopełnienia umowy odpłatnej skutkiem winy zobowiązanego lub skutkiem przypadku, za który tenże odpowiada. Wobec tego, że dopełnienie już jest niemożliwe, wierzycielowi służyć może wybór już tylko między żądaniem odszkodowania a odstąpieniem od umowy, a to przy udaremnieniu częściowym wówczas, jeśli z natury i wiadomego zobowiązanemu celu świadczenia wynika, że częściowe (jeszcze możliwe) świadczenia nie przedstawiają dlań żadnego interesu.

W przypadkach, w których wierzyciel odstępuje od umowy z powodu zawinionego przez dłużnika niedopełnienia, pozostaje mu nadto prawo żądania odszkodowania z powodu niedopełnienia (Erfüll-

lungsinteresse). Natomiast wyrównanie tego, co sobie wzajemnie już wyświadczone, powinno nastąpić tak, ażeby żadna strona ze szkodą drugiej nie wzbogaciła się. — Roszczenie to z tytułu wzbogacenia się wynika już wprawdzie z ogólnych zasad, a mianowicie z § 1447 k. c. — K. I. P. uważała jednak za potrzebne wspomnieć o niem i na tem miejscu z powodu, że roszczenie to uzupełnia szereg środków prawnych, jakie się wywiązują z niedopełnienia umowy, a szczególną praktyczną doniosłość ma w przypadkach, w których warunkiem prawa odstąpienia od umowy nie jest wina drugiej strony (§ 111 now.).

§ 114.

W kwestyi stosunku nowych norm o prawie odstąpienia do pewnych szczegółowych postanowień k. c. zauważać należy, że §§ 1117 i 1118 k. c. co do rozwiązania umowy o najem lub dzierżawę pod tym względem pozostają niezmienione (por. § 146 now. i niezmieniony § 1118 k. c.), a więc wedle nich wolno odstąpić bez wyznaczenia dodatkowego terminu. — O odstąpieniu od umowy służbowej, umowy o dzieło lub o nakład, będzie mowa w objaśnieniach do § 150 now., co do stosunku do prawa żądania rękojmi ob. § 123 (§ 932 k. c.).

Natomiast w związku z nowymi normami o skutkach niedopełnienia umów zmienia § 114 now. dawny § 1047 k. c. o tyle, że opuszcza ostatnie tegoż zdanie, które, skutkiem wprowadzenia nowych tych norm, z niemi weszło w niezgodność.

§ 115.

Zmianę wielkiej doniosłości mieści w sobie § 115 (§ 1052 k. c.). Gdy bowiem dotąd prawo powstrzymania świadczenia z umowy odpłatnej aż do dopełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wzajemnego służyło tylko wówczas, gdy obustronne świadczenia nastąpić miały równocześnie (Zug um Zug), a więc gdy tak wyraźnie umówiono albo nie było innej umowy, podług zmienionego § 1052 k. c. będzie

mógł wstrzymać świadczenie swe także, kto zobowiązał się do wcześniejszego świadczenia (*Vorausleistung*), jeśli świadczenie wzajemne jest niepewne skutkiem złych stosunków majątkowych drugiej strony, o których on nie musiał wiedzieć w czasie zawarcia umowy. Jest to wyłom od zasady §-fu 1413, który idzie dalej aniżeli t. zw. *clausula rebus sic stantibus* przy umowach przygotowawczych (§ 936 k. c.). Tam bowiem kontrahent staje się wolnym od dotrzymania umowy przygotowawczej, jeśli okoliczności się zmieniły, tu zaś ma prawo powstrzymać świadczenie, chociażby stosunki drugiej strony były złe już w czasie zawarcia umowy, jeśli o tym stanie wiedzieć nie musiał. Motywa K. l. P. przyznają, że przepis ten jest niebezpieczny z powodu, że daje sposobność do powoływania się na pomyłki zachodzące przy zawarciu kontraktu a tem samem do wybiegów celem uchylecia się od świadczenia w umówionym czasie. Mimoto autorowie zdecydowali się na przyjęcie tego postanowienia, motywując to tem, że judykat N. Trybunału n. 195 (z 14 listopada 1911) już tę zasadę przyjął jako w dotychczasowej ustawie zawartą, a gdyby nowela uczyniła prawo powstrzymania zależnem od zmiany stosunków majątkowych wzajemnie zobowiązanego, znaczyłoby to tyle, co *reformatio in pejus*.

§ 116.

Obok wypowiedzianej zasady, rozumiejącej się już na podstawie § 5 k. c., niedziałania wstecz nowych norm o skutkach niedopełnienia § 116, utrzymuje nowela wyraźnie w mocy przepisy RC. z 12. czerwca 1915 dz. u. p. nr. 158 o dostawach wojskowych.

Rękojmia.

§§ 117—120.

Dawny § 924 k. c. zostaje zniesiony z dniem 1. stycznia 1917, a stosowany być ma odtąd do przy-

§ 117. Unger Kritische u legislative Erörterungen über Gewährleistung w Grünhuta Zeitschrift Tom 38 (1911) str. 565 ;

padków rękojmi tylko wtedy, gdy bydłę objęte było przez nabywcę przed tymże dniem (§ 117).

Zamiast szczegółowych domniemań § 925 k. c. i terminów tam oznaczonych mają co do nich obowiązywać od tego dnia odmienne rozporządzenia w miarę, jak takie zostaną wydane. O ile to nie nastąpi, domniemania tego § nadal będą obowiązywały (§§ 118, 126).

Nowy § 926 zawiera nieco odmienne od dawnego przepisy co do sposobu zawiadamiania o sprostowanych wadach. W razie nieobecności oddawcy zawiadomić ma odbiorca zaraz t. j. bez niepotrzebnej zwłoki (§ 904), naczelnika gminy (nie jak dotąd sąd miejscowy), albo postarać się o zbadanie bydłęcia przez znawcę, albo o sądowe zabezpieczenie do wodu (§§ 384 do 389 proc. cyw.).

W dawnym § 927 k. c. zmieniono (oprócz zmiany wyrazu „bydłę“ na wyraz „zwierzę“) temat dowodu o tyle, że zamiast stanu zwierzęcia przed zawarciem umowy, udowodniony być ma stan przed oddaniem. Usunięto tym sposobem sprzeczność, jaka w dawnym § 927 k. c. zachodziła między pierwszym a drugim zdaniem.

§ 121.

Zmiana § 928 k. c. polega na tem, że w przypadkach, gdy wady są widoczne, oddawca mimoto odpowiada za nie, jeśli je podstępnie zamilczy. Nie jest to — jak objaśniają motywa K. I. P. — identyczne z prostem zaniechaniem zwrócenia uwagi na wady, które oddawca i bez tego widzi. Przypadek zrzeczenia się rękojmi, przewidziany w (niezmienionym) § 929 k. c. pod wpływem podstępnego zamilczenia wady nie wymaga takiego zastrzeżenia, ponieważ nieważność zrzeczenia się pod wpływem podstępu wynika już ze (zmienionego) § 870 k. c. (por. wyżej § 85).

Gutman Maks Kilka uwag o wadach istotnych jako przyczynie rozwiązania umowy w myśl §§ 932 i 1153 k. c. w Czasop. pr. i ekon. T 11 (1910) str. 271; Eisner Berth. Zur Lehre von d. Gewährleistung w Grünhuta Zeitschr. T. 39 (1912) str. 574, de lege ferenda str. 687.

§§ 122, 123.

Zmiana § 931 k. c. (§ 122 now.) polega tylko na tem, że zwrot o „żądaniu zastępstwa“ zastąpiono zwrotem o „oznajmieniu sporu poprzodnikowi“, czem zastosowano się do art. XXXI. ust. wpraw. proc. cyw.

Co do skarg z tytułu rękojmi to oprócz skargi o zniesienie umowy (actio redhibitoria) możebne są: a) skarga o „uzupełnienie“ a względnie o „naprawę“, b) o zniesienie ceny, c) o odszkodowanie. § 932 k. c. wspomina wyraźnie tylko o skargach pod a) i pod c), tak, że podawano nawet w wątpliwość, czy pr. austr. zna skargę (pod b) o zniesienie ceny (a. quanti minoris), która w jednym przypadku żadną inną zastąpić się nie da, t. j. jeśli brak wprawdzie nie należy do takich, które stanowią przeszkodę w używaniu, ale usunąć się nie daje. Z tego powodu nowela wyraźnie tę skargę „o zniesienie ceny“ wymienia.

Otóż wedle now. można żądać:

1) jeśli wada jest nieusuwalną, a nadto stanowi przeszkodę zwyczajnego używania — całkowitego zniesienia umowy;

2) jeśli jest usuwalną, odbiorca ma wybór między żądaniem usunięcia wady, a więc: uzupełnienia braku lub naprawienia, a żądaniem odpowiedniego zniesienia odpłaty;

3) jeżeli wada wprawdzie jest nieusuwalna, ale nie przeszkadza zwyczajnemu używaniu, odbiorca może żądać tylko odpowiedniego zniesienia odpłaty.

Obok tego we wszystkich przypadkach może nadto żądać wynagrodzenia szkody, ale tylko wówczas, jeśli oddawca ponosi winę, a więc podług ogólnych zasad o wynagrodzeniu szkody, które w razie „złego zamiaru“ spotęgować się może do „zupełnego zadośćuczynienia“.

Tym sposobem usunięto wątpliwość, którą nasuwało brzmienie ostatniego ustępu dawnego § 932 k. c., czy odszkodowanie tam wspomniane w „każdym

razie“ rękojmi się należało i zaznaczono, że żądanie rękojmi jest niezależne od wszelkiej winy.

Ustęp ostatni § 133 now. dodaje, że „drobne umniejszenie wartości“ nie będzie uwzględnione. Ustępu tego w uchwale I. P. nie było. Jak objaśniają motywa ces. rozp., dodano go „dla uniknięcia szykany“.

§ 124.

Sprzedaż zwierzęcia może nastąpić po wyniesieniu skargi i na wniosek oddawcy lub odbiorcy celem uniknięcia niestosunkowo wysokich często kosztów utrzymania i sporów o zwrot wydatków i pożytków — a przeprowadzona być ma na mocy „zarządzenia tymczasowego“, więc podług przepisów ord. egz. (§§ 378 n.), — czem załatwiona jest zarazem kwestya właściwości sądu i postępowania.

§ 125.

Nowela utrzymując dawne terminy (sześciomiesięczny i trzechletni) wprowadza co do skarg z powodu wad zwierzęcia nowy termin sześciotygodniowy. Nie są to terminy przedawnienia, lecz terminy prekluzyjne zgaśnięcia skargi, nie ma więc do nich zastosowania zakaz umownego ich przydłużenia (§ 1502 k. c.).

Nowela uzupełnia przepis dawnego § 933 oznaczając początek co do rękojmi z powodu wad na dzień dostawienia rzeczy, a gdy chodzi o wady zwierzęcia, co do których istnieje termin domniemania, na dzień, w którym ten termin się kończy, — co do rękojmi z powodu ewikcyi na dzień, w którym odbiorca dowiedział się o roszczeniu osoby trzeciej.

Motywa dodają dla przezorności, że przez „oddanie“ nie należy rozumieć wpisu do ksiąg gruntowych. (Ablieferung — nie Uebergabe).

§ 126.

Postanowienie przejściowe tworzy rzadką w ustawodawstwie sytuację, że przepis dawnego § 925 k. c. obowiązywać ma jeszcze czas jakiś obok przepisu,

który go zmienił, a to tak długo, póki nie zostaną wydane rozporządzenia przewidziane w nowym § 925 k. c. (§ 118 now.).

Przepisom §§ 119—125 (§§ 926—928, 931, 932, 932a, 933 k. c.) przyznano moc wstecznego działania, poddając pod nie także umowy zawarte przed 1. stycznia 1917, a to częścią z powodu, że odnoszą się tylko do postępowania w przypadkach rękojmi (jak §§ 119 i 122), częścią dlatego, że materialnej zmiany dotychczasowego prawa nie zawierają lecz są tylko autentyczną interpretacją jego (jak 120, 123 i 124), w końcu z powodu, że wobec nowej normy o „podstępie“ (§ 121) powoływanie się na prawa nabyte nie zasługiwało na wzgląd.

Co do mocy wstecznej § 125 to — jak się zdaje — zaszła w ostatniej redakcyi noweli pomyłka. Uchwała I. P. mogła odnośnemu § 193 nadać moc wsteczną, ponieważ w stylizacyi, jaką ten § miał podług tej uchwały, nie zawierał nic takiego, czego nie możnaby było wyczytać już z dawnego § 933 k. c., a w szczególności utrzymywał dotychczasowe terminy skargi trzechletni i sześciomiesięczny. Nowela wprowadza w swym § 125 dla skargi o wady zwierzęcia nowy 6-tygodniowy termin, a zatem skraca znacznie termin dawniejszy. Niema wątpliwości, że przepis ten do umów przed przed 1. stycznia 1917 r. zawartych może być zastosowany tylko z naruszeniem praw nabywcy, któremu dotychczasowa ustawa dłuższy termin dawała.

Przyjęcie do gospody.

§ 127—129.

1. Postanowienia tego tytułu mają na celu pogodzić interes podróżnych, który wymagał zaostrezenia odpowiedzialności oberzystów, z interesem tychże ostatnich, którzy domagali się pewnego ściślejszego ograniczenia swej odpowiedzialności za rzeczy wniesione przez gości. W tym celu dawny § 960 k. c. uzupełniono, tworząc z niego cztery §§ 970—970c.

2. Nowy przepis odnosi się tylko do oberzystów. Wzmianki o „szyprach i przewoźnikach“ pominięto, ponieważ ich odpowiedzialność (umowna) unormowana jest w prawie morskiem i kod. handl. (art. 395 kod. handl.). Inaczej poniżej § 162 now. (§ 1316 k. c.), gdzie chodzi o odpowiedzialność za szkody z przestępstwa.

3. Oberzystą jest podług now., kto obcym dostarcza mieszkania, — rozumie się zaś „sposobem zarobkowym“ (wskazuje to już wyraz *Gastwirt*), — a dodać można: w lokalnościach w tym celu urządzonych. Należą tu więc przedsiębiorcy hoteli, gospód, domów zajezdnych, t. zw. pensyonów, a nawet schronisk, o ile są zarobkowo prowadzone, tudzież przedsiębiorcy, którzy utrzymują stajnie i inne lokale przeznaczone na przechowanie (np. garaże). Na równi co do odpowiedzialności stawia ustawa przedsiębiorców zakładów kąpielowych. Nie uchodzi zaś zaliczać tu kawiarzy i restauratorów ani zakładów dobroczynnych utrzymujących schroniska bezpłatne, które więc odpowiadają za szkody tylko w granicach umowy o skład.

„Obcym“, „gościem“ w znac. noweli są nietylko przyjezdni podróżni, lecz każdy, kto w oberzy (hotelu itp.) zajmie mieszkanie. Nie należą tu natomiast goście, uczęszczający do kawiarni lub restauracji hotelowej, nie mieszkający w oberzy.

4. Odpowiedzialność oberzysty wobec „obcego“ rozciąga się przedmiotowo na zaginięcie lub uszkodzenie rzeczy, wniesionych przez gościa przyjętego na mieszkanie, a za „wniesione“ uważa się: oddane oberzyscie lub któremu z jego ludzi (bez względu na to, czy są w celu odbierania rzeczy stale przyjęci, czyli chwilowo do tego używani, albo (choćby nie były „oddane“), złożone w miejscu przez oberzystę lub jego ludzi wskazanem, albo wreszcie (choćby nie było „wskazane“) na składanie rzeczy przeznaczonem, dalej na zaginięciu lub uszkodzeniu zwierząt i pojazdów (także automobilów), wstawio-

nych w stajniach, wozowniach lub garażach i rzeczy znajdujących się na zwierzętach lub na pojazdach.

5. Odpowiedzialność oberzysty rozciąga się zasadniczo na szkodę zawinioną przez nich samych, lub kogoś z ich ludzi, albo spowodowaną przez osoby obce, mające przystęp do domu, a więc np. przez innych tam mieszkających albo tam zatrudnionych lub nawet wcale do domu nie należących. Domniemanie jest, że szkoda została zawiniona lub spowodowana przez osoby, za które oberzysta odpowiada, dopóki nie udowodni przeciwnieństwa. Gdyby potrafił udowodnić, że poszkodowany z winy swej do szkody się przyczynił, sędzia podług okoliczności rozstrzygnie, czy i w jakiej wysokości wynagrodzenie należy się poszkodowanemu.

6. Przepisy o odpowiedzialności oberzysty są normami dyspozycyjnymi. Odpowiedzialność jego może być zaostrzona lub złagodzona na mocy umowy wyraźnej z gościem, który jej i w całości rzec się może. Jednakże uchylenie się oberzysty od odpowiedzialności za pomocą plakatu, chociażby doszło do wiadomości gościa, pozbawione jest skutku prawnego.

Jeśli oberzysta przyjmie świadomie kosztowności, pieniądze lub papiery wartościowe celem ich przechowania, do czego jednak ustawa go nie zniewala, natenczas odpowiada za nie do ich rzeczywistej wartości. Za rzeczy nie objęte w celu przechowania, odpowiada tylko do wysokości 1000 K, a bez ograniczenia wysokości kwoty tylko wówczas, jeśli szkoda powstała z winy jego lub jego ludzi (§ 970 a).

W przypadku szkody na rzeczach nie oddanych oberzyscie celem ich przechowania, prawo żądania odszkodowania gaśnie, jeśli poszkodowany nie zawiadomi o szkodzie bezzwłocznie oberzysty. Tego zawiadomienia nie potrzeba, jeśli chodzi o rzeczy oddane oberzyscie celem ich przechowania.

7. Tak oberzystem, jak i innym na równi z nimi postawionym osobom służy prawo zatrzymania rzeczy „wniesionych“ celem zabezpieczenia roszczeń z tytułu mieszkania i żywienia i poniesionych dla nich wydatków.

Przedaż z zastrzeżeniem odkupu i kupno na próbę.

§§ 130, 131.

Wedle zapatrywania K. I. P. sprzedaż domów z zastrzeżeniem odkupu służyć może tym samym celom polityki mieszkaniowej, jakie ma prawo budowli. Z tego punktu widzenia, że unormowanie dotychczasowe (§§ 1098—1070 k.) w ogólności odpowiada potrzebie, jedynie w § 1070 k. c. celem usunięcia wątpliwości, jak należy rozumieć postanowienie, że prawo odkupu „na niekorzysć osoby trzeciej” wykonać można tylko o tyle, o ile one wpisane jest do ksiąg publicznych, wprowadzono korekturę taką, że zamiast tego zwrotu użyto formułki § 1079: iż „można żądać zwrotu rzeczy od osoby trzeciej”, czem stwierdzono, że uprawniony nie tylko ma osobiste prawo przeciw odbiorcy, ale także przeciw każdemu trzeciemu nabywcy i że wpis prawa odkupu nie przeszkadza przenoszenia własności nieruchomości z rąk do rąk.

W przypadku egzekucyjnej sprzedaży jednak prawo odkupu musi być wykonane w ciągu miesiąca po zawiadomieniu o dozwolonej licytacji, inaczej gaśnie (§ 133 ust. ost. ord. egz.) i po przeprowadzeniu postępowania licytacyjnego będzie wykreślone bez prawa do jakiego wynagrodzenia (§ 150 ust. 2 ord. egz.).

Wychodząc z założenia, że § 130 now. nie mieści w sobie normy nowej, lecz ma cechę autentycznej interpretacji, nowela przyznaje mu moc działania wstecznego.

§§ 132 do 134.

Zmiana §§ 1080 i 1081 k. c. wynikała z chęci zbliżenia postanowień o kupnie na próbę (za wypróbowaniem) do przepisu art. 339 kod. handl. Nowy § 1080 k. c. odpowiada więc co do istoty dwom pierwszym ustępom, nowy § 1081 k. c. czwartemu ustępowi tego art.

W szczególności: zamiast dotychczasowego znamienia różnicy między warunkiem zawieszającym a rozwiązującym, nowela zamieściła elastyczniejszy

przepis, że „w wątpliwości warunek jest zawieszającym. Pozatem now. dobitniej wyraża zasadę, że zatwierdzenie kupna zależy od woli kupującego. W końcu za wzorem art. 339 kod. handl. uznaje now. także milczące zatwierdzenie kupna.

Najem i dzierżawa.

Przepisy noweli zmieniają merytorycznie tylko postanowienia o prawie najmu; — specjalne przepisy o dzierżawie doznały tylko drobnych stylistycznych poprawek.

§§ 135, 136.

§ 1096 k. c. doznał zasadniczej zmiany w tym kierunku, że gdy dotąd obowiązek oddania przedmiotu najmu i dzierżawy i utrzymywania go w stanie użytecznym miał charakter obowiązkowego dopełnienia umowy, tem samem zaś — zdaniem K. I. P. — tworzył odpowiedzialność jedynie w przypadku winy wynajmującego i wydzierżawiającego, nowela łączy z nim obowiązek rękojmi za zdatność przedmiotu do umówionego użytku, który od winy jest niezależny. Nie odwołuje się jednak nowela do ogólnych zasad o rękojmi §§ 922 i nast., lecz jako skutek rękojmi uznaje w razie wad 1) zwolnienie najmującego i dzierżawcy na czas i w miarę niezdatności od zapłaty czynszu (2 zd. § 135) i 2) prawo żądania napraw, ewentualnie prawo żądania zwrotu nakładów w razie jeśli najemca albo dzierżawca poczynił sam owe nakłady, pod którym to względem tenże ma być uważany za prowadzącego interes bez zlecenia (§ 136 zd. 2 now.). Obok tego odpowiada wynajmujący i wydzierżawiający za szkody spowodowane winą po myśli § 1295 k. c., za zwłokę zaś w oddaniu po myśli §§ 918 do 921 (§§ 110—113 now.).

Zauważyć należy dalsz, że gdy o potrzebie napraw tylko dzierżawca był obowiązany zawiadomić wydzierżawiającego (§ 1096 k. c.), według noweli obo-

§ 135. Coulon Der Bestandvertrag de lege lata u. de lege ferenda w Ger. Zeit. 1909 n. 40 i 41.

wiązek ten ciąży także i na najemcy wobec wynajmującego, inaczej obydwaj odpowiadają za szkodę (§ 136, zd. 1). Zawiadomienie to wprawdzie nie jest warunkiem zwrotu nakładów, ale zaniechanie tegoż może wynajmującemu lub wydzierżawiającemu dać tytuł do potrącenia swej szkody zaniechaniem spowodowanej z pretensyi o zwrot na'kładów.

Termin prekluzyjny sześciomiesięczny (§ 1097) pozostaje niezmienny.

§ 137.

§ 137 now. jest dosłownem powtórzeniem § 1098 k. c. z tą jedynie zmianą, że sprostowano w nim oczywistą pomyłkę redakcyjną: zamiast słówka „oder“ położono na końcu tego §-fu słówka „und“.

§ 138.

Zmiana § 1100 polega na tem, że co do czasu płacenia czynszu rozstrzygać będzie obok umowy także i zwyczaj mlejscowy.

§ 139.

Doniosłym zmianom uległ § 1101 k. c. o ustawowem prawie zastawu wynajmującego:

1) co do osób, których ruchomości podlegają temu prawu zastawu. Nie będą bowiem już odtąd podlegały mu ruchomości podnajemcy, ani też osób trzecich, które je powierzyły najemcy, lecz tylko te, które są własnością najemcy, tudzież członków jego rodziny z nim razem mieszkających.

2) Co do rzeczy: tylko takie przedmioty urządzenia i ruchomości, które nie są wyjęte z pod egzekucyi, co zresztą i dotąd się rozumiało, chociaż nie było w ustawie wyraźnie powiedziane.

3) Co do rozciągłości pretensyi prawem zastawu ubezpieczonych nowela pozostaje przy dotychczasowem prawie, mianowicie nie skłania się do rozszerzenia go za wzorem kod. niem. (§ 559) na wszelkie pretensye ze stosunku najmu lub dzierżawy, a z drugiej strony nie ogranicza go

do czynszu zaległego i połowy czynszu za okres najmu bieżący, jak to czyni kod. szwajc. pr. oblig. (art. 272).

Pozatem nowy § 1101 k. c. nie narusza przepisu d. n. z 10. kwietnia 1837 nr. 189 zb. u. s. co do pierwszeństwa praw wynajmującego i wydzierżawiającego przed innymi na wniesionych przedmiotach uzyskanymi prawami zastawu, a postanawia nadto, że prawo zastawu nie gaśnie, gdy przedmioty niem objęte wyniesione zostaną skutkiem zarządzenia sądu, jeżeli wynajmujący lub wydzierżawiający w trzy dni potem zgłosi swe prawo w sądzie, że natomiast gaśnie, jeśli wyniesione zostaną bez takiego zarządzenia.

Wedle ustępu 2 § 1101 k. c. przyznane jest wyraźnie prawo t. zw. perkluzyi, t. j. zapobieżenia zabrania przedmiotów prawem zastawu objętych w razie gdyby najemca wyprowadzał się, lub najemca lub dzierżawca zabierał przedmioty, nie zapłacwszy lub nie zabezpieczywszy czynszu. Jednak wynajmujący musi wydać przedmioty, jeśli nie wniesie w 3-ch dniach podania o ich zastawnicze opisanie.

Wydzierżawiającemu grunt te same prawa służą na bydle znajdującem się na gruncie, na sprzętach gospodarskich i na znajdujących się tamże jeszcze owocach.

Oczywisty błąd redakcyjny w § 1101 k. c. „przedmioty urządzenia i ruchomości“ zamiast „inne ruchomości“ (por. proj. Martiniego III., 7 § 2), w nowej redakcyi nie został poprawiony.

Zauważyć należy w końcu, że w nowej redakcyi § 1101 k. c. mowa jest o najmie nieruchomości, nie zaś jak w dawnym § o najmie mieszkania, czem stwierdzono, że ustawowe prawo zastawu odnosi się nie tylko do urządzenia i ruchomości znajdujących się w lokalach należących do właściwego mieszkania, jak n. p. na strychu, w piwnicy, spiżarni itp., ale także w najętych sklepach, magazynach, wozowniach, stajniach itp.

§ 140.

Zmiana polega na tem, że zapłata więcej niż jednej raty czynszowej z góry może być w razie jej uwi docznienia (we formie adnotacyi) w księdze publicznej, przeciwstawiona nie tylko — jak dotąd — późniejszym wierzycielom, lecz także i nowemu właścicielowi

§ 141—142.

§ 141 wypowiedzi w nowej stylizacyi § 1104 k. c. wyraźnie, że w przypadkach tam przewidzianych wynajmujący lub wdzierzawiający nie ma obowiązku przywrócenia rzeczy do stanu poprzedniego; § 142 zaś wprowadza do § 1105 k. c., obok zmian czysto stylistycznych, dodatek („mimo takiego przypadku“), który wyraźnie wskazuje, że przewidziany w tym §-fie opust stosunkowej części czynszu odnosi się także tylko do nadzwyczajnych przypadków, skutkiem których po myśli § 1104 czynsz opuszczony być musi całkowicie.

Wyrazy tekstu dawnego § 1105: „wird... der Gebrauch... nur zum Teile entzogen“, zmieniła nowela w § 142 na zwrot: „Behält der Mieter... einen beschränkten Gebrauch“, w celu jaśniejszego uwydatnienia tego, że tu chodzi nietylko o odjęcie użytku pewnej części miejscowo określonej, lecz, że najemca ma prawo żądania opustu części czynszu także i wtedy, jeśli rozciągłość lub treść używania uległa ograniczeniu, np. jeśli mieszkanie używane być może chociaż w całości, jednakże już tylko na przechowanie mebli, albo towarów itp.

§ 143.

Wedle dodatku przy końcu niezmienionego zresztą § 1107 k. c. wynajmujący lub wdzierzawiający musi sobie dać policzyć na rachunek należnego mu czynszu to wszystko, co skutkiem nieużywania przedmiotu najmu przez najemcę lub dzierzawcę oszczędził w nakładach i co zyskał przez innego rodzaju wyzyskanie przedmiotu.

§ 144.

Nowością jest w tym §-fie wykluczenie prawa retencji, którego dawniej wobec ogólnego zakazu tego prawa w § 471, nie było potrzeba, teraz zaś z powodu dopuszczenia jego (§ 52 now.) stało się konieczne.

§ 145.

Zasadę, że kontrakt najmu lub dzierzawy nie gąśnie skutkiem śmierci jednej ze stron, utrzymuje nowy § 1116a. jako regułę, która ze względu na kontrakt dzierzawy tudzież kontrakty najmu o inne przedmioty aniżeli mieszkania, nie doznaje wyjątku. Jedynie tylko przy najmie mieszkania umowa w razie śmierci jednej ze stron może być wypowiedziana tak przez jedną jak i drugą stronę z zachowaniem ustawowych terminów wypowiedzenia. Motywem tego wyjątkowego postanowienia jest to, że moment osobisty odgrywa wybitniejszą rolę przy najmie mieszkań, aniżeli przy najmie innych przedmiotów, jak: lokalności przemysłowych, sklepów itd., który z reguły bardziej z przedsiębiorstwem, aniżeli osobami kontrahentów jest związany, — tudzież przy dzierzawach, które dziś zwyczajnie na równi z innymi przedsiębiorstwami bywają traktowane. — Wedle tego §-fu najem, chociażby był zawarty na czas oznaczony, staje się skutkiem śmierci najmem co do czasu trwania nieoznaczonym po myśli (niezmienionego) § 1116.

Rozumie się, że postanowienie to jako „lex dispositiva“ ustąpić musi innej umowie stron.

§ 146.

Wyraźniej aniżeli w dotychczasowym § 1117 k. c. sformułowano powody, z których najemca lub dzierżawca ma prawo przedwczesnego odstąpienia od umowy (bez wypowiedzenia), a to :

a) gdy mu przedmiot oddany zostanie w stanie do umówionego użytku niezdatnym albo bez jego winy w takim stanie się znajdzie, — moment rękojmi, a więc nawet i w razie, gdyby wynajmujący lub wdzierzawiający nie ponosił w tem winy;

b) gdy znaczna część przedmiotu przez przypadek — a zatem znowu bez winy drugiej strony — na dłuższy czas odjęta mu zostanie albo stanie się bezużyteczną; — moment ponoszenia periculum przez wynajmującego lub wydzierżawiającego.

Trzeci dotąd w dawnym § 1117 k. c. wymieniony przypadek: jeśli wynajmujący lub wydzierżawiający nie utrzymuje przedmiotu w stanie użytecznym, mieści się już w przypadku pierwszym.

W odróżnieniu od tych przypadków, które mogą być umową inaczej unormowane, prawo n a j e m c y (a nie także dzierżawcy!) do przedwczesnego odstąpienia od umowy najmu lokalności mieszkalnych z powodów zdrowotnych, jest *lex cogens*, ustawa bowiem uznaje zrzeczenie się tego prawa ze strony najemcy za bezskuteczne nawet i w tym przypadku, gdyby o szkodliwym zdrowiu stanie miał być wiadomość już w czasie zawarcia umowy. Jestto wyjątek od reguły obowiązującej przy rękojmi (por. § 928 k. c. w nowej stylizacji, § 121 now.), podyktowany względami na zdrowotność w interesie powszechnym.

§ 147.

Nowa stylizacja § 1121 k. c. zastosowuje się do przepisów ord. egz. o tyle, że w przypadkach egzekucyjnej sprzedaży wpisane do ksiąg prawo najmu lub dzierżawy każe traktować na równi ze służebnością, stosownie do zasady § 1095 k. c., że takie prawo należy uważać za prawo „rzeczowe“. Losy tego prawa zależą więc od tego, czy nabywca musi je przyjąć na siebie bez policzenia na cenę licytacyjną, — w którym to razie prawo pozostaje w swej mocy, — czy też nie musi go objąć, w którym to razie najemca lub dzierżawca, po należytem wypowiedzeniu, musi ustąpić, a tylko zachowuje prawo do odszkodowania, o ile ono znajdzie pokrycie w cenie licytacyjnej wedle swego stopnia hipotecznego (§§ 150, 211 ord. egz.).

§§ 148—149.

Działają wstecz przepisy, które są zmienione tylko redakcyjnie albo przedstawiają się jako interpretacja autentyczna norm dotychczasowych. Jako takie uważa nowela §§ 136 (1097 k. c.), 137 (1998 k. c.), 141 (1104 k. c.), 142 (1105 k. c.), 143 (1107 k. c.), 144 (1109 k. c.); wyjątkowo jednak przyznaje nowela moc wsteczną także § 139 (1101 k. c.) i każe go zastosować do umów przed 1. stycznia 1917 zawartych, jakkolwiek zmiana przezeń wprowadzona dotyka praw nabytych (*jura quaesita*) wyjmując z pod ustawowego prawa zastawu ruchomości podnajemcy i osób trzecich. Moc wsteczna służy jednak temu postanowieniu z tem ograniczeniem, że przepis ten odnosi się tylko do takich pretensyj o czynsz, które powstały po upływie czasu, w ciągu którego stosunek najmu po dniu 1. stycznia 1917 mógł być na żądanie wynajmującego rozwiązany. Ustawa przypuszcza, że wynajmujący, nie rozwiązując stosunku najmu chociaż miał do tego prawo, zgodził się milcząco na nowy przepis ustawy. Moc wsteczna § 146 (1117 k. c.) motywowana jest charakterem tego przepisu jako *ius cogens*.

Kontrakt o usługi. Kontrakt o dzieło. Kontrakt o nakład.

§ 150.

O tem, że postanowienia kod. cyw. „o odpłatnych kontraktach w przedmiocie świadczenia usług“ mieszczące się w rozdz. 26 cz. II nie odpowiadają dzisiejszym stosunkom pracy, niema wątpliwości. Powstały one bowiem w czasach, gdy uważano stosunki służbowe i przemysłowe za rzecz przeważnie policyjną, a potrzebę pracy rolniczej zaspokajała po wielkiej

§ 150. Adler Em. Der Arbeitsvertrag im Entw. e. Novelle (1908), tegoż Der Arbeitsvertr. im Entw. e schweiz. G. w Ger. Ztg. 1910 n; 1617. Grünberg Der Dienstvertr. nach d. Novelle (1908). Mayer-Grünberg Kommentar z. Handl. Geh. G. 1911.

części praca pańszczyźniana. To też mało pozostało pola dla przepisów prawa prywatnego.

Nowela ma na celu zastosować ustawę do zmienionych stosunków dzisiejszych, a skutkiem tego okazała się potrzeba zupełnie nowej redakcyi całego rozdziału 26 cz. II.

Dokonano jej w jednym § noweli (150), który obejmuje pod zmienionym napisem „O umowach świadczenia usług“ w porządku §§ 1151—1174 k. c. i licznych dodatkowych nowe postanowienia w tym przedmiocie.

O stosunku nowych postanowień do przepisów normujących pewne specjalne rodzaje stosunków służbowych ob. poniżej § 153 now.

Nowela liczy się z tem, że dzisiejsza nauka i nowe prawodawstwo odróżniają — czego dawniej nie czyniono — ściśle kontrakt „o usługi“ (Dienstvertrag) i kontrakt „o dzieło“ (Werkvertrag) jako dwa odrębne typy umowne, a odróżnienie to znajduje uzasadnienie w odmiennych od siebie kierunkach i formach, w jakich ułożył się stosunek pracy w obrębie jednego i drugiego typu kontraktowego.

K. I. P. streszcza różnice między kontraktem o usługi a kontraktem o dzieło w sposób następujący:

Znamionami kontraktu o usługi są: najpierw, że tworzy on trwały stosunek obowiązkowy między pracownikiem a słuźbodawcą, dalej, że pracownik pełni usługi pod kierunkiem słuźbodawcy za pomocą dostarczonych mu przez słuźbodawcę środków do pracy, że prawa i obowiązki są natury bardziej osobistej, że pracownik odpowiedzialny jest za dołożenie staranności i uwagi, jednakże tak dobry jak i ujemny wynik pracy idzie na rachunek słuźbodawcy, że w końcu, co za tem idzie, wytwarza się stosunek osobistej i gospodarczej zależności pracownika od słuźbodawcy i włączenie pracownika do organizmu przedsiębiorstwa słuźbodawcy.

Znamionami kontraktu o dzieło natomiast są: najpierw, że zobowiązanie ma za przedmiot j e d n o

świadczenie, które pracownik wykonywa podług własnego planu i własnymi środkami, a to, chociażby przez pomocników i zastępców, jednakże pod własną odpowiedzialnością nie tylko za staranność i uwagę, lecz i z rękojmnią za wady pracy i że obejmuje sam niebezpieczeństwo nieudania się jej i, co za tem idzie, że jest on samodzielnym przedsiębiorcą.

Te wszystkie znamiona odróżniające jeden typ od drugiego zachodzą, jeśli zestawimy n. p. umowę ze służą domowym pobierającym płacę miesięczną z jednej, a n. p. przedsiębiorcą budowy kolei żelaznej za sumę ryczałtową z drugiej strony. Bywają jednak kombinacye, które łagodzą przeciwieństwa między jednym a drugim kontraktem, n. p. jeśli robotnicy przy przemyśle domowym pracują własnymi środkami i na własnym warsztacie, albo robotnik fabryczny pracuje za wynagrodzeniem od sztuki, a tem samem ponosi niebezpieczeństwo nieudania się, a zwolniony jest od nadzoru służbodawcy. Zawsze jednak pozostają pewne znamiona istotne, które dają podstawę do odróżnienia jednego od drugiego typu i powodują, że kontrakty takie wymagają odmiennego traktowania prawodawczego.

§ 1151.

Znamionami takimi są podług now.:

dla kontraktu o usługi: zobowiązanie się do świadczenia usług drugiemu na pewien czas (niekoniecznie ściśle określony);

dla kontraktu o dzieło: podjęcie się wykonania dzieła za wynagrodzeniem.

Przedmiotem świadczenia są więc: przy kontrakcie usług: trwająca przez pewien czas praca, przy kontrakcie o dzieło, dzieło samo jako wynik pracy.

Odpłatność jest istotnym warunkiem kontraktu o dzieło; — rozszerzenie zasad tego kontraktu na umowy bezpłatne tego rodzaju wytworzyłoby musiało kolizyę z innymi zasadami kod. cyw. szczególnie co do rękojmi, natomiast odpłatność jest wprowadzie

z wyczajnem, lecz nie istotnem znamieniem kontraktu usług, gdyż postanowienia o tymże kontrakcie zastosowanie znajdują także i do t. zw. „woluntaryuszy“ i „uczniów“, — z wyjątkiem jedynie tych postanowień, które odnoszą się do wynagrodzenia.

W ust. 2 § 1151 k. c. określa ustawa stosunek przepisów o kontrakcie usług a względnie o dzieło — do kontraktu pełnomocnictwa w ten sposób, że jeżeli zachodzi znamię tegoż ostatniego t. j. „załatwianie poruczonego komu interesu“ (§ 1002 k. c.), to obok postanowień kontraktu o usługi lub o dzieło zastosować należy także przepisy o kontrakcie pełnomocnictwa.

§ 1152.

W odróżnieniu od dotychczasowej ustawy, która uznając odpłatność za warunek istotny (dawny § 1151 i napis rozdziału), w (dawnym) § 1152 domniemanie ustanawia jedynie co do stosowności wynagrodzenia, nowy § 1152 k. c. uznaje w ogóle „stosowne wynagrodzenie“ w przypadkach wątpliwych za „umówione“, czem daje do zrozumienia, że oznaczenie tegoż przez sędziego nie ma natury konstytutywnej, lecz jest kwestyą interpretacyi woli stron.

Zastrzeżenia co do taks ustawowych (dawny § 1152 k. c.) nowa norma pomija z powodu, że ono samo się rozumie.

Do kontraktu o usługi odnoszą się nowe §§ 1153 do 1164 k. c.

Kontrakt o usługi.

§ 1153.

1. O rodzaju i rozciągłości usług przedewszystkiem rozstrzyga wyraźnie lub dorozumianie objawiona zgodna wola stron, a gdyby ich w umowie nie określono, pełnione być mają usługi stosowne do okoliczności, a to nie tylko takich, które zachodziły w czasie zawarcia umowy, lecz i takich, które się okazały w czasie trwania stosunku służbowego. Obowiązek pracownika nie jest więc *stricti juris* lecz

podlega interpretacji *ex fide bona*. Motywa K. I. P. wyrażają zdanie, że przepis ten nie doprowadzi do wyzyskiwania pracownika.

2. Jak dotąd (§ 1161 k. c.) tak i nadal regułą będzie, że pracownik ma pełnić usługi *o s o b i ś c i e*. Nowa stylizacja (§ 1153 zd. 1) dopuszcza jednak wyjątków, dozwalając nie tylko innego umówienia się, lecz możliwości substytucji innej osoby, jeśli taka substytucja „z okoliczności“ wynika, a zatem także i w przypadku konieczności. Właściwego prawa zastępowania się innym nowela nie nadaje pracownikowi nawet nie jak dotąd (§ 1161 dawny) „wśród okoliczności naglących“, uważając takie „prawo“ nawet ze stanowiska pracownika za niepożądane, gdyż prawu takiemu odpowiadać by musiał obowiązek postarania się o substytucję, co stanowiłoby nieraz wielkie utrudnienie jego obowiązków służbowych.

Wzmiankę dawnego § 1161 o ciężącej na pracowniku w przypadku, jeśli się daje zastąpić, *culpa in eligendo* opuszczono ze względu na przepis nowego § 1313 a. (ob. niżej § 159).

3. Postanowienie, że prawo żądania usług przeniesione być nie może na innego, obowiązuje także tylko wówczas, jeśli „z umowy“ lub „z okoliczności“ nic innego nie wynika. Postanowienia tego nie było w uchwale I.P.; K.I.P. objaśnia, że opuszczono ten ustęp z powodu, iż niepozbyszalność tego prawa wynika z natury jego.

§§ 1154, 1154 a.

O terminach płatności wynagrodzenia rozstrzyga najpierw wola stron, następnie zwyczaj istniejący w zakresie pewnego rodzaju służby, a w braku tych danych, ustanawia je ustawa (§ 1154). Najpóźniej wynagrodzenie za służbę, o ile jest zarobione, wypłacone być ma w chwili zakończenia stosunku służbowego. To ostatnie postanowienie jest *juris cogentis*, ma więc zastosowanie chociażby się inaczej umówiono. Zaliczki z góry na rachunek wynagrodzenia jeszcze niepłatnego ale już zarobionego może żądać tylko pra-

ownik, który wynagrodzony jest od sztuki albo za jednostkowe roboty (§ 1154 a).

§ 1154 b.

Jako wyjątek od zasady §§ 1311 i 1295 k. c. ustawa wkłada chorobę pracownika i nieszczęśliwy przypadek na ciężar słuźbodawcy, jeśli pracownik słuźzył co najmniej 14 dni i nie dłużej niż tydzień pracować nie może, a nie sprowadził choroby lub nieszczęśliwego przypadku umyślnie ani też niedbalstwem wyższego stopnia, więc uległ im albo przypadkowo albo skutkiem *culpa levis*. Słuźbodawca za ten czas mimoto wynagrodzenie płaćć musi (por. § 8 ust. o pom. handl., w którym jednak termin wynosi 6 tygodni). Tak samo się rzecz ma, jeśli pracownik dozna przeszkody — ale tu już bez wszelkiej winy — skutkiem innych ważnych jego osoby tyczących się powodów n. p. skutkiem wezwania do sądu, zarządzeń sanitarnych, konieczności spełnienia obowiązku przyzwoitości lub pietyzmu itp. Gdy ustawa mówi o 14-dniowym trwaniu słuźby, przepisu tego do zarobników dziennych nie można stosować.

Przepisu, że kwotę, jaką pracownik otrzymuje z tytułu ubezpieczenia publiczno prawnego, słuźbodawca potrąćć sobie może w tym stosunku, w jakim do tej kwoty faktycznie się przyczynił, nie można odnosić do dobrowolnych ubezpieczeń, chociażby słuźbodawca się do nich przyczyniał, chyba, że strony w umowie inaczej postanowiły.

Przepis § 1154 b. nie został zaliczony do bezwzględnie obowiązujących (niżej § 1164 k. c.); strony mogą się więc pod względem płaććenia wynagrodzenia za czas przeszkody odmiennie umówić.

§ 1155

normuje skutki przypadków, które ponosi słuźbodawca. Ponosi on skutki wszystkich przypadków, które się zdarzyły „w jego osobie“, a w tych przypadkach obowiązany jest, mimo że usługi nie zostają spełnione, do zapłaććenia wynagrodzenia. Prawo pracownika do wynagrodzenia nie jest w takich przy-

padkach prawem „wynagrodzenia szkody“, „stosownem odszkodowaniem“ (angemessene Entschädigung) albo jakąś „odprawą“ (Abfertigung), lecz wprost prawem żądania wynagrodzenia, należącego się mu na podstawie umowy. Jednakże warunkiem jest, ażeby pracownik po pierwsze był gotów do spełnienia usług, a powtórze doznał przeszkody w ich pełnieniu jedynie skutkiem okoliczności zaszłych po stronie słuźbodawcy n. p. gdyby słuźbodawca zachorował i słuźącego na podróż przyjętego zatrudnić nie mógł. Now. każe pracownikowi w takim wypadku płacić wynagrodzenie z umowy mu się należące (nie jak dawny § 1155 k. c. dać: „stosowne odszkodowanie“). Z drugiej jednak strony pracownik musi sobie dać potracić to, co skutkiem przeszkody w pracy oszczędził albo gdzieindziej zarobił lub też mogąc zarobić, rozmyślnie zarobić zaniechał.

„Stosowne odszkodowanie“ należy się pracownikowi wówczas, gdy dozna z powodów po stronie słuźbodawcy zachodzących szkody skutkiem straty czasu n. p. przez opóźnienie objęcia słuźby.

Rozumie się, że za szkody spowodowane winą swą, pracodawca odpowiada pracownikowi już podług ogólnej zasady § 1295 k. c.

I § 1155 nie należy do rzędu przepisów *juris cogentis*.

§§ 1156, 1156 a.

Pracownikowi, który przyjęty jest do spółności domowej, now. zapewnia nadto utrzymanie i opiekę w przypadku choroby wówczas:

1. gdy stosunek słuźbowy w przeważnej mierze wyczerpuje jego czynność zarobkową;

2. gdy choroba nie była spowodowana przez niego rozmyślnie ani też z niedbalstwa wyższego rzędu;

3. gdy stosunek słuźbowy trwał już conajmniej dni 14 i

4. gdy nie był zawarty jedynie tylko dla potrzeby przemijającej, a gdyby tak było, trwał już dłużej aniżeli miesiąc.

Obowiązkiem służbodawcy jest w szczególności postarać się o utrzymanie, opiekę lekarską i potrzebne środki lecznicze przez czas wskazany tym §-em i wypłacać mu za cały ten czas umówione wynagrodzenie pieniężne.

Obowiązek służbodawcy do postarania się o utrzymanie, opiekę lekarską i środki lecznicze, nie ma tego następstwa, iżby to nastąpić miało kosztem służbodawcy; ma on się owszem postarać o to, chociażby koszta (po myśli § 1156 a) szły na rachunek pracownika, — co jest ważne ze względu na odpowiedzialność za szkodę wynikłą z niedopełnienia tego obowiązku. Ma on prawo oddać pracownika do zakładu chorych, — pracownik może tego żądać wówczas, gdy natura choroby tego wymaga. Oddanie pracownika w opiekę osób trzecich (niekoniecznie rodziny pracownika) może jednak nastąpić tylko za zgodą stron obydwóch.

Wynikające wydatki gotowe za opiekę lekarską, środki lecznicze, utrzymanie w zakładzie chorych lub u osób trzecich może służbodawca policzyć na rachunek należności przypadającej pracownikowi. Koszta utrzymania w domu ponosi sam służbodawca już bez regresu.

W razie, gdyby pracownik pobierał kwoty pieniężne z ubezpieczenia publicznie prawnego, służbodawca ma prawo jak wyżej w § 1154 b. Obowiązki jego inne wymienione wyżej odpadają w miarę tego, jak pracownik otrzymuje świadczenia w naturze na podstawie ubezpieczenia.

Gdyby wydatki służbodawcy przewyższały wynagrodzenie pracownika, służbodawca musi je ponieść bez regresu do pracownika.

§ 1156 b.

Z ukończeniem stosunku służbowego przez upływ czasu umówionego lub skutkiem wypowiedzenia albo odprawienia nie spowodowanego chorobą lub innymi ważnymi powodami kończą się wszystkie obowiązki służbodawcy *pro futuro*, a więc tak wynagrodzenia, jak

i utrzymywania, jakoteż i starania się o chorego. Normy ochronne na wypadek choroby (§§ 1154 b. i 1156) byłyby jednak iluzoryjne, gdyby służbodawca mógł uchylić się od spełnienia obowiązków przez wypowiedzenie pracownikowi służby z powodu tej właśnie choroby jako przeszkody, która się zdarzyła w osobie tegoż ostatniego. Z drugiej strony nie można twierdzić, iżby choroba pracownika nigdy nie mogła dać „ważnego“ powodu do wypowiedzenia (por. niżej § 1162). Nowela tedy idzie pośrednią drogą: pozwala wprowadzić na wypowiedzenie lub odprawienie pracownika z powodu przeszkody w pełnieniu służby, lecz zarazem stanowi, że takie wcześniejsze wypowiedzenie lub odprawienie nie odbiera pracownikowi praw służących mu podług §§ 1154 b. i 1156 na czas pierwotnie umówionego trwania stosunku.

§ 1157.

Postanowienia te uzasadniają 1) prawo żądania od służbodawcy zarządzeń ochronnych, 2) w razie, gdyby służbodawca z zawinionego przez siebie niedbalstwa ich zaniechał — prawo żądania wynagrodzenia szkody (§ 1295 k. c.). Gdy zaś zaniechanie to stanowi niedotrzymanie obowiązku umownego, po myśli § 1298 k. c., na służbodawcy spoczywa ciężar dowodu, że bez swej winy doznał przeszkody w jego dopełnieniu.

Wymienione w tym § obowiązki pieczołowitości o życie i zdrowie pracownika sięgają tak daleko, jak pozwala „natura usług“. Nie można więc n. p. wymagać od służbodawcy, aby chronił pielęgniarzy chorych od zarażenia się chorobą, albo robotników zajętych przy pracy niebezpiecznej od niebezpieczeństw, które żadnymi środkami uniknąć się nie dadzą, a z natury połączone są z taką pracą.

§§ 1158—1159 c.

Nowela odróżnia przedewszystkiem:

1) stosunki służbowe z określonym w umowie czasem trwania;

2) stosunki służbowe zawarte bez takiego określenia.

ad 1) Co do pierwszych regułą jest, że kończą się z upływem umówionego czasu. Dla pewnych rodzajów wydaje szczegółowe postanowienia.

I tak:

a) stosunek służbowy zawarty na próbę albo dla potrzeby przemijającej, może być rozwiązany w ciągu pierwszego miesiąca przez obie strony każdej chwili. Gdyby faktycznie trwał dłużej aniżeli miesiąc, uważa się go pod względem czasu tak, jak gdyby był zawarty bez oznaczenia czasu (ob. poniżej ad 2); nie traci on zresztą charakteru próbnego lub tymczasowego. Por. § 19 ust. o pom. handl.;

b) stosunek zawarty na czas życia albo na dłużej niż 5 lat, pracownik może rozwiązać po upływie lat 5 za 6 miesięcznym wypowiedzeniem. Wiązanie się na całe życie albo na dłużej niż pięć lat uważa nowela za niebezpieczne dla „wolności“ pracownika.

ad 2) Stosunki służbowe o nieokreślonym czasie trwania może każda strona rozwiązać wypowiedzeniem. Przy oznaczeniu terminów wypowiedzenia kierującą myślą jest, że krótkie termina, najdłużej jednotygodniowe, wyznaczono dla usług niższego rodzaju, długie (4 tygodniowe) dla usług wyższego rodzaju, które przeważnie absorbują czynność zarobkową pracownika, — średnie (14 dniowe) dla wszystkich innych (także darmych) usług. Termin musi być zawsze równy dla obu stron (*jus cogens*), — gdyby umówiono nierówny, to dłuższy obowiązuje obie strony.

§ 1160.

Jestto przepis ochronny uzupełniający postanowienia o wypowiedzeniu kontraktu usług w zastosowaniu do pracowników żyjących w spółności domowej ze służbodawcą (podobne postanowienie w ust. o pom. handl. § 22 — z ograniczeniem na „dni powszednie“). Bliższe określenie czasu „stosownego“ now. pozostawia rozporządzeniu (niżej § 151 now.).

§ 1161.

Ob. § 25 C. R. z 10. grudnia 1914 dz. u. p. nr. 337 (ord. konk.).

§ 1162.

§ 1162 wypowiada zasadę, że stosunek służbowy może być przez każdą stronę rozwiązany z ważnych powodów przedwcześnie, to znaczy: przy umowie na pewien czas zawartej przed upływem czasu tego, w innych przypadkach bez przestrzegania terminu wypowiedzenia.

Już z samego brzmienia tego przepisu wynika, że umowa, którą strony wykluczyłyby wogóle rozwiązanie nawet z „ważnych“ powodów, jest bezskuteczna, chociaż ustawa tego paragrafu nie zalicza do bezwzględnie obowiązujących (§ 1164). Natomiast wskazanie w umowie pewnych powodów odprawienia albo wystąpienia ze służby przedstawia się jako oświadczenie stron co do tego, jakie powody strony uważają za „ważne“. Czy one rzeczywiście są „ważne“, o tem orzeknie sędzia podług natury usług, o które chodzi, i innych okoliczności; wprost i raz na zawsze oświadczenia takie nie są wykluczone. Wykluczenie w umowie pewnych powodów, które z natury swej są „ważne“, już podług tenoru § 1162 byłoby bezskuteczne z tej samej przyczyny, jak wykluczenie wszystkich „ważnych powodów“.

§§ 1162 a. do 1162 d.

W tych paragrafach unormowane są skutki prawne wykroczenia przeciw zasadzie § 1162.

I. Jeżeli więc pracownik bez ważnego powodu porzuca służbę, służbodawca może żądać albo wstąpienia napowrót i odszkodowania, albo odszkodowania z powodu niedopełnienia umowy, a to ostatnie chociażby dopełnienie było możebne (por. § 920 k. c., § 112 now.) i bez wyznaczenia terminu (por. § 918 k. c., § 110 now.).

Gdyby pracownik ze swej własnej winy przedwcześnie został odprawiony (z ważnych powodów), ma obowiązek odszkodowania z powodu niedopeł-

nienia umowy, a prawo do wynagrodzenia za już uskutecznione świadczenia, za które wynagrodzenie jeszcze nie jest płatne, tylko o tyle, o ile te świadczenia dla słuźbodawcy nie utraciły wartości całkowicie albo w przeważnej części.

II. Jeżeli natomiast słuźbodawca odprawi pracownika przedwcześnie bez ważnego powodu, umowa musi być uważana jakoby nadal istniała, z czego wynika, że pracownik może żądać wynagrodzenia za cały czas, przez który stosunek miał istnieć, a więc przy umowach na pewien czas zawartych, aż do upływu czasu, przy innych do czasu, w którym skończyć by się musiała przez wypowiedzenie, nadto ewentualnie wynagrodzenia dalszej szkody. W tym razie jednak musi sobie dać potrącić to, co oszczędził lub zarobił albo rozmyślnie zarobić zaniedbał. Gdyby zaś czas ten nie przekraczał 3 miesięcy, ma prawo żądać wypłaty całego wynagrodzenia bez potrącenia.

Jeśli słuźbodawca wprowadzie nie odprawia pracownika, ale z winy swej daje mu ważny powód wystąpienia, natenczas umowa rozwiązuje się już podług § 1162, a pracownikowi pozostaje tylko prawo żądania wynagrodzenia szkody według ogólnych zasad o odszkodowaniu (§ 1295 k. c.).

Przepis § 1162 c. polega na zasadzie t. zw. *compensatio culpa*e w przypadkach winy obustronnej.

§ 1162 d. oznacza dla sądowego dochodzenia roszczeń obustronnych 6 miesięczny termin prekluzyjny z powodu, że po upływie dłuższego czasu dowód podstawy roszczeń i obrona bardzo byłyby utrudnione.

§ 1163.

1) Na podstawie umowy o usługi każdy pracownik, a zatem także i taki, który był przyjęty tylko na czas przemijającej potrzeby, ma prawo żądać świadectwa (inaczej proj. § 177). Now. wychodzi z założenia, że dla chwilowych pracowników świadectwo jest często jedynym środkiem uzyskania stałego zajęcia. Jeśli pracownik był przyjęty tylko do pewnej jakiejś

usługi, to z reguły umowa z nim zawarta nie jest umową „o usługi“ lecz „o dzieło“, a dla tej umowy nie istnieje obowiązek dania świadectwa. Często jednak i taka umowa przedstawia się wedle swej natury jako umowa „na czas przemijającej potrzeby“.

2) Do istotnej treści świadectwa służbowego należy stwierdzenie czasu trwania i rodzaju usług. Zapisków i uwag, które mogłyby utrudnić pracownikowi osiągnięcie nowej posady, nie wolno w świadectwie zamieszczać; pochwał i uwag korzystnych dodawać służbodawca nie jest obowiązany. Różnicy między t. zw. świadectwem służbowym (o czasie i trwaniu usług) a świadectwem zachowania się, jaką czynił proj. (§ 177), nowela nie zna, podobnie jak nie przyjęto takich wniosków w ust. o pomocn. handl. i urzędnikach rolnych i leśnych. Gdyby pracownik wymagał świadectwa w czasie trwania stosunku, służbodawca obowiązany wydać mu je na koszt jego, z czego wynika *a contrario*, że przy ukończeniu stosunku wydać je ma kosztem własnym. Świadectwa złożone u służbodawcy winien tenże wydać każdej chwili na żądanie. Żadne prawo zatrzymania mu nie służy.

§ 1164.

Wyliczenie postanowień natury bezwzględnie obowiązującej w § 1164 nie ma tego znaczenia, iżby wszystkie inne niewymienione tu §§ tytułu o kontrakcie usług mogły być zaliczone do względnie obowiązujących t. j. do takich, których zastosowanie umową stron wykluczone być może. Przy niektórych bowiem już samo brzmienie wskazuje, że na niekorzyść żadnej ze stron umową wykluczone być nie mogą. Postanowienia wymienione w § 1164 jednak charakteryzują się tem, że wykluczają zniesienie lub ograniczenie uprawnień pracownika, wynikających z tychże §§-ów, — zatem n.edopuszczalny jest stąd wniosek *a contrario*, że niewymienione tu postanowienia mogłyby być zniesione lub zmienione umową.

To też wyliczone (wyczerpująco) w § 1164 postanowienia mają tę doniosłość, że chociażby ich zastosowanie w umowie było wykluczone lub ograniczone, pracownik mimo to na nie powołać się może.

Takimi są §§ 1156, 1156 a, 1156 b, 1157 jako normy nakazujące pewien stopień pieczołowitości w interesie pracownika, §§ 1154 ust. 3, 1158, 1159, 1159 a, 1159 b, 1160, 1162 b, 1163 jako normy ochronne przeciw wyzyskiwaniu gospodarczo silniejszego stanowiska słuźbodawcy na niekorzyść pracownika, wreszcie §§ 1162 a. i 1162 d jako normy, mające zapobiegać zaostreniu w umowie warunków, pod jakimi pracownik pewne uprawnienia traci.

Natomiast nie są bezwzględnie obowiązującymi normy §§ 1154 ust. 2, 1154 a, 1154 b, 1155.

Kontrakt o dzieło.

§ 1165.

W przeciwieństwie do kontraktu usług przepisy o kontrakcie o dzieło są zasadniczo natury dyspozycyjnej.

Strony nazwane są tu „przedsiębiorcą“ i „zamawiającym“.

Osobiste wykonanie dzieła nie jest istotnym wymogiem tego stosunku, chociaż może być umówione; „najosobistsze“ świadczenia n. p. artystyczne, stosunkowo rzadziej się zdarzają, regułą jest więc, że ustawa na równie traktuje wykonanie dzieła osobiste lub przez kogo innego. Stąd wynika dla przedsiębiorcy wolność używania pomocników, albo substytutów, — on bowiem nie oddaje z reguły pracy swej do dyspozycji zamawiającego, lecz ją tylko organizuje, ale zawsze pod osobistą swą odpowiedzialnością, to znaczy tak samo, jak gdyby ją spełniał osobiście, chociażby nawet osobiście nią nie kierował. Nie może się więc uchylić od odpowiedzialności osobistej nawet „w przypadkach naglących“ przez oddanie przedsiębiorstwa komu innemu. Dla tz. culpa in eligendo (§ 1161 k. c. dawny) niema więc tu miejsca.

§ 1166.

Postanowienie to oddaje co do istoty regułę dawnego § 1158 k. c. we formie poprawniejszej t. j. we formie „reguły interpretacyjnej“ zamiast „domniemania“, przyczem zaznacza, że kwestya: „kontrakt o dzieło czy kontrakt kupna“ w ogóle może być wątpliwą tylko w tym przypadku, jeśli właściwym przedmiotem umowy jest obrobienie „materiału, którego dostarczyć“ ma przedsiębiorca, a zatem sporządzenie rzeczy, nie zaś jeśli tenże dostarcza tylko dodatków lub innych rzeczy ubocznych.

§ 1167.

Zasady (dawnego) § 1153 k. c. o rękojmi w istotnych punktach utrzymano w mocy z pewnemi jednak zmianami.

W razie gdy zachodzą istotne wady albo brak przymiotów wyraźnie wymówionych, zamawiający ma prawo odstąpić od umowy, to znaczy odmówić przyjęcia.

Gdyby z tego prawa nie chciał czynić użytku, albo gdyby wady nie były istotne ani też nie sprzeciwiały się wyraźnej wymowie, ma on wybór: żądania albo „poprawienia“, albo „stosownego zniżenia wynagrodzenia“.

Co do żądania „poprawienia“ nowela ogranicza je do takich przypadków, w których ono nie wymaga niestosunkowych nakładów (tak n. p. gdyby z powodu drobnego odstąpienia od planu budowy, trzeba było cały gmach rozebrać i na nowo stawiać). Gdyby zamawiający żądał naprawy, musi (a nie tylko może — jak w kod. niem. § 634) w tym celu wyznaczyć przedsiębiorcy odpowiedni czas pod zagrożeniem, że po upływie tegoż poprawy nie przyjmie, — inaczej bowiem nawet w razie przekroczenia wyznaczonego czasu przyjęcia nie mógłby odmówić.

Co do „zniżenia wynagrodzenia“, to znaczy ono to samo, co dotąd w § 1153 k. c. z reguły znaczyło „odpowiednie odszkodowanie“. W obec tej zmiany wyrażenia się odpadła potrzeba ustępu ostatniego

dawnego § 1153 o zatrzymaniu części wynagrodzenia.

Ostatni ustęp § 1167 wskazuje, że w innych, to jest w nieporuszonych tu punktach, obowiązują ogólne normy o rękojmi przy umowach odpłatnych (§ 922 i nast.). Takimi są przepisy o „wadach widocznych“ (§ 928 k. c.), o rękojmi za ewikcyę (§ 931) szczególnie ważnej przy umowach o dostarczenie dzieła, o wynagrodzeniu dalszej szkody w przypadkach winy (§ 932), nawet normy o wadach bydłęcia (§ 925—927) mogą wchodzić w rachubę n. p. w razie podjęcia się urzędzenia gospodarstwa rolnego, — w końcu obowiązują także termina prekluzyjne § 933 k. c.

§§ 1168, 1168 a.

Dwie kwestye są tu rozwiązane: Kto ponosi niebezpieczeństwo: 1) niedojścia dzieła do skutku, 2) zniszczenia dzieła przed jego oddaniem?

Pierwszą reguluje § 1168 tak samo jak przy kontrakcie usług (§ 1155, obacz wyżej uwagi do tego §). Tylko na przypadek, gdyby niedojście do skutku dzieła spowodowane było brakiem koniecznego spółudziału zamawiającego (n. p. gdyby tenże przedsiębiorcy budowy nie dostarczył gruntu, na którym miała stanąć), przedsiębiorca może wyznaczyć mu do uzupełnienia stosowny czas z zagrożeniem, że po upływie tegoż umowa będzie rozwiązana.

Niebezpieczeństwo przypadkowego zniszczenia dzieła przed oddaniem ponosi zgodnie z zasadą niezmienionego § 1051 k. c. przedsiębiorca o tyle, że nie ma wówczas prawa do wynagrodzenia; — utratę materiału zaś ponosi po myśli ogólnych zasad ten, co go dostarczył. Tylko w razie gdyby powodem nieudania się dzieła była oczywista niezdatność materiału dostarczonego przez zamawiającego, przedsiębiorca odpowiada za szkodę lecz tylko wówczas, gdy nie przestrzegł zamawiającego.

§ 1169.

Postanowienie to reprodukuje obowiązki wynikające dla służbodawcy ze stosunku służbowego także w zastosowaniu do kontraktu o dzieło z wyjątkiem tych, które do tego ostatniego stosunku zastosować się nie dadzą t. j. co do uregulowania pracy i zarządzeń o czasie pracy i odpoczynku. Zamawiający podobnie jak i służbodawca ma więc co do miejsca i przyborów pracy, których sam dostarcza, starać się, o ile to jest możebne w obec natury pracy, o ochronę życia i zdrowia przedsiębiorcy i co do mieszkania i sypialni uwzględniać wymogi zdrowia, moralności i religii (§ 1157). Autorowie noweli uważali za potrzebne powołać się na § 1157 w tym celu, aby nie zawierano umów o usługi we formie umowy o dzieło dla uniknięcia obowiązku pieczołowitości.

§ 1170.

Jestto w zmienionej nieco stylizacji postanowienie identyczne z dawnym § 1156 k. c. Nie ustanowiono w now. ustawowego prawa zastawu na dziele lub oddanych przedsiębiorcy rzeczach, jakiego domagano się celem zabezpieczenia praw przedsiębiorcy, gdyż zdaniem autorów wystarczy tu dopuszczone obecnie prawo zatrzymania (§§ 471 i 1052 k. c., § 52, 53 now.), a uregulowanie praw zabezpieczenia na rzecz przedsiębiorców budowli nie da się przeprowadzić w ramach k. c.

§ 1170 a.

W przedmiocie wynagrodzenia za wykonanie dzieła należy odróżnić przedewszystkiem, czy strony obliczały wynagrodzenie podług pewnego preliminarza (koscztorysu), czy też bez takiego wyszczególnienia. Według tego reguluje się ryzyko przedsiębiorcy. I tak:

1) Jeśli tenże podjął się wykonania dzieła za sumę ryczałtową (za „pauzałem“) bez wszelkiego wyszczególnienia, jasne jest, że sam ponosi ryzyko i nie ma prawa żądania wyższej kwoty aniżeli umówiono (pomijając oczywiście przypadki, w których zacho-

dziłyby warunki opugnowania umowy z powodu błędu (§ 871 k. c.) itp.).

2) Jeśli strony obliczały wynagrodzenie podług kosztorysu, możebne są dwa wypadki:

a) albo przedsiębiorca zaręczył, że robota dokonana będzie za cenę, jaką wykazuje kosztorys, w takim razie cena kosztorysu jest *maximum* tego, czego zapłaty żądać może i tak samo, jak w przypadku ad 1 nie ma prawa żądać nadwyżki — albo

b) strony wzięły kosztorys za podstawę obliczenia jedynie dla zorientowania się co do wysokości kosztów oczekiwanych jednakże bez poręki ze strony przedsiębiorcy. Gdyby wówczas koszta okazały się wyższe, to, pomijając przypadki winy przedsiębiorcy, zamawiający winien zapłacić taką cenę, jaka się z jednostkowych pozycji okazuje, chociażby ona przewyższała cenę kosztorysem przewidzianą. Jeśli co do ceny przy zawieraniu umowy był w błędzie, byłby to błąd co do pobudki, który — jeśli nie było podstępu — pozostałby bez uwzględnienia (§ 870 k. c.). Jednakże w tym przypadku wymaga słuszność pewnego wyrównania, które nowela reguluje w ten sposób, że przy znacznem a nieuniknionem przekroczeniu kosztorysu pozwala zamawiającemu odstąpić od umowy, lecz obowiązuje go zarazem do wynagrodzenia za pracę i do zwrotu wydatków tak, aby przedsiębiorca szkody nie poniósł, chociażby nie osiągnął zysku. Jednakże przedsiębiorca ma obowiązek o potrzebie takiego nieuniknionego przekroczenia zawiadomić bezzwłocznie zamawiającego, w przeciwnym razie traci wszelkie prawo do wynagrodzenia nadwyżki.

§ 1171.

Postanowienie o wpływie śmierci przedsiębiorcy odpowiada naturze kontraktu o dzieło, który, wyjąwszy inną umowę lub względy na szczególne osobiste przymioty przedsiębiorcy, nie obowiązuje go do osobistego wykonania dzieła (§ 1165 k. c.). Gdyby jednak chodziło o wykonanie przez niego osobiście, kontrakt gaśnie z jego śmiercią, a dziedzice

mają tylko prawo żądania ceny za obrobiony materiał i części wynagrodzenia odpowiadającej robocie wykonanej.

Śmierć zamawiającego nie wpływa na rozwiązanie umowy. Nowela uważa to jako przypadek, który zdarzył się w jego osobie. Przedsiębiorca nie musi się więc — jak to było dotąd według dawnego § 1155 k. c. — kontentować „odpowiedniemi odškodowaniem“.

Umowa o nakład.

§§ 1172—1173.

Nowela wychodzi z zapatywaną, że umowa o nakład nie da się szczegółowo unormować w k. cyw., lecz wymaga jako umowa *sui generis* unormowania osobnego podobnie jak umowa o ubezpieczenie. Nie chcieli jednak autorowie pominąć jej całkiem milczeniem w k. c. choćby dla tego, aby uwydatnić, że jest ona umową *sui generis* a zatem nie uchodzi poddawać jej wprost zasadom o kontrakcie usług lub o dzieło.

Pomijając więc szczegółowe, w wielkiej części przestarzałe już przepisy dotychczasowe k. c., ogranicza się nowela do ustanowienia definicyi kontraktu o nakład (§ 1172) i przepisu o ilości wydań, który zmienia dotychczasowy przepis § 1167 k. c. (§ 1173).

Co do definicyi odpowiada ona dzisiejszym pojęciom ustalonym w ustawodawstwach i w literaturze. Dodatek o dziełach fotografii zgodny jest z zakresem praw autorskich (§ 1 ust. o pr. aut.). Inne postanowienia dawnych §§ 1165—1171 pominięto, a to: § 1164 z powodu, że zawiera błędną definicyę, a 2. jego ustęp zastąpiony jest § 24 ust. o pr. aut.; § 1165 z powodu, że honorarium nie należy do istotnych wymogów tej umowy; § 1166 z powodu, że prawo odstąpienia od kontraktu z powodu zwłoki, jakiej się dopuszcza autor, uregulowane jest już w §§ 918 i nast., a wątpliwa kwestya przymusu dopełnienia pozostawiona być musi ustawie specjalnej;

§§ 1167 i 1168 z powodu, że nie odpowiadają już dzisiejszemu ukształtowaniu się interesu nakładowego; § 1170, ponieważ już go prześcignęły §§ 7—9 ust. o pr. aut.; § 1171, ponieważ w obec rozciągłości dzisiejszych praw autorskich (§ 1, § 4 ust. 3 ust. o pr. aut.) jest już zbędny. — § 1169 zniesiony już był pat. z 19. października 1846.

§ 1173*) zmienia dotychczasowe postanowienie §§ 1167 i 1168 w ten sposób, że gdy dotąd — jeśli ilości egzemplarzy nie oznaczono, nakładca nabywał nieograniczone co do ilości wydań prawo, odtąd ma obowiązywać wprost przeciwna zasada, t. j. jeśli nie umówiono ilości wydań, nakładca ma prawo tylko do jednego wydania. Utrzymano zaś prawo autora do wydania nowego (dawny § 1168 ust. 2) pod warunkiem, że nakładcy zapłaci odpowiednie odszkodowanie.

Świadczenia na cele niedozwolone.

§ 1174.

Do dawnego (niezmienionego) § 1174 k. c. dodany ust. 2 postanawia, że nie można żądać zwrotu pożyczki danej na cele gry zakazanej. K.I.P. liczy się z tem, że pożyczki takiej danej chociażby w świadomości celu nie można samej przez się uważać za „wykraczającą przeciw dobrym obyczajom“, a więc nie jest ona nieważną po myśli § 879 k. c., bo przyczyna jej prawna (*causa*) jest dozwolona t. j. udzielenie kredytu. Nie uzasadnia ona „spółwiny“ w czynie karygodnym, gdyż wypożyczający nie daje pieniędzy „z poleceniem“ użycia ich na grę zakazaną ani też nie daje ich „w celu popełnienia“ takiego czynu karygodnego po myśli § 1174 ust. 1. Gdyby umowa o pożyczkę była nieważną sama przez się, ani § 878 ani § 1174 k. c. nie dawałyby podstawy do odmówienia prawa żądania zwrotu za pomocą skargi

*) Zwracamy uwagę na pomyłkę druku w polskim tekście noweli: na str. 88. na początku 2. w. tekstu z dołu dopisać należy: „§ 1173“.

o wzbogacenie. Większość K. I. P. oświadczyła się jednak za przyjęciem powyższego dodatku z powodu, że nie należy pomijać żadnego środka utrudnienia gier hazardowych. Pożyczka taka wedle tego przepisu nie jest uznana za nieważną, lecz tworzy zobowiązanie „naturalne“, któremu ustawa jedynie „odmawia prawa skargi“; gdyby więc dobrowolnie spłacona została, płacący nie ma prawa żądania zwrotu tego, co zapłacił (§ 1432 k. c.). Podobne postanowienie znajdowało się już w kod. gal. (§ 350 III); przy obradach nad kod. cyw. jednakże je odrzucono (Ob. Ofner Urentw. II str. 155).

§ 151.

Ob. wyżej uwagi do § 1160 k. c.

§ 152.

§ 152 nadaje przepisom § 150 o kontrakcie usług moc wsteczną o tyle, że każe go zastosowywać do wszystkich dnia 1. stycznia 1917 r. już istniejących stosunków służbowych z wyjątkiem, że §§ 1162 do 1162 d. o przedwczesnem rozwiązaniu stosunku służbowego z kontraktu o usługi nie będą miały zastosowania, jeśli takie przedwczesne rozwiązanie nastąpiło przed tymże dniem.

Co do przepisów bezwzględnie obowiązujących (§§ 1156—1163), to ich wsteczna moc obowiązująca usprawiedliwiona jest ich naturą jako przepisów ochronnych. Co do reszty (§§ 1152—1155) utrzymano je jako takie, które można było wysnuć już z postanowień dotąd istniejących, które więc w ściślejszem sformułowaniu podają jedynie prawo dotychczasowe.

Przepisy o kontrakcie o dzieło i o nakład nie mają więc wstecznej mocy obowiązującej. Co do nich pozostaje w mocy zasada § 5 k. c.

§ 153.

Postanowienia kod. cyw. o kontraktach o świadczenie usług mają według zamiaru prawodawcy tworzyć podstawę systematyczną a zarazem wskazywać

kierunek socyalnego uregulowania wszystkich stosunków pracy — i jako rodzaj „prawa pospolitego“ mieć posiłkowe zastosowanie do wszystkich typów kontraktowych w tym przedmiocie, to znaczy wszędzie tam, gdzie niema ustawy specjalnej albo jakiejś normy w ustawie specjalnej dla pewnych stosunków służbowych. Niektóre z takich specjalnych przepisów już dziś obowiązują. § 153 ma na celu utrzymać je w mocy obok postanowień odnowionego obecnie rozdz. 26 Cz. II k. c.

Nietknięte więc pozostają w mocy: 1) przepisy o stosunkach służbowych, które należą do zakresu prawa publicznego, a zatem wymienione w tymże § przepisy normujące stosunek służbowy urzędników i sług publicznych (pragm. służbowa z 25. stycznia 1914 dz. u. p. n. 15), o ile stosunek służbowy nie polega na umowie prywatno-prawnej.

2) Z pomiędzy stosunków prywatno-prawnych now. wymienia przepisy powsz. ust. gór., ordynacyi przemysłowej i ust. 28. lipca 1902 dz. u. p. n. 156 (o stosunku służbowym robotników zatrudnionych przy budowlach kolejowych i zakładach pomocniczych), dalej ustawę o pomocnikach handlowych z 16. stycznia 1910 dz. u. p. n. 20 (obecnie już zmienioną C. R. z 10. stycznia 1915 dz. u. p. n. 8), ustawę o umowie służbowej osób zatrudnionych w gospodarstwie rolniczym i leśnym z 13. stycznia 1914 dz. u. p. n. 9, tudzież ordynacye regulujące stosunki sług domowych, które tem samem uznaje za stosunki prywatno-prawne, wbrew dawniejszym zapatrywaniom, wedle których zaliczano je do spraw policyjnych. Stąd wynika, że i do tych stosunków mają zastosowanie „posiłkowo“ przepisy k. c. W końcu wymienia ustawa przepisy odnoszące się do prawa nadzoru i dyscypliny władz kolejowych nad personelem kolei tak prywatnych jak i państwowych tudzież przepisy statutu organizacyjnego kolei państwowych. Na wyraźne utrzymanie w mocy tych ostatnich przepisów rząd kładł wielką wagę, K. I. P. do tego się przychyliła, jakkolwiek publiczno-prawna natura ich wskazywałaby, że one

pozostają nietknięte już w myśl pierwotnego zdania § 153.

Co do niektórych dawniejszych a tu nietkniętymi pozostawionych ustaw, wedle których ustalenie stosunku między służbodawcą a pracownikami jest w pierwszym rzędzie przedmiotem dobrowolnej umowy w granicach ustawami wskazanych (tak w § 72 ust. przem., § 1 ust. z 28. lipca 1902 i w licznych ordynacjach służby domowej), utrzymanie ich w „mocy nietkniętej“ wywołuje pewne wątpliwości wobec tego, że nowela pod względem treści umowy o usługi zawiera liczne ograniczenia o mocy bezwzględnie obowiązującej. Możliwą jest zaś dwojaka interpretacja: Rozumiejąc przez „granice ustawowe“ tylko takie, które w tych ustawach były wskazane albo w czasie wydania owych ustaw już istniały, należałoby zastosowywać przepisy noweli jako *jus cogens* do owych stosunków także tylko w braku dozwolonej temi ustawami dobrowolnej umowy. Rozumiejąc jednak — jak to niemniej jest możliwe — przez owe „granice ustawowe“ wszelkie ograniczenia swobody umów, zaprowadzone kiedykolwiek, trzeba by pomimo „nietknięcia“ wymienionych tu przepisów, uważać uświęconą w nich zasadę swobodnej umowy za zasadniczo przełamana.

Nowela tej kwestyi nie rozstrzyga i pozostawia jej rozwiązanie nauce i praktyce a jedynie daje w ust. 2 § 153 skazówkę, że przepisy § 150 mają być zastosowane o tyle, o ile dla pewnych stosunków służbowych niema szczególnych ustawowych przepisów o kontrakcie usług.

Co do oddziaływania przepisów noweli bezwzględnie obowiązujących na umowę o pracę przemysłową (to zn. o taką, którą normuje ustawa przemysłowa), to zestawienie takichże w § 1164 wymienionych przepisów wykazuje, że ze względu na taką pracę nie wchodzi w rachubę: § 1154 ust. 3, ponieważ o płatności wynagrodzenia traktują §§ 77 i nast. i 84 ust. przem.; § 1157, ponieważ obowiązek pieczy uregulowany jest §§ 74 i nast. ust. przem.;

§§ 1158—1159 b, ponieważ wypowiedzenie reguluje § 77 (§ 88 a) ust. przem.; §§ 1162 a. do 1162 d., ponieważ przedwczesne rozwiązanie stosunku i jego skutki przewidziane są w §§ 82 i nast. ust. przem.; § 1163, ponieważ o świadectwie mowa jest w §§ 80 i 81 ust. przem. Subsydjarne zastosowanie noweli mogło by być wątpliwe tylko co do § 1156 i nast. o pieczy w przypadkach choroby, § 1160 co do poszukiwania nowej posady i § 1161 (a względnie § 25 ord. konk.) o prawach pracownika w przypadku konkursu, lecz są to sprawy mniejszej wagi i nie będą miały miały znaczenia, w jakikolwiek sposób w praktyce byłyby rozstrzygane.

Wynagrodzenie szkody.

Na zasadniczą rewizję całego rozdziału o wynagrodzeniu szkody, taką, jaką proponował Randa (ob. uw. pon.), K. l. P. nie zdecydowała się, ponieważ takie przerobienie przepisów kod. w ramach „częściowej reformy” byłoby niewykonalne, a — jak to wykazał Pfaff (w swoim Gutachten, 1880), odczuwane w tej materii braki nie tyle polegały na błędach merytorycznych ustawy, ile na ówczesnej formalistycznej procedurze sądowej i po wielkiej części odpadły, odkąd wprowadzono nowe ustawy sądowe, a w jurysprudencji myśli zasadnicze prawa kodeksowego poczęto stosowywać swobodniej. Ograniczono się więc do rewizji niektórych tylko kwestyj szczegółowych, co do których zapatrywania o tyle się już wyklarowały, że mogły być poddane rewizji bez obawy.

§ 154.

Do niezmienionego § 1295 k. c. dodano ustęp, który ma zapobiegać t. zw. szykanie, czyli rozmyśl-

§ 154. Randa Entwurf e. neuen Redaktion des 30. Hauptst. (Anh. zu der Schadenersatzpflicht (1913) str. 270; Mihurka Die Revision d. Schadenersatzrechts w Ger Z. 1911; Till j. w. str. 31; tegoż Privatr. Fragm. IV Zur Lehre von der Rechtsausübung w Gellera Zblatt T. 33 (1915) str. 299.; Paneth S. O pr. odszkodowania w proj. w Prz pr. i adm. 1914 str. 243

nemu wyrządzaniu szkody drugiemu w sposób wykraczający przeciw dobrym obyczajom. Środkiem ku temu jest uczynienie działającego odpowiedzialnym za szkodę wyrządzoną w taki sposób. Podług brzmienia dotychczasowego § 1295 (utrzymanego w całości w pierwszym ustępie nowego § 1295) odpowiadał za wyrządzoną drugiemu szkodę, kto ją spowodował czynnością bezprawną (§ 1294 k. c.). Wobec tego, że w zakresie umów (nowy § 879) z czynnością bezprawną zrównano czynność wykraczającą przeciw dobrym obyczajom, okazała się potrzeba przeprowadzenia tego zrównania także i w zakresie odszkodowania, ażeby z braku takiego zrównania w dziale o odszkodowaniu nie wysnuwano wniosku, że odpowiedzialność za szkodę uzasadniona jest tylko w przypadku „bezprawności“ działania, a nie także i wtenczas, gdy ono wprawdzie nie wykracza przeciwko prawu, lecz sprzeciwia się dobrym obyczajom. Postanowienie 2 ust. § 1295 w nowym brzmieniu ma więc na celu uświęcenie zasady, że nie tylko czynność bezprawna, ale także i czynność wykraczająca przeciw dobrym obyczajom obowiązuje do wynagrodzenia zrzędzonej drugiemu szkody.

Postanowienie to nie mieści w sobie wprost zakazu czynności przeciw dobrym obyczajom. Taki zakaz wydawał się K. I. P. niebezpiecznym z powodu, że mógłby wywołać szykanę w przeciwnym kierunku: każdy bowiem mógłby się przeciwko roszczeniom bronić zarzutem, że podniesione ono zostało w celu wyrządzenia mu szkody. Aby takich zarzutów uniknąć, nowela zaniechała wypowiedzenia „zakazu“ szykany, a ograniczyła się tylko do ustanowienia obowiązku odszkodowania, wychodząc z założenia, że skargę o wynagrodzenie szkody nie wynosi się tak łatwo, jak się podnosi zarzut szykany przeciw skardecze o roszczenie.

Wedle powyższego obowiązywać może do wynagrodzenia zrzędzonej szkody nawet i taka czynność, do której podjęcia działający był uprawniony, która

więc sama dla siebie przedstawia się jako wykonywanie służącego działającemu prawa podmiotowego, jeśli to wykonywanie prawa wśród danych okoliczności wykracza przeciw dobrym obyczajom. Takie w wykonaniu prawa podmiotowego podjęte czynności wyróżnia ustawa z pomiędzy innych w ten sposób, że łączy z niemi odpowiedzialność działającego za szkodę tylko wtedy, jeśli wykonanie prawa nie tylko wykracza przeciw dobrym obyczajom, ale oczywiście miało na celu wyrządzenie szkody drugiemu.

(Między przepisem noweli a uchwałą I. P. (§ 221) jest ta różnica, że I. P. z wykonywaniem prawa łączyła obowiązek wynagrodzenia szkody tylko wtedy, jeśli ono mogło mieć na celu wyłącznie tylko wyrządzenie szkody drugiemu).

§ 155.

Zmiana § 1305 k. c. polega tylko na tem, że zacytowano w nim powyższy 2 ust. § 1295 a stało się to w celu zwrócenia uwagi na zawarte tamże ograniczenia wykonywania prawa w sposób wykraczający przeciw dobrym obyczajom.

§§ 156—157.

Według dotychczasowego prawa:

1) t. zw. obrona konieczna (Notwehr) przeciw bezprawnej napaści jest czynnością dozwoloną i nie obowiązuje napadniętego do wynagrodzenia szkody (§ 19 k. c.), tak samo, jak podług przeważnie rozpowszechnionej interpretacji obrona konieczna przeciw niebezpieczeństwu grożącemu od „rzeczy“ (t. zw. Sachwehr) n. p. od zwierzęcia.

2) Natomiast inne chociażby stanem konieczności (Notstand) wywołane czynności obrony są same przez się bezprawnymi po myśli § 1294 k. c.— ale mogą być wolne od wynagrodzenia szkody, jeśli

156. K. Adler Unverschuldetes Unrecht 1909 — tegoż Der Notstand im Strf. G. u im Her.enhausentw. w Grünhuta Zeitschr. T. 38 str. 305.

stan konieczności jest tego rodzaju, że pozbawia zagrożonego przytomności umysłu. Wówczas czynność w takim stanie (w pr. karnem t. zw. nieprzepartego przymusu, unwiderstehlicher Zwang) popełniona jest wprawdzie bezprawną, ale mimowolną, a jako taka wprawdzie nie jest czynnością dozwoloną, lecz zasadniczo do wynagrodzenia szkody nie obowiązuje.

3) Gdyby jednak stan konieczności nie był tego rodzaju, iżby pozbawił przytomności umysłu (echter Notstand), czynność popełniona byłaby i bezprawną i samowolną a mianowicie rozmyślną, a taka obowiązuje do zupełnego zadośćuczynienia (§§ 1295, 1324 k. c.).

Pytanie, które sobie prawodawca stawiać musiał *de lege ferenda*, było: czy należy obie pierwsze grupy czynności (1, 2) pozostawić — jak są — bez odpowiedzialności za szkodę, czy z czynnościami 3. grupy (3) łączyć zawsze obowiązek zupełnego zadośćuczynienia?

Nowela wychodzi z założenia, że co do pierwszej i drugiej grupy (1, 2), o ile nie chodzi o t. zw. obronę przeciwko rzeczy (Sachwehr), niema powodu odstępowania od dotychczasowego prawa. W razie prawdziwej obrony koniecznej przeciw bezprawnemu napadowi, zarówno jak w razie stanu konieczności, który pozbawia dotkniętego nim przytomności umysłu niema więc obowiązku wynagrodzenia szkody. Natomiast w grupie 3, w której czynność popełniona w stanie konieczności nie jest ani mimowolna ani bezwinną, a więc zarówno bezprawna jak i samowolna, zatem daje drugiemu prawo odparcia (Recht der Abwehr), jako regułę ustanawia obowiązek wynagrodzenia szkody, lecz w niektórych przypadkach łagodzi go, dając sędziemu możliwość zniżenia owego wynagrodzenia podług miary słuszności a nawet ocenienia, czy w ogóle płacone ma być wynagrodzenie.

Momenty, które sędziemu przy ocenieniu tej kwestyi mają dać skazówkę, są te same, jakie k. c. po-

daje w § 1310: a) zaniechanie odparcia czynności przez uszkodzonego, b) stosunek niebezpieczeństwa grożącego jednemu do uszkodzenia spowodowanego drugiemu, c) stosunek majątków działającego i poszkodowanego. W tym duchu ułożony został § 1306a.

Co do szkody spowodowanej obroną przeciwko rzeczy (Sachwehr) motywa K. I. P. wolność broniącego się od zwrotu szkody uważają za uzasadnioną tylko tam, gdzie właściciel rzeczy podług ogólnych zasad za spowodowaną jego rzeczą szkodę jest odpowiedzialny. Tak podług kod. niem. odpowiada właściciel za szkodę zrządzoną przez zwierzę (§ 833). Prawu austr. jest obcą taka ogólna odpowiedzialność właściciela. Z tego powodu nowela zalicza obronę przeciw rzeczom do 3. grupy, to jest tej, w której kwestya, czy i jakie należy się wynagrodzenie szkody, ocenić ma sędzia podług skazówek § 1306.

Now. nie daje wprawdzie definicyi stanu konieczności (Notstand), lecz podaje w sformułowaniu § 1306a (§ 156 now.) pewne wytyczne co do granic tego stanu, mianowicie: że stan taki obejmując niebezpieczeństwo grożące drugiemu, dalej, że obejmuje wszelkie rodzaje wyrządzenia szkody, nie zaś tylko „oddziaływanie na cudzą własność“ (jak kod. niem. §§ 228 i 904).

Wyjątek od łagodniejszego ocenienia stanu konieczności zawiera § 157 now. w razie, jeśli ten stan konieczności jest własną winą tego spowodowany, kto się w nim znalazł. Nowela sformułowała ten wyjątek w ten sposób, iż rozszerzyła przepis dawnego § 1306 k. c. odnoszący się tylko do przypadku wywołanego własną winą stanu „pomieszania zmysłów“ (Sinnesverwirrung) także na przypadki wywołanego w ten sam sposób „stanu konieczności“ (Notstand).

§ 158.

Zmieniono tu wyraz „dzieci“ na „niedojrzałych“ odpowiednio do ścieśnienia granic odpowiedzialności za czynności przestępne, zaprowadzonego § 4. ust.

2. now. Zmiana ta oddziaływa także i na treść § 1310 k. c., chociaż § ten nie wymaga zmiany stylistycznej, gdyż odnosi się do szkody zrzędzonej przez osoby w § 1308 wymienione, a zatem także odnosić się nie będzie do „dzieci“ tylko do „niedojrzałych“.

§§ 159—161.

Że już podług dotychczasowego pr. austr., kto przy dopełnieniu świadczenia, do którego jest obowiązany (z umowy lub innego tytułu), posługuje się innymi osobami, odpowiada za winę ich tak samo, jak za swoją własną, pierwszy podniósł *de lege lata* Pfaff w swoim Gutachten (1880) str. 88 i nast. — i ja się do niego przyłączyłem (Pr. pryw. IV str. 369 n.). W praktyce i w teorii jednak przeważnie ograniczano winę dopełniającego zapomocą innych do tak zw. *culpa in eligendo*, co oczywiście nie odpowiadało potrzebom obrotu. W § 1313 a. (§ 159 now.) wypowiedziano wymienioną na wstępie zasadę odpowiedzialności za winy prawnego zastępcy jak i pomocników jasno i wyraźnie, tak, że pod tym względem już nie powinno być wątpliwości. — Rozumie się, że jest to *lex dispositiva*, że więc strony na mocy umowy mogą odpowiedzialność tę zaostrzyć lub złagodzić albo ją całkiem wyłączyć, a z drugiej strony używanie pomocników może być w umowie zabronione, w którym to wypadku już samo używanie ich stanowi własną winę świadczącego i obowiązuje do wynagrodzenia szkody zrzędzonej nie tylko z niedbalstwa pomocników, ale i szkody przypadkowej, któraby się nie była wydarzyła w razie świadczenia osobistego.

W tym § 1313 a. chodzi tylko o szkody zrzędzone przy dopełnieniu istniejącego już obowiązku, nie zaś o odpowiedzialność za czyny przestępne pomocników popełnione nie w wykonaniu obowiązku lecz przy sposobności tegoż albo też za

§ 159. Heinsheimer K. die Haftung des Schuldners für seine Erfüllungsgehilfen nach d. deutschen Praxis u dem österr. Entwurf, w Grünhuta Zeitschr. T. 40 (1913) str. 115.

czyny przestępne sług, domowników i t. p. Przypadki takiej odpowiedzialności unormowane są w §§ 160 i 161 (nowych §§ 1314 i 1315 k. c.).

W szczególności § 160 utrzymuje co do istoty przepis § 1314 k. c. z tą różnicą, że opuszczono wstęp o odpowiedzialności w razie „dawania przytułku znanemu zbrodniarzowi“, jako bądź rozumiejący się samo przez się w razie gdy taki „zbrodniarz“ jest osobą „niebezpieczną“, bądź nieludzki, jeśli tak się rzecz nie ma.

W § 161 utrzymano co do istoty przepis § 1315, rozstrzygając przytem kwestyę sporną co do „świadomości“ w ten sposób, że za szkodę zrządzoną przez osobę niebezpieczną odpowiada ten, kto jej używa, tylko wtedy, gdy o tym jej charakterze wiedział, zaś za szkodę przez osobę nieudolną zrządzoną także i ten, kto o tem nie wiedział. Kto bowiem do jakiegoś interesu swego używa osoby nieudolnej, powinien to czynić na własne ryzyko. (W tej ostatniej kwestyi uchwała I. P. (§ 228) stanowiła odmiennie wymagając i w tym ostatnim przypadku „świadomości“).

Odpowiedzialność za nieudolnego pomocnika istnieje bez względu na to, czy temu, kto go używa, można przypisać winę w wyborze, ale rozciąga się tylko na tę szkodę, którą pomocnik wyrządzi w tym swoim charakterze, a więc jeśli szkoda powstała z powodu tej właśnie jego nieudolności do interesu, do którego go używano.

§ 162.

Obok skargi z umowy o przyjęcie do gospody uzasadnionej w § 970 k. c., § 1316 w nowej stylizacji daje poszkodowanemu skargę z czynu przestępnego służby przeciwko osobom w § 970 wymienionym (a także i przeciw szyprom i przewoźnikom, ponieważ o tym rodzaju odpowiedzialności ich ani ust. morska ani handlowa nie traktuje). Praktyczną staje się ta skarga wówczas, jeśli skarga z umowy podług § 970 a. (§ 128 now.) nie jest dopuszczalna, n. p. jeżeli chodzi o pie-

niądze lub kosztowności powyżej 1000 K, albo jeśli skarga ta skutkiem zaniedbania natychmiastowego zawiadomienia albo upływu terminu prekluzyjnego zgasa. Prawda, że w takim razie skarga z deliktu staje się trudniejszą z powodu, że skarżący musi udowodnić winę sługi, gdy przy skardze z kontraktu tego nie potrzebuje (§ 1296 k. c.).

§ 163.

Szkody pochodzące ze stanu budowli są przewidziane już w § 343 k. c., w którym jednak chodzi w 1-wszym rzędzie o zabezpieczenie grożącej szkody kaucją. W § 1316 (nowym) w pierwszym rzędzie chodzi o obowiązek wynagrodzenia zrzędzonej szkody, które należy się nie tylko — jak w 343 poszkodowanemu sąsiadowi, lecz każdemu, kto jej dozna. W myśl tego postanowienia odpowiada za szkodę „posiadacz“ budowli pod dwojakim warunkiem: najpierw aby była spowodowana wadliwym stanem budowli samej (a nie n. p. zdarzeniem jakimś z zewnątrz n. p. katastrofą przyrodniczą, działaniem wojennem i t. p.), a powtórnie aby posiadacz ponosił winę, — przyczem nowela co do dowodu winy odwraca zasadę § 1296 k. c. w ten sposób, iż ciężar dowodu (bezwinnosci) wkłada na posiadacza. Rozstrzyga przytem stan budowli w czasie wypadku bez względu na to, czy ma on przyczynę w wadliwym założeniu, czy też wadliwym utrzymaniu budowli.

Odpowiedzialnym za szkodę niekoniecznie jest właściciel, lecz ten, kto miał faktycznie możność usunięcia wadliwości we właściwym czasie. Nowela jako takiego wskazuje „posiadacza“, z czego wynika, że może nim być każdy, kto posiada budynek na podstawie prawa rzeczowego lub obligatoryjnego n. p. uprawniony z tytułu prawa budowli, użytkowca. Pewna wątpliwość nasuwa się co do najemcy lub dzierżawcy, jeśli na nich ciąży obowiązek utrzymania budynku. Nie są oni bowiem „posiadaczami“ budynku, lecz prawa najmu lub dzierżawy, gdy ustawa wyraźnie mówi o posiadaczu budynku lub dzieła.

Zdaje się jednak, że podług zamiaru prawodawcy i ci odpowiadają i że tedy wyraz „posiadacz“ nie jest użyty w znaczeniu ściśle technicznym (§ 309), lecz oznaczać ma tego, kto faktycznie znajduje się w takim stosunku do rzeczy, iż „dołożeniem potrzebnej staranności“ usunąć mógł wadliwy stan budowli, który był przyczyną szkody.

Nie stanowi różnicy, czy szkoda zdarzyła się skutkiem zawalenia się budowli, czy też skutkiem odłączenia się od niej części (n. p. cegły, gzymsu i t. p.) i czy polegała na uszkodzeniu ciała lub innego dobra.

§ 164.

Co do szkód spowodowanych przez zwierzęta dawny § 1320 wykluczał jasno odpowiedzialność czystą za wynik (Erfolghaftung) i wymagał winy, którą udowodnić musiał poszkodowany (§ 1320 zd. 2). W obec tego, że w judykaturze objawiła się tendencja rozszerzenia obowiązku „pilnowania“ zwierzęcia, a wyraz „zaniedbanie“ tłumaczono bardzo szeroko, stanęła w obec prawodawcy kwestya, czy nie należałoby pominąć zupełnie wymóg winy jako warunku odpowiedzialności i uświęcić czystą zasadę odpowiedzialności za wynik, jak tego doradzał Unger (Handeln auf eigene Gefahr str. 72) za wzorem kod. francuskiego (art 1385) i niemieckiego (§ 833). Doświadczenia poczynione w Niemczech, gdzie musiano przystąpić do częściowej zmiany przepisu, nie zachęcały do przyjęcia tego rodzaju odpowiedzialności. W zasadzie nowela więc utrzymuje dotychczasowe ograniczenia odpowiedzialności na wypadki, w których zachodzi wina tego, kto zwierzę utrzymuje. Aby jednak usunąć trudności, jakie nastęrczał dowód winy temu, kto dochodził sądownie wynagrodzenia szkody, odwrócono ciężar dowodu i — podobnie jak w § 1319 (§ 163 now.) — włożono na utrzymującego zwierzę obowiązek dowodu, że nie zaniedbał potrzebnego pilnowania zwierzęcia lub dozoru nad niem.

§ 165.

Wątpliwości, jakie objawiały się w (chwiejnej) judykaturze co do osób, które mają prawo żądać wynagrodzenia szkody w razie zabicia człowieka (czy tylko wymienione w dawnym §-fie żona i dzieci, czy także inne?), usuwa nowela nadając to prawo osobom „pozostałym“, które zabity „podług ustawy był obowiązany utrzymywać“, a do tych należą oprócz żony i ślubnych dzieci, także jego dzieci nieślubne (§ 166 k. c. zmieniony § 9 now. I), w pośród warunków (niezmienionego) § 154 k. c. także rodzice ślubni, a w granicach § 167 k. c. (zmienionego § 10 now. I) także matka nieślubnego dziecka jego. Wynika stąd, że nie mają prawa żądania wynagrodzenia takiej osoby, które nie „z ustawy“, lecz z innego tytułu (umowy, rozp. ost. woli) pobierały alimentację— a to nie tylko z powodu, że takie obowiązki alimentacyjne przechodzą na dziedziców zabitego, ale i dlatego, że konsekwentnie należałoby przyznać odszkodowanie wszystkim jego wierzycielom, których zaspokojenie byłoby utrudnione skutkiem śmierci jego.

Odpowiednio do zmiany § 1327 nastąpiła zmiana § 1329 k. c., gdzie przy końcu zamiast „żony i dzieci“ użyto wyraz „osoby, które po nim pozostały“.

§ 166.

Obowiązek ponoszenia kosztów położu i utrzymania matki dziecka nieślubnego należy do obowiązków „ojcowskich“, które nie są zależne od tego, aby zapłodnienie nastąpiło skutkiem uwiedzenia lub innej czynności karygodnej. O nim więc traktuje się w dziale „praw rodzinnych“ § 167 k. c. w brzmieniu nadanem mu § 10 noweli I. W § 1328, który traktuje o skutkach przestępstwa, użycia podstępu, groźb itp. opuszczono więc wzmiankę o „kosztach położu“ a natomiast dobitniej sformułowano wynagrodzenie szkody z przestępstwa, mianowicie, że pokrzywdzonej niewieście należy się w tym wypadku „zwrot szkody i utraconego zysku“. Motywa podnoszą, że nie użyto wyrażenia „pełne zadośćuczynienie“ dlatego, aby za-

znaczyć, że wynagrodzenie ma obejmować tylko szkodę materialną, nie obejmuje zaś szkody idealnej. K. I. P. przyznaje, że w ciężkich przypadkach zgwałcenia lub uwiedzenia byłoby pożądane i usprawiedliwione jak najcięższe ukaranie winnego nie tylko kryminalne lecz i cywilne. Ale rozważyła także, że podług proj. ust. karnej niemało jest takich przypadków, w których niełatwo ocenićby można, czy rzeczywiście cała lub przeważająca wina jest po stronie mężczyzny i czy w nich wogóle może być mowa o „czci kobiecej“, obawiała się więc, że dopuszczenie dochodzenia „szkody idealnej“ otwarłoby zbyt obszerne pole pretensjom, których uzasadnienie byłoby bardzo problematyczne. Nie wyjaśnia jednak K. I. P., dlaczego nie pozostawiła sędziemu możności ocenienia, czy i o ile w konkretnych przypadkach należałby się zwrot także „szkody idealnej“, a pociesza się tem, że gdy § 1326 k. c. każe wynagradzać „przeszkody w dalszem powodzeniu“, ocenieniu sędziowskiemu (§ 273 proc. cyw.) zawsze jeszcze pozostaje obszerne pole.

§ 167.

Ob. uwagi do § 165.

§ 168.

Pierwsze zdanie nowego § 1330 k. c. reprodukuje prawie dosłownie treść dawnego § 1330, pomija jednakże wyraz „pełne zadośćuczynienie“, a to, jak motywa K. I. P. objaśniają, z tego powodu, że podług wstępnego zdania dawnego § niebyło wątpliwości, iż tem wyrażeniem nie obejmował k. c. „zagładzenia sprawionej obrazy“ (Tilgung der verursachten Beleidigung, § 1323 k. c.) przez zapłatę pieniężną, lecz że to „zadośćuczynienie“ obejmowało jedynie „odwołanie obrazy, przeproszenie obrażonego albo oświadczenie honorowe“. Podług zdania K. I. P. takie odwołanie i t. d. ma charakter „pokuty“ (Busse), należy więc do prawa karnego.

Inaczej jednak w drugim (nowym) ustępie tego §. Now. traktuje tu o nielojalnem narażaniu kredytu

cudzego przez rozpowszechnianie nieprawdziwych wieści, co wydaje się K. I. P. potrzebne ze względu na to, że tego rodzaju zachowanie się nie zawsze daje się podciągnąć pod pojęcie „obrazy czci“. Wprawdzie nowela stanowi obowiązek zwrotu szkody i utraconego zysku tylko w razie, jeśli rozszerzający wieści wiedział lub wiedzieć musiał o ich nieprawdziwości, lecz dopuszcza — w tych przypadkach także i owej „pokuty“ t. j. odwołania i ogłoszenia tegoż. (Uchwała I. P. (§ 235) ograniczała odpowiedzialność na przypadki świadomego rozszerzania fałszywych wieści, — nowela rozszerza ją na owe także przypadki, w których rozszerzający wieści musiał wiedzieć o nieprawdziwości, w których zatem nieświadomość pochodzi z niedbalstwa, argumentując, że kto rozszerza szkodliwe dla drugiego wieści, powinien mieć pewną gwarancję, że nie są zmyślane i dopuszcza się niedbalstwa, jeśli zaniecha ich sprawdzenia).

Niewyglaszane publicznie, lecz tylko poufnie udzielane wieści, o których nieprawdziwości ten, kto je udziela, nie wie, są pozwołone nawet bez sprawdzenia i nie pociągają obowiązku wynagrodzenia szkody, jeśli ten kto je udziela lub ten kto je otrzymuje ma w tem interes uprawniony. Przepis ten przyjęła nowela głównie ze względu na biura wywiadowcze, których czynność zawodowa byłaby inaczej zbyt krępowana, a zresztą i ze względu na te wypadki, w których zapatrywania towarzyskie lub szczególne stosunki osobiste zmuszają do wyjawienia także niekorzystnych o kimś wiadomości.

§ 169.

Dotychczasowy przepis § 1336 o karze umownej, którego pierwsze zdanie pozostało niezmienione, zreformowano, oprócz opuszczeniem zmienionego już (ust. z 14. czerwca 1868 dz. u. p. n. 62) drugiego zdania, w tych kierunkach, że, w braku innego umówienia:

1) zaznaczono wyraźniej aniżeli dotąd, iż kara umowna nie ma funkcji „kary za zawód“ a więc że

zapłacenie jej nie uwalnia dłużnika od dopełnienia umowy; że dalej

2) jeśli kara umówiona była tylko na przypadek niedotrzymania czasu lub miejsca dopełnienia, można żądać jej zapłaty kumulatywnie z żądaniem dopełnienia, jeśli zaś umówiona była na przypadek niedopełnienia w ogóle, można żądać alternatywnie albo kary albo dopełnienia; że w końcu

3) prawo zniżenia kary umownej służy sędziemu w każdym przypadku.

§ 170.

Co do szkód, które się zdarzyły przed 1. stycznia 1917 przepis § 170 jest tylko zastosowaniem reguły § 5 k. c. Pytanie jednak, czy do wszelkich szkód, które się zdarzyły po 1. stycznia 1917 miałyby być zastosowane już nowe prawo?

Co do szkód t. zw. pozakontraktowych nie ma wątpliwości, że tak. Inaczej jeśli szkoda, która się zdarzyła po 1. stycznia 1917 pochodzi z niedotrzymania umowy zawartej przed tymże dniem. Wychodząc z założenia, że obowiązek wynagrodzenia szkody z niedopełnienia umowy, jest tak samo obowiązkiem „umownym“, jak inne z umowy wynikające, inożnaby zarzucić, że nowela, poddając takie szkody pod nowe prawo, przypisuje sobie ze względu na wcześniejsze zawarcie stosunku, o którego naruszenie chodzi, moc wstecznego działania. Mimo to nowela tej konsekwencji nie wyklucza, ponieważ w przypadkach § 154, 155, 165 i 169, o które tu tylko może chodzić, sankcyonuje jedynie zapatrywania, które w praktyce już oddawna przeprowadzić usiłowano, więc właściwie nic nowego nie zaprowadza. Jedynie w § 159 (§ 1313 a.) tworzy nowe prawo, o ile sankcyonuje surowszą odpowiedzialność za pomocników aniżeli może strony przypuszczały zawierając umowę. Lecz i w tym przypadku, gdy § 1313 a. jest *lex dispositiva*, będzie mógł sędzia podług okoliczności tłumaczyć dawniejszą umowę w ten sposób, jak ją wówczas strony rozumiały.

Zapłata.

§§ 171—173.

1) Dawniej wątpliwa kwestya stosunku, w jakim zostają do siebie §§ 1358, 1422 i 1423, traktujący o zapłacie cudzego długu, dziś już ani w praktyce ani w teorii nie nastęrczała trudności; przekonano się bowiem, że § 1358 traktuje o zapłacie długu formalnie własnego jednak materyalnie cudzego (n. p. poręczyciela, dłużnika zastawniczego itp.), § 1422 i nast. zaś o zapłacie długu formalnie i materyalnie cudzego. W pierwszym przypadku ustawa sankcyonowała wejście płaćącego *ipso jure* w prawa wierzyciela (*cessio legis, subrogation de plein droit*), w drugim nadawała płaćącemu jedynie prawo żądania odstąpienia mu pretensyi drogą osobnej cesyi. — K. I. P. chciała, wbrew wnioskowi swego referenta barona Scheya, obydwie te przypadki poddać pod jedną normę, t. j. przejścia wierzytelności na płaćącego *ipso iure*, a więc bez osobnej cesyi. Nowela jednak przyswoiła sobie zapatrywanie referenta K. I. P. i zatrzymała powyżej określoną różnicę między § 1358 a §§ 1422 i 1423 (tam przejście pretensyi na płaćącego *ipso jure*, tu prawo do cesyi, z którego płaćący korzystać może albo nie). Zapatrywanie to bar. Schey uzasadnił w jednej ze swych dawniejszych prac (*Regressrecht bei Bezahlung fremder Schulden*, 1891) tem, że kto obejmuje odpowiedzialność za dług cudzy (§ 1358), kredytuje tem samem także i dłużnikowi, słuszne jest więc, aby miał wówczas pokrycie w osobistem zobowiązaniu dłużnika; kto zaś, nie odpowiadając za dług cudzy, dobrowolnie go płaci (§§ 1422, 1423), ten czyni to albo w zamiarze liberalnym (obdarowania dłużnika), albo w porozumieniu się z nim otrzymał już od niego pokrycie, albo wreszcie w innym celu, który nie zawsze wymaga nabycia pretensyi przez płaćącego. W tym duchu rozstrzygnął także *de lege lata* Najw. Trybunał w orz. z 24. marca 1914 n. 208.

2) Wobec tego jednak zachodziła potrzeba ścisłego odgraniczenia powyższych dwóch stanów rzeczy. Nowela rozłączyła je w ten sposób, że o zapłacie cudzego długu przez osobę, która zań odpowiada osobiście albo pewnymi przedmiotami majątkowymi (spółdłużnika, poręczyciela albo zastawcę), mówi w § 1358 (§ 171 now.), o zapłacie przez osobę trzecią, która zań nie odpowiada, w §§ 1422 i 1423 k. c., a w szczególności co do tego ostatniego wypadku stanowi (§ 172), że jeśli płacący przed zapłatą lub równocześnie z nią zażąda od wierzyciela odstąpienia pretensyi, to wówczas zapłata ma skutek kupna pretensyi, to jest: pretensya nie gaśnie lecz przechodzi na płacącego, a już samo przyjęcie zapłaty mieści w sobie cesyę praw wierzyciela.

3) Jak dotychczas tak i nadal osoba trzecia z reguły (z wyjątkiem przypadku t. zw. *jus offerendi*, § 472 k. c.) nie może wierzycielowi wbrew jego woli narzucić się z zapłatą. Jeżeli jednak „wykupno“ następuje za pozwoleniem dłużnika, wierzyciel przyjęcia zapłaty odmówić nie może bez narażenia się na skutki zwłoki w przyjęciu.

§ 174.

Wystawienie kwitu na żądanie płacącego dłużnika jest obowiązkiem wierzyciela. Wobec zasady, że każde dopełnienie obowiązku powinno nastąpić kosztem zobowiązanego, jeśli inaczej nie umówiono, koszta kwitu powinien ponieść wierzyciel. Dla uniknięcia jednak odmiennego pojmowania rzeczy dodatek do § 1426 k. c. wyraźnie to wypowiada.

§ 175.

Przepis tego § jest jedynie zastosowaniem zasady § 5 k. c., że nowa ustawa nie ma zastosowania do czynności, które się zdarzyły, zanim uzyskała moc obowiązującą. Zdaje się, że autorowie noweli obawiali się, aby przepisom o zapłacie nie nadawano w praktyce mocy wstecznej jako „interpretacyi autentycznej“.

Przekaz.

§ 176—180.

Reforma przepisów §§ 1400—1410 „o przekazie“ (asygnacji) ma na celu przede wszystkim przeprowadzenie dokładnego rozdziału między instytucją „przekazu“ we właściwym znaczeniu a objęciem długu w znaczeniu obszerniejszym, obejmującym tak objęcie zapłaty (Erfüllungsübernahme) jak i objęcie długu (Schuldübernahme) w znac. ściślejszym, — a więc określenie istoty każdej z tych instytucyj z osobna i uregulowanie ich skutków prawnych. Stąd odrębne ich traktowanie.

Przekaz (§§ 1400—1403), jestto akt prawny, którym przekazujący (asygnant) udziela dwa upoważnienia, mianowicie: upoważnia „odbiorcę“ (asygnatariusza) do odebrania pewnego świadczenia od „przekazanego“ (asygnanta), zaś tegoż przekazanego upoważnia do świadczenia pierwszemu t. j. odbiorcy. Obydwa te upoważnienia idą na rachunek przekazującego, lecz wykonanie ich następuje w imieniu własnym wykonujących. Wykonanie to realizuje jakiś pewien „cel interesu“, istniejącego między przekazującym a przekazanym, a równocześnie interesu istniejącego między przekazującym a odbiorcą.

Odmienne od kod. niem. (§ 783) i szwajc. pr. obl. (art 466) now. nie ogranicza „przedmiotu świadczenia“. Z natury rzeczy jedynie nie mogą to być świadczenia „najosobistsze“. Nie wymaga też now. formy pisemnej przekazu; forma ta jest jedynie warunkiem zdatności obiegujowej przekazu, która nie jest konieczna w zakresie powsz. pr. cywilnego.

Przyjęcie upoważnienia do świadczenia przez przekazanego obowiązuje tegoż do świadczenia jedynie wobec przekazującego. Odbiorca nabywa bezpośrednio prawo żądania dopiero z chwilą, gdy dojdzie go oświadczenie przekazanego.

§ 176. Last jak § 106 str. 642; Adler K. Anweisungsrecht des ABGB. Ein Rettungsversuch, w Grünhuta Zeitschr. T. 40 str. 189; Spyra J. D öst zivile Anweisungsrecht, 1914.

Z reguły ani przekazany ani odbiorca (§ 1401) nie mają obowiązku przyjęcia. O tyle jednak, o ile przekazany dłużnikiem jest przekazującego (a to nie tylko co do cyfry lecz i innych kwalifikacji długu), nie może odmówić przyjęcia. (Mógłby więc odmówić, gdyby mu przeciw pretensji przekazującego służył zarzut np. *non adimpleti contr.*).

Cel przekazu może być rozmaity, nie zawsze bowiem musi chodzić (jak dotąd § 1400 k. c.) o „przemianę długu przez przystąpienie nowego dłużnika“. Jeśli jednak za pomocą przekazu ma być umorzony dług przekazującego wobec odbiorcy, odbiorca, jeśli przyjmie przekaz, obowiązany jest wezwać przekazanego do świadczenia, gdyby zaś nie chciał czynić użytku z przekazu, powinien zawiadomić przekazującego o tem bez (niepotrzebnej) zwłoki. W tym wypadku przekaz mieści w sobie nie tylko upoważnienie (*Ermächtigung*) lecz polecenie (*Auftrag*) dane odbiorcy, aby usiłował poszukiwać zaspokojenia swego u przekazanego.

Kwestya, czy samo przyjęcie przekazu przez odbiorcę umarza dług, czy dopiero dopełnienie świadczenia ze strony przekazanego, zależy przedewszystkiem od umowy między przekazującym a wierzycielem. W razie braku takiej umowy umarza się dług dopiero przez dokonane świadczenie (§ 1401).

Przyjęty przez przekazanego obowiązek świadczenia jest wobec odbiorcy „abstrakcyjnym“, to znaczy niezależnym od stosunku prawnego między przekazującym a przekazanym lub odbiorcą. Dopuszczalne są z tego powodu tylko zarzuty takie, które tyczą się ważności przekazu albo wynikają z osobistego stosunku między przekazanym a odbiorcą (§ 1403).

Przekazujący odwołać może przekaz w o b e c przekazanego tak długo, dopóki odwołanie takie temuż szkodzić nie może, a więc: dopóki tenże nie zobowiązał się już wobec odbiorcy albo nie dopełnił świadczenia, przyczem zresztą rozstrzyga stosunek ich pomiędzy sobą, a gdyby innego stosunku między nimi nie było, rozstrzygają zasady o kontrakcie pełnomoc-

nictwa, z wyjątkiem § 1022, t. j. że przekaz nie gąśnie skutkiem śmierci. Możliwość odwołania przekazu wobec odbiorcy kończy się w każdym razie z chwilą, gdy odbiorca zobowiązanie lub świadczenie przekazanego przyjął, do tego zaś czasu oceniana być musi podług stosunku przekazującego do odbiorcy. Spóźnione odwołanie jest bezskuteczne. Pierwsze zdanie § 1403 odnosi się do odwołania wobec obydwóch, drugie wobec przekazanego, trzecie wobec odbiorcy.

Trzechletniemu przedawnieniu ulega tylko prawo odbiorcy do przekazanego (§ 1403).

Przejęciowy przepis (§ 180) jako chwilę decydującą o zastosowaniu nowej ustawy oznacza chwilę wydania (nie chwilę przyjęcia) przekazu.

Objęcie długu.

§ 181—184.

Niezależnie od przekazu (§§ 1400—1403 k. c.), który jest aktem prawnym abstrakcyjnym, t. j. niezależnym od jakiegokolwiek przyczyny prawnej a z tego powodu służyć może w jakimkolwiek celu prawnym, a więc w celu zawiązania, zmiany, umorzenia jakiegoś stosunku prawnego, w celu zapłaty, darowizny, pożyczki i t. p., nowela reguluje t. zw. objęcie długu (Schuldübernahme).

Takie objęcie cudzego długu może nastąpić przez trzecią osobę bądź na podstawie umowy z dłużnikiem, bądź z wierzycielem i mieć może wedle tego rozmaite skutki prawne.

1. Jeżeli osoba trzecia, nie wchodząc w żaden stosunek prawny z wierzycielem, dłużnikowi przyrzeknie, że dokona za niego świadczenia jego wierzycielowi, jestto t. zw. objęcie wykonania, czyli zapłaty (Erfüllungsübernahme), na mocy którego osoba trzecia dłużnikowi odpowiada tylko za to, że wierzyciel nie będzie przeciwko niemu dochodził swej pretensyi, a więc, że postara się o jego uwolnienie od świadczenia bądź tym sposobem, że sama je za niego wykona, bądź w inny sposób. Między osobą

trzecią a wierzycielem stąd żaden stosunek prawny nie urasta (§ 1404).

2. Jeżeli osoba trzecia oświadczy wobec dłużnika, że obejmie jego dług, wówczas wstępuje ona jako dłużnik w jego miejsce, jednakże pod warunkiem (ustawowym), że wierzyciel się na to zgodzi. Jestto t. zw. objęcie długu w ścisłym znaczeniu (Schuldübernahme). Jeśli zgodzi się wierzyciel, wchodzi ona w bezpośredni stosunek już nietylko do dłużnika lecz i do wierzyciela; dopóki wierzyciel się nie zgodzi, odpowiada dłużnikowi tylko tak, jak przy objęciu wykonania, tj., że uwolni go od długu (§ 1405).

3. Osoba trzecia może też bez porozumienia się z dłużnikiem objąć dług na podstawie umowy z wierzycielem samym, bądź w ten sposób, że staje się dłużnikiem obok, bądź zamiast dotychczasowego dłużnika. W pierwszym przypadku stosunek prawny między wierzycielem a dotychczasowym dłużnikiem nie ulega zmianie, a tylko wierzyciel obok dawnego zyskuje nowego dłużnika (objęcie długu łączne, kumulatywne); w drugim przypadku dotychczasowy dłużnik staje się wolnym, a wierzyciel nowego dłużnika zyskuje zamiast dawnego (obj. dł. wyłączające). W wątpliwości nowela oświadczenie osoby trzeciej wobec wierzyciela każe rozumieć tak, że obejmuje dług obok dotychczasowego dłużnika, a nie zamiast niego (§ 1406).

W obec formalnego przepisu § 1346 ust. 2. (§ 96 now.), który do ważności umowy o porękę wymaga dokumentu pisemnego, ważną staje się różnica między takim kumulatywnym objęciem a poręką. Nowela tej różnicy nie określa, wynika ona jednak już z dotychczasowego (niezmienionego) § 1347: zobowiązanie z poręki jest akcesoryjnym, zobowiązanie z objęcia jest równorzędnym. Gdyby więc celem objęcia przepisu formalnego § 1346 ust. 2. obrano dla poręki formę objęcia długu, poręka nie stwierdzona dokumentem, byłaby nieważna (§ 916 k. c., § 103 noweli).

Z powyższego wynika, że w przeciwieństwie do objęcia wykonania, czyli zapłaty (1.) — objęcie długu (2. 3.) zawsze wymaga spółdziałania wierzyciela, nie powoduje jednak zmiany stosunku prawnego pod względem treści. Stąd wynika dalej, że obowiązki osoby trzeciej, która dług objęła, są te same, jak dłużnika, że jej więc też także służą te same zarzuty, jakie służyły dłużnikowi dotychczasowemu ze stosunku prawnego między nim a wierzycielem (z wyjątkiem jednak zarzutu kompensacji, ponieważ — jak twierdzi K. I. P. — nowy dłużnik nie dysponuje prawem kompensacji swego spółdłużnika). Z reguły także i prawa uboczne przy zmianie dłużnika zostają nietknięte. O ile jednak prawa poręki lub zastawu ustanowione były przez osoby trzecie, gasną one, jeżeli te trzecie osoby nie zgodziły się na zmianę dłużnika (§ 1407).

§ 185.

W związku z objęciem długu nowela reguluje stosunki prawne, jakie się wywiązują, gdy nabywca nieruchomości obejmuje prawa zastawu na niej ciężące na rachunek ceny kupna. — W braku objawionej odmiennej woli stron now. interpretuje taką umowę jako „objęcie długu“, zatem każe rozumieć ją w ten sposób, że nabywca wstępuje jako dłużnik w miejsce dotychczasowego właściciela nieruchomości pod warunkiem (ustawowym), że się na to zgodzi wierzyciel, a tem samem uwolni dłużnika dotychczasowego (§ 1405).

Aby ten skutek nastąpił, potrzeba więc oświadczenia wierzyciela. Nowela w tym przypadku zadowalnia się milczącym zezwoleniem wierzyciela. Jeżeli bowiem tenże na pisemne wezwanie pozbywającego do oświadczenia się w ciągu 6 miesięcy nie odmówi swego zezwolenia, milczenie to poczytane być ma za zezwolenie, tem samem zaś dłużnik dotychczasowy zwolniony zostaje z długu. Gdyby wie-

§ 185. Wellspacher Gutachten f. d. 31. deutschen Juristentag (1912) I str. 389.

rzyciel w tym czasie odmówił zezwolenia, nabywca odpowiada tak, jak przy objęciu dopełnienia (§ 1404).

§ 186—188.

Inaczej aniżeli przy zwykłym objęciu długu nowela reguluje stosunki prawne, jakie się wywiązują w razie nabycia całego kompleksu majątkowego (np. przy umowie o rentę dożywotnią (§ 1284), albo też przy nabyciu pewnego za jednostkę uznanego majątku odrębnego, mianowicie handlowego majątku kupca lub też przedsiębiorstwa — jako jednostki). Chodzi tu o strzeżenie interesu wierzycieli. Wprawdzie nie tracą oni w takich przypadkach prawa do pozbywającego, ale to prawo najczęściej nie na wiele przydać im się może, jeśli tenże pozbył się majątku. Okazuje się stąd konieczność ustanowienia pewnej odpowiedzialności nabywcy, któraby wierzycielom dać mogła zapewnienie, że wierzytelność także na nim będą mogli poszukiwać.

Tak pierwotny projekt rząd. (1907) jak i uchwała I. P. regulowały objęcie długów przez nabywcę w takich przypadkach jako *lex dispositiva* i ustanawiały odpowiedzialność nabywcy tylko o tyle, o ile objęcie stanu biernego wierzycielom do wiadomości podane lub publicznie ogłoszone zostało. Odpowiednio do żądań kół interesowanych nowela odpowiedzialność nabywcy ustanawia jako *lex cogens* z tem wszelako ograniczeniem, że nabywca odpowiada tylko za owe długi, o których przy objęciu majątku wiedział, lub wiedzieć musiał i tylko do wysokości wartości majątku nabytego, tak, że gdy zapłaci już tyle długów, ile wynosi ta wartość, staje się wolnym od dalszej odpowiedzialności, zachowuje zaś w każdym razie prawo osobiste do pozbywającego, o ile go nie zwolni z odpowiedzialności. Bezwzględna moc obowiązująca tych postanowień objawia się w tem, że przeciwne im umawiania się między pozbywającym a nabywcą na niekorzyść wierzycieli, są bezskuteczne.

(§ 186 ust. ost.). — Odmiennie odpowiedzialność nabywcy unormowana jest w tym przypadku, gdy na-

bywcą jest „blizki krewny“ pozbywającego, t. j. jedna z osób, jakie wymienia § 32 (nowej) ord. konk. Osoby takie odpowiadają bowiem wierzycielom z tytułu długów do majątku lub przedsiębiorstwa należących bezpośrednio i bez ograniczenia do wartości, jeśli nie udowodnią, że długi przy objęciu ani nie były, ani nie musiały im być wiadome (§ 187 now.).

Przepisy §§ 186 (§ 1409 k. c.) i 187 now. nie mają zastosowania w razie objęcia majątku lub przedsiębiorstwa w przypadkach konkursu lub egzekucy (§ 188 now.).

§ 189.

Zdarza się, że zwolnienie dłużnika ze stosunku obowiązkowego nie przychodzi do skutku we formie objęcia długu przez osobę trzecią, lecz w ten sposób, że dotychczasowy stosunek u m a r z a się przez zawiązanie nowego między wierzycielem a trzecią osobą, zatem ze skutkiem n o w a c y i (§ 1376 k. c.). Gdy autorom noweli wydawało się, że w dotychczasowym prawie taki wypadek nie jest przewidziany, § 189 stanowi wyraźnie, że jeśli zmieniono tytuł prawny, albo główny przedmiot umowy, wówczas następują skutki nowacyi (§§ 1377, 1378), nie zaś objęcia długu (§ 1410 k. c.).

§ 190.

Zastosowanie nowej normy uczyniono zależnem od tego, ażeby oświadczenie objęcia i oddanie nastąpiły już czasie, gdy nowela weszła w moc obowiązującą, a więc po 1. stycznia 1917 r.

Przedawnienie i terminy prekluzyjne.

§ 191.

Wychodząc z zapatrywania, że te długie terminy przedawnienia nie odpowiadają dzisiejszemu przyspieszonemu tętnu życia społecznego, nowela wprowadza cały szereg terminów trzechletnich przedawnienia tam, gdzie dotąd przepisane było przedawnienie 30 (40) letnie. Skutkiem tego 30 (40) letni czas przedawnienia przestał być już „zwyczajnym“ (napis

§§ 1478 k. c. i nast.), a nowela zmienia jego nazwę na „ogólny“.

Zauważyć należy, że postanowienia o przedawnieniu (§§ 191 do 201) obowiązują już od 1-go kwietnia 1916 (Art. II. now.).

§ 192.

Do wymienionych dotąd w § 1480 k. c. roszczeń ulegających trzyletniemu przedawnieniu dodaje nowela: datki na utrzymanie, świadczenia z wymowy i t. zw. annuitety, t. j. raty periodyczne umówione na spłatę kapitałów, w których to ratach mieszczą się podług z góry ułożonego planu umorzenia kwoty przeznaczone na stopniową spłatę kapitału i kwoty na oprocentowanie niespłaconego jeszcze kapitału. — Gdy dług w kapitale, o ile nie jest zawarty w ratach amortyzacyjnych (annuitetach) i nadal ulegać będzie przedawnieniu 30 (40) letniemu, postanowienie co do 3-letniego przedawnienia annuitetów jest całkiem wyjątkowe. Przeciw niemu podniosły się głosy protestujące (petycja Związku państwowego właścicieli domów i Związku niemieckich Kas oszczędności w Czechach). Motywa K. I. P. nie uznają jednak słuszności argumentów podniesionych, przytaczając, że gdyby skutkiem nowego postanowienia wymagano od dłużników większej niż dotąd punktualności w płaceniu annuitetów, odpowiadałoby to zamiarowi prawodawcy dążenia do uwolnienia obciążonych nieruchomości od długów i dodają, że w przypadkach, w których wierzyciele byliby skłonni do folgowania dłużnikom, pozostaje im możliwość zapobiegania przedawnieniu tym sposobem, że przydłużenie terminu spłaty uczynią zależne od oświadczenia dłużnika, iż dług uznaje (§ 1497 k. c.).

§ 193.

Nowy § 1485 k. c. łączy w sobie dosłownie treść dawnych §§ 1485 i 1486 k. c. Motywa K. I. P. wyjaśniają, że złączenie to nastąpiło ze względów formalnych w tym celu, ażeby uzyskać miejsce dla no-

wej treści § 1486 bez zmiany numeracyi dalszych §§, dodają jednak, że i rzeczowo jest ono nie bez znaczenia, gdyż — podług wyrażonego w motywach K. I. P. zdania — umieszczenie treści dawnego § 1486 przed wyliczeniem w nowym § 1486 przypadków trzyletniego przedawnienia, wskazywać ma, że nowe te terminy trzyletnie mają zastosowanie także i do pretensyj fiskusa, gmin i innych w § 1472 wymienionych osób prawnych uprzywilejowanych, co pierwotny proj. rząd. (1907) „w sposób nie bardzo szczęśliwy“ wypowiedział w osobnym § 196.

§ 194.

Nowa treść § 1486 k. c. zawiera pod napisem „szczególny czas przedawnienia“ wyczerpujące (taksatywne) wyliczenie przypadków trzyletniego przedawnienia pretensyj, wynikających „z interesów życia codziennego“.

Już w objaśnieniach do proj. z r. 1907 motywowano ten krótszy czas przedawnienia pretensyj z interesów codziennie się zdarzających potrzebą bezpieczeństwa obrotu, ponieważ po upływie dłuższego czasu trudno o dowód, że one są zaspokojone, zwłaszcza, że wobec tego, iż są to pretensye przeważnie drobne i często się powtarzają, nie podobna prawie liczyć na pamięć interesowanych a nie zawsze rachunki i kwity bywają wydawane a tem rzadziej przez dłuższy czas przechowywane. Skrócenie terminu przedawnienia odpowiada też ze stanowiska gospodarczego właściwości takich pretensyj, które powinny być jako bieżące nakłady zaspakajane z funduszu obrotowego, a gdy narosną znacznie, stawałyby się długiem kapitałowym, który mogły zachwiać podstawami gospodarczemi dłużnika.

Wyliczenie pretensyj „codziennego życia“ w § 1486 nie wymaga szczegółowych objaśnień. Zauważać tylko należy: do l. 4, że wymienienie czynszów najmu i dzierżawy nie jest zbędne wobec § 1480, ponieważ wskazuje, że nie tylko „peryodyczne“ czynsze, o których tam mowa, ulegają 3-letniemu przedawnieniu

lecz także i jednorazowe; do l. 6: że z rzędu wymienionych w pierwotnym projekcie (1907) osób, których pretensye w 3 latach się przedawniają, wyłączyła I. P. i nowela „inżynierów, architektów i geometrów“ a K. I. P. motywuje to wyłączenie tem, że o ile osoby te ustanowione są do sprawowania funkcyj publicznych, pretensye ich objęte już są ust. 6 tego §-fu, — o ile zaś nie są takimi niema powodu ustanawiania krótszego czasu przedawnienia, zwłaszcza pretensyj inżynierów i architektów, których kontrakty „o dzieła“ są często przedsiębiorstwami wielkich rozmiarów, mają znaczenie bardziej artystyczne aniżeli przemysłowe i nie mogą być zaliczane do „interesów życia codziennego“. Odnośnie do wymienionych w proj. rząd. (1907) (a tu opuszczonych) „aptekarzy“ motywa zaznaczają, że gdy apteka jest przedsiębiorstwem przemysłowem, należą oni do osób w ust. l. 1 wymienionych.

§ 195.

§ 1487 k. c. zmieniono tylko o tyle, że trzyletniemu przedawnieniu ulega także, na równi z prawem do zachowku lub jego uzupełnienia, służące dziedzicowi koniecznemu prawo żądania zwrotu darowizny od obdarowanego z powodu ukrócenia zachowku (ob. wyżej § 141 now., § 951 k. c. w nowym brzmieniu).

§ 196.

Sporną była kwestya, czy przepis § 1489 k. c. o trzyletniem przedawnieniu skarg o odszkodowanie odnosił się do każdej takiej skargi, bez względu na to, czy szkoda pochodzi z przestępstwa czy też z niedotrzymania kontraktu, czyli też tylko do skarg z przestępstwa. Nowela tę kontrowersyę rozstrzyga w duchu pierwszej alternatywy i wyraźnie to wypowiada, poddając

§ 196. Schey Zur Verjährung der Entschädigungsklage 1905; Dresdner Oest. Richterzeitung 1905 n. 15; Leonhart Z. f. Not. 1906 n. 20; Zoll jun. w Ger. Z. 1905 n. 51, 52; Till tamże 1906 str. 1—15; Krasnopolski Die Verj. der Entschädigungskl. w Zentrbl. T. 25 (1907) str. 193.

30-letniemu przedawnieniu jedynie przypadki, w których poszkodowany nie dowiedział się o szkodzie albo o osobie uszkodziiciela, lub też jeśli szkoda pochodzi ze zbrodni.

K. I. P. zwraca przytem uwagę, że pod przepis (nowego) § 1489 k. c. przedawnieniu trzechletniemu podpadają tylko skargi, których fundamentem jest „doznane uszkodzenie“, a więc szkoda wywołana naruszeniem prawa przez przestępstwo lub niedotrzymanie umowy, nie podpadają zaś skargi nieopierające na wyrządzonej szkodzie lecz na prawie wynikającym z ustawy jak np. skargi o t. zw. *in rem versio* (§§ 1041, 1042 k. c.), które pozostają pod regułą 30-letniego przedawnienia.

§ 197.

Nowela wznawia dawno zapomniany przepis § 1490 k. c. *) „o skargach o obrazę honoru“, jak się zdaje tylko w tym celu, aby nie kuszono się o zastosowanie tego § do skarg o wynagrodzenie szkody spowodowanej przez rozszerzanie nieprawdziwych wieści zagrażających kredytowi itp. (§ 1330 k. c., § 168 now.). W 2 ust. § 197 now. (§ 1490 k. c.) każe owszem zastosowywać do takich skarg przepis §-fu 1489 k. c.

§ 198.

Wyraźnie utrzymano w mocy rozp. ces. z 9. czerwca 1915 dz. u. p. n. 156 o wynagrodzeniu szkód z czynów zdradzieckich w czasie wojny, dla uchylecia możebnego zdania, że nowela jako *lex posterior* przepis tego rozp. zniósła.

§ 199.

Przepis o mocy wstecznej postanowień o przedawnieniu zgadza się w rezultacie z zasadą ust. 6 pat. wprov. k. c. Nowela znajduje więc zastosowanie do przedawnienia, które w dniu gdy wchodzi

*) W zbiorze Glasera i Ungera (od r 1853) niema ani jednego przypadku, w którym ten § byłby zastosowany.

w życie jeszcze nie było ukończone. Gdy jednak sprzyja krótszemu przedawnieniu, zarządza, że przedawnienie ma być uważane za skończone, jeśli dawny (dłuższy) czas przedawnienia upłynie wcześniej, a niżeli nowo zaprowadzone, krótsze.

§ 200.

Że przepisy noweli nie naruszają innych postanowień, które zaprowadzają jeszcze krótsze terminy (jak n. p. 6-miesięczny § 34 ust. o pom. handl., albo § 6 ust. automob. z 9. sierpnia 1908 dz. u. p. a. 162), wynika już właściwie z zasady (nowego) § 1485 ust. 2. (§ 193 now.) — Dla uniknięcia wątpliwości, wylicza § 200 ustawy specjalne, odmiennymi przepisami noweli nie naruszone.

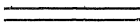
§ 201.

Wychodząc z zapatrywania, że §§ 1467 i 1469 k. c. o tak zw. zasiedzeniu tabularnem stały się bezprzedmiotowemi odkąd obowiązują § 61 i nast. powsz. ust. hip. *) nowela znosi obydwie te paragrafy.

§ 202.

Zmiany §§ 120, 138 i 163 k. c. okazały się potrzebne ze względu na (nowy) § 902 k. c. Ob. wyżej uwagi do § 98 now.

*) Błądność tego zapatrywania starał się wykazać autor w swej rozprawie: „Tabularbesitz, Tabularersitzung w Gellera Zentralblatt. T. 32 (1914) str. 1 n. Ob. szczeg. str. 481 nast

INDEKS ALFABETYCZNY.

Uwaga. Cyfry bez dodatku oznaczają paragrafy noweli **trzeciej**.
Cyfry z dodatkiem (II) paragrafy noweli **drugiej**. Cyfry te wska-
zują także odpowiednie ustępy objaśnień.

- Adnotacya** — zastrzeżenia no-
wego długu 37 — pozbycia,
stopnia pierwszeństwa 44.
- Adwokat** — nabycie pretensyi
procesowej 90.
- Akt prawny** — przyczyna po-
wstania praw osob. rzeczowy-
ch 79.
- Błąd** — wpływ na umowę 86 do
87 — na inne oświadczenia
woli 88.
- Budynki** — nabywanie, obciąża-
nie 19, 20, 22, 23.
- Cudzołostwo** — ze wzgl. na do-
wód nieśl. pochodz. 8.
- Czasokresy** — obliczenie 99 —
nabycia i utraty praw 99 —
przedawnienia 191.
- Czynności zabronione** — odpow-
iedzialność dojrzałych małol.
4.
- Darowizna** — doliczenie do za-
chowku 67—71.
- Derogacyjna klauzula** 61.
- Dopełnienie** — umów odpł. 109
do 116 — skargi 110 — czas
ściśle określony 111 — uda-
remnione 112 — wzajemnych
umów 115.
- Dopuszczalność** — umowy wa-
runkiem ważności 89.
- Doświadczenia** — brak, wyzy-
skanie 90.
- Dzieci** — zobow. się do usług
2, 3 — zaprzeczenie ślubności
6, 7.
- Dziedzic** męża — zaprzeczenie
ślubności dziecka 7.
- Dziedzictwa** — zrzeczenie się 54
— spodziewanego pozbycia 90.
- Dzieło** — umowa o — 150 (§ 1151,
1165—1171) — rękojmia (1167)
— udaremnienie (1168—1168a)
— obow. pieczy (1169) — za-
płata (1170—1170a) — zgaśnie-
cie skutkiem śmierci (1171).
- Dzierżawa** — ob. najem.
- Forma** — pozasąd. rozp. ost.
woli 55 — umowy 92—97.
- Górnicy zakład** — oddziaływa-
nie na sąsiedni grunt 12.
- Gospoda, gospodarz** — ob. przy-
jęcie do gospody.
- Gruntu pogłębienie** 12.
- Hipoteka** — rozrządzenie nią 33
— zrzeczenie się tego pr. 34.
- Imię** — zob. nazwisko.
- Kara umowna** 169.
- Klauzula derogacyjna** 61.
- Koncesyonowany zakład**, oddzia-
ływanie na grunt sąsiedni 12.
- Konieczności stan** — wyzyskanie
90.
- Koszta** odnawiania i prostowania
granic 3 (II).
- Kupno** — dziedzictwa 96 — na
próbę 130—133.
- Kurator** — męża, ślubności dzie-
cka 6.
- Kwit** 174.
- Lekkomyślności** wyzyskanie 90.
- Małoletni** — zdolność zobow. się
2 do 4 — odpowiedzialność za
przestępstwa 4, 5.
- Matka** — co do dowodu nieślub-
ności dziecka 6 — pozwolenie
jej na skargę 7.
- Mąż** — zaprzeczenie ślubności
dziecka 6.
- Miejsce** — dopełnienia umowy 100.

- Możliwość świadczenia** 89.
- Najem** (i dzierżawa) 135—149 —
 obowiązki 135 — naprawy 136
 — używanie 137 — czynsz 138,
 140—143 — zabezpieczenie te-
 goż 139 — oddanie przedmiotu
 144 — wpływ śmierci 145
 — odstąpienie 146 — w razie
 sąd sprzedaży 147 — przedaw-
 nienie czynszu 192, 194
- Nakład** — umowa 150 (1172, 1173).
- Nazwisko** — ochrona 1.
- Niegośność dziedziczenia** 67.
- Nieruchomości** — nabywanie nie-
 wpisanym do ksiąg 18, 20 —
 pr. zastawu 22 — służebności
 23 — podział, wpływ na słu-
 żebność 26—31.
- Obciążenia** — zakazy 12.
- Oberżyści** — ob. przyjęcie do gos-
 pody.
- Objęcie długu** — dopełnienia 181
 — długu 182—184 — w razie
 pozbycia nieruchomości 185 —
 majątku lub przedsiębiorstwa
 186—188 — nowacya 189.
- Oddziaływanie** — na grunt są-
 siada 11, 12.
- Odnawianie granic** 1 (II).
- Odszkodowanie** — ob. szkoda.
- Ojciec** — pozwolenie na świadcz.
 usług 2 — obowiązek zastęp-
 stwa dzieci 2
- Oświadczenie woli** 83 — przez
 wykonanie świadczenia 84 —
 wpływ błędu na — 88 — porę-
 czyciela 97 — pozorne 103.
- Pierwszeństwo hipoteczne nowe-
 go długu w miejsce dawnego**
 40 — adnotacya stopnia 44 —
 ustąpienie 45—51.
- Podstęp** 85.
- Pogłębienie gruntu** 12.
- Poręka** — forma, 97.
- Potrącenie** — niema miejsca przy
 najmie i dzierżawie 144.
- Pozbывания** — zakaz 13,
- Przedawnienie** 191—201,
 świadczeń peryodycznych 192;
 szczególny czas — 194—197;
 przepisy nienaruszone — 200.
- Przekaz** 176—180.
- Przeniesienie** — nieruchomości
 niewpisanych 18, 20.
- Przestrach** 85.
- Przyrzeczenie** — publiczne 76—
 77 — wniosek do umowy 81
 — przyjęcie 82 — przez do-
 pełnienie 84 — świadczeń oso-
 by trzeciej 91.
- Podstawienie powiernicze** 58, 59.
- Pośredniczenie** przy umowie
 małżeńskiej 90.
- Postępowanie** — w spr. odna-
 wiania i prostowania granic 2
 (II) — 3 (II) — w spr. regula-
 cyi służebności 31.
- Pozorne oświadczenia** 100.
- Prawa** — osobiste przy podziale
 gruntu 29 — realne 30.
- Prawo** — postąpienia wierzycieli
 hip 92 — zatrzymania (re-
 tencyi) 52, 53.
- Prostowanie granic** 1 (II).
- Przedaj z zastrzeżeniem odku-
 pienia** 130.
- Przyjęcie** — przyrzeczenia 82.
- Przyjmowanie do gospody** 27—
 29, 162.
- Przyrzeczenie** — (oferta) 81 —
 publiczne 76—77.
- Pseudonim** — ochrona 1.
- Rękojmia** — 117—126 — forma
 sąd. dochodzenia 122—125 —
 tymcz. zarządzenia 124.
- Retencyi** — prawo 52 — wyklu-
 czenie 53 — niema miejsca
 przy najmie i dzierżawie 144.
- Realne prawa** 30.
- Rozporządzenie ost. woli** — for-
 ma 55 — zniszczone 57.
- Rozrzadzanie hipoteką** 33.
- Sąsiedzkie prawo** 11, 12.
- Ślubne pochodzenie** — zaprze-
 czenie 6 — terminy do skargi
 6, 7.
- Ślabość umysłu** — wyzyskanie
 90.

- Służbowe stosunki** — wyjęte 153.
- Służebność** grunt. — nabywanie
23 — przy podziale gruntu 26
— dająca prawo do pożytków,
uregulowanie 30, 31.
- Śmierć** dziedzica podstawion 59.
- Substytucya** — ob. podstawienie.
- Świadczenie** — przy umowach
wzaj. 115 — na cel zabronio-
ny 150 (1174).
- Świadczenie** — podpisy na roz.
o. w. 55, 56.
- Szkoda** — wynagrodzenie 154—
170 — w sposób przeciw dobro-
rym obyczajom 154 — z uży-
wania prawa 154, 155 — w sta-
nie konieczności 156 — pomie-
szania zmysłów 157 — przez
obłąkanych, niedojrzałych 158
z winy zastępcy 159 — przez
sługi itd. 160 — przez pomo-
cników 161 — przez budowlę
163 — przez zwierzę 164 — na
ciele 165 — przez spółkowanie
166 — przez obrazę czci 167.
- Szykana** 154.
- Terminy** ustawowe 191.
- Tłumaczenie** — umowy 102.
- Umorzenie** — długu 35.
- Umowy** — dojście do skutku 81,
82—zabronione 90—forma 92—
97 — na korzyść osób trzecich
106, 107 — odpłatnych dopeł-
nienie 109—116 — skargi 110—
terminowe 111 — udaremnione
112 — odstąpienie od umowy
113 — o zmianę 114 — o na-
jem lub dzierżawę 135—149 —
o usługi 150 (§§ 1151—1164 k.
c.) — o dzieło 150 (§§ 1165—
1171) o nakład 150 (§§ 1172).
- Umysłu** wzburzenie, wyzyskanie
90.
- Usługi** — zobowiązania się ma-
łoletnich 2, 3 — umowa o —
150 (§ 1151—1153) — wyna-
godzenie (1154—1155) — obo-
wiązki służbod. (1156—1156a)
zgaśnięcie praw (1156 b) — o-
- bowiązek pieczy (1157) — za-
kończenie stos. (1158) — wy-
powiedzenie (1159—1159 c) —
poszukiwanie posady (1160) —
151 — konkurs (1161) — roz-
wiązanie (1162—1162 b) —
świadczenie (1163) — przepisy
bezwzgl. (1164).
- Ustawa** — przyczyną powstania
praw osob. rzeczowych 79.
- Ustąpienie pierwszeństwa** 45-51.
- Uszkodzenie** — przyczyną pow-
stania praw. osob. rzecz. 79.
- Uznanie** ślubności pochodz. 8.
- Wniosek** — ob. przyrzeczenie.
- Wynagrodzenie** — za usługi ob.
usługi — szkody ob. szkody.
- Zabezpieczenie** wierzycieli dzie-
dzica 73—75 — czynszu najmu
i dzierz.
- Zachówek** — obliczenie 67—72.
- Zakazy** pozbywania, obciążania
13, 14.
- Zakład** koncesyjonowany — gór-
niczy 12.
- Zamiana** — dopełnienie, umowa
o — 114.
- Zaniechanie** 83.
- Zapisu** spodziewanego pozbycie
90.
- Zaplata** — cudzego długu 171,
172 — zaofiarowanie 173.
- Zaprzeczenie** ślubnego pochodze-
nia 6—8.
- Zarobek** — dzieci 3.
- Zasiedzenie** tabularne — zniesio-
ne 201.
- Zastawu** prawo — nabycie 22 —
zgaśnięcie 33 — rozrządzenia
pr. 33—44 — wynajmującego,
wydzierżawiającego 139.
- Zatrzymania** prawo ob. retencya.
- Zjednoczenie** 35, 37.
- Złożenie w sądzie** dokumentów
18—25.
- Znaki graniczne** — 2 (II) 27.
- Zrzeczenie się** dziedzictwa 54.
- Zwierzę** — rękojmia 118 — wa-
dy 118—120 — widoczne 121.

INDEKS

zmienionych i nowo wprowadzonych paragrafów kodeksu cywilnego z wskazaniem odpowiednich miejsc w projektach i nowelach I, II i III.

Uwaga. Indeks ten posłużyć może zarazem do odszukania objaśnień urzędowych przy powołanych §§-ach projektów.

Objaśnienia te (do II i III noweli) znajdują się:

a) do §§ projektu rządowego z r. 1907 (rubr. 2) w aleg. do sten. protokołu Izby Panów nr. 29 XVIII sesji 1907 str. 57 n. 163.

b) do §§ uchwały Izby Panów z r. 1912 (rubr. 3) w sprawozdaniu Komisji Izby Panów, alleg. 78, XXI sesja 1912 str. 4—311.

c) do now. I w dz. rozp. Min. Spr. z r. 1914 — do now. II w tymże dz. roz. z r. 1915 — do now. III tamże z r. 1916.

Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §	Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §
24	3, 4	2, 3	I	435	} 50—52	—	III
43	1, 2	1	III	436		—	—
120	137	264	III 202	437		—	III
138	137	264	III 202	451	51	72	III
142	19, 20	15, 16	I 6	469	64	86	III
152	—	4	III 2	469a	—	—	III
158	7	9	III 6	470	65	87	III
159	—	10	III 7	471	—	104	III
159a	—	11	III 8	481	50—52	73	III
163	137	264	III 202	485	55—57	76	III
165	—	17	I 8	540	—	131	III
166	—	18	I 9	541	—	132	III
167	28	19	I 10	579	81	107	III
168	24	20	I 11	581	82	108	III
169	—	21	I 12	586	—	109	I
171	26	22	I 13	591	—	110	I
178	10	13	I 4	592	—	111	I
178a	11	14	I 5	597	—	112	I
180	—	27	I 18	615	84	114	III

Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §	Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §
796	102	129	I 71	927	150, 151	189	III 120
822	110—113	143	III 73-75	928	—	190	III 121
844	} 55—57	77	III 27	931	—	191	III 122
847		78	III 28	932	—	192	III 123
848		—	III 29	932a	—	—	III 124
848a		79, 80	III 30, 31	933	—	193	III 125
850	59	82	II 1	951	108	141	III 71
851	60	83	II 2	970	—	195	III 127
853	61	84	II 3	970a	}	—	—
859	—	149	III 79	970b		—	196
860	—	146	III 76	970c	—	—	—
860a	—	147	III 77	1019	141	177	III 108
860b	—	}	III 81	1047	—	183	III 114
862	119		151	III 82	1052	148	184
862a	—	152	III 83	1070	—	198	III 130
863	—	153	III 84	1080	—	200	III 132
864	120	154	III 85	1081	—	201	III 133
870	123	155	III 86	1096	—	203	III 135
871	124	156	III 86	1097	—	204	III 136

875	—	157	III	87	1098	—	—	—	III	137
876	125	158	III	88	1100	—	—	—	III	138
878	127, 129	159	III	89	1101	—	—	—	III	139
879	128	160	III	90	1102	—	—	—	III	140
880a	—	161	III	91	1104	—	—	—	III	141
881	139	175	III	106	1105	—	—	—	III	142
882	140	176	III	107	1107	—	—	—	III	143
884	131	162	III	92	1109	—	—	—	III	144
885	—	163	III	93	1116a	—	—	—	III	145
886	132	164	III	94	1117	—	—	—	III	146
887	116	165	III	95	1121	—	—	—	III	147
902	134	168	III	98	1151	—	—	—	III	147
903	135	169	III	99	1152	156	157	158	III	150
905	136	170	III	100	1153	157	158	158	III	
914	114	172	III	102	1154	158	158	159	III	
916	—	—	III	103	1154a	158	158	159	III	
917	—	178	III	109	1154b	159	—	—	III	
918	143, 144	179	III	110	1155	—	160	160	III	
919	143, 144	180	III	111	1156	—	160	161	III	
920	145	181	III	112	1156a	—	161	162	III	
921	147	182	III	113	1156b	—	162	163	III	
924	—	186	III	117	1157	—	163	169	III	
925	150, 151	187	III	118	1158	—	163	169	III	
926	—	188	III	119	1159	—	163	169	III	

Odpowiednie §§ są w uchwale
 I. P. i w noweli III, oznaczone
 temi samymi liczbami, jak w kod.
 cyw. (rubr. I).

Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §	Kod. cyw. §	Proj. rząd. 1907 §	Uchwała I. P. 1912 §	Nowela §
1159a	} 163-169	}		1320	}		III 164
1159b				1327			III 165
1159c				1328			III 166
1160	171			1329			III 167
1161	170			1330			III 168
1162	} 172-176	}		1336	}		III 169
1162a				1346			III 97
1162b				1358			III 171
1162c				1400			III 176
1162d				1401			III 177
1163	177			1402	} 181-185		III 178
1164	178			1403			III 179
1165				1404	} 186-193		III 181
1166				1405			III 182
1167				1406			III 183
1168				1407			III 184
1168a				1408			III 185
1169				1409			III 186
1170a				1410			III 189

Odnoszące się do uchwały I. P. i w noweli III. oznaczone temi samemi liczbami, jak w kod. cyw. (rubr. I)

III 101
 III 172
 III 173
 III 174
 III 36
 III 201
 III 191
 III 192
 III 193
 III 194
 III 195
 III 196
 III 197

171
 239
 240
 241
 88
 263
 263
 —
 256
 257
 258
 259
 260
 —

136
 —
 —
 —
 63
 199
 199
 —
 —
 196
 194
 —
 195
 —

1420
 1422
 1423
 1426
 1446
 1467
 1469
 1478
 1480
 1485
 1486
 1487
 1489
 1490

III 96
 III 154
 III 155
 III 156
 III 157
 III 158
 III 159
 III 160
 III 161
 III 162
 III 163

dtto

166
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230

—
 —
 —
 128 (ost. zhl.)
 —
 152
 153
 —
 —
 —
 —
 117
 —
 —
 —
 —

1171
 1172
 1173
 1174
 1278
 1295
 1305
 1306
 1307
 1308
 1313a
 1314
 1315
 1316
 1319

INNE PRZEPISY.

	Nowela	§
Dekr. nadzw. z 28. stycznia 1816 zb. u. s. n. 1206 (zniesiony)	I	20
Ustawa z 16. lutego 1883 dz. u. p. n. 20 § 7 (zmieniony)	I	2
Ustawa (hipot.) z 25. lipca 1871 dz. u. p. n. 95 § 30 (zniesiony)	III	51
— §§ 53, 55 (zmienione)	III	44
Ustawa wpraw. ord. egz. z 27. maja 1896 dz. u. p. n. 78 (zniesiony)	III	42
Ord. egzek. z 27. maja 1896 dz. u. p. n. 79 § 218 ust. 2 (zniesiony).	III	51
Ustawa z 22. sierpnia 1907 dz. u. p. n. 48 (zniesiona)	III	43

